

STRAŻ MIEJSKA
MIASTA KRAKOWA
W LATACH
1991-2016

SERIA WYDAWNICZA WYDZIAŁU NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE
KRAKOWSKIEJ AKADEMII IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO

„BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ”

STRAŻ MIEJSKA MIASTA KRAKOWA W LATACH 1991-2016

MONOGRAFIA

SŁAWOMIR MAZUR, MONIKA OSTROWSKA,
JANUSZ WOJTYCZA

KRAKOWSKA AKADEMIA IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO
WYDZIAŁ NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE

2016 BEZPIECZEŃSTWO I OBRONNOŚĆ

Rada Wydawnicza Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego:
Klemens Budzowski, Maria Kapiszewska, Zbigniew Maciąg, Jacek M. Majchrowski

Rada naukowa serii wydawniczej „Bezpieczeństwo i Obronność” Wydziału Nauk
o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Mieczysław Bieniek (Polska), Edward Gruszka (Polska), Boris Dürkech (ONZ),
Janusz Kręcikij (Polska), Sławomir M. Mazur – przewodniczący (Polska),
François Fd Miche (Szwajcaria), Cindy Miller (USA), Monika Ostrowska (Polska),
Eric Pouliquen (Francja), Michal Pružinský (Słowacja), Rastislav Rosinský (Słowacja),
Piotr Sienkiewicz (Polska), Jan Widacki (Polska), Karlheinz Viereck (Niemcy)

Redakcja: Monika Ostrowska, Janusz Wojtycza

Recenzent: dr hab. Stanisław Gulak

Konsultacja:

Zastępca Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa ds. operacyjnych Zbigniew Ulman,
Naczelnik Wydziału Organizacyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa Paweł Para

Korekta: Maria Kasza

Publikacja powstała w ramach projektu badawczego Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego nr WNoB/DS/3/2015
„Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa”

Fotografie zamieszczone w publikacji są autorstwa oraz stanowią własność
Straży Miejskiej Miasta Krakowa

Projekt okładki: Oleg Aleksejczuk

Na okładce rewers medalu „Memoria Gratum Facit – Za zasługi dla Wydziału Nauk
o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego” autorstwa
Czesława Dźwigaja

ISBN 978-83-65208-62-0

Copyright© by Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2016

Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani magazynowana
w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie,
ani też rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie
za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, kopiujących,
nagrywających i innych, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich

Na zlecenie:

Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

www.ka.edu.pl

Wydawca: Oficyna Wydawnicza AFM KAAFM, Kraków 2016

Sprzedaż prowadzi: e-mail: ksiegarnia@kte.pl

Skład: Oleg Aleksejczuk

Druk i oprawa: MKpromo

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne (<i>Adam Młot</i>)	7
Wprowadzenie	9
Straż Miejska w Krakowie w latach 1991–2016	11
Straże miejskie dawniej i obecnie	95
Podstawy prawne funkcjonowania straży miejskiej	101
Struktura i zadania Straży Miejskiej	103
Struktura organizacyjna komendy i oddziałów Straży Miejskiej Miasta Krakowa	113
System szkoleń w Straży Miejskiej w Krakowie	121
Programy profilaktyczne realizowane przez Straż Miejską	129
Pojazdy Straży Miejskiej	153
Psy służbowe	157
Wybrane osiągnięcia strażników miejskich	161
Perspektywy rozwoju Straży Miejskiej w Krakowie	173

SŁOWO WSTĘPNE

Jedną z reform, przeprowadzonych w ramach przemian ustrojowych początku lat 90. ubiegłego stulecia, była reforma samorządowa. Do dziś uznawana jest przez wielu znawców za jedną z najbardziej udanych reform tego okresu. W pierwszych miesiącach 1990 roku przyjęty został pakiet ustaw samorządowych. W miejsce istniejących w PRL rad narodowych wprowadzono rady gmin o znacznie większych uprawnieniach. Podstawowym zadaniem gminy stało się zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty lokalnej, a jednym z głównych problemów, które zostały postawione przed gminami były kwestie porządku publicznego. Narzędziem, jakie w rozwiązywaniu tego problemu otrzymały organy wykonawcze gmin (burmistrzowie i prezydenci miast) była możliwość utworzenia umundurowanej straży miejskiej.

Z takiego też uprawnienia skorzystały władze ówczesnego Krakowa. Zarządzeniem Nr 9/91 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 25 marca 1991 roku o utworzeniu Straży Miejskiej w Krakowie z dniem 2 kwietnia 1991 roku powołana została nowa formacja – Straż Miejska. Od tej daty liczy się już ponad 25-letnia historia jednostki, którą przyszło mi kierować w roku jubileuszowym.

Swoją działalność krakowska Straż Miejska rozpoczęła jako formacja zajmująca się niemal wyłącznie porządkiem i czystością w miejscach publicznych. Na przestrzeni lat, wraz ze zmianami społeczno-gospodarczymi rosła lawinowo nie tylko liczba zgłaszanych do Straży interwencji, zmieniał się także profil spraw, które trafiały do jednostki. Wraz z rozwojem samorządności, mieszkańcy właśnie we władzy lokalnej i jej organach upatrywali remedium na swoje problemy. To ta władza była i jest bliżej mieszkańca, jest bardziej dostępna, a w działaniach niejednokrotnie sprawniejsza i szybsza, niż odległa i bardziej zbiurokratyzowana władza centralna.

Przez 25 lat zmieniły się radykalnie problemy życia codziennego, pojawiły się zjawiska nowe, o których w latach 90. ubiegłego wieku niewielu z nas nawet słyszało. Przed strażami zarysował się dylemat pomiędzy oczekiwaniami mieszkańców, a niezmiennymi od lat i niepasującymi do współczesności uprawnieniami i prawnymi ramami działania. Dla wielu straż, to nic innego, jak „druga policja”, która powinna zająć się bezpieczeństwem (wybrykami chuligańskimi, wandalami malującymi graffiti na murach, drobnymi kradzieżami itp.) ale także profilaktyką, ochroną środowiska, ekologią, a także – zachowując funkcje służebne – reagować równocześnie na zgłoszenia dotyczące dzikich, rannych, zagubionych lub niebezpiecznych i egzotycznych zwierząt, zanieczyszczenia powietrza pochodzące z nie-

legalnego spalania odpadów i niesprawnych samochodów, osób bezdomnych, które odmawiają pomocy socjalnej lub medycznej. Jednocześnie, podejmowane od lat, próby zmiany przepisów dające strażom realne możliwości działania (jak chociażby banalne zatrzymanie w ruchu ciężarówki, która wyjeżdżając z budowy nawozi na drogę błoto i kurz), spotykają się z zarzutami nieuprawnionego wzrostu uprawnień i napotykają na irracjonalny opór.

Niniejsza publikacja jest próbą zapoznania czytelnika z działalnością Straży Miejskiej Miasta Krakowa na przestrzeni 25 lat, jej rozwojem i wyposażeniem. Stanowi źródło wiedzy na temat realizowanych przez Straż Miejską Miasta Krakowa różnorodnych zadań przez pryzmat codziennej służby. Mam też nadzieję, że stanie się punktem wyjścia do dyskusji o jej przyszłości.

Adam Młot
Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa

WPROWADZENIE

Inspiracją do powstania niniejszej monografii stał się jubileusz ćwierćwiecza działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa, umundurowanej jednostki organizacyjnej, podporządkowanej Prezydentowi Miasta, powołanej w celu ochrony życia, zdrowia i mienia obywateli przed bezprawnymi zamachami oraz ochrony porządku i spokoju w miejscach publicznych. Organizację Straży Miejskiej umożliwiła *Ustawa z 6 kwietnia 1990 roku o Policji*, na podstawie której Prezydent Miasta Krakowa Krzysztof Bachmiński 25 marca 1991 r. *Zarządzeniem Nr 9/91 o utworzeniu Straży Miejskiej* powołał ją do życia. Straż Miejska w Krakowie zastąpiła istniejące wcześniej – utworzoną 16 sierpnia 1975 roku Miejską Służbę Porządkową i utworzoną 22 czerwca 1989 roku Dzielnicową Straż Porządkową Kraków-Śródmieście. Początkowo Straż zatrudniała 155 osób, w tym 145 funkcjonariuszy. Mieściła się w budynku Urzędu Miasta Krakowa w Pałacu Wielkopolskich przy placu Wszystkich Świętych 3/4, a później przez kolejne 6 lat w Rynku Podgórskim.

W roku 1997 uchwalona *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych* doprecyzowała zadania i uprawnienia funkcjonariuszy Straży. W tym samym roku Straż Miejska otrzymała nową siedzibę przy ul. Dobrego Pasterza 116. Zwiększyła się o 50 liczba etatów, co umożliwiło objęcie działalnością nowych rejonów miasta. Została też rozbudowana struktura organizacyjna. Dziś Straż zatrudnia 488 funkcjonariuszy i już sam ten fakt samo sugeruje o wiele większy zakres działań i liczbę interwencji. Przez cały okres ćwierćwiecza zwiększała się liczba patroli, zgłoszeń ze strony mieszkańców oraz podejmowanych działań. Równocześnie znacznemu poszerzeniu uległ zakres obowiązków od początkowo niemal wyłącznie zabezpieczenia porządku publicznego do realizowanego obecnie szerokiego wachlarza zagadnień, obejmującego ruch drogowy, profilaktykę, ekologię, kontrolę palenisk, walkę z grafitti i szereg innych. Staż Miejska stała się nieodłącznym elementem pejzażu miejskiego, a równocześnie zaskarżyła sobie na zaufanie, którym darzy ją społeczeństwo miasta.

Działalność Straży Miejskiej Miasta Krakowa nie była dotychczas przedmiotem badań naukowych i stąd należy uznać niniejszą monografię za pierwszą pionierską próbę ujęcia całości kształtu jej służby. Obejmuje zarys jej historii w ujęciu chronologicznym oraz omówienie najważniejszych zagadnień związanych z jej funkcjonowaniem, jak podstawy prawne, strukturę i zadania, funkcjonowanie oddziałów, system szkolenia, elementy bazy logistycznej, realizowane programy profilaktyczne, współpracę ze środowiskiem, instytucjami i organizacjami oraz wybrane osiągnięcia funkcjonariuszy Straży. Stosunkowo krótki okres przygoto-

wania opracowania nie pozwolił na szerszą i bardziej wnikliwą analizę poszczególnych aspektów działalności, jednak można ocenić, że osiągnięty stan uzasadnia publikację wyników przeprowadzonych badań.

Należy wspomnieć, że osiągnięte efekty są dziełem z jednej strony istniejącej struktury, której udzielają wsparcia władze miasta, a z drugiej strony licznych funkcjonariuszy, pełniących zaszczytną służbę w szeregach krakowskiej Straży Miejskiej, którym autorzy dedykują to opracowanie.

STRAŻ MIEJSKA W KRAKOWIE

W LATACH 1991-2016

Straż Miejska Miasta Krakowa jako umundurowana jednostka organizacyjna gminy od 25 lat jest wpisana w krakowski pejzaż, troszcząc się zarówno o miasto, jak i o jego mieszkańców. Dbą o spokój i porządek publiczny, przeciwstawia się tym, którzy łamią obowiązujące przepisy prawa, wskazuje i uczy bezpiecznych zachowań, i cały czas dba o to, aby mieszkańcy miasta mogli żyć w spokojnym, uporządkowanym i bezpiecznym środowisku.

Powoływanie straży miejskich umożliwiła *Ustawa z 6 kwietnia 1990 roku o Policji*¹. W rozdziale 4 *Straże miejskie* stwierdza ona, że burmistrzowie i prezydenci miast mogą w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych tworzyć umundurowane straże miejskie. Zadania, strukturę i zakres uprawnień sformułowano w oparciu o odpowiednie regulacje dotyczące Policji, z zastrzeżeniem art. 24. Mianowicie szczegółowy zakres zadań, obowiązków i uprawnień straży, a także jej strukturę, umundurowanie, dystynkcje i uzbrojenie miał określać statut straży, nadawany przez burmistrza lub prezydenta miasta w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Funkcjonariusze straży mieli wykonywać wyłącznie czynności administracyjno-porządkowe, nie mogli używać broni palnej ani środków przymusu bezpośredniego, z wyjątkiem określonych. Koszty funkcjonowania straży miejskich miały być pokrywane ze środków samorządu terytorialnego². Zasady współpracy Straży Miejskiej z Policją zostały uregulowane *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1990 roku*³.

W dniu 25 marca 1991 roku Prezydent Miasta Krakowa Krzysztof Bachmiński *Zarządzeniem Nr 9/91 o utworzeniu Straży Miejskiej* powołał ją do życia⁴. Równocześnie zatwierdził Statut Straży Miejskiej w Krakowie, stanowiący załącznik do niniejszego zarządzenia. Straż Miejska w Krakowie zastąpiła istniejące wcześniej

---

¹ *Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji*, Dz.U. z 1990 roku Nr 30, poz. 179. Już wcześniej w *Ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym* (art. 7, ust. 1. pkt 14) stwierdzono, że porządek publiczny należy do zadań własnych gminy. Dz.U. z 1990 roku, Nr 16, poz. 95.

² *Ibidem*, rozdz. 4.

³ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1990 roku*, Dz.U. z 1990 roku, Nr 84, poz. 472.

⁴ Witold Krupiarz podaje jako dzienną datę utworzenia Straży Miejskiej Miasta Krakowa – 2 kwietnia 1991 roku. Straż Miejska Miasta Krakowa, *Raport 1995*, [Kraków 1995], s. 1.

– utworzoną 16 sierpnia 1975 roku Miejską Służbę Porządkową i utworzoną 22 czerwca 1989 roku Dzielnicową Straż Porządkową Kraków-Śródmieście⁵.

Statut określił Straż Miejską jako „umundurowaną jednostkę organizacyjną, utworzoną na podstawie *Zarządzenia Prezydenta Miasta Krakowa Nr 9 z dnia 25 marca 1991 roku w celu wykonywania czynności administracyjno-porządkowych w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*”. Zgodnie ze statutem Straż podporządkowana jest Prezydentowi Miasta⁶.

Dalej sprecyzowano następujące zadania Straży Miejskiej:

- uczestniczenie w działaniach, mających na celu ochronę życia, zdrowia i mienia obywateli przed bezprawnymi zamachami;
- ochrona porządku i spokoju w miejscach publicznych;
- doprowadzanie w uzasadnionych przypadkach osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień;
- zwalczanie wykroczeń, zwłaszcza w zakresie naruszeń przepisów o utrzymaniu porządku i czystości, estetyki, prawidłowego oznakowania ulic i oświetlenia;
- prowadzenie kontroli legalności działalności publicznej oraz wymagającej zezwolenia;
- sprawdzanie wykonywania zadań i obowiązków przez właścicieli, administratorów i gospodarzy domów w zakresie utrzymywania czystości i porządku oraz kontrolowanie zabezpieczenia prowadzonych prac inwestycyjno-remontowych;
- podejmowanie działań profilaktycznych, mających na celu zapobieganie naruszaniu przepisów porządkowych i przeciwdziałanie zjawiskom sprzyjającym ich naruszaniu;
- oddziaływanie na służby miejskie odpowiedzialne za sprawne funkcjonowanie urzędów komunalnych w celu zwiększenia efektywności ich działania;
- inicjowanie działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- ochrona siedziby Rady i Zarządu Miasta oraz przewożonych wartości pieniężnych należących do gminy, a także asystowanie przy pobieraniu opłat ustalonych na podstawie przepisów o podatkach i opłatach lokalnych.

Straż została też zobowiązana do informowania właściwych instytucji o zauważonych awariach, Policji o przestępstwach, a pogotowia ratunkowego o osobach nieprzytomnych i potrzebujących pomocy. W zakresie swojego działania Straż współpracuje z Policją⁷.

Dla realizacji powyższych zadań Straż otrzymała następujące uprawnienia:

- legitymowania osób w celu ustalenia ich tożsamości;

⁵ *Zarządzenie Nr 9/91 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 25 marca 1991 roku o utworzeniu Straży Miejskiej w Krakowie.*

⁶ *Statut Straży Miejskiej w Krakowie, załącznik do Zarządzenia Nr 9/91 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 25 marca 1991 roku.*

⁷ *Ibidem.*

- dokonywania w uzasadnionych przypadkach kontroli osobistej, bagaży i ładunków;
- zatrzymywania osób stwarzających zagrożenie na czas niezbędny do przekazania uprawnionym organom;
- udzielania pouczeń i pisemnych upomnień osobom dopuszczającym się wykroczeń i łamania przepisów o przestrzeganiu porządku publicznego i czystości;
- wymierzania kary grzywny przewidzianej w przepisach porządkowych a także za inne wykroczenia, zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- kierowania wniosków o ukaranie do kolegium ds. wykroczeń;
- usuwania w uzasadnionych przypadkach na koszt właściciela pojazdów;
- wnioskowania do Prezydenta Miasta o wydanie decyzji w sprawach funkcjonowania Straży.

W przypadkach niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom, funkcjonariusze Straży zostali upoważnieni do stosowania środków przymusu bezpośredniego, takich jak fizyczne, techniczne i chemiczne środki służące do obezwładniania bądź konwojowania osób oraz zatrzymywania pojazdów, a także pałki służbowe. W zakresie tych czynności obowiązywało ich zachowanie przepisów *Ustawy o Policji* oraz wydanych na jej podstawie zarządzeń.

Zadania spoczywające na Straży funkcjonariusze mieli realizować w czasie służby na posterunkach, w patrolach, obchodach, podejmując czynności i stosując prawne środki działania (profilaktyczno-wychowawcze, egzekucyjne, przymusu bezpośredniego).

W strukturze Straży przewidziano Komendę, w skład której wchodziły zespoły takie jak: Wydział Organizacji i Kierowania, kompania służbowa i referat administracyjno-gospodarczy. Na czele Straży stał Komendant. Struktura przewidywała również stanowiska: zastępcy komendanta, dowódcy kompanii – naczelnika wydziału, kierownika referatu – dowódcy plutonu oraz inspektorów i podinspektorów⁸.

Ponadto zgodnie ze statutem Straży Miejskiej, przy wykonywaniu czynności służbowych, funkcjonariusze Straży mieli korzystać z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

ROK 1991

W 1991 roku w Straży Miejskiej przeprowadzono dwa nabory, w wyniku których w Straży Miejskiej Miasta Krakowa zatrudniono 155 osób. Przez kilka pierwszych miesięcy od powstania jednostki siedzibą Komendy Straży Miejskiej były pomieszczenia Urzędu Miasta Krakowa w Pałacu Wielkopolskich przy placu Wszystkich Świętych 3/4. Przez kolejne 6 lat (do końca 1996 roku) Komenda znajdowała się w Rynku Podgórskim 2.

---

⁸ *Ibidem.*

Pierwszym Komendantem, który stanął na czele krakowskiej Straży Miejskiej był Eugeniusz Koch, zatrudniony w Urzędzie Miasta Krakowa w latach 1990–1993. Jego zastępcą został Witold Krupiarz. W 1991 roku kompania służbowa pod dowództwem Krzysztofa Ogorzałka składała się z trzech plutonów. Każdy z nich miał swego dowódcę. Ponadto od samego początku działał też Wydział Organizacji i Kierowania. Na wyposażeniu jednostki znajdowało się 13 pojazdów i 38 radiostacji łączności bezprzewodowej⁹.

Na początku nie było rejonizacji i strażnicy pełnili służbę w różnych miejscach Krakowa, w zależności od występujących problemów i potrzeb. Po kilku miesiącach zaczęto wprowadzać rejon działania, które były „obsługiwane” przez poszczególne plutony. Jeden z nich działał w rejonie ścisłego centrum Krakowa. Funkcjonariusze drugiego z nich pełnili służbę na terenie Nowej Huty i Krowodrzy. Natomiast trzeci z plutonów prowadził działania na terenie Podgórza i Śródmieścia, z wyłączeniem ścisłego centrum miasta.

Jednym z kierunków działania Straży Miejskiej i głównych zadań, wykonywanych wówczas przez strażników, było porządkowanie ulicznego handlu, który wówczas „zalewał” krakowskie tereny miejskie, zwłaszcza ulice, chodniki, ciągi piesze oraz place, w tym Rynek Główny. Handel ten był w większości przypadków nielegalny. Wydane zostały dla funkcjonariuszy Straży wytyczne ds. postępowania mandatowego w przypadkach handlu mięsem, alkoholem, postępowania mandatowego na targowiskach, dotyczące kontroli podmiotów gospodarczych.

W dniu 27 września 1991 roku Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę postulującą zwiększenie zatrudnienia w Straży Miejskiej do 200 osób¹⁰.

ROK 1992

Stan zatrudnienia w Straży Miejskiej wynosił 155 osób. Dyżurni przyjęli 4 810 zgłoszeń interwencji, a funkcjonariusze przeprowadzili 180 264 kontrole, które ujawniły 108 435 wykroczeń. Policji przekazano 105 osób, w tym 70 zatrzymanych na gorącym uczynku. W ramach prowadzonej od kwietnia wspólnie z Policją i Policją Celną akcji zwalczania nielegalnego handlu alkoholem zarekwirowano łącznie 550 litrów spirytusu marki „Royal”. W ramach akcji kontroli placów targowych pod kątem handlu prowadzonego przez obywateli b. Związku Radzieckiego i Wietnamu zatrzymano 10 osób.-

W tym roku dwukrotnie zorganizowano i przeprowadzono szkolenie podstawowe dla funkcjonariuszy Straży¹¹.

Z kompanii wyodrębniono 2 Oddziały Straży Miejskiej. Były to: Oddział Śródmieście, obejmujący swym działaniem dzielnice Krakowa nr I, II i III i Oddział Nowa Huta, obejmujący dzielnice nr XIV, XV, XVI, XVII i XVIII. Oddział Śródmieście nadal

⁹ *Raport za rok 2011* [Straży Miejskiej Miasta Krakowa], [Kraków 2012], s. 6.

¹⁰ Stan ten ze względu na brak funduszy udało się osiągnąć dopiero w 1996 roku, kiedy liczba etatów wyniosła 206.

¹¹ *Sprawozdanie Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 1992*.

Fot. 1. Komendant Straży Miejskiej Eugeniusz Koch (pierwszy z prawej), w centrum Prezydent Miasta Krakowa Józef Lassota, 1992 r.

miął swą siedzibę w Rynku Podgórskim 2, natomiast pierwsza siedziba Oddziału Nowa Huta znajdowała się w budynku Urzędu Miasta Krakowa, na os. Zgody 2. Na czele Oddziałów stanęli Naczelnicy Oddziałów. W Śródmieściu był to Antoni Łabuszewski, w Nowej Hucie – Tadeusz Góralik. Każdy z Oddziałów miał swoją służbę dyżurną, do której zgodnie z właściwością miejscową zgłaszane były interwencje. W obu Oddziałach zaczęły też działać grupy ekologiczne. Zadaniem tych grup były kontrole posesji pod kątem przestrzegania przepisów *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, kontrole terenów parkowo-leśnych i terenów niezagospodarowanych, ujawnianie dzikich wysypisk śmieci, przypadków niszczenia zieleni, nielegalnej wycinki drzew i kontrole gospodarki wodno-ściekowej.

W wyniku działań nastąpiła widoczna poprawa w zakresie czystości i porządku na posesjach i ulicach. Również w zakresie zwalczania nielegalnego handlu na placach targowych i ich obrzeżach udało się uzyskać zauważalne efekty. Natomiast nie udało się zanotować poprawy w kwestii przestrzegania przepisów odnoszących się do zatrzymywania i parkowania pojazdów, co było związane z rosnącą liczbą pojazdów, z brakiem parkingów, rozwiązań regulujących usuwanie wraków oraz dotkliwszych środków egzekucji¹².

Jednostka realizowała zadania statutowe, które nadal skupiały się przede wszystkim na zwalczaniu i przeciwdziałaniu nielegalnemu handlowi, w tym handlowi alkoholem (powstanie specjalnej grupy, współpracującej z Policją), na kontrolach placów targowych, uspokojeniu ruchu drogowego w centrum Krakowa. Ponadto podjęto ścisłą współpracę ze służbami miejskimi i wojewódzkimi w zakresie utrzymania porządku i bezpieczeństwa na terenie miasta. Były to między innymi: Policja (wspólne akcje i zabezpieczenia imprez, wspólne patrole); Służba Celna (zwalczanie nielegalnego handlu alkoholem); Sanepid (kontrole placów tar-

¹² *Ibidem*.

gowych, kontrole związane z ochroną środowiska); MPK (akcje związane z kontrolą pasażerów); Zarząd Gospodarki Komunalnej, Wydział Transportu i Zieleni (kontrola przestrzegania uspokojenia ruchu w Śródmieściu), Wydział Architektury i Nadzoru Budowlanego, Wydział Geodezji i Mienia, Wydział Gospodarki i Turystyki, Wydział Ochrony Środowiska (asysty, komisje, wizje, kontrole dotrzymania warunków zezwoleń, lokalizacji, decyzji administracyjnych).

W 1992 roku zarządzeniem Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa, utworzona została Sekcja kontrolerów stref ograniczonego ruchu „O”, „A”, „B”, w skład której wchodziło 6 funkcjonariuszy. Powstał także zespół do zapobiegania i likwidacji skutków gromadzenia odpadów.

ROK 1993

Stan zatrudnienia nie zmienił się. W ciągu roku skierowano do służby 11 663 patrole, w tym 542 wspólnie z Policją. Dyżurni przyjęli 4 426 zgłoszeń interwencji, z których większość dotyczyła wykroczeń sanitarno-porządkowych. Przeprowadzono 112 234 kontrole, najczęściej stanu sanitarno-porządkowego na posesjach (48%), zezwoleń na zajęcie pasa drogowego (18,6%), wpisów do rejestru działalności gospodarczej (14,4%) oraz placów targowych (9,6%). Dało się zauważyć poprawę stanu sanitarno-porządkowego na posesjach, zwłaszcza na terenie Śródmieścia oraz na placach targowych. Ujawniono 58 542 wykroczenia, głównie przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji (65,4%), porządkowi i spokojowi publicznemu (16,3%) i zdrowiu (15,9%). Wobec sprawców wykroczeń stosowano pouczenia i upomnienia, mandaty karne oraz najrzadziej – wnioski do kolegium ds. wykroczeń. Funkcjonariusze Straży Miejskiej zatrzymali i przekazali w ręce Policji 133 osoby-sprawców przestępstw, ujawniono także i przekazano organom ścigania informacje o popełnieniu 77 przestępstw¹³.

Straż Miejska uczestniczyła w zabezpieczeniu kilkudziesięciu imprez i uroczystości, odbywających się na terenie miasta Krakowa, w tym m.in. pogrzebu gen. W. Sikorskiego na Wawelu, Międzynarodowych Spotkań Muzycznych Orkiestr Wojskowych, Dni Krakowa, uroczystości 3 Maja i 11 Listopada. Odbyło się 72 godz. szkolenia ustawicznego, obejmującego wszystkich funkcjonariuszy, w czasie którego przeprowadzono sprawdziany znajomości przepisów ruchu drogowego i zasad użycia środków przymusu bezpośredniego. Ponadto odbyło się zakończone egzaminem szkolenie BHP i szkolenie z zakresu Obrony Cywilnej oraz szkolenie podstawowe dla nowo przyjętych funkcjonariuszy, trwające łącznie 253 godziny¹⁴.

Po niecałych dwóch latach działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa można było zauważyć w mieście poprawę stanu sanitarno-porządkowego w posesjach, zwłaszcza na terenie Śródmieścia i poprawę stanu sanitarno-porządkowego na placach targowych.

¹³ *Sprawozdanie z działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 1993.*

¹⁴ *Ibidem.*

Fot. 2. Komendant Straży Miejskiej Witold Krupiarz

W samej Straży zaczęto prowadzić szkolenia strażników, które miały na celu podnoszenie poziomu przygotowania zawodowego funkcjonariuszy. Szkolenia prowadzone były zarówno przez inspektorów Wydziału Organizacyjnego, jak i przez podmioty zewnętrzne. W 1993 roku przeprowadzone zostały szkolenia dotyczące znajomości przepisów ruchu drogowego, zasad użycia środków przymusu bezpośredniego, prewencji, BHP, obrony cywilnej.

Zmianie uległa struktura samej jednostki. W skład Straży wchodziły: Wydział Organizacyjno-Prawny, Wydział Informatyki i Wydział Kwatermistrzostwa. Ponadto w skład Straży na prawach Wydziału wchodziły: Oddziały i Kompania służbowa, którą kierował dowódca kompanii. Pod koniec 1993 roku uruchomiono kolejny Oddział Straży Miejskiej Miasta Krakowa – Kraków Krowodrza, którego Naczelnikiem został Mariusz Kaczmarek. Oddział miał siedzibę w budynku szkoły przy ulicy Mackiewiczza 15, a swym działaniem obejmował dzielnice: IV, V, VI i VII.

Do zadań Wydziału Organizacyjno-Prawnego należała między innymi organizacja i planowanie kierunków działania, kontrola i nadzór nad wykonywaniem zadań, prowadzenie szkoleń, skarg, wniosków, występowanie przed kolegiami ds. wykroczeń. Do zadań Wydziału Informatyki należała z kolei obsługa baz danych systemu komputerowego, obsługa terminalu Urzędu Wojewódzkiego, opracowywanie programów, utrzymanie sprawności systemów komputerowych. Do zadań Oddziału należało: ujawnianie i karanie sprawców wykroczeń, zapewnienie porządku i spokoju publicznego, kontrola legalności działalności publicznej.

Analiza prowadzonych działań pozwoliła na wyłonienie głównych kierunków działania Straży. Były to:

- poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- poprawa stanu czystości ulic i posesji,
- zapobieganie powstawaniu dzikich wysypisk,
- poprawa dyscypliny i poziomu wykonywania zadań,
- rozwijanie współdziałania z Policją.

W grudniu 1993 roku Komendantem Straży Miejskiej Miasta Krakowa został dotychczasowy zastępca Witold Krupiarz, który pełnił tę funkcję do stycznia 2003 roku. W marcu tego samego roku Zastępcą Komendanta został Jerzy Mądryk. Pozostawał na tym stanowisku do końca lipca 2007 roku.

ROK 1994

W dniu 1 stycznia 1994 roku w Straży Miejskiej Miasta Krakowa było zatrudnionych 148 osób, a na koniec roku stan wyniósł 143 osoby. Straż Miejska była podzielona na trzy oddziały: Śródmieście, obejmujący dzielnice: I–III i VIII–XIII; Krowodrza, obejmujący dzielnice: IV–VII i Nowa Huta, obejmujący dzielnice: XIV–XVIII. Za najważniejsze uznano wykonywanie zadań postawionych przez Prezydenta Miasta, podejmowanie interwencji w sprawach zgłoszonych przez obywateli, wykonywanie zadań wspólnie z Policją – na podstawie porozumienia oraz innych zadań statutowych. Głównymi zadaniami realizowanymi w roku 1994 były: kontrola wywiązywania się ze swoich obowiązków przez właścicieli i administratorów posesji, kontrola legalności handlu na ulicach miasta oraz stan sanitarny na placach targowych i wokół nich, kontrola przestrzegania przepisów przez kierujących pojazdami w strefach ograniczonego ruchu i postoju (O, A, B), kontrola miejsc gromadzenia odpadów, szeroko pojęta ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami i kontrola stanu zabezpieczenia mienia komunalnego¹⁵.

Skierowano do służby we wszystkich oddziałach na terenie miasta 10 036 patroli, w tym 635 patroli wspólnie z Policją. Dyżurni we wszystkich oddziałach przyjęli 5 951 zgłoszeń interwencji, głównie o charakterze sanitarno-porządkowym, wykroczeń w ruchu drogowym oraz zakłóceń porządku i spokoju publicznego. Przeprowadzono ogółem 130 143 kontrole, w tym stanu sanitarnego na posesjach (25%), stanu urządzeń komunalnych (10,4%), stanu sanitarnego na placach targowych (8%) i zezwoleń na zajęcie pasa ruchu drogowego (7,9%). Funkcjonariusze Straży Miejskiej ujawnili łącznie 67 997 wykroczeń, których sprawców ukarano grzywnami, pouczone lub skierowano wnioski o ukaranie ich do kolegium ds. wykroczeń. Dotyczyły one głównie naruszeń bezpieczeństwa w komunikacji (90,5%), wykroczeń przeciwko zdrowiu (5,6%) i przeciwko urządzeniom użyteczności publicznej (2,5%). W łącznej liczbie znalazło się 19 270 wykroczeń polegających na prowadzeniu handlu na ulicach miasta, zaliczonych do naruszeń bezpieczeństwa w komunikacji (31,3% tychże). W stosunku do roku poprzedniego znacznie wzrosła liczba naruszeń bezpieczeństwa w komunikacji oraz wykroczeń przeciwko urządzeniom użyteczności publicznej. Spadła natomiast liczba wykroczeń przeciwko zdrowiu oraz porządkowi i spokojowi publicznemu. W czasie pełnienia służby strażnicy zatrzymali i przekazali Policji 69 sprawców przestępstw. Doprowadzili do usunięcia 53 wraków pojazdów z ulic i osiedli. Udzielono pomocy na ulicach miasta 53 rannym i poszkodowanym. Zlikwidowano 51 dzikich wysypisk śmieci. Doprowadzono do usunięcia 620 plakatów z miejsc nieprzeznaczonych do plakatowania¹⁶.

Funkcjonariusze brali udział w zabezpieczeniu imprez i uroczystości, w tym w akcji „Bezpieczna droga do szkoły” (1–9 IX), otwarciu Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” oraz uroczystościach 1 Maja, 3 Maja, 1 Listopada i 11 Listopada. Straż Miejska włączyła się w realizację programu zapobiegania

¹⁵ *Sprawozdanie z działalności Straży Miejskiej w 1994 roku.*

¹⁶ *Ibidem.*

Fot. 3. Prezydent Miasta Józef Lassota w czasie otwarcia siedziby Oddziału V Podgórze-Wola Duchacka przy ul. Ossowskiego 4

i zwalczania patologii w środowiskach młodzieżowych oraz w pracę Komisji UMK ds. zapobiegania alkoholizmowi¹⁷.

ROK 1995

W 1995 roku w Straży Miejskiej Miasta Krakowa rozpoczął swą działalność Oddział V Podgórze-Wola Duchacka, z siedzibą przy ul. Ossowskiego 4. Naczelnikiem nowego Oddziału został Zbigniew Ulman. Terenem działania Oddziału były dzielnice: XVIII, IX, X i XI.

W roku 1995 Straż Miejska wykonywała swoje zadania za pośrednictwem czterech oddziałów: I – Śródmieście, II – Krowodrza, III – Nowa Huta, IV – Podgórze-Wola Duchacka. Siedziba komendy Straży Miejskiej znajdowała się przy Rynku Podgórskim 2.

Oddział I Śródmieście, kierowany przez Naczelnika Oddziału Antoniego Łabuszewskiego, mieścił się przy Rynku Podgórskim 2. Obejmował swoją działalnością dzielnice: I, II, III, XII i XIII, teren zamieszkały przez ok. 254 tys. osób. Obszar działania charakteryzował się dużym zagęszczeniem różnych obiektów w centrum miasta i tzw. starym Podgórzu, do których przybywa codziennie duża liczba osób. Stąd najczęstszymi wykroczeniami były naruszenia przepisów ruchu drogowego. Centrum miasta jest też miejscem różnych imprez, wymagających zabezpieczenia. Ponadto w skład obszaru wchodziły duże osiedla mieszkaniowe. Służbę w oddziale pełniło 82 funkcjonariuszy, którzy odbyli 7 329 patroli, przyjęto 3 753 interwencje, ujawniono 77 655 wykroczeń i zatrzymano 36 sprawców przestępstw¹⁸.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Straż Miejska Miasta Krakowa, *Raport 1995* [Kraków 1995], s. 7–10.

Oddział II Krowodrza, kierowany przez Naczelnika Oddziału Mariusza Kaczmarka, mieszczący się przy ul. Mackiewicza 15, obejmował dzielnice: IV, V, VI i VII, które zamieszkiwało ok. 162 tys. osób. To obszar obejmujący zarówno zwartą zabudowę, jak i duże osiedla oraz zabudowę jednorodzinną, a nawet wiejską oraz tereny wypoczynku i rekreacji. W oddziale służbę pełniło 21 strażników, którzy odbyli 1 714 patroli, przyjęto 1 914 interwencji, ujawniono 6 418 wykroczeń, zlikwidowano 20 nielegalnych wysypisk śmieci i podjęto działania w celu likwidacji 16 dalszych¹⁹.

Oddział III Nowa Huta był kierowany przez Naczelnika Oddziału Tadeusza Górlika i mieścił się na os. Zgody 2, obejmując swoją działalnością dzielnice: XIV, XV, XVI, XVII i XVIII, zamieszkiwane przez ok. 224 tys. osób. Na tym terenie występowały zarówno duże osiedla mieszkaniowe, jak i zabudowa jednorodzinna i wiejska z gospodarstwami rolnymi. Były tam też zlokalizowane duże zakłady produkcyjne, zatrudniające ok. 17 tys. osób. Oddział liczył 20 funkcjonariuszy, którzy odbyli 1 372 patrole, przyjęli 2 796 interwencji, ujawnili 12 138 wykroczeń, zlikwidowali 20 nielegalnych wysypisk śmieci i usunęli 102 wraki pojazdów²⁰.

Oddział IV Podgórze-Wola Duchacka, kierowany przez Naczelnika Oddziału Zbigniewa Ulmana, miał swoją siedzibę przy ul. Ossowskiego 4. Obejmował teren dzielnic: VIII, IX, X i XI, zamieszkiwany przez ok. 99 tys. osób. Jest to teren w większości o zabudowie jednorodzinnej, na którym nie występują większe zakłady przemysłowe. Oddział powstał na wniosek Rady i Zarządu Dzielnicy XI, z myślą o realizacji na osiedlu Kurdwanów prewencyjnego programu „Sąsiedzkiej Pomocy”. Rozpoczął działalność w sierpniu. Natomiast uroczyste rozpoczęcie działalności miało miejsce w dniu 24 listopada 1995 roku. Prace remontowe siedziby wykonywali funkcjonariusze. Oddział liczył 28 strażników, odbył 791 patroli, przyjął 420 interwencji, ujawniono 2 653 wykroczenia, ujęto 7 sprawców przestępstw oraz zlokalizowano 174 dzikie wysypiska śmieci, z których zlikwidowano 32²¹.

Ponadto w ramach działań mających na celu podniesienie stanu porządku i bezpieczeństwa w mieście opracowano i złożono na ręce Prezydenta Miasta „Krakowski Program Profilaktyki Społecznej Dzieci i Młodzieży”. Przedstawiciele Straży Miejskiej uczestniczyli w pracach nad nowymi uregulowaniami prawnymi, dotyczącymi samorządowych służb porządku publicznego oraz w międzynarodowym programie „Tempus”, którego celem jest poprawa funkcjonowania służb publicznych i kształcenie kadr. W dniu 15 grudnia 1995 roku odbyła się w Krakowie Ogólnopolska Konferencja „Odpowiedzialność władz lokalnych za porządek i bezpieczeństwo publiczne w gminie”, której współorganizatorem była krakowska Straż Miejska²².

Przeprowadzono trzy kursy szkolenia podstawowego dla 59 osób, a 52 funkcjonariuszy odbyło kurs taktyki i techniki podejmowania interwencji. Pięciu funkcjonariuszy ukończyło Podyplomowe Studium Samorządu Terytorialnego, jeden

¹⁹ *Ibidem*, s. 13–16.

²⁰ *Ibidem*, s. 17–20.

²¹ *Ibidem*, s. 21–24.

²² *Ibidem*, s. 27–28.

Podypłomowe Studium Administracji Publicznej, a kolejnych sześciu podjęło studia na Podypłomowym Studium Ochrony i Porządku Publicznego²³.

W opublikowanym *Raporcie 1995* Komendant Straży Miejskiej Witold Kruziarz zwrócił uwagę na niewystarczający stan etatowy i środki materialne oraz niespójne, zbyt sformalizowane i niedostosowane przepisy prawa oraz zbyt małe uprawnienia Straży Miejskiej. W tej sytuacji skupiano się na sprawach najpilniejszych i możliwych do realizacji. Zwrócono szczególną uwagę na przygotowanie zawodowe funkcjonariuszy oraz doskonalenie form współpracy z innymi służbami i instytucjami²⁴.

W 1995 roku wdrożono do realizacji w krakowskiej jednostce system szkolenia ustawicznego, którym objęto cały stan osobowy Straży.

Na początku roku utworzono drugie stanowisko zastępcy Komendanta. Został nim Paweł Duchnik, który wykonywał swoje obowiązki do roku 2008.

Oddział II Krowodrza w lipcu zmienił swą lokalizację. Od tej pory do chwili obecnej ma swą siedzibę przy ul. Stachiewicza 3. Obszar jego działania nie uległ zmianie.

Jednemu z zastępców podlegali Naczelnicy Oddziałów i podlegli im funkcjonariusze. Tylko w Oddziale I Śródmieście wyodrębnione były trzy plutony. Naczelnik tego Oddziału zarządzał nim przy pomocy dowódców plutonów. Jemu także podlegali inspektorzy, dyżurni, patrole interwencyjne i strażnicy. Inną strukturę organizacyjną miały pozostałe Oddziały. Nie było w nich wyodrębnionych plutonów, a Naczelnicy zarządzali Oddziałami przy pomocy inspektorów. Podlegali im również dyżurni i strażnicy.

Drugi z zastępców Komendanta zarządzał i sprawował nadzór nad Kierownikiem Referatu Gospodarczo-Zaopatrzeniowego, Kierownikiem Referatu Kadr i Szkolenia, Naczelnikiem Wydziału Organizacji Służby i podległymi im komórkami.

Zgodnie z ówczesną strukturą Komendantowi Straży Miejskiej Miasta Krakowa podlegali: Główny Księgowy i podlegli mu pracownicy, Zastępcy Komendanta oraz osoby pracujące na samodzielnych stanowiskach: radca prawny, psycholog, inspektor ds. OC, inspektor ds. BHP i PPOŻ.

ROK 1996

W konstrukcji planu budżetowego przewidziano podział zadań na prewencyjne (ok. 16%), interwencyjne (ok. 31%) i represyjne (ok. 53%). Zadania prewencyjne obejmowały profilaktykę społeczną oraz techniczne i fizyczne zabezpieczenie przed przestępstwami i wykroczeniami. Do najważniejszych zadań z tej dziedziny zaliczono realizację programu prewencyjnego „Sąsiedzkie czuwanie” na osiedlu Kurdwanów Nowy, wspólne patrole z udziałem funkcjonariusza prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie i psów służbowych, udział w zabezpieczeniach licznych uroczystości państwowych, lokalnych i kościelnych, a także

²³ *Ibidem*, s. 30.

²⁴ *Ibidem*, s. 1.

impresz o charakterze sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym, kontrolę stanu zimowego utrzymania dróg, utrzymanie porządku wokół wyremontowanych i uporządkowanych placów targowych. Ponadto Straż Miejska wychodziła z inicjatywami, mającymi na celu poprawę estetyki i czystości, zwiększenie liczby miejsc parkingowych, poprawę bezpieczeństwa w miejscach publicznych oraz usprawnienie ruchu drogowego w mieście²⁵.

Służby dyżurne Straży Miejskiej przeprowadziły 17 525 interwencji, co stanowiło prawie dwukrotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego i świadczyło o skuteczności oraz zaufaniu społeczeństwa. Dał się zauważyć spadek liczby ujawnionych wykroczeń (o ok. 21%), jak również liczby zastosowanych środków represyjnych (o ok. 24%). W tym przypadku postawiono na kompleksowe rozwiązywanie występujących problemów poprzez eliminowanie przyczyn i zachęcanie do poszanowania prawa, a dopiero w następnej kolejności zwalczanie skutków, uznając, że środek pozakarny (np. upomnienie) spełnia swoją rolę lepiej niż mandat, szczególnie jeżeli wykroczenie popełniono po raz pierwszy, a szkodliwość czynu jest niewielka²⁶.

Przeprowadzono dwa kursy szkolenia podstawowego, które ukończyło 40 osób oraz w ramach szkolenia ustawicznego – szkolenie z zakresu 20 tematów. Sześciu funkcjonariuszy ukończyło studia podyplomowe, a jeden studia wyższe, trzech kontynuowało studia zawodowe. W Centrum Szkolenia Policji w Legionowie przeszkolono cztery grupy funkcjonariuszy – łącznie 27 osób. Ponadto 21 funkcjonariuszy ukończyło podstawowy kurs języka angielskiego.

W ramach międzynarodowego programu Unii Europejskiej „Tempus” podjęto realizację na os. Kurdwanów Nowy programu „Sąsiedzkiego czuwania”. Przedstawiciele Straży Miejskiej uczestniczyli w pracach nad powstaniem projektu *Ustawy o strażach gminnych*. Opracowany przez Komisję Szkoleniową we współpracy z Policją program szkoleń stał się wzorem obowiązującym w całym kraju²⁷.

Po zakończeniu budowy struktury oddziałowej Straży Miejskiej Oddział I Śródmieście, kierowany przez Naczelnika Zbigniewa Ulmana, mający swoją siedzibę przy ul. Dobrego Pasterza 116, obejmował swą działalnością dzielnice: I, II i III, zamieszkiwane przez ok. 165 tys. osób. Obszar ten obejmował ściśle centrum miasta, w tym szereg obiektów zabytkowych, odwiedzanych przez ponad dwa miliony turystów rocznie. Oddział liczył 94 funkcjonariuszy, do służby skierowano 13 039 osób, przyjęto 7 002 interwencje i ujawniono 50 761 wykroczeń. Do najważniejszych osiągnięć Oddziału zaliczono zmniejszenie liczby pojazdów wjeżdżających do strefy ograniczonego ruchu i skuteczną egzekucję przepisów obowiązujących w tej strefie, zabezpieczenie licznych imprez i uroczystości, zatrzymanie i przekazanie Policji 15 sprawców przestępstw, udział w akcjach „Bezpieczna droga do szkoły” i „Choińska”, uporządkowanie handlu wokół placów targowych Hala Targowa i Nowy Kleparz oraz osiągnięcie zadowalającego stanu porządku i czystości²⁸.

²⁵ *Ibidem*, s. 3–5.

²⁶ *Ibidem*, s. 9–10.

²⁷ *Ibidem*, s. 35–36.

²⁸ *Ibidem*, s. 11–14.

Oddział II Krowodrza, kierowany przez Naczelnika Tadeusza Góralika, w 1996 roku zmienił swą siedzibę i do chwili obecnej zlokalizowany jest przy ul. Stachiewicza 3. Nadal swym działaniem obejmował dzielnice: IV, V, VI i VII, zamieszkiwane przez ok. 162 tys. mieszkańców. Oddział zatrudniał 20 funkcjonariuszy. Skierowano do służby 2 841 osób, przyjęto 3 377 interwencji i ujawniono 7 034 wykroczeń. Do najważniejszych efektów uzyskanych przez Oddział zaliczono: ograniczenie ruchu pojazdów w rejonie Lasu Wolskiego poprzez egzekwowanie zakazu ruchu w soboty, niedziele i święta, podjęcie wspólnie z Policją kompleksowej kontroli w rejonach placów targowych – Placu Imbramowskiego, placu Na Stawach oraz targowisk przy ul. Lea i Balickiej, zabezpieczenie szeregu imprez i kiermaszy w Parku Jordana, podjęcie działań w celu usuwania reklam i ogłoszeń na rzecz montażu tablic ogłoszeniowych, udaremnienie włamania do budynku Szkoły Podstawowej nr 109 oraz skuteczne egzekwowanie utrzymania czystości i porządku²⁹.

Oddział III Nowa Huta, kierowany przez Naczelnika Andrzeja Dadała, mieszczący się na os. Zgody 2, obejmował dzielnice: XIV, XV, XVI, XVII i XVIII, zamieszkiwane przez ok. 240 tys. osób. Oddział liczył 24 strażników, skierował do służby 3 297 osób, przyjął 3 786 interwencji i ujawnił 8 711 wykroczeń. Do najważniejszych osiągnięć Oddziału zaliczono usunięcie 48 wraków pojazdów, uprzątnięcie terenu po 20 dzikich wysypiskach śmieci oraz zamontowanie tablic ogłoszeniowych, co ograniczyło naklejanie ogłoszeń w nieprzeznaczonych do tego celu miejscach³⁰.

Oddział IV Podgórze-Prokocim, kierowany przez Naczelnika Andrzeja Knapika, z siedzibą przy ul. Jerzmanowskiego 37, obejmował dzielnice XII i XIII, zamieszkiwane przez ok. 90,5 tys. osób. Oddział powstał na wniosek Rady Dzielnicy XII w celu zapewnienia na terenie działania spokoju i porządku publicznego. Rozpoczął działalność w maju 1996 roku. Uroczyste rozpoczęcie działalności miało miejsce 6 maja. Prace remontowo-adaptacyjne siedziby wykonali funkcjonariusze Straży. Oddział podjął współpracę z Policją, Radą i Zarządem Dzielnicy XII, spółdzielniami mieszkaniowymi, szkołami i organizacjami działającymi na jego terenie. Oddział liczył 21 funkcjonariuszy, skierował do służby 1 803 osoby, przyjął 1 047 interwencji, ujawnił 4 557 wykroczeń. Doprowadził do usunięcia 13 wraków pojazdów, przekazał Policji informacje o uczniach rozprowadzających narkotyki, ujawnił 136 osób, które popełniły wykroczenia przeciwko środowisku naturalnemu, brał udział w likwidacji skutków powodzi na osiedlu Bieżanów oraz akcji „Bezpieczna droga do szkoły”, przekazał wnioski dotyczące poprawy stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego (stanu ciągów komunikacyjnych)³¹.

Oddział V Podgórze-Wola Duchacka, kierowany przez Naczelnika Artura Kasiciego, z siedzibą przy ul. Ossowskiego 4, obejmował dzielnice: VIII, IX, X i XI, zamieszkałe przez ok. 99 tys. osób. W skład Oddziału wchodziło 27 funkcjonariuszy, skierowano do służby 3 766 osób, przyjęto 2 313 interwencji, ujawniono 5 856 wykroczeń. Zatrzymano 17 sprawców przestępstw, doprowadzono do uprzątnięcia terenu po 30 dzikich wysypiskach oraz usunięcia 7 wraków pojazdów. Funk-

²⁹ *Ibidem*, s. 15–17.

³⁰ *Ibidem*, s. 19–22.

³¹ *Ibidem*, s. 23–26.

cjonariusze wzięli udział w akcjach: „Bezpieczna droga do szkoły” i „Sprzątanie świata”, zorganizowali konkurs rysunkowy „Straż Miejska w oczach dzieci” oraz mecz z mieszkańcami osiedla Kurdwanów Nowy³².

W roku 1996 uruchomiono IV Oddział Straży Miejskiej o nazwie Podgórze-Prokocim. Siedzibą Oddziału został budynek zlokalizowany przy ul. Jerzmanowskiego 37 w Krakowie. Swym zasięgiem terytorialnym Oddział IV obejmował dzielnice XII i XIII. Ponadto zarządzeniem Komendanta Straży Miejskiej został wprowadzony nowy Regulamin Organizacyjny Straży, zgodnie z którym w skład Komendy weszły następujące komórki organizacyjne i samodzielne stanowiska: Oddziały (5), Wydział Organizacji Służby, Referat Kadr, Szkolenia i BHP, Referat Finansowo-Księgowy, Referat Gospodarczo-Zaopatrzeniowy, Kancelaria, radca prawny, psycholog i inspektor ds. Obrony Cywilnej.

Rada Miasta Krakowa uchwaliła pięcioletnią strategię rozwoju miasta, a to spowodowało weryfikację celów działania Straży Miejskiej, co w efekcie wymusiło zmiany w organizacji pracy, sposobie rozliczania wyników i nadzorze. Głównym celem były działania prewencyjne, czyli zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, przede wszystkim przez likwidację przyczyn, nie zaś walkę ze skutkami. Wymagany przy tym był aktywny udział społeczeństwa, a działania miały być ukierunkowane na profilaktykę społeczną (np. bezpieczeństwo dzieci na drogach, udzielanie porad mieszkańcom w zakresie bezpieczeństwa osobistego), techniczne i fizyczne zabezpieczenie przed przestępstwami i wykroczeniami (np. znakowanie przedmiotów, szkolenia w zakresie ochrony osobistej), współpracę ze wszystkimi zainteresowanymi osobami i instytucjami.

Do najważniejszych zadań prewencyjnych wykonywanych przez Straż Miejską w 1996 roku należy zaliczyć:

- realizację programu prewencyjnego „Sąsiedzkie czuwanie”, na osiedlu Kurdwanów Nowy,
- całodobowe patrołowanie rejonu I obwodnicy, ze szczególnym uwzględnieniem Rynku Głównego,
- wspólne patrole z funkcjonariuszem prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, z udziałem psów służbowych,
- kontrolę stanu zimowego utrzymania dróg,
- utrzymanie porządku wokół wyremontowanych i uporządkowanych placów targowych,
- udział w zabezpieczeniach uroczystości państwowych, kulturalnych, sportowych, lokalnych.

Inicjatywy podjęte w tym roku przez Straż Miejską:

- poprawa estetyki i czystości, w szczególności ograniczenie naklejania ogłoszeń, ulotek itp. poprzez montowanie przez zarządców terenu tablic ogłoszeniowych, zwiększenie liczby koszy na śmieci, zwłaszcza w miejscach dużego natężenia ruchu pieszego;
- zwiększenie liczby miejsc parkingowych poprzez inicjowanie zakładania tzw. „zielonych parkingów”,

---

³² *Ibidem*, s. 27–29.

- poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych, m.in. poprzez inicjowanie montażu i naprawę oświetlenia ulicznego na osiedlach mieszkaniowych,
- usprawnienie ruchu w mieście poprzez zmiany oznakowania ulic w celu wyeliminowania błędów i sprzeczności, uzupełniania znaków lub likwidacja znaków niepotrzebnych.

Na przełomie roku 1996 i 1997 Komenda Straży Miejskiej wraz z Oddziałem I Śródmieście przeniosła się do nowej siedziby przy ul. Dobrego Pasterza 116 w Krakowie.

ROK 1997

Została uchwalona *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych*, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 roku³³. Straż Miejska otrzymała nową siedzibę przy ul. Dobrego Pasterza 116. Zwiększyła się o 50 liczba etatów, co umożliwiło objęcie działalnością nowych rejonów miasta. Została rozbudowana struktura organizacyjna. Funkcjonariuszy wyposażono w nowoczesny system łączności rankingowej EDACS. Krakowska Straż Miejska jako pierwsza w Polsce wprowadziła do służby patroli z psami służbowymi³⁴.

Wykonano 27 903 służby patrolowe, ujawniono 49 138 wykroczeń, przyjęto 15 196 interwencji, które najczęściej dotyczyły wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (24,6%), urządzeniom użytku publicznego (19,2%) oraz utrzymaniu czystości w obrębie posesji (16,4%). Zatrzymano 79 sprawców przestępstw i 19 pijanych kierowców. 1 435 funkcjonariuszy zabezpieczało imprezy i uroczystości na terenie miasta, udzielono pomocy 50 osobom poszkodowanym w wypadkach.

Przeprowadzono trzy kursy szkolenia podstawowego, które ukończyło 60 osób. Dwóch pracowników ukończyło studia podyplomowe, a sześciu takie studia rozpoczęło, siedmiu kontynuowało studia zawodowe. Wspólnie z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie zorganizowano kurs dla przewodników psów służbowych, ukończony przez siedmiu funkcjonariuszy. Prowadzono również lektoraty języka angielskiego dla 43 funkcjonariuszy.

Krakowska Straż Miejska we współpracy z zagranicznymi partnerami z programu Unii Europejskiej „Tempus” przygotowywała się do podjęcia zadań prewencyjnych. W Małopolskim Instytucie Samorządu Terytorialnego i Administracji prowadzono prace nad stworzeniem programu prewencyjnego dla miasta Krakowa. Komendant Straży Miejskiej jako konsultant uczestniczył w pracach nad *Ustawą o strażach gminnych* oraz Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Związku Miast Polskich, a starszy inspektor Jerzy Wardalski był przewodniczącym komisji szkoleniowej przy Krajowej Radzie Komendantów Straży Miejskich³⁵.

³³ *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych*, Dz.U. z 1997 roku, Nr 123, poz. 779.

³⁴ Straż Miejska Miasta Krakowa, *Raport 1997*, [Kraków 1998], s. 2–3.

³⁵ *Ibidem*, s. 39, 44–45, 50–51.

W dniu 1 stycznia 2008 roku weszła w życie *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych* (Dz.U. z 1997 roku, Nr 123, poz. 779) – akt normatywny określający organizację, zadania oraz zakres uprawnień straży, uprawnienia i obowiązki strażników, w tym uprawnienia do stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. W ustawie znalazły się również delegacje do wydawania aktów wykonawczych dotyczących między innymi:

- zakresu i sposobu wykonywania niektórych czynności przez strażników,
- trybu i zasad uznawania pojazdów straży za pojazdy uprzywilejowane,
- warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej krótkiej przez strażników,
- warunków przydziału, przechowywania i ewidencjonowania broni i amunicji przez straż,
- wzoru umundurowania, legitymacji, dystynkcji i znaków identyfikacyjnych strażników, a także warunków i sposobu ich noszenia,
- założeń programowych i metodycznych przeszkolenia podstawowego strażników.

W tym roku powstała grupa przewodników psów służbowych. Straż zakupiła 3 psy służbowe, które zostały przeszkolone do pełnienia służby. Ponadto przeszkolonych i przygotowanych do pełnienia służby wraz z psami służbowymi zostało 7 strażników. Szkolenia zakończyły się egzaminami. Służbę w patrolach rozpoczęto w połowie lipca, a patrole kierowane były na teren całego miasta w zależności od potrzeb.

Ważnym elementem działania Straży Miejskiej był udział strażników w zabezpieczeniu i zwalczaniu skutków lipcowej powodzi. Funkcjonariusze pomagali mieszkańcom miasta i brali udział w pracach Miejskiego Sztabu Przeciwpowodziowego, utrzymując sprawną łączność pomiędzy komitetem koordynującym a jednostkami biorącymi udział w akcji przeciwdziałania i zwalczania skutków klęski żywiołowej.

ROK 1998

Z dniem 1 stycznia 1998 roku weszła w życie *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych*, która stwierdza, że „na terenie gminy może być utworzona samorządowa umundurowana formacja – straż gminna”, która jest jednostką organizacyjną gminy³⁶. Dalej stwierdzono, że straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego, wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego.

Do szczegółowych zadań straży zaliczono:

- ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
- współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,

³⁶ *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych*, rozdz. 1, art. 1, rozdz. 2, art. 6.

- zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- ochronę obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorznięcia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób,
- informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy³⁷.

Równocześnie określono prawa strażników do:

- udzielania pouczeń,
- legitymowania osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości,
- ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia i niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji,
- nakładania grzywnien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- dokonywania czynności sprawdzających, kierowania wniosków o ukaranie do kolegium do spraw wykroczeń, oskarżania przed kolegium do spraw wykroczeń i wnoszenia środków odwoławczych – w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- usuwania pojazdów i blokowaniu kół pojazdów w przypadkach określonych w przepisach o ruchu drogowym,
- wydawania poleceń,
- żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych,
- zwracania się, w nagłych przypadkach, o pomoc do jednostek gospodarczych, prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej oraz organizacji społecznych, jak również do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy na zasadach określonych w *Ustawie o Policji*³⁸.

Działalnością Straży Miejskiej kierował komendant Witold Krupiarz. Zatrudniano 254 osoby, w tym 37 kobiet. Struktura organizacyjna krakowskiej Straży

³⁷ *Ibidem*, art. 11.

³⁸ *Ibidem*, art. 12, pkt. 1.

Miejskiej obejmowała dwa piony, kierowane przez zastępców komendanta Jerzego Mądryka i Pawła Duchnika. Jeden z nich nadzorował pracę pięciu oddziałów, drugi – Wydział Organizacji Służby, Referat Kadr, Szkolenia i BHP oraz Referat Gospodarki i Zaopatrzenia. Funkcje naczelników oddziałów pełnili: Zbigniew Ulman (Oddział I Śródmieście), Tadeusz Góralik (Oddział II Krowodrza), Andrzej Dadał (Oddział III Nowa Huta), Andrzej Knapik (Oddział IV Podgórze-Prokocim) i Artur Kasicki (Oddział V Podgórze-Wola Duchacka); naczelnikiem Wydziału Organizacji Służby był Wiesław Magiera³⁹.

Odbyto 32 706 służb patrolowych, w tym 1 640 wspólnych z Policją oraz 821 z psami. Przyjęto 17 282 interwencje. Ujawniono 57 658 wykroczeń, w 35 656 zastosowano pouczenie, nałożono 18 548 mandatów, a w 3 454 przypadkach skierowano wnioski do kolegium. Ujęto 75 sprawców przestępstw, zatrzymano 21 pijanych kierowców, 357 nietrzeźwych odwieziono do izby wytrzeźwień, udzielono pomocy 59 ofiarom wypadków drogowych, usunięto z ulic miasta 134 wraki samochodów, 768 funkcjonariuszy skierowano do zabezpieczenia imprez i uroczystości na terenie miasta⁴⁰.

19 osób ukończyło szkolenie podstawowe, 3 funkcjonariuszy ukończyło, 5 – kontynuowało, a 10 – rozpoczęło studia z dziedziny administracji. 6 strażników ukończyło studia podyplomowe. 60 funkcjonariuszy uczęszczało na lektorat języka angielskiego, a 223 odbyło 24-godzinne szkolenie z zastosowania pałki obronnej⁴¹.

Krakowska Straż Miejska we współpracy z Zespołem ds. Bezpieczeństwa Powszechnego oraz Reformy Policji w Instytucie Spraw Publicznych w Warszawie zorganizowała w Krakowie w dniach 29–30 maja 1998 roku międzynarodowe warsztaty samorządowe, poświęcone zapobieganiu przestępczości. Funkcjonariusze Straży brali też czynny udział w przygotowaniu części dotyczącej bezpieczeństwa i porządku publicznego konferencji „Alternatywy dla małolata” w Małopolskim Instytucie Samorządu Terytorialnego i Administracji oraz w IV Międzynarodowej Sesji Prewencji Kryminalnej „Dzielnicowy służący społeczeństwu”, odbytej w Kaliszu, po której gościli w Krakowie uczestników sesji z Holandii⁴².

Stale współpracowano z niektórymi szkołami oraz wieloma radami dzielnic. We wrześniu strażnicy wspólnie z funkcjonariuszami Policji czuwali nad bezpieczeństwem dzieci w ramach akcji „Bezpieczna droga do szkoły” oraz uczestniczyli w ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie świata”. Z inicjatywy Straży uporządkowano kąpielisko na Zakrzówku. 31 października 1998 roku na Rynku odbyło się uroczyste ślubowanie strażników w 80. rocznicę wyzwolenia Krakowa. Z końcem roku prowadzono kontrole sprzedaży jodeł na placach targowych oraz kontrolowano zakaz sprzedaży i używania środków pirotechnicznych⁴³.

³⁹ Straż Miejska Miasta Krakowa, *Raport 1998* [Kraków 1998], s. 4–5.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 31–32.

⁴¹ *Ibidem*, s. 38.

⁴² *Ibidem*, 23–24.

⁴³ *Ibidem*, s. 25, 27–28.

W ciągu roku, zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców i wcześniejszymi zapowiedziami, Straż Miejska zwiększyła liczbę działań prewencyjnych kosztem działań represyjnych, wobec winnych naruszeń porządku publicznego. Prewencja ta nie ograniczała się tylko do patroli. Straż podjęła ścisłą współpracę z niektórymi szkołami i radami dzielnic pomocniczych.

1999

Rok 1999 przyniósł reformę administracji publicznej, która wprowadziła istotne zmiany w podziale zadań pomiędzy samorządem terytorialnym i administracją rządową. Straż Miejska podjęła szereg nowych inicjatyw, szczególnie w zakresie prewencji. Odbyto więcej patroli w godzinach nocnych i wieczornych. Zwrócono większą uwagę na bezpieczeństwo pieszych. Podjęto współpracę z kolejnymi szkołami⁴⁴.

Straż zatrudniała 258 funkcjonariuszy. Zrealizowano 33 942 służby patrolowe. Ujawniono 115 przestępstw i ujęto 145 sprawców tych przestępstw. Ujawniono 37 322 wykroczenia, a ich sprawców ukarano 7 237 mandatami, a w 3 055 przypadkach skierowano wnioski do kolegium. Przyjęto 20 805 zgłoszeń interwencyjnych, najczęściej dotyczących wykroczeń przeciw bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (20,4%), urządzeniom pożytku publicznego (18,71%), utrzymaniu czystości w obrębie posesji (15,77%) oraz porządkowi i spokojowi publicznemu (10,06%)⁴⁵.

Kurs szkolenia podstawowego ukończyły 24 osoby. Jeden strażnik ukończył, siedmiu kontynuowało, a trzech rozpoczęło studia z zakresu administracji. Wszyscy funkcjonariusze zostali objęci szkoleniem ustawicznym w wymiarze 8 godzin miesięcznie. 16 strażników uczestniczyło w lektoracie języka angielskiego⁴⁶.

Podjęto szereg działań prewencyjnych, w tym w sierpniu akcję z zakresu profilaktyki kryminalnej „Sąsiedzkie czuwanie”, mającą na celu nawiązanie współpracy mieszkańców ze służbami porządkowymi, zaktywizowanie ich do reakcji na przestępstwa i wykroczenia oraz stałą wymianę informacji na temat zagrożeń i podejmowanie wspólnych przeciwdziałań. W czasie tej akcji m.in. odwiedziono 2 037 mieszkań. W ramach troski o bezpieczeństwo uczniów strażnicy byli stale obecni w okolicach szkół, z których docierały sygnały o zagrożeniach. Uruchomiono program „Współpracujemy”, polegający na comiesięcznych spotkaniach dyrektorów i pedagogów szkolnych, policjanta i strażnika miejskiego w celu wymiany informacji na temat zagrożeń i ustalania działań zapobiegawczych. Na najbardziej niebezpiecznych skrzyżowaniach realizowano program „Bezpieczne skrzyżowanie”, w ramach którego byli na nich obecni strażnicy oraz rozdawano ulotki ostrzegawcze⁴⁷.

⁴⁴ Straż Miejska Kraków, *Raport 1999*, [Kraków 1999], s. 7.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 31–37.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 42.

⁴⁷ *Ibidem*, s. 21.

Realizując współpracę ze szkołami, 159 strażników zabezpieczało 51 imprez szkolnych. Odbyto 71 prelekcji w szkołach. Codziennymi patrolami objęto 23 szkoły, a tereny przyszkolne patrolowano ok. 5 tys. razy. Zorganizowano wspólnie ze szkołami cztery festyny dla dzieci oraz brano udział w imprezach plenerowych. Realizowano akcję „Bezpieczna droga do szkoły”, dyżurując w okolicy 44 szkół wraz z Policją lub samodzielnie. Znakowano rowery. Prowadzono akcję „Mikołaj”, rozdając słodycze na przejściach dla pieszych przy 20 szkołach. Współpracowano ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych „Ikar”⁴⁸.

Przeprowadzono akcję „Spokojny weekend”, mającą na celu szybkie reagowanie na zakłócenia porządku publicznego w porze nocnej w czasie weekendów w najbardziej niebezpiecznych rejonach Krakowa. Odbywano wspólne patrole z pracownikami agencji ochrony. Kontrolowano sprzedaż alkoholu, ujawniając 149 wykroczeń⁴⁹.

W dniach 4–5 czerwca 1999 roku wraz z Instytutem Spraw Publicznych zorganizowano II Międzynarodowe Warsztaty Samorządowe dotyczące zapobiegania przestępczości. Ich efektem jest publikacja *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych* pod redakcją Janiny Czapskiej i Witolda Krupiarza (Warszawa 1999)⁵⁰.

22 grudnia 1999 roku Rada Miasta uchwaliła program „Bezpieczny Kraków”, mający na celu poprawę stanu i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz stworzenie miejskiego systemu monitorowania, planowania i koordynacji działań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego. W ramach tego programu Straży Miejskiej przypadła realizacja pięciu podprogramów, w większości już wcześniej przez nią realizowanych⁵¹.

Uchwała Rady Miasta Krakowa Nr XL/299/99 w sprawie przyjęcia Programu Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Kraków” stanowiła pierwszy kompleksowy plan działań zmierzających do stopniowej poprawy poczucia i stanu bezpieczeństwa w Krakowie. Nowe uprawnienia ustawowe Straży Miejskiej oraz Samorządu Miejskiego pozwoliły na bardziej aktywną rolę miasta w procesie poprawy bezpieczeństwa. Działania te miały polegać m.in. na:

- rozpoznaniu i stałym monitorowaniu zagrożeń,
- działaniach doraźnych profesjonalnych – prowadzonych przez wykwalifikowane i posiadające uprawnienia osoby,
- działaniach długofalowych – przedsięwzięcia programowe,
- analizie stanu prawnego.

Uchwała ta określiła różne programy kierunkowe, w których Straż Miejska Miasta Krakowa brała i bierze nadal czynny udział. Są to m.in. programy:

- „Zero tolerancji” – program, którego celem jest ograniczenie liczby popełnionych czynów karalnych poprzez wykorzystanie odstrasżającego mechanizmu nieuchronności kary;

⁴⁸ *Ibidem*, s. 23.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 27.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 28.

⁵¹ *Roczny raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2000* [Kraków 2000], s. 8.

- „Bezpieczny dojazd” – działania, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa w miejskich środkach transportu i na przystankach;
- „Przyjazna szkoła” – działania mające na celu eliminację przemocy ze szkół;
- „Sąsiedzkie czuwanie” – wzajemna pomoc sąsiedzka, informowanie służb porządkowych o potencjalnym zagrożeniach;
- „Współpracujemy” – program współpracy lokalnej między służbami porządkowymi a kierownictwem szkół, jego celem jest przekazanie dzieciom i młodzieży szkolnej wiedzy na temat bezpieczeństwa i odpowiedzialności prawnej;
- „Czyste miasto” – porządek, czyste ulice, czyste środowisko;
- „Czyste place zabaw i piaskownice” – działania mające na celu kontrolę czystości i stanu technicznego placów zabaw dla dzieci i zobowiązanie ich zarządców do poprawy ich stanu w razie stwierdzenia nieprawidłowości;
- „Bezpieczne dojście do szkoły” – zabezpieczenie patrolowe, zabezpieczenie techniczne oraz działalność edukacyjno-informacyjna dla dzieci, młodzieży, rodziców i kadry pedagogicznej;
- „Miejski telefon interwencyjny” – uruchomienie linii telefonicznej w celu umożliwienia zgłaszania przez mieszkańców informacji do Policji i do Straży Miejskiej oraz inne.

Po wejściu w życie uchwały Straż Miejska Miasta Krakowa zaczęła uczestniczyć w wielu z wymienionych programów, realizować ich założenia, prowadzić kontrole i obserwacje miasta, patrolując jego teren, a także zaczęła tworzyć mapy zagrożeń.

2000

Rok 2000 był pierwszym rokiem realizacji Programu Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Kraków”. Wśród zadań objętych programem znajdowała się akcja „Sąsiedzkie czuwanie”, polegająca na współpracy ze środowiskami lokalnymi oraz aktywizacji mieszkańców w celu walki z nieporządkiem i przestępczością. Funkcjonariusze odwiedzili 3 977 mieszkań oraz odbyli 11 spotkań z mieszkańcami. Prezentowali filmy na temat bezpiecznego zachowania i sposobów zabezpieczenia mienia. Dyskusje pomogły określić najistotniejsze zagrożenia. Podprogram „Współpracujemy” dotyczył bezpieczeństwa w szkołach i ich otoczeniu. Program był realizowany na terenie starej Krowdrzy, Nowej Huty i starego Podgórze. Odbywano comiesięczne spotkania z dyrektorami i pedagogami placówek oświatowych, służbami porządkowymi, przedstawicielami społeczności lokalnych i rodzicami. Strażnicy prowadzili zajęcia z uczniami. Przeprowadzili 179 lekcji. Zabezpieczyli 712 imprez szkolnych. Odbyto 943 patrole w okolicy szkół, interweniując w stosunku do nieletnich 513 razy⁵².

W ramach podprogramu „Nieletni” przeciwdziałano wymuszeniom, paleniu tytoniu i spożywaniu alkoholu oraz zażywaniu narkotyków przez młodzież. Ujawniono 282 nieletnich palących tytoń i 96 spożywających alkohol, 44 nietrzeźwych

⁵² *Ibidem*, s. 8–9.

doprowadzono do miejsc zamieszkania, a 8 – do izby wytrzeźwień. 56 wagarowiczów przekazano szkołom lub rodzicom. Ponadto interweniowano wobec 79 nieletnich, którzy dopuścili się czynów zabronionych. Zwracano uwagę na obecność w pobliżu szkół dealerów narkotyków i posiadanie przez uczniów środków odurzających. Sprawy takie przekazywano Policji. Wydano broszurę *Narkotykowe dylematy*. Podprogram „Czyste miasto” miał na celu poprawę estetyki i czystości miasta. Prowadzono systematyczne kontrole stanu czystości posesji i ulic, oznakowania, funkcjonowania urządzeń użyteczności publicznej oraz przestrzegania przepisów dotyczących utrzymania czystości i ochrony środowiska. Strażnicy puczyli 1766 osób, 538 – ukarali, a w stosunku do 200 skierowali wnioski o ukaranie. Zainicjowano konkurs „Gospodarz Roku” o nagrody Prezydenta Miasta, mający wskazać właścicieli lub administratorów budynków, utrzymujących je w nienagannym stanie. Doprowadzono do poprawy stanu urządzeń znajdujących się na placach zabaw i piaskownic, w wyniku czego stan 476 obiektów na 517 istniejących można było ocenić jako bardzo dobry lub dobry. Zlokalizowano 602 wraki pojazdów i doprowadzono do usunięcia 536 z nich. Podprogram „Stare Miasto dla pieszych” obejmował działania mające na celu zmniejszenie ruchu w strefie ograniczonego ruchu w centrum miasta – w obrębie Plant. Ujawniono blisko 1 000 wykroczeń, pouczono 408 kierowców, nałożono 550 mandatów oraz skierowano 35 wniosków do kolegium do spraw wykroczeń⁵³.

Realizowano także akcje „Spokojny weekend” i „Zero tolerancji”, chroniąc w wieczory piątkowe i sobotnie najbardziej zagrożone miejsca, gdzie liczni mieszkańcy oraz turyści chcą spokojnie bawić się lub spacerować. Na terenie Starego Miasta przeprowadzono 7 takich akcji, w których uczestniczyło 146 strażników. Ujawnili oni ponad 400 wykroczeń, głównie były to naruszenia zakazu spożywania na tym terenie napojów alkoholowych w miejscach publicznych. Inne to nie stosowanie się do przepisów ruchu drogowego i zakłócanie spokoju. 268 osób pouczono, 86 ukarano mandatami, a w stosunku do 55 osób skierowano wnioski do kolegium ds. wykroczeń. Zwracano uwagę na bezpieczeństwo pieszych, szczególnie w miesiącach jesienno-zimowych, rozdając ulotki i zbierając uwagi na szczególnie niebezpiecznych skrzyżowaniach⁵⁴.

W ciągu roku odbyło 31 383 patrole, przyjęto 22 618 zgłoszeń interwencyjnych, ujęto 170 sprawców przestępstw i zatrzymano 37 osób poszukiwanych. 1365 osób odwieziono do izby wytrzeźwień, a 214 do miejsc zamieszkania⁵⁵.

Prowadzono szkolenie podstawowe oraz szkolenia ustawiczne w wymiarze 8 godzin miesięcznie, a w ich ramach szkolenia z taktyki i technik interwencji. Cykl szkoleń kończył się egzaminami oraz testem sprawności fizycznej. Wielu strażników odbywało studia zaoczne lub podyplomowe, a 46 ukończyło kursy specjalistyczne w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie⁵⁶.

Odbyły się III Międzynarodowe Samorządowe Warsztaty poświęcone zapobieganiu przestępczości. Panele dyskusyjne dotyczyły następujących tematów: „Po-

⁵³ *Ibidem*, s. 10–12.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 7, 13.

⁵⁵ *Ibidem*, s. 4, 6, 19–20.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 17.

licja samorządowa”, „Prywatyzacja bezpieczeństwa publicznego – konieczność, opcja czy bujda?”, „Sposoby finansowania prewencji kryminalnej” oraz „Bezpieczny powiat”. Straż Miejska przygotowała pakiet propozycji zmian prawnych w celu przedstawienia odpowiednim komisjom sejmowym za pośrednictwem Związku Miast Polskich. W grudniu 2000 roku zakończono konkurs „Bezpieczne Mieszkanie – Bezpieczny Kraków” na projekt urządzenia służącego zabezpieczeniu mieszkań⁵⁷.

Komendant Straży Miejskiej swoim zarządzeniem wprowadził zasady szkolenia ustawicznego strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa, które po różnych modyfikacjach obowiązują w jednostce do dnia dzisiejszego.

2001

W 2001 roku przypadło dziesięciolecie istnienia Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Wg oceny komendanta Witolda Krupiarza wzrosła aktywność i skuteczność działań, co było wynikiem intensyfikacji patroli w porze wieczorno-nocnej oraz miejscach najbardziej zagrożonych. Kontynuowano realizację zadań w ramach programu „Bezpieczny Kraków”. W ramach tego programu m.in. Sekcja IV starała się skutecznie ograniczyć dokonywanie czynów karalnych, dokuczliwych dla mieszkańców i turystów, na terenie Starego Miasta w weekendy, podczas godzin wieczornych i nocnych⁵⁸.

Zrealizowano 31 329 służb patrolowych, ujęto 277 sprawców przestępstw oraz 73 osoby poszukiwane przez Policję lub prokuraturę. Miało też miejsce 36 przestępstw wymierzonych przeciwko strażnikom. Wobec sprawców 45 989 wykroczeń zastosowano w 28 951 przypadkach pouczenie i nałożono 16 947 mandatów. Przyjęto 21 753 zgłoszenia interwencyjne⁵⁹.

Nastąpiły zmiany przepisów *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, w związku z czym od końca czerwca obowiązywał zakaz spożywania napojów alkoholowych na ulicach, placach i w parkach. Wzrosła więc liczba interwencji wobec osób nieprzestrzegających tego zakazu. W pierwszej połowie roku, kiedy zakaz dotyczył tylko dzielnicy I i kilku parków, strażnicy interweniowali 961 razy, natomiast w drugiej połowie roku – 3 177 razy. Wymieniona ustawa zmieniła też kwalifikację prawną sprzedaży napojów alkoholowych bez wymaganego zezwolenia, osobom nietrzeźwym, osobom do lat 18 oraz wbrew warunkom określonym w zezwoleniu z wykroczeń – na przestępstwa. Strażnicy przeprowadzili 336 kontroli placówek handlowych oraz 195 – lokali gastronomicznych, ujawniając 35 przypadków nieprzestrzegania przepisów. 991 osób nietrzeźwych doprowadzono do izby wytrzeźwień, a 198 osób do miejsca zamieszkania⁶⁰.

Kontynuowano program „Sąsiedzkie czuwanie”, w ramach którego strażnicy odwiedzili 1676 mieszkań, ostrzegając o występujących zagrożeniach, zorganizo-

⁵⁷ *Ibidem*, s. 5, 13–15.

⁵⁸ *Roczny raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2001* [Kraków 2001], s. 3–4.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 5, 16–18.

⁶⁰ *Ibidem*, s. 7.

wali 11 spotkań z mieszkańcami, uczestniczyli w 21 imprezach plenerowych oraz 25 spotkaniach informacyjnych na temat programu. Współdziałano w tej sprawie z Policją oraz lokalnymi instytucjami i organizacjami. W siedzibie oddziału nowohuckiego dzięki inicjatywie radnych Dzielnicy XVIII zainstalowano monitoring niebezpiecznych miejsc. Opracowano mapy dzielnic z zaznaczeniem miejsc szczególnie niebezpiecznych. W ramach programu „Współpracujemy”, realizowanego na terenie Śródmieścia, Krowodrzy, Nowej Huty i starego Podgórza, strażnicy zabezpieczyli 91 imprez na terenie szkół, w 52 szkołach, z udziałem ok. 10 tys. uczniów odbyli 327 lekcji na temat bezpieczeństwa i odbyli 569 patroli w okolicy placówek oświatowych. W ramach tego programu rozpoczęto cykl prelekcji dla młodzieży szkół podstawowych i gimnazjów, dotyczących podstawowych zagadnień prawnych. Odbyto 130 prelekcji w 30 szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych dla ok. 3 500 uczniów. Podczas zajęć w szkołach strażnicy omawiali między innymi tematy: Unikanie zagrożeń, Strażnik na moim osiedlu, Ekologia wokół nas, Samodzielnie do szkoły, Bezpieczne miejsca przechodzenia przez jezdnię, Prawo na co dzień, Przyjemna woda, Groźna woda. Strażnicy ujawnili 27 wagarowiczów, 61 nieletnich spożywających alkohol, 198 – palących tytoń, 5 – posiadających środki odurzające (których przekazano Policji) oraz 102, którzy popełnili inne wybryki. O zauważonych przypadkach zostali powiadomieni rodzice oraz szkoły. Ponadto przy okazji interwencji strażnicy ujęli 16 osób posiadających środki odurzające oraz 2 osoby wprowadzające takie środki do obrotu⁶¹.

W ramach programu „Czyste miasto” systematycznie kontrolowano stan czystości, odśnieżenia oraz oznakowania. Wobec zaniedbujących obowiązki zastosowano w stosunku do 1 146 osób – pouczenia, nałożono 539 mandatów oraz skierowano 193 wnioski o ukaranie. Ujawniono 597 awarii urządzeń użyteczności publicznej, o czym zawiadomiono odpowiednie służby. W ramach konkursu „Bezpieczny Kraków – Gospodarz Roku” spośród zgłoszonych 36 laureatów wyróżniono nagrodami. Sprawdzano stan techniczny miejsc zabaw dla dzieci i w wyniku podjętych działań zakwalifikowano jako znajdujące się w stanie bardzo dobrym lub dobrym 455 obiektów, spośród istniejących 509. Istniejące w oddziałach Nowa Huta i Podgórze-Wola Duchacka dwie grupy ekologiczne prowadziły działalność polegającą na kontrolowaniu posesji pod względem czystości i porządku, kontroli terenów parkowo-leśnych i niezagospodarowanych, ujawniania dzikich wysypisk śmieci, przypadków niszczenia zieleni i nielegalnej wycinki drzew, kontroli gospodarki wodno-ściekowej oraz przeciwdziałaniu wypalaniu trawy i ścierń. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości pouczono 3 572 osoby, ukarano mandatami – 1 902 oraz skierowano 529 wniosków o ukaranie do kolegium lub sądu. Doprowadzono do likwidacji 105 dzikich wysypisk oraz usunięcia z ulic miasta 384 wraków pojazdów⁶².

Prowadzono działania mające na celu ograniczenie zjawiska żebrania oraz pomoc bezdomnym. Dokonywano obchodów miejsc gromadzenia się bezdomnych, oferując przewiezienie do noclegowni i informując o ich adresach. W ramach li-

⁶¹ *Ibidem*, s. 8–10.

⁶² *Ibidem*, s. 11–12.

kwidacji nielegalnego handlu patrolowano miejsca jego prowadzenia, informując o sposobach zalegalizowania takiej działalności, a w szczególnych przypadkach, przewożąc handlujących wraz z towarem na place targowe. Pouczono w tej kwestii 626 osób, ukarano mandatami – 445 oraz skierowano 1 218 wniosków o ukaranie. Problem ten występował w Krakowie w znacznie mniejszym nasileniu niż w innych miastach. Podejmowano starania w celu ograniczenia liczby wypadków drogowych z udziałem pieszych. W tym celu w okresie od kwietnia do września przeprowadzono 15 akcji informacyjnych na 12 szczególnie niebezpiecznych skrzyżowaniach, rozdając ponad 1 000 ulotek. W oparciu o *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 14 stycznia 2000 roku w sprawie usuwania pojazdów i blokowania ich kół w przypadkach uzasadniających podjęcie interwencji*, strażnicy 337 razy wydali dyspozycje usunięcia pojazdów tamujących ruch na koszt właściciela⁶³.

Ponadto przez cały rok prowadzono cotygodniowe bezpłatne zajęcia samoobrony dla kobiet, a podczas wakacji i ferii zimowych prowadzono zajęcia w szkołach, ucząc bezpiecznych zachowań oraz unikania zagrożeń. Przeprowadzono także szkolenia dla przebywających w Ośrodku Osób Poszkodowanych w Rodzinie i żeńskiej kadry instruktorskiej OHP⁶⁴.

W trosce o stałą poprawę bezpieczeństwa, wyartykułowaną w programie „Bezpieczny Kraków”, władze Krakowa wraz z kierownictwem krakowskiej Straży postanowiły bardziej zaangażować strażników miejskich do ochrony bezpieczeństwa w miejscach publicznych. W związku z tym w Oddziale I Śródmieście powstała IV Sekcja, złożona ze specjalnie przeszkolonych funkcjonariuszy Straży. Celem jej działalności było wyeliminowanie lub przynajmniej znaczne ograniczenie bezkarności chuligańskich wybryków, rozbojów, napadów, kradzieży i innych czynów karalnych, dokuczliwych zarówno dla krakowian, jak i gości licznie przybywających do miasta. Sekcja ta swe działania oparła na współdziałaniu z Policją i swym zasięgiem objęła całe miasto Kraków, w zależności od bieżących potrzeb. Najczęściej Sekcja działała na terenie Starego Miasta, podczas weekendów, w godzinach wieczorno-noctnych.

W okresie od początku marca do końca sierpnia 2001 roku obowiązki Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa pełnił Adam Młot – obecny Komendant krakowskiej jednostki.

2002

W roku 2002 roku służbę w Straży Miejskiej miasta Krakowa pełniło 259 funkcjonariuszy. Oddziałami Straży kierowali naczelnicy oddziałów: Zbigniew Ulman (I – Śródmieście), Grzegorz Kuzara (II – Krowodrza), Andrzej Dadał (III – Nowa Huta), Tadeusz Góralik (IV – Podgórze-Prokocim) i Grzegorz Gorczyca (V – Podgórze-Wola Duchacka). Strażnicy ujęli 386 sprawców przestępstw oraz 46 osób po-

---

⁶³ *Ibidem*, s. 13–14.

⁶⁴ *Ibidem*, s. 15.

szukiwanych. Zanotowano 53 przestępstwa wymierzone przeciwko strażnikom. Ujawniono 44 451 wykroczeń, w 24 565 przypadkach zastosowano pouczenie, nałożono 14 125 mandatów i skierowano 5 851 wniosków o ukaranie. Przyjęto 25 021 zgłoszeń interwencyjnych⁶⁵.

Kontynuowano programy prewencyjne „Sąsiedzkie czuwanie”, w ramach którego strażnicy m.in. regularnie pełnili dyżury w siedzibach Rad, oraz „Współpracujemy”. Realizując drugi z nich, zorganizowano m.in. trzy konkursy ze znajomości prawa, w których uczestniczyli uczniowie 26 szkół. Zabezpieczono 102 imprezy na terenie szkół, przeprowadzono 387 lekcji dla ok. 11 600 uczniów i odbyto 572 patrole w okolicy szkół. Ujawniono 43 wagarowiczów, 58 nieletnich spożywających alkohol, 204 – palących tytoń, 4 – posiadających środki odurzające oraz 115, którzy popełnili inne wybryki. W ramach akcji „Bezpieczna droga do szkoły” od 1 do 10 września we współpracy z Policją pełniono dyżury przed 23 szkołami. W dniu 6 grudnia rozdawano słodczyce na przejściach dla pieszych w okolicy 21 szkół. W ramach programu „Czyste miasto” strażnicy miejscy pouczyli 906 osób, ukarali mandatami – 484, a w stosunku do 142 – skierowali wnioski o ukaranie. Doprowadzili do usunięcia z ulic 508 wraków pojazdów oraz przekazali odpowiednim służbom 302 informacje o awariach urządzeń użyteczności publicznej. W wyniku kontroli miejsc zabaw dla dzieci zakwalifikowano do stanu bardzo dobrego lub dobrego 623 obiekty. Kontynuowano także program „Bezpieczny Kraków – Zero tolerancji”, patrolując centrum miasta w weekendowe wieczory i noc⁶⁶.

Prowadząc kontrole przestrzegania *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, strażnicy 7 276 razy podjęli interwencje wobec osób spożywających napoje alkoholowe w miejscach zabronionych. 4 566 takich osób pouczono, 378 – ukarano mandatami⁶⁷, a w stosunku do 2 332 przypadków skierowano do sądu wnioski o ukaranie. 1 094 osoby w stanie nietrzeźwym doprowadzono do izby wytrzeźwień, a 187 takich osób – do miejsc zamieszkania⁶⁸.

W roku 2002 miała miejsce wizyta Ojca Świętego w Krakowie. Straż Miejska brała udział w zabezpieczeniu tej pielgrzymki, podejmując 373 interwencje, udzielając pomocy 30 osobom, odholowując 66 pojazdów z trasy przejazdu kolumny papieskiej oraz 27 razy wzywając do pielgrzymów pogotowie ratunkowe⁶⁹.

Grupy ekologiczne zajmowały się zwalczaniem dzikich wysypisk śmieci, kontrolowały czystość i porządek posesji, stan utrzymania chodników i jezdni w sezonie zimowym, gospodarkę ściekową oraz gromadzenie i usuwanie odpadów, ścigały sprawców niszczenia zieleni, przeciwdziałały wypalaniu traw i ściernisk, udzielały pomocy w przypadku różnego rodzaju klęsk żywiołowych i katastrof. Ujawniono 932 przypadki niszczenia zieleni, 581 sprawców pouczono, 335 uka-

⁶⁵ *Roczny raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2002*, [Kraków 2002], s. 1–2, 10–13.

⁶⁶ *Ibidem*, s. 3–4.

⁶⁷ Od października 2002 roku, po zmianie rozporządzenia określającego wykroczenia, strażnicy mieli możliwość stosowania postępowania mandatowego. Liczba osób ukaranych mandatami odnosi się tylko do miesięcy: listopad i grudzień 2002 roku.

⁶⁸ *Roczny raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2002*, [Kraków 2002], s. 5.

⁶⁹ *Ibidem*.

rano mandatami, a w 16 przypadkach skierowano do sądu wnioski o ukaranie. Przeciwdziałano nielegalnemu handlowi jodłą w okresie od 15 grudnia do 1 stycznia 2003 roku⁷⁰.

Akcją „Bezpieczne skrzyżowanie”, prowadzoną od połowy lipca do końca grudnia, objęto 24 najbardziej niebezpieczne skrzyżowania, prowadząc szczególnie na początku roku szkolnego oraz na przełomie jesieni i zimy nadzór oraz rozdając ulotki informacyjne. W związku ze zmianą przepisów dotyczących usuwania pojazdów nieużywanych Straż Miejska od 1 stycznia 2002 roku uzyskała uprawnienie do wydawania dyspozycji usuwania takich pojazdów. Odholowano 32 takie pojazdy, ponadto dzięki interwencjom Straży usunięto 508 wraków pojazdów⁷¹. W 2002 roku nastąpiła nowelizacja ustawy *Prawo o ruchu drogowym*, do której ustawodawca wprowadził art. 50a, dzięki któremu Straż Miejska uzyskała uprawnienia do wydawania dyspozycji usunięcia pojazdów bez tablic rejestracyjnych oraz tych, których stan wskazuje na to, że nie są używane.

W dniach od 4 marca do 24 maja 2002 roku odbyło się szkolenie podstawowe strażników rozpoczynających pracę, w którym uczestniczyło 27 osób spośród 22 kandydatów. Organizatorem szkolenia był Ośrodek Szkolenia Policji w Krakowie. W zajęciach z samoobrony dla dzieci, młodzieży, kobiet i osób starszych wzięło udział ok. 500 osób⁷².

W listopadzie Wiesław Magiera z krakowskiej Straży Miejskiej reprezentował polskie straże miejskie na seminarium „Okrągły stół na temat Policji Muncypalnych w Europie” w Charleroi w Belgii. Przedstawił na nim sytuację odpowiedzialności za bezpieczeństwo i porządek publiczny w Polsce oraz zakres kompetencji policji i straży miejskich⁷³.

2003

W styczniu 2003 roku nastąpiła zmiana na stanowisku Komendanta Straży Miejskiej. Funkcję tę objął Michał Zamuliński.

W roku 2003 służbę w Straży Miejskiej Miasta Krakowa pełniło 247 funkcjonariuszy. Strażnicy ujęli 377 sprawców przestępstw oraz 68 osób poszukiwanych przez Policję lub prokuraturę. Zrealizowano 32 851 służb patrolowych. Ujawniono 54 330 wykroczeń, przy czym 30 574 sprawców pouczone, 19 676 ukarano mandatami, a w stosunku do 4 080 sformułowano wnioski o ukaranie. Przyjęto 25 983 zgłoszenia interwencyjne⁷⁴.

W ramach przeciwdziałania alkoholizmowi podjęto 14 959 interwencji w stosunku do osób spożywających napoje alkoholowe w miejscach publicznych, pouczając 6 401 osób, karząc 7 520 mandatami oraz kierując 1 038 wniosków

⁷⁰ *Ibidem*, s. 5–6.

⁷¹ *Ibidem*, s. 6.

⁷² *Ibidem*, s. 8.

⁷³ *Ibidem*, s. 7.

⁷⁴ *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2003* [Kraków 2003], s. 4, 17–18,

Fot. 4. Komendant Straży Miejskiej Michał Zamuliński

o ukaranie do sądu grodzkiego. 1 111 osób, swoim zachowaniem dających powód do zgorzienia w miejscu publicznym lub znajdujących się w okolicznościach zagrażających ich zdrowiu lub życiu albo jeśli te osoby zagrażały życiu lub zdrowiu innych, doprowadzono do izby wytrzeźwień, a 145 – do miejsca zamieszkania. Ujawniono 71 przestępstw ze strony placówek prowadzących handel napojami alkoholowymi⁷⁵.

W ramach działań prewencyjnych realizowano nadal program „Współpracujemy”, którego celem była edukacja dzieci i młodzieży w zakresie bezpiecznych zachowań, znajomości zasad obowiązującego prawa oraz zapewnienie bezpieczeństwa na terenie szkół. Ze Strażą Miejską współpracowało w tym zakresie 60 placówek oświatowych, gdzie organizowano wykłady i pogadanki, konkursy, pokazy, wydano też materiały pomocnicze w formie książeczek instruktażowych czy „kolorowanek”. Informowano o zagrożeniach związanych z używaniem fajwerków i wypalaniem traw. W trakcie wakacji i ferii strażnicy uczestniczyli w organizacji zajęć sportowych, w których wzięło udział ponad 2 tys. uczniów. Strażnicy przeprowadzili 511 lekcji dla ponad 15 tys. dzieci oraz odbyli 464 patrole w okolicy szkół i zabezpieczyli 62 imprezy szkolne. Ujawnili 36 wagarujących, 80 nieletnich spożywających alkohol, 213 – palących tytoń, 6 – posiadających środki odurzające i 142 – popełniających inne naruszenia. Odbyła się druga edycja konkursu „Prawo i My”, w którym uczestniczyło 17 szkół podstawowych z terenu Krowodrzy. We wrześniu przeprowadzono akcję „Bezpieczna droga do szkoły”, w czasie której strażnicy wraz policjantami pełnili patrole w okolicach 31 szkół. 6 grudnia strażnicy rozdawali słodycze i nadzorowali przejścia dla pieszych w pobliżu 32 szkół. Program „Współpracujemy” został objęty pomocą programu „Demos”, finansowanego przez Wspólnotę Europejską⁷⁶.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 5.

⁷⁶ *Ibidem*, s. 5–6.

Prowadzono kontrole porządku i czystości, zwłaszcza w okresie opadów śniegu, wiosennych porządków oraz akcji „Sprzątanie świata”. Z powodu braku czystości pouczono 1 309 osób, ukarano mandatami – 760, a w 226 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie. Przekazano innym służbom 579 informacji o awariach urządzeń użyteczności publicznej. Skontrolowano ponad 630 placów zabaw, z których 90% oceniono jako dobre. Przeprowadzono szereg kursów i szkoleń z zakresu samoobrony i bezpiecznych zachowań, łącznie dla 450 osób w 20 grupach ćwiczebnych⁷⁷.

Straż Miejska pozostawała w stałym kontakcie ze społecznością lokalną. Odbyło 14 spotkań z Zarządami Rad Dzielnic oraz 58 dyżurów w siedzibach Rad. Strażnicy uczestniczyli w 38 imprezach lokalnych. W dniu 6 czerwca 2003 roku zostało podpisane porozumienie pomiędzy Prezydentem Miasta Krakowa prof. Jackiem Majchrowskim i Komendantem Miejskim Policji mł. insp. Andrzejem Skowrońskim, na mocy którego w okresie od czerwca do października tego roku zaplanowano dodatkowe łączone patrole, finansowane ze środków gminy, niezależnie od regularnych łączonych patroli, realizowanych w ramach bieżącej współpracy. W łączonych patrolach wzięło udział 2 901 strażników⁷⁸.

Zorganizowano cztery konferencje prasowe, na których przedstawiono działania strażników miejskich oraz ich wyniki. Informacje o działaniach zamieszczano na łamach „Gazety Krakowskiej”, „Dziennika Polskiego”, „Gazety Wyborczej” oraz „Głosu Nowohuckiego”. Przedstawiciele Straży uczestniczyli w IV Krakowskiej Wystawie Ekologicznej, prezentując działania grup ekologicznych. W ramach działań tych dwóch wyspecjalizowanych grup, zajmujących się ochroną środowiska, zlokalizowano 130 nielegalnych wysypisk, stwierdzono łącznie 380 przypadków niszczenia zieleni. Wskutek interwencji Straży usunięto 234 wraki pojazdów. Prowadząc kontrole handlu w miejscach niedozwolonych, podjęto 2 116 interwencji, pouczając 774 osoby, nakładając 636 mandatów i kierując 706 wniosków o ukaranie do sądu. W związku z proklamowaniem roku 2003 – Europejskim Rokiem Ludzi Niepełnosprawnych skontrolowano 130 parkingów dla osób niepełnosprawnych, w wyniku czego pouczono 471 osób naruszających przepisy, ukarano 456 osób mandatami, a w 65 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu⁷⁹.

W dniach 15–22 czerwca przedstawiciel Straży Miejskiej Miasta Krakowa uczestniczył w szkoleniu w zakresie tworzenia i realizacji Integralnej Polityki Bezpieczeństwa w Midden (Holandia). Z kolei zastępca komendanta Straży Miejskiej uczestniczył w dwóch konferencjach zorganizowanych przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki w Liptowskim Mikulaszu (3–5 września) i Pradze (26–27 listopada), a na konferencji naukowo-metodycznej „Zarządzanie Bezpieczeństwem” w Równem (Ukraina) w dniach 9–11 października przedstawiciel Straży przedstawił uczestnikom konferencji program „Współpracujemy”. 30 sierpnia 2003 roku obchodzono po raz pierwszy uroczyste „Dzień Strażnika Miejskiego”.

---

⁷⁷ *Ibidem*, s. 6–7.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 8.

⁷⁹ *Ibidem*, s. 9–12.

W dniu tym 83 strażników zostało nagrodzonych, odbył się też festyn dla strażników i ich rodzin w Borku Fałęckim⁸⁰.

Weszła w życie Uchwała Nr XXIX/247/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 października 2003 roku w sprawie kierunków działania Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie poprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego w Krakowie poprzez zwiększenie efektywności służby Straży Miejskiej w latach 2004–2006. Założeniami tej uchwały były m.in. wzrost zatrudnienia w ww. latach o 150 etatów i intensyfikacja działań zmierzających do ograniczenia i eliminacji:

- naruszeń spokoju i porządku publicznego,
- spożywania alkoholu w miejscach niedozwolonych,
- dewastacji urządzeń użyteczności publicznej, zanieczyszczania i zaśmiecania miejsc dostępnych dla publiczności,
- bójek, pobić, rozbojów, kradzieży i włamań.

Proponowane zmiany miały w konsekwencji doprowadzić do nowej jakości służby, jaką jest indywidualna odpowiedzialność za rejon (strażnik dzielnicowy). To z kolei powinno zaowocować pojawieniem się oczekiwanej, rzeczywistej współpracy mieszkańców ze stróżami porządku. Biorąc pod uwagę ustawowe zadania Straży Miejskiej, specyfikę miasta oraz potrzeby i oczekiwania mieszkańców, za cele strategiczne krakowskiej, samorządowej służby ochrony porządku publicznego uznano:

- poprawę stanu porządku i bezpieczeństwa publicznego w gminie,
- wzrost zaufania mieszkańców do władz samorządowych,
- przygotowanie Straży Miejskiej do przejęcia funkcji policji municypalnej.

2004

W roku 2004 Straż Miejska zatrudniała 294 osoby. Zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Krakowa z 23 października 2003 roku, Nr XXIX/247/03 w sprawie kierunków działania Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie poprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego w Krakowie poprzez zwiększenie efektywności służby Straży Miejskiej w latach 2004–2006 zostało przeszkolonych i podjęło służbę 63 strażników-aplikantów. Strażnicy Miejscy w ciągu roku ujęli 370 sprawców przestępstw, 34 osoby poszukiwane przez Policję lub prokuraturę oraz ujawnili 59 przestępstw, których sprawców nie ujęto. Ujawniono 60 554 wykroczeń, wobec których zastosowano 33 657 pouczeń, nałożono 22 619 mandatów oraz w 4 278 przypadkach wystosowano wnioski o ukaranie. Odbyto 38 567 patroli i odebrano 26 608 zgłoszeń interwencyjnych⁸¹.

W zakresie przeciwdziałania spożywaniu alkoholu w miejscach niedozwolonych strażnicy interweniowali 15 505 razy, stosując 7 083 razy pouczenia, nakładając 7 173 mandaty karne oraz kierując 1 249 wniosków do sądu o ukaranie. Ujawniono 55 przestępstw przeciwko *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i prze-*

⁸⁰ *Ibidem*, s. 15–16.

⁸¹ *Raport roczny Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 2004* [Kraków 2004], s. 1–2, 15–16.

ciwdziałaniu alkoholizmowi oraz uchwałą Rady Miasta Krakowa w sprawach prowadzenia obrotu artykułami alkoholowymi. 825 osób doprowadzono do izby wytrzeźwień, a 228 do miejsc zamieszkania. Ujawniono 60 554 wykroczenia drogowe. Funkcjonariusze uczestniczyli również w zabezpieczaniu kolizji lub wypadków drogowych, udzielając niezbędnej pomocy poszkodowanym. Odholowali 188 pojazdów tamujących ruch. Założono 2 503 blokady na koła niewłaściwie zaparkowanych pojazdów⁸².

Straż Miejska zabezpieczała liczne w 2004 roku imprezy i uroczystości, w tym Święto Konstytucji 3 Maja, Święto Niepodległości, pogrzeb Czesława Miłosza, uroczystości 86. rocznicy wyzwolenia miasta Krakowa, Sylwester na Rynku Głównym i Wianki. Łącznie w trakcie tych działań przepracowali 11 500 godzin. W ramach programu kierunkowego „Czyste miasto” przeprowadzili akcję „Wiosenne porządki”, udzielając 153 pouczenia, i nakładając 79 mandatów karnych. W ciągu roku odnotowano 3 182 wykroczenia w zakresie obowiązku utrzymania czystości na terenie nieruchomości. Pouczono 1 970 osób, 929 – ukarano mandatami karnymi, a w 283 przypadkach skierowano do sądu wnioski o ukaranie. Spośród zlokalizowanych ok. 100 nielegalnych wysypisk doprowadzono do likwidacji 63. Skontrolowano 577 placów zabaw i piaskownic, z czego w 186 przypadkach ich stan oceniono jako bardzo dobry, w 331 – jako dobry, a 60 uznano za wymagające poprawy⁸³.

W ramach programu „Współpracujemy” Straż Miejska podjęła w roku szkolnym 2004/2005 współpracę z 118 szkołami, w tym 81 szkołami podstawowymi i 37 gimnazjami. Strażnicy przeprowadzili w szkołach 1 150 lekcji i 390 zajęć samoobrony. Opracowano szczegółowe scenariusze zajęć, dostosowane do wieku i percepcji uczniów. Przeprowadzono coroczny konkurs „Prawo i My”, adresowany do uczniów VI klas szkół podstawowych i oddzielnie dla uczniów gimnazjów. Od października rozpoczęto cykl seminariów tematycznych dla nauczycieli i pedagogów, prowadzonych przez specjalistów, a dotyczących odpowiedzialności prawnej nieletnich, współdziałania szkoły z innymi instytucjami na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, uzależnień, agresji i przemocy oraz psychomanipulacji i działalności sekt. W ramach programu „Bezpieczna droga do szkoły” strażnicy we wrześniu zwracali szczególną uwagę na ruch na niebezpiecznych skrzyżowaniach i przejściach dla pieszych w pobliżu 43 szkół. Skontrolowano także stan barierek i łańcuchów w sąsiedztwie placówek oświatowych⁸⁴.

W okresie wakacyjnym w ramach programu „Bezpieczny Kraków” zorganizowano zajęcia rekreacyjno-sportowe na terenie pięciu szkół, placówek Towarzystwa Przyjaciół Dzieci oraz w obiektach Straży. Przeprowadzono ponad 350 godzin zajęć dla ok. 1 700 dzieci. Kontynuowano szkolenia z samoobrony dla uczniów szkół podstawowych, kobiet oraz seniorów. Odbyto łącznie 390 takich szkoleń dla uczniów, 360 – dla kobiet i 90 – dla seniorów⁸⁵.

---

⁸² *Ibidem*, s. 2–4.

⁸³ *Ibidem*, s. 4–6.

⁸⁴ *Ibidem*, s. 6–8.

⁸⁵ *Ibidem*, s. 8–9.

Na mocy porozumienia Prezydenta Miasta Krakowa oraz Komendanta Miejskiego Policji w okresie od czerwca do października służbę pełniły dodatkowe wspólne patrole, w wyniku których ujawniono ponad 4,5 tys. czynów zabronionych, w tym 72 przestępstwa oraz podjęto interwencje wobec 4 492 sprawców wykroczeń. W wyniku tych działań ujęto 39 sprawców przestępstw oraz 34 osoby poszukiwane⁸⁶.

Przedstawiciele krakowskiej Straży Miejskiej aktywnie działali w Komisji Bezpieczeństwa Publicznego Związku Miast Polskich i w Krajowej Radzie Komendantów Straży Miejskich i Gminnych. Brali także udział w pracach Zespołu Doradczego ds. Współpracy ze Strażami Gminnymi (miejskimi) przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji. Delegacja strażników złożyła wizytę w Budapeszcie, uczestnicząc w dniach 12–15 października w międzynarodowej konferencji „Samorządowe zapobieganie popełnianiu przestępstw”. Straż Miejska przyjęła propozycję współpracy w dziedzinie profilaktyki antywłamaniowej, jaką podjęły policje municypalne w Gütersloh (Niemcy), Zwolle (Holandia) oraz Paryżu. Przedstawiciele Straży gościli w Niemczech i Holandii, zapoznając się z niemieckim programem „Preventionplakette” oraz funkcjonowaniem holenderskiego programu „Sąsiedzkie czuwanie” i technicznymi metodami zabezpieczeń⁸⁷.

2005

Był to kolejny rok realizacji Uchwały kierunkowej z 2003 roku. Zgodnie z kierunkami uchwały w dalszym ciągu przygotowywano do służby nowych strażników i konsekwentnie wzmacniano oddziały Straży Miejskiej, obejmujące swym działaniem osiedla oddalone od centrum miasta. Rok ten przyniósł już pierwsze efekty działań związanych z realizacją uchwały. O 30% w porównaniu do roku 2004 wzrosła liczba funkcjonariuszy patrolujących ulice miasta w godzinach wieczornych.

W roku 2005 Straż Miejska Miasta Krakowa zatrudniała 370 funkcjonariuszy. Ujęto 320 sprawców przestępstw i 48 osób poszukiwanych przez Policję. Ujawniono 68 przestępstw, o których informacje zostały przekazane Policji oraz odnaleziono 18 skradzionych samochodów. Ujawniono 79 601 wykroczeń, w związku z czym pouczone 44 962 sprawców, ukarano mandatami – 30 996 oraz skierowano 3 643 wnioski o ukaranie. Wykonano 46 021 służb patrolowych oraz przyjęto 34 942 zgłoszeń interwencyjnych⁸⁸.

W ramach przeciwdziałania alkoholizmowi podjęto 17 154 interwencje wobec osób nieprzestrzegających przepisów *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości* oraz niestosujących się do postanowień uchwały Rady Miasta Krakowa w sprawie miejsc, obiektów i określonych obszarów na terenie Gminy Kraków, w których ze względu na charakter obowiązuje zakaz prowadzenia sprzedaży, podawania,

⁸⁶ *Ibidem*, s. 9.

⁸⁷ *Ibidem*, s. 13.

⁸⁸ *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2005* [Kraków 2005], s. 4, 16–18.

spożywania oraz wnoszenia napojów alkoholowych. W odniesieniu do sprawców tych wykroczeń zastosowano w 8 548 przypadkach – pouczenie, na 7 505 z nich nałożono mandaty karne, a w stosunku do 1 101 – skierowano wnioski o ukaranie. Do izby wytrzeźwień odwieziono 1 110 osób, a do miejsc zamieszkania – 281. W ramach kontroli punktów sprzedaży alkoholu w przypadku 26 stwierdzeń podejrzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów, stanowiących przestępstwa, sprawy przekazano Policji⁸⁹.

Do najbardziej uciążliwych wykroczeń należą te, które są związane z zakłócaniem spokoju i porządku publicznego. Strażnicy ujawnili 1 814 takich zdarzeń, w których wyniku pouczone 1 222 sprawców, 385 ukarano mandatami, a przeciwko 207 osobom skierowano wnioski do sądu grodzkiego o ukaranie. Funkcjonariusze Straży pełnili łącznie przez 18 665 godzin służbę przy zabezpieczeniu imprez masowych na terenie miasta. Najważniejszymi z nich były uroczystości związane ze śmiercią papieża Jana Pawła II, w tym msza dziękczynna na Błoniach z udziałem miliona pielgrzymów. Wśród innych należy wymienić Święto 3 Maja, Cracovia Maraton, Noc Muzeów, Święto Miasta Krakowa, Wianki, II Małopolski Piknik Lotniczy oraz imprezę sylwestrową na Rynku Głównym⁹⁰.

W ramach realizacji programu kierunkowego „Czyste miasto” ujawniono 3 254 przypadki nieprzestrzegania przepisów *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* oraz uregulowań wydanych na jej podstawie. W związku z tym pouczone 1 899 osób, nałożono 1 091 mandatów karnych, a w 264 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądów grodzkich. Podjęto 5 085 interwencji dotyczących zanieczyszczania chodników, jezdni i innych terenów publicznych, pouczając 3 261 osób, karząc mandatami 1 729 osób i kierując 95 wniosków do sądu grodzkiego. W związku z umieszczaniem ogłoszeń lub ulotek w miejscach do tego nieprzeznaczonych pouczone 200 osób, ukarano mandatami 311, a w stosunku do 34 osób skierowano wnioski do sądu o ukaranie. Strażnicy uczestniczyli ponadto w VI Krakowskiej Wystawie Ekologicznej w ramach Dni Ziemi oraz ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie świata”⁹¹.

Interweniowano także w przypadku prowadzenia handlu w miejscach nieodzwolonych, ujawniając 1 613 wykroczeń, pouczając 748 osób, nakładając 647 mandatów karnych oraz kierując do sądów grodzkich 218 wniosków. Ujawniono 153 wykroczenia związane z naruszeniem przepisów o działalności gospodarczej (brak zgłoszenia do ewidencji lub koncesji) i w 138 przypadkach skierowano wnioski do sądu⁹².

Ujawniono 43 600 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. Wobec osób niestosujących się do przepisów ruchu drogowego zastosowano 23 043 pouczenia, nałożono 17 877 mandatów i skierowano 680 wniosków o ukaranie do sądów grodzkich. Założono 4 569 urządzeń blokujących na koła pojazdów. Odholowano 431 pojazdów stwarzających zagrożenie lub utrud-

⁸⁹ *Ibidem*, s. 4–5.

⁹⁰ *Ibidem*, s. 5–6.

⁹¹ *Ibidem*, s. 6–7.

⁹² *Ibidem*, s. 7.

niających ruch drogowy. Interweniowano w sprawie usunięcia 70 samochodów, których stan techniczny wskazywał na długotrwały postój lub których właściciele nie mieli dokumentów pojazdów uprawniających do udziału w ruchu drogowym. W ramach akcji „Bezpieczne skrzyżowanie” rozdawano ulotki informacyjne i zwracano uwagę pieszym. Podobną akcją prowadzono wobec rowerzystów, zwracając uwagę na stan techniczny pojazdów oraz przestrzeganie przepisów ruchu drogowego⁹³.

Do priorytetów działalności Straży należą programy profilaktyczne, w tym udział w Miejskim Programie Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Kraków”, w ramach którego realizowany był program „Współpracujemy”. W jego ramach współpracą objęto 125 placówek oświatowych – szkół podstawowych i gimnazjów, gdzie przeprowadzono 1 545 godzin zajęć. Zorganizowano IV edycję konkursu „Prawo i My” dla klas VI szkół podstawowych i klas III gimnazjów, w którym uczestniczyło 65 szkół. Przeprowadzono 43 imprezy dla dzieci i młodzieży, w tym po raz pierwszy konkurs plastyczny „Bezpieczni na drodze”. Efektem tego konkursu było 120 prac. Szczególnym nadzorem objęto okolice szkół, które patrołowały m.in. zmotoryzowane patrole szkolne. Przez cały rok prowadzono zajęcia z samoobrony dla kobiet, dzieci i osób starszych, a w okresie wakacyjnym zajęcia rekreacyjne, finansowane z programu „Bezpieczny Kraków”. Zakończono rozpoczęty w roku poprzednim cykl seminariów dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów „Bezpieczni w szkole”, którego celem była szeroko rozumiana profilaktyka zagrożeń i propagowanie bezpiecznych zachowań dzieci i młodzieży oraz wspomaganie szkół w tym zakresie. W seminariach tych uczestniczyło 189 osób. W kolejnym roku szkolnym dla tej samej grupy prowadzono warsztaty dotyczące postępowania nauczycieli w sytuacjach pojawiających się zagrożeń⁹⁴.

Wspólnie z Policją przeprowadzono 4 710 patroli, z czego 1 100 patroli pieszych, zgodnie z porozumieniem zawartym 30 czerwca 2005 roku pomiędzy Prezydentem Miasta Krakowa a Komendantem Miejskim Policji w Krakowie. Straż Miejska utrzymywała stałe kontakty z Radami Dzielnic, wymieniając informacje, aktualizując mapy zagrożeń, uczestnicząc w pracach Komisji Bezpieczeństwa i Porządku oraz spotkaniach z mieszkańcami. Rady Dzielnic sfinansowały 828 dodatkowych służb patrolowych oraz zorganizowały festyny i współorganizowały zajęcia dotyczące bezpiecznych zachowań w szkołach, a także dofinansowały radiowóz „patrolu szkolnego”, wykorzystywany do patrolowania terenów przyszkolnych⁹⁵.

W dniu 31 października 2005 roku, w rocznicę wyzwolenia Krakowa na Rynku Głównym odbyła się uroczystość wręczenia sztandaru Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Sztandar wręczył Prezydent Miasta prof. dr hab. Jacek Majchrowski w obecności przewodniczącego Rady Miasta Krakowa dr. inż. Pawła Pytko oraz licznie zgromadzonych mieszkańców. W treści aktu nadania sztandaru napisano: „Przekazujemy Straży Miejskiej Miasta Krakowa sztandar jako symbol największych wartości, honoru i tradycji oraz jako zobowiązanie do godnego wypełnia-

⁹³ *Ibidem*, s. 8–9.

⁹⁴ *Ibidem*, s. 9, 12–13.

⁹⁵ *Ibidem*, s. 13.

nia obowiązków wobec Miasta, Ojczyzny i Narodu. Wręczając sztandar, ufamy, że Straż Miejska nadal godnie i z honorem służyć będzie wspólnocie lokalnej i Rzeczypospolitej Polskiej. Niech ten sztandar będzie chlubą i dumą dla wszystkich pełniących służbę pod jego barwami oraz symbolem nierozzerwalnej więzi Krakowa i Straży Miejskiej”⁹⁶.

W Krakowie z wizytą gościli przedstawiciele policji miejskich ze Słowacji, Czech oraz policjanci z Bremy. Krakowscy strażnicy przebywali w Budapeszcie, gdzie zapoznali się z funkcjonowaniem służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo. W ramach programu profilaktyki antywłamaniowej, finansowanego przez Unię Europejską, pod nazwą AGIS, kontynuowano wymianę doświadczeń z policjami Niemiec, Holandii i żandarmerią francuską. Podsumowaniem tej współpracy była zorganizowana w Krakowie międzynarodowa konferencja „Bezpieczni – tylko razem”, w której uczestniczyło ponad 100 osób. Zaprezentowano na niej pilotażowy program antywłamaniowy, realizowany na krakowskim osiedlu Witkowice.

W dniu 6 lipca 2005 roku Rada Miasta Krakowa podjęła Uchwałę Nr LXXXIV/85/05 w sprawie ustalenia kierunków działania Prezydenta Miasta dotyczących poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. W tym celu w Uchwale wytyczono kierunki działania, między innymi dotyczące Straży Miejskiej Miasta Krakowa:

- podjęcie wszelkich możliwych działań, zmierzających do zmiany profilu funkcjonowania Straży Miejskiej, ustalenie, że ochrona osób i mienia, przeciwdziałanie przestępstwom są priorytetem przed działaniami porządkowymi. Działania te winny zakończyć się przekształceniem Straży Miejskiej w Policję Miejską;
- zwiększenie liczby etatów patrolowych Straży Miejskiej do co najmniej 600 (ponad 100%), objęcie najbardziej zagrożonych obszarów działaniami „Zero tolerancji” – ciągłe patrole, szybka reakcja na wszelkie przejawy wandalizmu i chuligaństwa.

Realizując te zapisy, przedstawiciele krakowskiej Straży Miejskiej aktywnie działali w Komisji Bezpieczeństwa Związku Miast Polskich, Krajowej Radzie Komendantów Straży Gminnych i Miejskich, Zespole Roboczym Krajowej Rady Komendantów, kontynuowali także udział w Zespole Doradczym ds. Współpracy ze Strażami Gminnymi (miejskimi) przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji⁹⁷.

W planach na rok 2006 było rozpoczęcie wdrażania programu strażnika rejonowego. Założeniem tego programu było przydzielenie funkcjonariuszom rejonów jednoosobowej odpowiedzialności, w których powinni nawiązywać kontakty z mieszkańcami w celu wspólnej identyfikacji występujących na tym terenie zagrożeń i nieprawidłowości. W ten sposób zostały ustalone priorytety działań zmierzających do poprawy stanu porządku i bezpieczeństwa oraz poczucia bezpieczeństwa krakowian. Na pierwszym etapie realizacji tego zamierzenia przewi-

⁹⁶ *Ibidem*, s. 10.

⁹⁷ *Ibidem*, s. 14–15.

dywane było skierowanie do służby 42 strażników rejonowych. W późniejszym okresie program był stopniowo rozszerzany na pozostałe rejony miasta.

W 2005 roku zarządzeniem Komendanta powołano „grupę pokazową” strażników. Jej zadaniem jest publiczne prezentowanie umiejętności strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa w zakresie stosowania technik interwencyjnych, samoobrony oraz sztuk walki. Od samego początku do dnia dzisiejszego opiekunem grupy pokazowej jest instruktor technik i taktyk interwencyjnych Bohdan Bartnicki.

2006

Z dniem 10 kwietnia 2006 roku funkcję Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa objął Janusz Wiaterek, którego głównym celem działania była radykalna poprawa porządku i bezpieczeństwa w mieście, co chciał osiągnąć poprzez zdynamizowanie pracy strażników i zacieśnienie współpracy ze społecznością lokalną.

Fundamentem tych działań był nowy Regulamin Straży Miejskiej, uchwalony dnia 5 lipca tegoż roku przez Radę Miasta Krakowa (Uchwała Nr CXIV/1165/06), który pozwolił na wprowadzenie specjalizacji i tym samym wytyczenie zadań, kierunków i celów działania. Utworzone zostało dodatkowe stanowisko Zastępcy Komendanta, którym został Krzysztof Raszpła. Zmieniono całkowicie strukturę Oddziałów Straży Miejskiej, w których wyodrębniono specjalistyczne referaty i sekcje. Celem tych zmian była poprawa skuteczności oraz efektywniejsze wykorzystanie posiadanych sił i środków. W związku z tym od 1 września 2006 roku zaczęły funkcjonować:

- Referaty Rejonowe – skupiające strażników rejonowych,
- Referaty Patrolowo-Interwencyjne,
- Referat Ruchu Drogowego (tylko w Oddziale I Śródmieście),
- Sekcje Profilaktyki Szkolnej,
- Sekcje Ekologiczne,
- Referat Prawny, Kontroli i Analiz⁹⁸.

Priorytetowym zadaniem na 2006 rok było powołanie funkcji strażnika rejonowego. Już 1 sierpnia służbę w rejonach podjęło 91 strażników rejonowych. W pierwszej kolejności zostały obsadzone rejony uznane za najbardziej zagrożone, gdzie miało miejsce najwięcej czynów zabronionych. Wprowadzono zasadę jednoosobowej, imiennej odpowiedzialności za dany rejon. Zaletą wprowadzenia funkcji strażnika rejonowego była jego regularna obecność w rejonie, możliwość rozpoznania istniejących tam zagrożeń, zapoznanie z działającymi na danym terenie instytucjami i możliwość zapoznania się z nim mieszkańców. Wpływało to na skrócenie procedury powiadamiania o ujawnionych czynach zabronionych bądź o problemach nurtujących daną społeczność lokalną. Sojusznikiem we wprowadzaniu programu w życie okazały się dla Straży Miejskiej Rady Dzielnic oraz spółdzielnie mieszkaniowe. Dzięki tej współpracy udało się zorganizować spotkania

⁹⁸ Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2006 [Kraków 2007], s. 3–4.

Fot. 5. Komendant Straży Miejskiej Janusz Wiaterek

z mieszkańcami i wypracować harmonogram przeciwdziałania poszczególnym negatywnym zjawiskom, które wpływały na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta.

Referaty Patrolowo-Interwencyjne były to komórki złożone z funkcjonariuszy mających niezwłocznie reagować na wszelkie przejawy łamania prawa w mieście. Zostali oni wyposażeni w dodatkowe środki przymusu bezpośredniego i zobowiązani do przeciwdziałania wykroczeniom, takim jak: dewastacje, kradzieże, uszkodzenia mienia i urządzeń użyteczności publicznej, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, chuligańskie wybryki i agresywne zachowania grup młodzieży. Referat Ruchu Drogowego, umiejscowiony w śródmiejskim Oddziale Straży, otrzymał za zadanie przeciwdziałanie naruszeniom przepisów porządkowych w komunikacji, które miały najczęściej miejsce w centrum miasta. Sekcje Profilaktyki Szkolnej zostały powołane w celu edukacji dzieci i młodzieży w zakresie unikania zagrożeń i promowania pozytywnych wzorców zachowań. Do ich zadań należały także patrole w okolicy szkół oraz na drogach do placówek. Sekcje Ekologiczne miały zajmować się zapewnieniem czystości i porządku oraz egzekwowaniem przepisów w tym zakresie, jak również dotyczących ochrony środowiska, ustawy o odpadach itp.⁹⁹

Rada Miasta Krakowa, uchwalając nowy regulamin, zobligowała Straż Miejską do kontroli i podejmowania stosownych działań w celu zapewnienia czystości i estetycznego wyglądu budynków mieszkalnych, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz otoczenia instytucji, zakładów pracy i posesji prywatnych, zwłaszcza zaś w miejscach o szczególnym znaczeniu dla kultury i historii narodu polskiego. Przypomniano o obowiązku kontrolowania targowisk, doprowadzania do usuwania porzuconych pojazdów, typowania miejsc wymagających monitoringu wizyjnego. Wprowadzono szereg rozwiązań wewnętrznych, dotyczących wykonywania służby. Konsekwencją zbliżenia do mieszkańców, oprócz rozpo-

⁹⁹ *Ibidem*, s. 4.

częcia programu „Strażnik rejonowy”, było uruchomienie od 1 lipca 2006 roku we wszystkich pięciu Oddziałach Straży Miejskiej całodobowego systemu służby dyżurnej. To sprawiło, że mieszkańcy mogli zgłaszać problemy w najbliższym Oddziale, niezależnie od pory dnia.

We wszystkich placówkach utworzone zostały pokoje przyjęć stron. Uruchomiono nowy system łączności przewodowej, zakupiono nowe pojazdy i środki przymusu bezpośredniego¹⁰⁰.

Strażnicy miejscy ujęli 375 sprawców przestępstw oraz przekazali Policji 43 osoby poszukiwane. Ujawniono 53 przypadki sprzedaży alkoholu wbrew warunkom ustawy. Przeprowadzono akcję „Zero tolerancji dla alkoholu”, w ramach której w okresie od czerwca do sierpnia strażnicy podjęli 6 082 interwencje, w związku z tym pouczono 1 081 osób, ukarano mandatami 4 467 osób, a w 534 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. W ciągu całego roku w podobnych sprawach strażnicy interweniowali 19 082 razy, doprowadzając do izby wytrzeźwień 1 616 osób, a do miejsc zamieszkania – 336 nietrzeźwych. Ujawniono 2 803 wykroczenia polegające na zakłócaniu spokoju w miejscach publicznych, 1 821 sprawców wymienionych czynów pouczono, 612 – ukarano mandatami, a wobec 370 skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego¹⁰¹.

Straż czynnie uczestniczyła w miejskim programie „Zabierzmy mury chuliganom”, który objął swoim patronatem Prezydent Miasta. W pierwszej kolejności zlokalizowano i polecono usunąć napisy wulgarne oraz nawołujące do nienawiści. Zinventaryzowano 2 408 graffiti, z których udało się usunąć 1 965. Równocześnie prowadzono kampanię informacyjną, adresowaną do mieszkańców miasta „Stop graffiti! Nie pozwól niszczyć swojego domu – dzwoni 986!”. Przygotowano stosowne ulotki, a strażnicy objęli stałymi kontrolami okolice odnowionych budynków. Ujęto i ukarano mandatami 664 osoby naklejające ulotki reklamowe na słupach, rynnach i w innych miejscach nieprzeznaczonych do tego celu, a przeciwko 114 osobom z tego powodu skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Na wniosek Straży umieszczono tablice w okolicach, gdzie to zjawisko występowało najczęściej. Strażnicy ujawnili 3 189 przypadków łamania przepisów *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* oraz uregulowań wydanych na tej podstawie. 2 080 osób zostało z tego powodu pouczonych, 703 ukarane mandatami, a w stosunku do 406 skierowano wnioski do sądu. Strażnicy przeprowadzali też kontrole punktów skupu surowców wtórnych pod kątem zgodności prowadzenia przez ich właścicieli działalności z *Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach*, nakładającą na nich obowiązek ustalenia tożsamości osoby przekazującej surowce wtórne oraz wypełnienia stosownego formularza. Na 43 punkty skupu w 5 brakowało zezwolenia na prowadzenie takiej działalności, a w 4 nie dopełniono obowiązku ustalenia tożsamości osób oddających odpady. We wszystkich tych przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Podejmowano także interwencje w stosunku do osób handlujących w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Ujawniono 1 790 tego typu wykroczeń, pouczono 685

¹⁰⁰ *Ibidem*, s. 4–5, 9.

¹⁰¹ *Ibidem*, s. 6–7.

osób, ukarano mandatami – 719, a w 386 przypadkach skierowano wnioski do sądu. Podjęto współpracę z Izbą Celną w Krakowie w zakresie kontroli targowisk pod kątem legalności handlu i legalności zatrudnienia obcokrajowców¹⁰².

W ramach kontroli ruchu drogowego koncentrowano się głównie na rejonie centrum, gdzie zostały wyznaczone strefy ograniczonego ruchu. Wielokrotnie była organizowana akcja „Rogatki”, której celem było dyscyplinowanie kierowców nieprzestrzegających zakazów ruchu i parkujących niezgodnie z przepisami. W ramach ogólnopolskiej kampanii „Integracja” prowadzona była kontrola miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych. Strażnicy przeprowadzili 8 982 kontrole takich miejsc, stwierdzając 2 016 wykroczeń i w związku z tym pouczyli 412 osób, 1 414 ukarali mandatami, do sądu grodzkiego o ukaranie skierowali 46 wniosków, a pod nieobecność kierujących wystawili 136 wezwań. W ciągu roku ujawniono 65 019 wykroczeń popełnionych przez użytkowników dróg. Równocześnie nie zaniedbywano działalności prewencyjnej. Kontynuowano akcję „Bezpieczne skrzyżowanie”, pełniąc dyżury na najniebezpieczniejszych skrzyżowaniach i rozdając ulotki oraz przypominając zasady prawidłowego przekraczania jezdni, a w uzasadnionych przypadkach pouczając lub karząc. W okresie wiosennym przeprowadzono akcję „Bezpiecznie rowerem”, zwracając szczególną uwagę na najczęściej popełniane przez rowerzystów wykroczenia oraz wyposażenie rowerów i jazdę z włączonymi światłami w warunkach ograniczonej widoczności. Rowerzyści otrzymywali ulotki z najważniejszymi przepisami ruchu drogowego, dotyczącymi jazdy rowerem¹⁰³.

Kontynuując program „Współpracujemy”, Straż nawiązała kontakt ze 150 placówkami oświatowymi. Wyznaczeni strażnicy przeprowadzili wspólnie z nauczycielami 2 024 zajęcia lekcyjne, dotyczące rozpoznawania zagrożeń, uzależnień oraz przepisów prawa dotyczących nieletnich. Dbano szczególnie o bezpieczeństwo dzieci w okolicy szkoły oraz w trakcie drogi do szkoły. Specjaliści policyjni ds. nieletnich i prewencji kryminalnej opracowali listę miejsc szczególnie zagrożonych. Miejsca te zostały objęte regularnymi patrolami obu służb. Straż Miejska podjęła 442 interwencje w stosunku do nieletnich, najczęściej z powodu palenia tytoniu (136 przypadków) i spożywania alkoholu (114 przypadków). Zorganizowano szereg konkursów o tematyce bezpieczeństwa, dla najmłodszych był to m.in. konkurs plastyczny „Bądź bezpieczny na drodze”. Młodzież chętnie uczestniczyła w organizowanych przez Straż zawodach sportowych. Odbył się po raz kolejny konkurs „Prawo i My” dla uczniów VI klas szkół podstawowych i gimnazjów. W czasie wakacji i ferii prowadzono dla dzieci i młodzieży zajęcia sportowe z elementami samoobrony. Ponadto strażnicy angażowali się w inicjatywy związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży, m.in. w akcję informacyjną „Płytką wyobraźnia to kalectwo” i „Dzień odpowiedzialnej sprzedaży”¹⁰⁴.

Straż Miejska pozostawała w stałym kontakcie z Radami Dzielnic, odbywając m.in. w ich siedzibach spotkania z mieszkańcami i uczestnicząc w organizowanych

¹⁰² *Ibidem*, s. 7–8.

¹⁰³ *Ibidem*, s. 8–9.

¹⁰⁴ *Ibidem*, s. 9–11.

przez nie imprezach plenerowych. Rady udzieliły także Straży wsparcia finansowego. Porozumienie pomiędzy Prezydentem Miasta Krakowa a Komendantem Miejskim Policji z dnia 30 czerwca 2006 roku pozwoliło na zorganizowanie dodatkowych pieszych patroli łączonych, odbywanych od czerwca do listopada, w których uczestniczyło 5 468 strażników. Patrole te ujawniły 103 przestępstwa, zatrzymały 72 sprawców przestępstw i 108 osób poszukiwanych, 187 nietrzeźwych doprowadzono do izby wytrzeźwień lub miejsc zamieszkania, podjęto także interwencje wobec 13 949 sprawców wykroczeń. Kontynuowano współpracę z Izbą Celną, ujawniając towary bez znaków polskiej akcyzy oraz zatrzymując czterech obcokrajowców nieposiadających zezwolenia na podjęcie pracy na terenie Polski¹⁰⁵.

Odbyły się obchody 15-lecia Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Uroczystość miała miejsce w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej. Ośmiu zasłużonych strażników otrzymało z rąk Prezydenta Miasta odznaki „Honoris Gratia”, a przyznaną po raz pierwszy nagrodę dla Strażnika Roku otrzymał Artur Ryś z Oddziału Nowa Huta. Straż uczestniczyła w przygotowaniu i zabezpieczeniu majowej wizyty papieża Benedykta XVI, współpracując z Policją oraz udzielając wszelkiej pomocy przybyłym do miasta pielgrzymom. Od dnia 1 września 2006 roku Straż Miejska uruchomiła nową stronę internetową pod adresem www.strazmiejska.krakow.pl. Na stronie można było znaleźć aktualne informacje o podejmowanych przez jednostkę działaniach, schemat organizacyjny, przepisy prawne, ciekawostki i zdjęcia.

7 grudnia 2006 roku w siedzibie Oddziału V Wola Duchacka uruchomiono centrum monitoringu wizyjnego, powstałe z inicjatywy Spółdzielni Mieszkaniowej „Kurdwanów Nowy”, przy wsparciu Rady Dzielnicy XI i pomocy Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji. Spółdzielnia zadeklarowała pomoc finansową przy budowie systemu kameroku. Natomiast w Oddziale w Nowej Hucie przeprowadzono remont stanowiska monitoringu¹⁰⁶.

2007

Nastąpiła zmiana na stanowisku Zastępcy Komendanta. Został nim dotychczasowy Naczelnik Wydziału Organizacyjnego Radosław Gądek.

W dniu 20 września 2007 roku miało miejsce uroczyste otwarcie siedziby nowego Oddziału VI Wzgórza Krzesławickie. Otwarcia tego dokonał Prezydent Miasta Krakowa profesor Jacek Majchrowski. Oddział miał siedzibę na os. Na Stoku 1. Zasięgiem swego działania obejmował teren dzielnic: XV, XVI i XVII. Naczelnikiem został Mariusz Kaczmarek. W nowym Oddziale pracowało 40 funkcjonariuszy w referatach: patrolowo-interwencyjnym, rejonowym oraz sekcjach: profilaktyki szkolnej, dyżurnych i postępowań do spraw wykroczeń.

Na koniec roku 2007 Straż Miejska zatrudniała 454 osoby, z tego 411 osób na etatach strażników (w tym 41 osób na kursie) i 43 osoby, które stanowiły za-

¹⁰⁵ *Ibidem*, s. 12–13.

¹⁰⁶ *Ibidem*, s. 13–15.

bezpieczenie logistyczne jednostki. Ujęto 362 sprawców przestępstw, w tym 59 nietrzeźwych kierujących pojazdami mechanicznymi. Ujawniono 118 302 wykroczenia. Najczęściej były one związane z bezpieczeństwem i porządkiem w komunikacji (69 107), łamaniem *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości* (20 251). Były to też wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (5 823). 72 802 sprawców wykroczeń pouczone, 40 777 zostało ukaranych mandatami karnymi, a w 4 723 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Strażnicy odbyli 48 492 służby patrolowe, przyjęto 51 673 zgłoszenia interwencyjne, które najczęściej dotyczyły nieprzestrzegania przepisów o bezpieczeństwie i porządku w komunikacji (15 114), utrzymania czystości i porządku (5 874), zakłócania spokoju i porządku publicznego (5 411) oraz spożywania napojów alkoholowych w miejscach zabronionych (4 712). Strażnicy przepracowali łącznie 24 439 godzin w czasie zabezpieczeń uroczystości i zgromadzeń¹⁰⁷.

Był to rok owocujący współpracą z wieloma instytucjami, między innymi z Policją, Strażą Graniczną, Izbą Celną, Żandarmerią Wojskową, Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacji i Radami Dzielnic. Wszystkie te działania ukierunkowane były na poprawę poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Krakowa.

Odbyto 4 113 wspólnych z Policją służb patrolowych, w czasie których zatrzymano 30 sprawców przestępstw i ujawniono 7 871 wykroczeń. Odbyły się dwa cykle szkolenia podstawowego dla strażników, przeprowadzone przez Ośrodek Szkolenia przy Zarządzie Wojewódzkim NSZZ Policjantów w Krakowie. W związku z wejściem Polski do Strefy Schengen podjęto współpracę z Karpackim Oddziałem Straży Granicznej, kontrolując wspólnie place targowe oraz prowadząc działania prewencyjne w trakcie imprez sportowych i miejskich imprez masowych. Od kwietnia na terenie Dzielnicy Krowodrza służbę pełniły wspólne patrole Straży Miejskiej i Żandarmerii Wojskowej. Zainaugurowano również współpracę z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym, polegającą na obserwacji zachowań pasażerów na liniach, na których dochodziło do przypadków łamania prawa, przy czym tą samą trasą poruszała się radiowóz Straży Miejskiej, podejmujący w razie takiej potrzeby interwencję. Skuteczny okazał się system monitoringu na terenie dzielnic Śródmieście oraz Nowa Huta (czynny od początku lutego 2007 roku). Kontynuowano współpracę z Radami Dzielnic w formie spotkań z mieszkańcami oraz stałych dyżurów w ich siedzibach¹⁰⁸.

Strażnicy Straży Miejskiej podjęli 20 251 interwencji wobec osób spożywających napoje alkoholowe w miejscach zabronionych, pouczone 8 259 sprawców, ukarano mandatami 10 244, a wobec 1 748 skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Do izby wytrzeźwień odwieziono 1 628 osób, a do miejsc zamieszkania – 301. Ujawnione 44 przypadki łamania *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* przekazano Policji. W czasie kontroli nieruchomości pod względem wywiązywania się ich właścicieli z obowiązków wynikających z *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* oraz Uchwały Rady Miasta w tej sprawie ujawniono 3 447 wykroczeń, stosując w stosunku

¹⁰⁷ Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2007 [Kraków 2008], s. 3–5, 16.

¹⁰⁸ *Ibidem*, s. 5–7.

do 2 251 osób pouczenia, karząc 891 mandatami oraz kierując 305 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Spowodowano usunięcie 327 pojazdów, których stan wskazywał na to, że były nieużywane. Patrole ekologiczne kontrolowały miejscy, w których dochodziło do nielegalnego wysypywania śmieci i odpadów. Interweniowano wobec 66 321 uczestników ruchu drogowego, którzy dopuścili się wykroczeń, udzielono 40 970 pouczeń, nałożono 24 466 mandatów karnych oraz skierowano 885 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Usunięto 891 pojazdów pozostawionych w miejscach, gdzie było to zabronione i utrudniało ruch lub w inny sposób zagrażało bezpieczeństwu, a w 9 454 przypadkach zastosowano urządzenia blokujące koła pojazdu. 11 280 razy skontrolowano miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, ujawniając 1 365 wykroczeń, 264 kierowców pouczono, nałożono 1 003 mandaty karne i skierowano 21 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. W dniu 19 września strażnicy wzięli udział w akcji promującej „Kampanię Parkingową”. Jej celem było poszanowanie praw niepełnosprawnych, w tym niezajmowanie zarezerwowanych dla nich miejsc¹⁰⁹.

Strażnicy ds. profilaktyki prowadzili spotkania z dziećmi i młodzieżą, mające na celu przedstawienie zadań i działań Straży na rzecz spokoju mieszkańców i porządku publicznego oraz przekazywanie istotnych informacji dotyczących prawidłowych zachowań w ruchu drogowym i podstaw prawa, niezbędnych dla każdej grupy wiekowej. Otrzymała się kolejna edycja konkursu „Prawo i My” dla uczniów klas VI i gimnazjalistów. We wszystkich oddziałach Straży istniały patrole szkolne, kontrolujące okolice szkół, w tym szczególnie miejsca niebezpieczne oraz drogi uczniów do i ze szkoły. Powołano także koordynatora działań sekcji profilaktyki szkolnej. Uczestnicząc w kampanii na rzecz ograniczenia dostępu młodzieży do wyrobów tytoniowych, strażnicy przekazali materiały informacyjne, ulotki i naklejki „STOP 18!” do ponad 500 punktów sprzedaży w całym mieście. Dyrektorzy krakowskich szkół wyrazili w ankiecie pozytywne opinie o działalności sekcji profilaktyki szkolnej¹¹⁰.

Kompania reprezentacyjna Straży Miejskiej uczestniczyła w szeregu uroczystości i obchodów, m.in. obchodach Święta 3 Maja i 750-lecia lokacji miasta, w czasie których nad bezpieczeństwem 34 imprez czuwało 397 strażników. W dniu 5 września z okazji Święta Straży strażnikom w Sali Obrad Rady Miasta wręczono nominacje i odznaczenia, a w dniu 31 października, w rocznicę wyzwolenia Krakowa, na Rynku Głównym 64 funkcjonariuszy złożyło uroczyste ślubowanie. W maju odbyło się seminarium naukowe „Zapobieganie przestępczości” pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Budapesztu Gábora Demszky’ego, z udziałem przedstawicieli budapeszteńskiego i krakowskiego samorządu, przedstawicieli Straży Miejskiej oraz pracowników naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Natomiast w czerwcu w siedzibie Straży gościli przedstawiciele La Guardia del Consiglio Grande e Generale, zajmującej się ochroną Parlamentu Republiki San Marino, wraz z Konsulem Generalnym Republiki San Marino w Polsce Pier Luigi Cellarosi. W działalności Krajowej Rady Komendantów Straży Miejskich i Gmin-

¹⁰⁹ *Ibidem*, s. 11–12.

¹¹⁰ *Ibidem*, s. 12–13.

nych uczestniczył pełniący funkcję wiceprefekta Zarządu Województwa Małopolskiego, Zastępca Komendanta Straży Miasta, Krzysztof Raszpla. W dniach 14 i 21 listopada przedstawiciele Straży uczestniczyli w szkoleniu katechetów z całej Polski, zorganizowanym przez Zakon Braci Mniejszych Kapucynów Prowincji Krakowskiej¹¹¹.

W listopadzie w Osieczanach odbyło się szkolenie strażników z Sekcji Profilaktyki Szkolnej, zorganizowane przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Wzięło w nim udział 18 osób. Z kolei w grudniu odbyło się dwudniowe szkolenie dla operatorów systemu monitoringu wizyjnego. Prowadzono szkolenia ustawiczne funkcjonariuszy z zakresu taktyki i techniki interwencji. Organizowano także kursy i szkolenia samoobrony dla młodzieży, kobiet i osób starszych oraz pokazy samoobrony i technik interwencyjnych, które były atrakcją imprez i festynów, organizowanych przez Urząd Miasta Krakowa, Rady Dzielnic, placówki oświatowe i inne instytucje. Zakupiono 50 kamizelek kulo-, nożo- i igłoodpornych oraz 230 kamizelek taktycznych modułowych. Wszystkie radiowozy wyposażono w zestawy pierwszej pomocy przedlekarskiej. Zakupiono 14 kompletów paralizatorów i przebadano oraz przeszkolono w zakresie zasad ich użycia 113 funkcjonariuszy. Wprowadzono do służby 4 psy służbowe oraz przeszkolono ich przewodników wraz z podopiecznymi.

2008

Zastępcą Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa został wieloletni Naczelnik Oddziału Śródmieście (a wcześniej założyciel Oddziału Podgórze-Wola Duchacka) – Zbigniew Ulman.

Zgodnie z przyjętym na początku roku „Planem Działania Straży Miejskiej na rok 2008”, do priorytetowych zadań, realizowanych przez Straż Miejską Miasta Krakowa zaliczono przede wszystkim:

- ochronę spokoju i porządku publicznego poprzez reagowanie na najbardziej uciążliwe wykroczenia, godzące w bezpieczeństwo osób i mienia oraz obywatelność publiczną, a także czyny o charakterze chuligańskim;
- egzekwowanie przepisów dotyczących zakazu spożywania i wymogów związanych z obrotem napojami alkoholowymi;
- czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego,
- egzekwowanie od odpowiednich podmiotów obowiązku przestrzegania porządku i czystości w miejscach publicznych,
- ochronę obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej,
- szeroko rozumianą profilaktykę i edukację szkolną.

W roku 2008 Straż Miejska Miasta Krakowa zatrudniała 456 osób, w tym 400 na etatach strażników. Strażą dowodził komendant Janusz Wiaterek, którego zastępcami byli Krzysztof Raszpla, Zbigniew Ulman i Radosław Gądek. Funkcje Naczelników Oddziałów pełnili: Bogusław Buliński (Oddz. I Śródmieście), Grzegorz Kuzara (Oddz. II Krowodrza), Andrzej Dadał (Oddz. III Nowa Huta), Grzegorz Gor-

¹¹¹ *Ibidem*, s. 7–8, 14.

Fot. 6. Zastępcy Komendanta Straży Miejskiej Radosław Gądek i Zbigniew Ulman (z prawej)

czyca (Oddz. IV Podgórze-Prokocim), Jacek Stopa (Oddz. V Podgórze-Wola Duchacka) i Mariusz Kaczmarek (Oddz. VI – Wzgórza Krzesławickie)¹¹².

W ciągu tego roku strażnicy ujęli i przekazali Policji 322 sprawców przestępstw, w tym 56 nietrzeźwych kierujących pojazdami mechanicznymi, ujawnili 145 066 wykroczeń, w trakcie interwencji 94 037 sprawców pouczone, 45 113 – ukarano mandatami karnymi, a wobec 5 916 – skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Zrealizowano 57 444 służb patrolowych, w tym 4 132 wspólnie z Policją. Odbyto 25 041 godzin służb przy zabezpieczaniu imprez masowych, takich jak Marsz Tolerancji, Cracovia Maraton, Wianki, Cracovia Sacra, Sacrum Profanum czy Sylwester na Rynku Głównym. Przyjęto 58 951 zgłoszeń dotyczących najczęściej popełnianych i najbardziej uciążliwych dla mieszkańców wykroczeń. Szczególny nacisk położono na przeciwdziałanie łamaniu zapisów *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. W związku z tym podjęto 21 563 interwencje wobec osób spożywających napoje alkoholowe w miejscach zabronionych – 8 821 takich osób pouczone, wystawiono 10 716 mandatów karnych oraz 2 026 wniosków o ukaranie. 2 236 osób odwieziono do izby wytrzeźwień, a 271 do miejsc zamieszkania. W związku z wejściem w życie Uchwały Rady Miasta Krakowa, wyznaczającej strefy wolne od dymu tytoniowego, podjęto szereg działań informacyjnych, prewencyjnych i represyjnych, stwierdzając 7 587 przypadków niestosowania się do wprowadzonego zakazu, pouczając 5 731 sprawców wykroczeń, karząc mandatami karnymi – 1 798, a przeciwko 58 osobom kierując wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego¹¹³.

Kontynuowano priorytetowe zadanie Straży Miejskiej, czyli program Strażnika Rejonowego, który realizowało 99 strażników. W 2008 roku do obsadzenia pozostało 45 rejonów jednoosobowej odpowiedzialności. W ramach współpracy z Radami Dzielnic odbywano spotkania kierownictwa Straży i strażników rejon-

¹¹² *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2008* [Kraków 2009], s. 2, 19.

¹¹³ *Ibidem*, s. 4–6.

wych z mieszkańcami oraz radnymi. Rady Dzielnic dokonywały także okresowych ocen skuteczności działania strażników rejonowych, które były w zdecydowanej większości pozytywne. Kapituła Nagrody „Bezpieczny Kraków” przyznała to wyróżnienie strażnikowi rejonowemu Włodzimierzowi Marciszowi. Działaniami ukierunkowanymi na zapewnienie czystości i porządku na terenie miasta zajmowali się przede wszystkim strażnicy wyodrębnieni w sekcjach ekologicznych, wspierani przez strażników rejonowych. W wyniku podjętych działań stwierdzono łącznie 3 886 wykroczeń, w związku z czym udzielono 2 804 pouczeń, 874 sprawców ukarano mandatami karnymi oraz skierowano 208 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Na 377 skontrolowanych placów zabaw i piaskownic stan 357 oceniono jako bardzo dobry lub dobry. W okresie letnim objęto kontrolą akwenty wodne, zwracając uwagę na przestrzeganie zakazów kąpeli oraz zachowanie przebywających tam osób. W czasie kontroli 83 inwestycji budowlanych ujawniono 27 nieprawidłowości, nakładając 20 mandatów karnych. Dokonano również przeglądu 109 miejsc pamięci narodowej i wydano zarządcom terenów polecenia uporządkowania i oczyszczenia tych miejsc. Sprawdzano też czystość na krakowskich dworcach i terenach przylegających do nich. W 92 punktach skupu złomu stwierdzono 39 naruszeń, związanych najczęściej z brakiem zezwolenia na prowadzenie tego rodzaju działalności gospodarczej, w 12 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Doprowadzono do usunięcia 371 pojazdów nieużytkowanych lub pozostawionych na drodze bez tablic rejestracyjnych. Ponadto wraz z Krakowskim Zarząd Komunalnym i gazetą „Echo miasta” przeprowadzono akcję „Odkupmy Kraków”, mającą na celu przypomnienie właścicielom psów o obowiązku sprzątnięcia nieczystości. W marcu powołano zespół zadaniowy, mający na celu poprawę estetyki miasta za pośrednictwem walki z przypadkami nielegalnego umieszczania w miejscach do tego nieprzeznaczonych ulotek, afiszy, plakatów, ogłoszeń, rysunków oraz graffiti. Strażnicy ujawnili 1 239 wykroczeń z art. 63 Kodeksu wykroczeń. Bardzo ważnym elementem tego działania było nawiązanie ścisłej współpracy z instytucjami i jednostkami miejskimi, takimi jak: Rady Dzielnic, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji, Zarząd Dróg i Transportu oraz Krakowski Zarząd Komunalny (obecnie ZIKiT), Telekomunikacja Polska S.A., Zakład Energetyczny Enion, portal Przestrzeń Miasta oraz firmy FilMOTECHNIKA i Koneser. Ponadto zainicjowano umieszczenie dodatkowych tablic i słupów ogłoszeniowych, oraz podjęto szereg innych działań¹¹⁴.

Przeprowadzono łącznie 71 813 interwencji wobec kierujących pojazdami, pieszych i rowerzystów, w związku z tym udzielono 45 627 pouczeń, ukarano mandatami 25 173 osoby oraz skierowano 1 013 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Usunięto z ulic 1 192 pojazdy utrudniające ruch lub zagrażające bezpieczeństwu. W tych kwestiach strażnicy Referatu Ruchu Drogowego współpracowali z policjantami z Sekcji Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji. Kontynuowano kontrole miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych. Przeprowadzono 15 586 takich kontroli. W ich wyniku ujawniono 1 130 wykroczeń, polegających na nielegalnym zajmowaniu miejsc postojowych dla osób niepełno-

¹¹⁴ *Ibidem*, s. 7–9.

sprawnych. W 260 przypadkach poprzestano na udzieleniu pouczenia, nałożono 807 mandatów oraz skierowano 21 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Straż czynnie włączyła się w ogólnopolską kampanię „Czy naprawdę chciałbyś być na naszym miejscu?” oraz w dniu 23 września przeprowadziła akcję pod hasłem „Dzień bez mandatu”, wręczając kierowcom nieuprawnionym do parkowania na „kopertach”, zamiast mandatów, ulotki¹¹⁵.

Zmodernizowano systemy monitoringu w Nowej Hucie i na Woli Duchackiej oraz zainstalowano 12 nowych punktów monitoringu. Łącznie działało 35 kamer i sieć światłowodów, przekazujących sygnał do monitorów. Przygotowano „Strategię rozwoju systemu monitoringu wizyjnego miasta Krakowa” oraz projekt koncepcyjny dla zadania „Rozbudowa i modernizacja systemu monitoringu wizyjnego miasta Krakowa w obrębie I obwodnicy”. Sekcja Przewodników Psów Służbowych, licząca siedmiu strażników, odbyła 302 służby patrolowe. Czterech kolejnych funkcjonariuszy tej sekcji rozpoczęło szkolenie wraz z podopiecznymi.

Podobnie jak w poprzednim roku Straż Miejska Miasta Krakowa podejmowała współpracę z różnymi jednostkami i instytucjami. Nastąpiła kontynuacja współpracy z Policją w celu zredukowania liczby popełnianych czynów zabronionych oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Wspólne służby patrolowe strażników i policjantów nie ograniczały się tylko do realizacji zadań stałych, organizowane były również w zakresie zwalczania nielegalnego handlu, prowadzonego w rejonach placów targowych. Współpraca realizowana była również przy okazji akcji „Znicz”, „Zima” i „Bezpieczna droga do szkoły”

W ramach współpracy z Policją wykonano 4 132 wspólne służby patrolowe, w tym 955 dodatkowych patroli w ramach programu „Bezpieczny Kraków”. W ich trakcie zatrzymano 44 sprawców przestępstw i ujawniono 8 191 wykroczeń, w związku z którymi 5 937 sprawców pouczono, 2 165 ukarano mandatami karnymi, a w 153 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Współpraca obejmowała także zwalczanie nielegalnego handlu, akcje „Zima”, „Bezpieczna droga do szkoły”, „Znicz” oraz zabezpieczenia uroczystości i imprez miejskich. Zawiązano współpracę z Komisariatem Wodnym Policji w Krakowie, obejmującą przeciwdziałanie popełnianiu czynów zabronionych w rejonie Bulwarów Wiślanych.

Kontynuowano współpracę z Karpackim Oddziałem Straży Granicznej, prowadząc wspólne kontrole placów targowych, w których brało udział 25 strażników i 11 funkcjonariuszy Służby Celnej z dwoma psami. Wylegitymowano 324 osoby i skontrolowano 335 kierujących pojazdami, ujawniając 69 wykroczeń. 46 sprawców pouczono, 17 – wystawiono mandaty karne, a w 6 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Ujęto również 9 sprawców przestępstw, których przekazano Policji. W ramach współpracy z Urzędem Kontroli Skarbowej skontrolowano osoby trudniące się handlem obwoźnym. Pouczono 3 osoby, na 19 nałożono grzywny w drodze mandatów karnych, a w stosunku do 3 skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego¹¹⁶.

¹¹⁵ *Ibidem*, s. 9–10.

¹¹⁶ *Ibidem*, s. 11–12.

Wykonano 32 wspólne patrole z Żandarmerią Wojskową, mające na celu ujawnianie ewentualnych wykroczeń w okolicach jednostek wojskowych. W ramach tych działań 32 strażników miejskich oraz 64 funkcjonariuszy Żandarmerii ujawniło 10 wykroczeń, w 3 przypadkach zastosowano mandaty karne. We współpracy z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym przeprowadzono 85 kontroli i podjęto 560 interwencji, pouczając 299 osób, w 250 przypadkach stosując mandaty karne i kierując 12 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Nawiązano współpracę z Fundacją R², skupiającą ratowników medycznych, której przekazano motocykl BMW RT 1200. Straż Miejska uczestniczyła też w realizacji wprowadzonego przez Gminę Miejską Kraków Ramowego Programu „Krakowska Sieć AED IMPULS ŻYCIA”, mającego na celu umieszczenie w miejscach publicznych sieci automatycznych defibrylatorów zewnętrznych, służących do ratowania życia w nagłych przypadkach zatrzymania krążenia. Dwie grupy strażników zostały przeszkolone do fachowej obsługi defibrylatorów oraz w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy przedmedycznej. Wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej niesiono pomoc bezdomnym, głównie poprzez wizyty w sezonie zimowym w miejscach chronienia się takich osób przed niskimi temperaturami, informowanie o formach pomocy oraz przewożenie do noclegowni i szpitali. Z pracownikami Wydziału Komunikacji UMK skontrolowano 61 taksówek, ujawniając 35 różnego rodzaju nieprawidłowości. Skontrolowano również trzech przewodników oprowadzających wycieczki po Krakowie oraz wspólnie z Urzędem Miar, legalność wag na stoiskach handlowych¹¹⁷.

Strażnicy miejscy pracujący w sekcji profilaktyki szkolnej przeprowadzili 2 212 godzin zajęć z dziećmi, poświęconych pracy strażników, wybranym aspektom prawa, bezpiecznym zachowaniom oraz zasadom ruchu drogowego. Ponadto wspólnie z wychowankami Centrum Edukacji im. dr. H. Jordana i Dziennych Ośrodków Socjoterapii „U Siemachy” zrealizowano kampanię „Czerwone zabija”, która miała na celu zwrócenie uwagi pieszych na przestrzeganie przepisów ruchu drogowego. Innym przedsięwzięciem była kampania „Strach jest dobry w kinie”, polegająca na rozsyłaniu pocztówek, zachęcających do informowania o niepokojących zdarzeniach i wykroczeniach, w sumie w trzech transzach dostarczono do 25 tys. gospodarstw domowych 75 tys. pocztówek. W czasie wakacji z pomocą Centrum Edukacji im. dr. H. Jordana i Klubu Sportowego „Progres” zorganizowano turniej „Kraków Basketball”. Wszyscy strażnicy ds. profilaktyki zostali wyposażeni w „Autochodziki”, zestawy edukacyjne „Bezpieczny przedszkolak” i filmy „Z rowerem za pan brat”. Pod koniec wakacji strażnicy skontrolowali 45 terenów szkolnych i przyszkolnych pod kątem bezpieczeństwa, a w pierwszej połowie września patrolowali okolice 52 placówek oświatowych. W trakcie tej pracy ujawnili ponad 290 wykroczeń, pouczając 217 sprawców, nakładając 68 mandatów i kierując 5 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Przeprowadzono cykl szkoleń dla strażników, prowadzonych przez wychowawców-praktyków i wykładowców Uniwersytetu Jagiellońskiego. Strażnicy profilaktycy i pracujący w patrolach szkolnych uczestniczyli w akcji „STOP 18!”, przekazując sprzedawcom wyrobów tytonio-

¹¹⁷ *Ibidem*, s. 13–14.

wych ulotki oraz oznakowanie z logo akcji, a do szkół trafiły ulotki dla rodziców „Jak chronić swoje dziecko przed paleniem?”. W ciągu roku strażnicy ujawnili 332 nieletnich palących papierosy, 112 pijących alkohol, 5 posiadających przy sobie środki odurzające oraz 151 wagarowiczów¹¹⁸.

W sierpniu 2008 roku zainicjowano działania promocyjne, mające na celu zwrócenie większej uwagi mieszkańców na rolę i funkcjonowanie bezpłatnego numeru alarmowego 986, a na początku października uruchomiono osobne stanowisko pracowników obsługujących wyłącznie połączenia na bezpłatny numer alarmowy. Stanowisko to, uruchomione w Komendzie przy ul. Dobrego Pasterza, miało spełniać także funkcję typowej informacji i być pomocne przy rozwiązywaniu różnorodnych problemów, zgłaszanych przez mieszkańców. W sylwestrowy wieczór została uruchomiona nowa strona internetowa Straży. Z inicjatywy Straży Miejskiej w dniach 20–21 maja 2008 roku odbyła się konferencja „Straż Miejska – doświadczenia i przyszłość”, w której wzięli udział posłowie i senatorowie RP, przedstawiciele świata nauki i polityki ogólnopolskiej oraz samorządowej, członkowie Unii Metropolii Polskich – komendanci straży miejskich i dyrektorzy miejskich wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego oraz reprezentanci policji miejskich Słowacji. Na kolejnym spotkaniu w dniu 27 czerwca przedstawiciele 25 największych straży miejskich w Polsce szczegółowo omawiali kwestie skutecznych rozwiązań najważniejszych problemów występujących w pracy straży. Komendant Straży uczestniczył w szeregu działań w kierunku wprowadzenia koniecznych zmian w obowiązujących przepisach prawa, dotyczących straży miejskich i gminnych¹¹⁹.

W marcu 2008 roku w Wydziale Organizacyjnym Straży Miejskiej Miasta Krakowa wyodrębniono Sekcję Przewodników Psów Służbowych. Do jej zadań należało m.in.:

- wykonywanie całodobowej służby patrolowej z psami służbowymi na terenie całego miasta;
- reagowanie na stwierdzone przestępstwa, wykroczenia i inne nieprawidłowości;
- udzielanie wsparcia innym patrolom Straży Miejskiej w przypadkach wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.

2009

Do priorytetowych zadań realizowanych w 2009 roku przez Straż Miejską Miasta Krakowa należały przede wszystkim następujące działania:

- związane z zacieśnieniem współpracy ze społecznością lokalną,
- poprawa czystości i estetyki miasta oraz porządku publicznego,
- egzekwowanie przepisów w zakresie parkowania pojazdów oraz stosowania się przez kierujących do znaków i przepisów drogowych,

---

¹¹⁸ *Ibidem*, s. 14–16.

¹¹⁹ *Ibidem*, s. 17–18.

- zwiększenie bezpieczeństwa w szkołach i ich otoczeniu,
- realizacja programu „Bezpieczny Kraków”.

W roku 2009 Straż Miejska Miasta Krakowa zatrudniała 469 osób, w tym 411 strażników. Strażnicy ujawnili łącznie 157 773 wykroczenia, wśród których najczęstszymi były wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (91 430). Pouczono 90 679 sprawców, mandatami ukarano 58 923 oraz sporządzono 8 171 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Przyjęto 70 979 zgłoszeń interwencyjnych. Dotyczyły one najczęściej bezpieczeństwa i porządku w komunikacji (24 511). Wykonano ogółem 56 940 służb patrolowych, z tego 22 303 na I zmianie, 26 269 na II zmianie i 8 368 na III zmianie¹²⁰.

W 100 rejonach pełnili służbę strażnicy rejonowi. Do ich podstawowych zadań należał stały kontakt z mieszkańcami danego rejonu. Spotkania te realizowane były w ramach stałych dyżurów w siedzibach Rad Dzielnic. We współpracy z Radami Dzielnic zorganizowano 2 134 spotkania z mieszkańcami, w trakcie których przyjęto 1 692 zgłoszenia, interwencje i uwagi oraz 975 spotkań z radnymi dzielnic, którzy przekazali 624 zgłoszenia. Strażnicy interweniowali w sprawach usuwania rysunków i napisów z elewacji budynków, łatania dziur zagrażających użytkownikom ruchu drogowego, jak również usuwania pojazdów nieużytkownych. Szczególnym nadzorem objęto miejsca gromadzenia się osób spożywających napoje alkoholowe i zakłócających porządek publiczny. Strażnicy prowadzili także kontrole placówek prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem zgodności prowadzonej działalności z przepisami prawa. W dniu 26 czerwca zakończyła się druga edycja konkursu na najlepszego strażnika rejonowego, którym został Paweł Birczyński. Aby usprawnić współdziałanie strażników rejonowych i policyjnych dzielnicowych dokonano zmiany w rejonizacji oddziałów IV Podgórze-Prokocim i V Podgórze-Wola Duchacka, tak aby terytoria ich działania pokrywały się z właściwymi miejscowo Komisariatami Policji. Tym samym Oddział IV Podgórze swoim działaniem objął dzielnice: VIII, IX, XIII, a Oddział V Podgórze-Wola Duchacka dzielnice: X, XI i XII.

W ramach obowiązków ukierunkowanych na poprawę czystości i estetyki miasta strażnicy kontrolowali posiadanie przez właścicieli nieruchomości umów i rachunków na wywóz nieczystości stałych i płynnych, stwierdzając 1 161 nieprawidłowości, w związku z tym pouczyli 419 osób, nałożyli 615 mandatów karnych oraz sporządzili 127 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Ponadto strażnicy stwierdzili niewywiązywanie się przez właścicieli z obowiązku utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości i z tego powodu udzielili 381 pouczeń, ukarali mandatami 87 osób oraz w 41 przypadkach sporządzili notatki w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Skontrolowano pod kątem czystości i porządku place zabaw i okolice szkół. W dniu 9 września Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa, Dyrektor Zarządu Infrastruktury Komunalnej i Transportu, Dyrektor Aresztu Śledczego w Krakowie przy ul. Montelupich 7 i Dyrektor Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Krakowie podpisali porozumienie o zakresie trybu i zasad postępowania przy

¹²⁰ Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2009 [Kraków 2010], s. 4–6, 18.

zawieraniu umów o nieodpłatnym zatrudnianiu skazanych przy usuwaniu wszelkiego rodzaju śmieci, odpadów i nielegalnie umieszczanych ogłoszeń w miejscach publicznych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Łącznie więźniowie przepracowali 2 136 godzin. Pracę skazanych koordynowali strażnicy z Zespołu Zadaniowego. Strażnicy podejmowali działania przeciw osobom, które nielegalnie umieszczały ogłoszenia, ulotki, afisze, plakaty oraz rysunki i napisy w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Interweniowali w takich przypadkach 1 289 razy, udzielając 339 pouczeń, nakładając 895 mandatów karnych oraz sporządzając 55 notatek, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Dokonali także 283 kontroli posesji pod kątem spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych. Stwierdzono 42 uchybienia, 14 osób pouczono i nałożono 28 mandatów. Wspólnie z redakcją „Gazety Wyborczej” przeprowadzono konkurs „Gospodarz roku”, a wspólnie z redakcją „Dziennika Polskiego” – akcję ujawniania i usuwania z ulic pojazdów nieużytkowanych, bez tablic rejestracyjnych oraz nienadających się do eksploatacji. Łącznie w ciągu roku usunięto 450 takich pojazdów¹²¹.

W 2009 roku Straż Miejska Miasta Krakowa rozpoczęła kampanię społeczną „Czysta przyjemność”, mającą na celu skłonienie właścicieli do sprzątania nieczystości pozostawionych przez psy. Kampania ta składała się z trzech segmentów i obejmowała działania ukierunkowane na:

- stworzenie dogodnej dla właścicieli psów infrastruktury (Zarząd Infrastruktury Komunalnej i Transportu ustawił 500 dodatkowych pojemników na nieczystości, przygotowano 44 tys. zestawów do zbierania nieczystości, podjęto działania w celu zmobilizowania zarządców terenów do tworzenia specjalnych wybiegów dla zwierząt);
- akcję informacyjną, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązków właścicieli psów w zakresie ich utrzymania na terenie Miasta Krakowa,
- działania restrykcyjne wobec osób naruszających przepisy prawa dotyczące utrzymania czystości i porządku przez opiekunów i właścicieli zwierząt.

Strażnicy podjęli łącznie 2 645 interwencji, przy czym pouczyli 555 osób, nałożyli 1 867 mandatów karnych i sporządzili 223 notatki celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Kampania została pozytywnie przyjęta i dało się zauważyć poprawę stanu czystości¹²².

Wzmocniono działania w celu ochrony spokoju i porządku publicznego, reagując na ujawnione przypadki wykroczeń, w tym przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, obyczajności publicznej, urządzeniom użytku publicznego oraz polegające na nieprzestrzeganiu zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach zabronionych. Łącznie ujawniono 52 719 naruszeń prawa w tym zakresie, w związku z czym funkcjonariusze udzieliili 28 605 pouczeń, nałożyli 19 127 mandatów karnych oraz sporządzili 4 987 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. W ramach akcji „Zero tolerancji dla alkoholu” strażnicy przeprowadzili szereg działań, w czasie których patrolowano, obserwowano i podejmowano interwencje w miejscach, gdzie dochodziło do łamania przepisów prawa.

¹²¹ *Ibidem*, s. 8–9.

¹²² *Ibidem*, s. 9–10.

Wspólnie z redakcją „Dziennika Polskiego” podjęto akcję „Święty spokój w tym miejscu”, nasilając działania w miejscach, gdzie według informacji mieszkańców dochodziło do przypadków zakłócania spokoju i porządku publicznego, wskutek spożywania alkoholu. Ogółem podjęto 18 544 interwencje wobec osób, które spożywały napoje alkoholowe w miejscach zabronionych. Udzielono w związku z tym 5 274 pouczenia, nałożono 11 042 mandaty karne oraz sporządzono 2 228 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Do izby wytrzeźwień odwieziono 2 383 osoby. W czasie kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych ujawniono 19 przypadków przestępstw, polegających na nieposiadaniu zezwoleń i niestosowaniu się do ich wymogów, naruszeniu przepisów dotyczących zakazu sprzedaży alkoholu oraz spożywania alkoholu w miejscach zabronionych¹²³.

Skuteczny okazał się system monitoringu wizyjnego, obejmujący dwa systemy kamer i centrów oglądu na terenie oddziałów Nowa Huta (23 kamery na terenie Wzgórz Krzesławickich) i Podgórze-Wola Duchacka (19 kamer). Zainwestowano w rozbudowę i modernizację systemu monitoringu, w tym zakup monitoringu mobilnego dla Oddziału Wola Duchacka oraz naprawę i modernizację monitoringu Kopca Wandy. Dzięki systemowi ujawniono 3 905 przypadków naruszenia prawa, w tym najczęściej *Ustawy o ruchu drogowym* (1 424) i spożywania napojów alkoholowych w miejscach zabronionych (1 080). W grudniu opracowano założenia programu i zakupiono oprogramowanie w celu przygotowania tzw. mapy zagrożeń, obrazującej najczęściej występujące zagrożenia na terenie miasta¹²⁴.

Strażnicy Straży Miejskiej ujawnili łącznie 87 600 przypadków naruszenia przepisów *Ustawy o ruchu drogowym*, najczęściej było to niestosowanie się do znaków „zakaz ruchu” (23 227 przypadków). W 55 519 przypadkach strażnicy poprzestali na pouczeniu, wystawili 33 227 mandatów karnych oraz sporządzili 1 854 notatki w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Strażnicy usunęli na koszt właścicieli 1 251 pojazdów, które były pozostawione w miejscach zabronionych oraz dodatkowo tamowały lub utrudniały ruch na drodze publicznej oraz w 15 556 przypadkach pozostawienia pojazdów w miejscach zabronionych zastosowali urządzenia do blokowania kół. Przeprowadzili 7 025 kontroli miejsc postojowych przeznaczonych dla kierowców niepełnosprawnych, interweniując wobec 1 128 kierowców nieuprawnionych do korzystania z takich miejsc, udzielili w związku z tym 562 pouczenia, nałożyli 512 mandatów karnych oraz sporządzili 54 notatki celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Wykryto 49 przypadków korzystania przez osoby nieupoważnione z kart parkingowych osób niepełnosprawnych, 36 takich osób ukarano mandatami, a w stosunku do 13 skierowano wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Od jesieni Straż Miejska Miasta Krakowa była aktywnym partnerem w unijnym projekcie Civitas Caravel, mającym na celu ograniczenie i uspokojenie ruchu pojazdów w centrum miasta. Urządzenie samoczynnie rejestrujące wjazd pojazdów do strefy ograniczonego ruchu zostało zlokalizowane przy placu Wszystkich Świętych. W pierwszej fazie

---

¹²³ *Ibidem*, s. 10.

¹²⁴ *Ibidem*, s. 10–11.

testowania urzędzenia ujawnionych kierujących, nieposiadających uprawnień do wjazdu w strefę w 12 przypadkach pouczone, nałożono 73 mandaty karne oraz skierowano 30 wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. W celu ograniczenia wypadków drogowych z udziałem pieszych kontynuowano działania zmierzające do ich prawidłowego i bezpiecznego zachowania. W związku z tym udzielono 2 694 pouczeń, ukarano 1 115 osób mandatami karnymi, a w 53 przypadkach sporządzono notatki celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Ponadto prowadzono weryfikację oznakowania oraz ocenę przydatności wdrażanych, nowych rozwiązań technicznych¹²⁵.

W ramach działań prewencyjnych i profilaktycznych w placówkach oświatowych strażnicy przeprowadzili 2 951 godzin zajęć, ponadto odbyli 1 946 spotkań z dyrektorami i kadrą placówek. Patrolując okolice szkół i placówek, ujawnili 527 nieletnich palących papierosy, 106 spożywających napoje alkoholowe oraz 154 przebywających samowolnie poza szkołą w godzinach trwania zajęć. Przeprowadzono konkurs „Prawo i My”, przy czym trudniejsza wersja, przeznaczona dla uczniów gimnazjów, obejmowała poza wiedzą z zakresu prawa także umiejętności z zakresu ratownictwa medycznego i bezpieczeństwa pożarowego. Po raz drugi wspólnie z Centrum Młodzieży im. H. Jordana oraz Centrum Sportu Com-Com Zone zorganizowano Turniej Kraków Street Basketball. W ramach Ogólnopolskiego Dnia Odpowiedzialnej Sprzedaży „STOP 18!” przeprowadzono w dniu 30 września na placu Jana Nowaka Jeziorańskiego happening, mający na celu uświadomienie dorosłym odpowiedzialności karnej za sprzedawanie nieletnim wyrobów tytoniowych¹²⁶.

Strażnicy zabezpieczali trasy przemarszów pochodów i manifestacji w czasie uroczystości, takich jak: Święto 3 Maja, 70. rocznica wybuchu II wojny światowej, 91. rocznica odzyskania niepodległości przez Kraków, Święto Odzyskania Niepodległości, Wszystkich Świętych, Koncert Finałowy Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Szczyt NATO, Cracovia Maraton, Marsz Tolerancji, Juvenalia, Wianki, Coke Live Music Festival, Tour de Pologne, Sylwester na Rynku Głównym. Trzykrotnie w wymienionych uroczystościach uczestniczyła kompania reprezentacyjna SMMK. Łącznie wykonano 31 876 godzin zabezpieczeń. Ponadto strażnicy dokonali 145 kontroli imprez masowych, w ośmiu przypadkach stwierdzając nieprawidłowości¹²⁷.

W ramach współpracy z Policją wykonano 4 019 służb patrolowych. 17 lutego 2009 roku Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa Janusz Wiaterek i Małopolski Komendant Wojewódzki Policji mł. insp. Andrzej Rokita podpisali porozumienie o współpracy na rzecz poprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa na akwenach zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Zapoczątkowało ono współpracę w zakresie organizacji patroli wodnych na Wiśle, działań na Bulwarach Wiślanych oraz działalności edukacyjnej dla dzieci i młodzieży. Patrole wodne były organizowane w okresie od 1 maja do 30 września. Strażnicy odbyli

---

¹²⁵ *Ibidem*, s. 11–12.

¹²⁶ *Ibidem*, s. 12–13.

¹²⁷ *Ibidem*, s. 13.

przeszkolenie specjalistyczne z zakresu pierwszej pomocy i ratownictwa wodnego. Ogółem wykonano 100 wspólnych służb. Podjęto 94 interwencje, w czasie których wylegitymowano 261 osób. Przeprowadzono 181 kontroli wędkarzy, ujęto 4 osoby w związku z popełnieniem przestępstwa połowu ryb w obwodzie ochronnym Wisły. Udzielono 66 pouczeń, nałożono 73 mandaty karne, sporządzono 2 wnioski o ukaranie do sądu grodzkiego. Dwukrotnie zabezpieczano regaty oraz przeprowadzono 8 prelekcji dla młodzieży szkolnej, dotyczących bezpiecznego wypoczynku nad wodą¹²⁸.

Straż Miejska współpracowała z Żandarmerią Wojskową, Strażą Graniczną i Służbą Celną, inspektorami Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. oraz Zarządem Polskiego Związku Pracodawców „Ochrona”. W ramach współpracy z MPK S.A. wykonano 125 służb, w trakcie których pouczono 539 osób, ukarano mandatami 429 oraz sporządzono 50 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu grodzkiego. Poza tym Straż Miejska współpracowała czynnie w wydziałach Urzędu Miasta Krakowa, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Krakowskim Biurem Festiwalowym, Urzędem Marszałkowskim, ratownikami ze Stowarzyszenia R² oraz Stowarzyszeniem Przewodników Turystycznych¹²⁹.

W dniu 24 grudnia 2009 roku weszła w życie nowelizacja *Ustawy o strażach gminnych*, zmieniła się większość rozporządzeń wykonawczych oraz inne akty prawne dotyczące działania straży. Wprowadzono m.in. nowe środki przymusu bezpośredniego, uprzywilejowanie w ruchu drogowym pojazdów straży miejskich oraz sprawowanie nadzoru nad działalnością straży przez właściwych terytorialnie wojewodów. Odrębnym rozporządzeniem został także rozszerzony katalog wykroczeń, za które strażnicy miejscy mogli karać sprawcę mandatami karnymi. Już wcześniej, wychodząc naprzeciw przygotowywanym zmianom, Rada Miasta Krakowa w dniu 2 grudnia uchwaliła nowy Regulamin Organizacyjny Straży Miejskiej. Zmianie uległa struktura jednostki, która została dostosowana do aktualnych potrzeb. Powołano nowe referaty, a strażnikom wyznaczono nowe zadania priorytetowe¹³⁰.

W dniu 9 listopada w siedzibie Magistratu odbyła się konferencja naukowa „Straż Miejska w świetle prawa i obiektywie mediów”, zorganizowana przez Prezydenta Miasta Krakowa, Unię Metropolii Polskich oraz Straż Miejską Miasta Krakowa. W trakcie konferencji poruszono sprawy dotyczące luk prawnych uniemożliwiających skuteczne wykonywanie działań przez straże gminne, normatywnych aspektów funkcjonowania straży miejskich oraz ich społecznego obrazu. Straż Miejska przystąpiła do opracowania i wdrożenia systemu zarządzania jakością, zgodnego z normą ISO 9001. Jednostka została poddana trzem kontrolom, przeprowadzonym przez organy zewnętrzne: Komendę Wojewódzką Policji w Krakowie, Referat Kontroli Finansowej Biura Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa oraz Biuro Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa. Kontrole nie wykazały żadnych nieprawidłowości. W czasie uroczystości jubileuszu 18-lecia

¹²⁸ *Ibidem*, s. 13–14.

¹²⁹ *Ibidem*, s. 14–15.

¹³⁰ *Ibidem*, s. 15–16.

istnienia Straży wyróżniający się funkcjonariusze zostali awansowani na wyższe stanowiska służbowe oraz otrzymali odznaki „Honoris Gratia” i listy pochwalne¹³¹.

W połowie 2009 roku przy ul. Walerego Sławka 10 otwarto nową siedzibę Oddziału I Śródmieście. Nowe lokum stworzyło strażnikom lepsze warunki do pracy. Do nowego budynku przenieśli się z ulicy Halickiej Referaty Patrolowo-Interwencyjny, Strażników Rejonowych, Referat Ruchu Drogowego oraz Sekcja ds. Wykroczeń.

2010

W roku 2010 w Straży Miejskiej Miasta Krakowa służbę pełniło 466 funkcjonariuszy, w tym 408 na stanowiskach strażników. Za najważniejsze zadania uznano służące poprawie czystości i estetyki miasta oraz zapobiegające i restrykcyjne w zakresie wykroczeń związanych z porządkiem publicznym, spożywaniem napojów alkoholowych w miejscach zabronionych oraz parkowaniem i stosowaniem się przez kierujących do znaków i przepisów drogowych. W przyjętym rocznym planie zostały wyznaczone główne kierunki oraz cele, które zamierzano osiągnąć¹³².

Pierwszym z elementów planu była realizacja oczekiwań mieszkańców, dotyczących działalności Straży oraz współpraca ze społecznością lokalną. Te zadania realizowali przede wszystkim strażnicy rejonowi. Spośród 143 rejonów służbowych, 93 były obsadzone przez strażników rejonowych. W celu uzupełnienia obsady rejonów w grudniu zrekrutowano 20 nowych funkcjonariuszy, którzy rozpoczęli szkolenie podstawowe. W trakcie dyżurów pełnionych w siedzibach Rad Dzielnic, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych przeprowadzono 701 spotkań z radnymi i 1 152 – z mieszkańcami, przyjmując odpowiednio 410 i 1 152 zgłoszenia. Do najczęściej zgłaszanych problemów należały prośby o podejmowanie interwencji wobec osób spożywających napoje alkoholowe, zakłócających spokój i porządek publiczny, dokonujących aktów wandalizmu oraz wobec kierujących pojazdami, naruszających przepisy o postoju i zatrzymywaniu pojazdów. Straż Miejska wspierała także inicjatywy społeczne, służące poprawie porządku, spokoju i bezpieczeństwa¹³³.

Drugim z elementów była poprawa i podniesienie jakości pełnionej przez strażników miejskich służby. Zwrócono szczególną uwagę na poprawę jakości pierwszego kontaktu strażnika z mieszkańcem na ulicy i w komendzie. Należy dodać, że w ciągu roku przyjęto 75 464 zgłoszenia interwencyjne, przy czym proporcja zgłoszeń potwierdzonych i niepotwierdzonych wyniosła 69% do 31%. W ramach dążenia do maksymalnego zbliżenia straży do problemów poszczególnych społeczności lokalnych przekazano Naczelnikom poszczególnych Oddziałów terenowych uprawnienia w zakresie kreowania lokalnej polityki i planowania działań, mających stanowić odpowiedź na konkretne problemy mieszkańców. Organizację pracy Straży Miejskiej i sposób zarządzania nią poddano surowej ocenie facho-

¹³¹ *Ibidem*, s. 16–17.

¹³² *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa 2010* [Kraków 2011], s. 4.

¹³³ *Ibidem*, s. 5–6.

wych, zewnętrznych instytucji, zajmujących się jakością procesów zarządzania. W wyniku szczegółowego audytu i wdrożenia działań służących poprawie zarządzania jakością w dniu 2 września 2010 roku Straż Miejska Miasta Krakowa uzyskała międzynarodowy certyfikat ISO 9001¹³⁴.

Trzecim elementem planu było określenie i sprecyzowanie zadań priorytetowych do wykonania przez Oddziały. Do przyjętych priorytetów zaliczono: poprawę czystości i estetyki miasta, zapobieganie i restrykcyjne traktowanie wykroczeń związanych z porządkiem publicznym, działania mające na celu ograniczenie przypadków spożywania alkoholu w miejscach zabronionych i interwencje eliminujące nieprawidłowe parkowanie pojazdów oraz kontrolujące uczestników ruchu drogowego w zakresie stosowania się do znaków i przepisów drogowych, a także występowanie do zarządców dróg celem poprawy organizacji ruchu. W dalszej kolejności przewidziano działania związane z kontrolą nielegalnego handlu w miejscach zabronionych lub wykonywania działalności handlowej wbrew obowiązującym przepisom.

Czwartym z elementów była realizacja działań doraźnych, w zakresie poprawy porządku publicznego. Strażnicy brali udział w akcjach „Zero tolerancji”, „Bezpieczny powrót z imprezy” przy współpracy inspektorów MPK, w zabezpieczeniach imprez, sesji Rady Miasta Krakowa.

Piątym elementem było promowanie pozytywnych wzorców zachowań wśród dzieci i młodzieży. W ramach profilaktyki prowadzono zajęcia z uczniami szkół podstawowych i gimnazjalnych, w trakcie których omawiano zagadnienia dotyczące między innymi odpowiedzialności nieletnich za popełnione czyny zabronione oraz przygotowywano młodzież do uczestnictwa w konkursie pod nazwą „Prawo i my”. Strażnicy z Referatu Profilaktyki patrolowali i obserwowali okolice szkół i terenów przyszkolnych pod kątem gromadzenia się młodzieży oraz dewastacji mienia. Brali udział w akcji „Bezpieczna droga do szkoły”.

Ostatnim, szóstym elementem działań realizowanych przez Straż Miejską Miasta Krakowa w 2010 roku, było utrzymanie odpowiedniego stanu zatrudnienia w jednostce, poprawa warunków pracy oraz wprowadzenie w życie zmian organizacyjnych, tj. utworzenie centralnego Referatu ds. Wykroczeń oraz centralnego Referatu Profilaktyki, a także powołanie Referatu Koordynacji Służby.

W omawianym roku założeniem polityki jednostki było maksymalne zbliżenie jej działań do problemów poszczególnych społeczności lokalnych (mieszkańców dzielnicy, osiedla, ulicy). Sposobem na osiągnięcie tego celu miała być decentralizacja, polegająca na przekazaniu Naczelnikom poszczególnych Oddziałów terenowych autonomii w zakresie kreowania polityki lokalnej i planowania działań, mających stanowić odpowiedź na konkretne problemy mieszkańców.

W ramach zaplanowanych w 2010 roku zmian organizacyjnych doprowadzono do:

- przekształcenia Referatu Prawnego Kontroli i Analiz w Wydział Prawny i Kontroli Wewnętrznej,
- powołania centralnego Referatu Profilaktyki Szkolnej,

¹³⁴ *Ibidem*, s. 7–8.

- powstania Referatu Koordynacji Służby, w ramach którego uruchomiono stanowisko dyżurnego miasta i który obejmował także Referat Przewodników Psów Służbowych.

Realizując działania zmierzające do poprawy stanu czystości i estetyki, za podstawowe zadanie uznano kontynuowanie kampanii społecznej na rzecz edukacji mieszkańców w zakresie utrzymywania zwierząt domowych w celu zmniejszenia zanieczyszczania miejsc publicznych. Ujawniono 859 przypadków nieusunięcia nieczystości pozostawionych przez zwierzęta, stosując 35 pouczeń, 624 mandaty karne oraz sporządzono 200 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Dzięki temu dało się zauważyć poprawę czystości terenów publicznych. W sytuacji, kiedy właściciele nie zachowywali nakazanych środków ostrożności (brak smyczy lub kagańca), strażnicy 2 224 razy podejmowali interwencje, udzielając 687 pouczeń, wystawiając 963 mandaty karne oraz sporządzając 574 notatki celem skierowania wniosków do sądu. Ważnym działaniem były kontrole gospodarki odpadami (kontrola umów na wywóz nieczystości i stanu czystości nieruchomości). Łącznie stwierdzono 1 467 przypadków braku umów lub niewłaściwego stanu czystości nieruchomości. Straż Miejska współpracowała z Zarządem Infrastruktury Komunalnej i Transportu, Wydziałem Kształtowania Środowiska UMK oraz spółdzielniami mieszkaniowymi, zarządcami terenów i społecznością lokalną miasta Krakowa. Wynikiem tych działań była rekultywacja 27 terenów zielonych, uporządkowanie 499 zanieczyszczonych terenów, usunięcie graffiti z 890 miejsc publicznych (przy czym 339 graffiti zawierało treści wulgarne) oraz usunięcie nielegalnie umieszczonych plakatów lub ulotek z 904 miejsc na terenie miasta. Kontynuowano nieodpłatnie zatrudnianie skazanych. W ramach tej współpracy 51 więźniów przepracowało na rzecz miasta ponad 15 000 godzin. W okresie całego roku funkcjonariusze Straży Miejskiej wspólnie z przedstawicielami Wydziału Kształtowania Środowiska UMK skontrolowali 136 posesji oraz dokonali 344 samodzielnych kontroli pod kątem spalania odpadów, ujawniając je w 103 nieruchomościach. W związku z tym pouczone 43 osoby, nałożono 55 mandatów, a w 5 przypadkach skierowano wnioski do sądu. Podczas tych działań kontrolowano także umowy i rachunki za wywóz nieczystości oraz czy nie dochodzi do niezgodnego z prawem składowania odpadów na terenie posesji. Stwierdzono 58 nieprawidłowości, w wyniku czego pouczone 23 osoby, nałożono 31 mandatów karnych oraz skierowano 4 wnioski do sądu. Ponadto ujawniono 2 przestępstwa przeciwko *Ustawie z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*. W okresach zimowych ujawniono 1 221 przypadków nieoczyszczania chodników ze śniegu i lodu¹³⁵.

Zgłoszono 5 814 przypadków zakłócania spokoju i porządku publicznego, w związku z czym udzielono 590 pouczeń, nałożono 1 073 mandaty karne oraz sporządzono 229 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Ponadto interweniowano w 568 przypadkach natarczywego zebrania oraz 5 639 przypadkach palenia wyrobów tytoniowych w miejscach niedozwolonych. W okresie od maja do października szczególnym nadzorem objęto rejon Drogi

¹³⁵ *Ibidem*, s. 4–5, 9, 11–12.

Królewskiej, Rynku Głównego oraz Plant Krakowskich. W wyniku tych działań na Drodze Królewskiej ujawniono łącznie 873 wykroczenia, najczęściej dotyczące uczestników ruchu drogowego, naruszających przepisy o postępie i zatrzymywaniu oraz niestosujących się do znaków ograniczających wjazd pojazdów. Do innych wykroczeń ujawnionych w trakcie nadzoru należały: spożywanie napojów alkoholowych w miejscach zabronionych, zanieczyszczanie miejsc publicznych oraz zakłócanie spokoju i porządku publicznego. W związku z tymi wykroczeniami pouczone 439 sprawców, 394 ukarano mandatami karnymi, a w 40 przypadkach sporządzono notatki celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Na terenie Rynku Głównego ujawniono 2 585 wykroczeń, głównie dotyczących naruszeń Prawa o ruchu drogowym, spożywania alkoholu w miejscach zabronionych, zakłóceń spokoju i porządku publicznego oraz zanieczyszczania miejsc publicznych. W 1 066 przypadkach udzielono pouczeń, 1 351 osób ukarano mandatami oraz sporządzono 168 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. W rejonie Plant Krakowskich ujawniono 852 wykroczenia, głównie były to przypadki spożywania napojów alkoholowych, zanieczyszczania miejsc publicznych, używania słów nieprzyzwoitych oraz utrudniania korzystania z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego. W związku z tym udzielono 386 pouczeń, nałożono 377 mandatów oraz sporządzono 89 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu¹³⁶.

W ramach działań „Zero tolerancji dla alkoholu” ujawniono łącznie 18 336 przypadków spożywania alkoholu w miejscach zabronionych, udzielając 2 160 pouczeń, nakładając 14 092 mandaty karne oraz sporządzając 2 084 wniosków o ukaranie do sądu. 3 114 osób doprowadzono do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, a 313 – do domu. Przeprowadzono 433 kontrole placówek sprzedaży detalicznej oraz lokali gastronomicznych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, ujawniając 13 przypadków przestępstw przeciwko *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* oraz ujęto 15 sprawców tych przestępstw. 34 informacje o stwierdzonych nieprawidłowościach zostały przekazane Wydziałowi Spraw Administracyjnych UMK. Strażnicy Referatu Profilaktyki prowadzili na terenie szkół zajęcia profilaktyczne, dotyczące szkodliwości spożywania alkoholu. W wyniku podjętych działań ograniczono zjawisko spożywania napojów alkoholowych w 213 miejscach na terenie miasta¹³⁷.

Ujawniono 82 026 przypadków niestosowania się kierujących pojazdami do znaków „zakaz ruchu” oraz do znaków ograniczających postój i zatrzymanie. Odholowano 1 235 pojazdów pozostawionych w miejscach zabronionych lub które tamowały bądź utrudniały ruch na drodze. 19 076 razy zastosowano urządzenia do blokowania kół nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów. Interweniowano również w przypadkach naruszenia przepisów Prawa o ruchu drogowym przez 3 935 rowerzystów i 288 pieszych. Łącznie wobec osób naruszających przepisy ustawy *Prawo o ruchu drogowym* zastosowano 37 520 pouczeń, nałożono 42 232 mandaty karne oraz skierowano 2 274 wnioski o ukaranie do sądu. Wobec 1079

¹³⁶ *Ibidem*, s. 13–14.

¹³⁷ *Ibidem*, s. 14–15.

kierowców, którzy bez uprawnienia parkowali pojazdy na miejscach postojowych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych zastosowano 399 pouczeń, 611 mandatów karnych, a w 60 przypadkach sporządzono notatki celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. W ramach prowadzenia kontroli ruchu drogowego strażnicy miejscy wykonywali patrole samodzielnie oraz wspólnie z policjantami z Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji, a także współpracowali z Zarządem Infrastruktury Komunalnej i Transportu oraz inspektorami Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. W 38 przypadkach wystąpiono do zarządców dróg w celu poprawy lub zmiany istniejącego oznakowania i organizacji ruchu. Strażnicy odbyli 115 wspólnych patroli z inspektorami MPK S.A., ujawniając 1 128 przypadków naruszenia przepisów ruchu drogowego, mających wpływ na funkcjonowanie komunikacji miejskiej; pouczone 425 osób, nałożono 1 128 mandatów karnych i skierowano 46 wniosków o ukaranie do sądu¹³⁸.

Stwierdzono 1 643 przypadki prowadzenia działalności handlowej bez wymaganych zezwoleń, pouczając 18 osób, nakładając 46 mandatów karnych oraz kierując 119 wniosków o ukaranie do sądu. W trakcie kontroli placów targowych pod kątem legalizacji używanych przez sprzedawców przyrządów pomiarowych ujawniono 50 przypadków naruszenia przepisów *Ustawy z dnia 11 maja 2001 roku Prawo o miarach*; w związku z tym udzielono 27 pouczeń i nałożono 23 mandaty karne. Skontrolowano 35 punktów skupu złomu, samodzielnie oraz we współpracy z funkcjonariuszami Służby Ochrony Kolei, karząc mandatami 5 osób za niestosowanie się do przepisów *Ustawy o odpadach*¹³⁹.

W ramach działań prowadzonych pod nazwą „Zero tolerancji” strażnicy patrolowali teren miasta i reagowali na przestępstwa i wykroczenia w czasie i miejscach szczególnie niebezpiecznych, jak weekendy, godziny wieczorne i nocne oraz imprezy sportowe – mecze piłkarskie. Stwierdzono 108 842 wykroczenia, głównie przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (82 691), *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (18 336) oraz urządzeniom publicznym (14 918). Zastosowano 61 087 pouczeń, 69 580 mandatów karnych oraz sporządzono 7 479 wniosków o ukaranie do sądu. W ramach działań pod nazwą „Bezpieczny powrót z imprezy” prowadzono kontrole tras przejazdów pojazdów MPK S.A. w godzinach wieczornych oraz nocnych. W tym zakresie przeprowadzono 82 wspólne kontrole, pouczając 134 osoby, nakładając 236 mandatów karnych oraz kierując 12 wniosków o ukaranie do sądu¹⁴⁰.

Strażnicy miejscy poświęcili 56 388 godzin na prewencyjne zabezpieczenie obiektów Urzędu Miasta Krakowa oraz ważniejszych imprez i uroczystości oraz prowadzenie kontroli przebiegu imprez masowych. Wśród imprez, które zabezpieczali, należy wymienić: uroczystości pogrzebowe Pary Prezydenckiej – Marii i Lecha Kaczyńskich, uroczystości 3 Maja, Marsz Równości (15 V), obchody 10-lecia Wspólnoty Demokracji (2–4 VII), obchody Święta Odzyskania Niepodległości, Wszystkich Świętych, Sylwester na Rynku Głównym oraz finał Wielkiej Orkiestry

---

¹³⁸ *Ibidem*, s. 16–17.

¹³⁹ *Ibidem*, s. 18.

¹⁴⁰ *Ibidem*, s. 19–20.

Świątecznej Pomocy. Realizacja działań przydzielonych Straży Miejskiej w procedurach reagowania na wypadek wystąpienia i likwidacji zagrożeń spowodowanych nawałnymi opadami deszczu zajęła łącznie 16 388,5 godziny. 362 funkcjonariuszy brało udział w ewakuacji ludności z terenów zagrożonych zalaniem i pracowało przy umacnianiu i zabezpieczaniu wałów przeciwpowodziowych oraz wykonało ponad 200 konwojów sprzętu i materiałów niezbędnych do walki z powodzią¹⁴¹.

W lutym 2010 roku w strukturze Straży Miejskiej Miasta Krakowa wyodrębniono Referat Profilaktyki. Do zadań 10 profilaktyków i 4 strażników z patroli szkolnych należało prowadzenie zajęć edukacyjnych z uczniami, kontrola galerii handlowych oraz terenów zielonych i przyszkolnych pod kątem gromadzenia się młodzieży i dewastacji mienia. Ponadto przeprowadzono ponad 600 godzin zajęć sportowych dla ok. 4 000 uczniów, zorganizowano 8 turniejów tenisa stołowego i 9 piłkarskich. W czasie wakacji odbył się po raz trzeci turniej koszykówki ulicznej Kraków Street Basketball. W zajęciach profilaktycznych prowadzonych w placówkach oświatowo-wychowawczych o łącznej liczbie ponad 3 000 lekcji uczestniczyło blisko 20 tys. uczestników. Odbył się IX Międzyszkolny Krakowski Konkurs „Prawo i My”, w którym uczestniczyli uczniowie VI klas 60 szkół oraz po raz trzeci konkurs „Prawo, ratownictwo, bezpieczeństwo” dla gimnazjalistów. Wspierano też inne przedsięwzięcia tego typu. Strażnicy z Referatu Profilaktyki pomagali w szkoleniu i przygotowaniu do egzaminów na kartę rowerową. W ciągu roku odbyło się 13 takich egzaminów dla ok. 1000 kandydatów. W ramach rozpoczętej w sierpniu akcji „Bezpieczna droga do szkoły” skontrolowano 172 tereny przyszkolne pod kątem oznakowania drogowego oraz stanu technicznego infrastruktury i oświetlenia, przekazując wnioski odpowiednim instytucjom, a następnie zabezpieczano przejścia dla pieszych w pierwszych tygodniach września. Akcje kontynuowano w formie prelekcji dla uczniów szkół podstawowych i przedszkoli. Straż Miejska uczestniczyła w programie „STOP 18!” – akcji odpowiedzialnej sprzedaży, rozdając ankiety i ulotki w miejscach sprzedaży wyrobów tytoniowych. W maju przeprowadzono kontrole prawie 500 placów zabaw, piaskownic i ogródków jordanowskich. Ponadto został uruchomiony program edukacyjno-informacyjny „Krakowianie Dzieciom”, mający na celu aktywizację najmłodszych poprzez promowanie wydarzeń sportowych lub oświatowych, organizowanych przez Referat Profilaktyki. Wykorzystano do tego celu platformy komunikacyjne i portale internetowe¹⁴².

Kontynuowany był cykl szkoleń ustawicznych, przy czym szczególny nacisk położono na przypominanie i utrwalanie przepisów dotyczących używania przez funkcjonariuszy środków przymusu bezpośredniego. Procesowi szkolenia poddani zostali także strażnicy z Sekcji Przewodników Psów Służbowych, których podopieczni otrzymali pozytywne noty podczas atestacji, przeprowadzonej przez specjalistów z Zakładu Kryminologii Policjnej w Sułkowicach¹⁴³.

---

¹⁴¹ *Ibidem*, s. 20.

¹⁴² *Ibidem*, s. 21–22.

¹⁴³ *Ibidem*, s. 22–23.

Całość swojej pracy Straż Miejska poddała zewnętrznej ocenie przedstawicielei Rad Dzielnic. Spośród przesłanych 18 egzemplarzy otrzymano 16 wypełnionych kwestionariuszy. Trzynastu przedstawicielei Rad Dzielnic zadeklarowało zadowolenie z działalności Straży. Taka sama liczba uznała, że obecność strażników wpływa pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców¹⁴⁴.

Rok 2010 był rokiem, w którym wydarzenia takie jak katastrofalna powódź czy zorganizowanie i zabezpieczenie przebiegu pogrzebu Pary Prezydenckiej na Wawelu, postawiły przed jednostką wielkie wyzwania. Z drugiej jednak strony pozwoliły na weryfikację przygotowania merytorycznego i sprawności organizacyjnej, które wypadły pozytywnie.

2011

W jubileuszowym roku 20-lecia istnienia Straży Miejskiej Miasta Krakowa jej struktura wyglądała następująco: w ramach komendy funkcjonowały Wydział Organizacyjny oraz Wydział Prawny i Kontroli Wewnętrznej; specjalistyczne referaty: Gospodarczo-Techniczny, Finansowy, Kadr; samodzielne referaty: w pionie operacyjnym – Koordynacji Służby i ds. Wykroczeń, a w pionie interwencyjnym – Profilaktyki i samodzielne stanowiska: psychologa, inspektora BHP i ochrony przeciwpożarowej oraz inspektora ds. public relations. Oddziały terenowe były zlokalizowane: Oddział I Śródmieście – przy ul. W. Sławka 10, przy ul. Dobrego Pasterza 116 i przy pl. Wszystkich Świętych 3–4; Oddział II Krowodrza – przy ul. Stachewicza 3; Oddział III Nowa Huta – na os. Centrum C 9; Oddział IV Podgórze – przy ul. Na Kozłowie 25; Oddział V Wola Duchacka – przy ul. Cechowej 19; Oddział VI Wzgórza Krzesławickie – na os. Na Stoku 1. W ramach oddziałów funkcjonowały specjalistyczne referaty: Referaty Rejonowe oraz Referaty Patrolowo-Interwencyjne i sekcje: Dyżurnych, Monitoringu Wizyjnego oraz Sekcje Ekologiczne.

Funkcję Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa pełnił Janusz Wiaterek, którego zastępcami byli: ds. logistyki – Krzysztof Raszpla, ds. prewencji – Radosław Gądek, ds. operacyjnych – Zbigniew Ulman. Naczelnikami oddziałów byli: Oddziału I Śródmieście – Andrzej Dadał, Oddziału II Krowodrza – Grzegorz Gorczyca, Oddziału III Nowa Huta – Dariusz Duchnowski, Oddziału IV Podgórze – Jacek Stopa, Oddziału V Wola Duchacka – Mariusz Janik; Oddziału VI Wzgórza Krzesławickie – Daniel Pokuta. Wydziałami komendy kierowały Naczelniczki Wydziałów: Wydziałem Organizacyjnym – Marta Cieśla, a Wydziałem Prawnym i Kontroli Wewnętrznej – Monika Krzywda; zaś Referatami – Kierownicy Referatów: ds. Wykroczeń – Elżbieta Lacher, Profilaktyki – Marcin Jurczenko, a Koordynacji Służby – Zbigniew Kulka. Stan zatrudnienia na koniec 2011 roku wynosił 523 osoby, w tym 440 funkcjonariuszy¹⁴⁵.

Podstawową wytyczną działalności Straży była *Strategia działania i rozwoju Straży Miejskiej Miasta Krakowa w latach 2011–2015*, która w oparciu o analizę

¹⁴⁴ *Ibidem*, s. 25–26.

¹⁴⁵ *Raport za rok 2011. Straż Miejska Miasta Krakowa* [Kraków 2012], s. 10–17, 71.

potrzeb określała priorytety w planach działania jednostki. Głównym hasłem odzwierciedlającym cel dalszego rozwoju jednostki było: „Profesjonalizacja i rozwój dla mieszkańców”. Do zadań priorytetowych na rok 2011 zaliczono:

- działania w zakresie wykroczeń związanych ze spokojem i porządkiem publicznym, w tym także czynów związanych ze spożywaniem napojów alkoholowych;
- poprawę czystości miasta;
- osiągnięcie poprawy w zakresie właściwego parkowania i stosowania się do znaków i przepisów drogowych¹⁴⁶.

Do Straży Miasta Krakowa wpłynęło 6 131 zgłoszeń, dotyczących zakłócania spokoju i porządku publicznego; w wyniku podjętych działań strażnicy ujawnili 2 592 przypadki potwierdzone, udzielili 925 pouczeń, ukarali mandatami 1 292 osoby, a w 375 przypadkach skierowali wnioski o ukaranie do sądów. Zanotowano spadek w grupie opisanych wykroczeń. Strażnicy miejscy, kontynuując działania zmierzające do poprawy stanu czystości i porządku, kontrolowali nieruchomości pod kątem utrzymania czystości i porządku. W ramach tych działań ujawnili 2 925 przypadków naruszenia przepisów *Ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, udzielając 1 374 pouczeń, karząc 1 335 osób mandatami karnymi oraz kierując 216 wniosków o ukaranie do sądu. W tej grupie wykroczeń zanotowano spadek o 36,6%. Strażnicy ujawnili także 13 600 wykroczeń polegających na zanieczyszczaniu miejsc publicznych, w związku z czym udzielili 11 099 pouczeń, ukarali mandatami 2 393 osoby, a w 168 przypadkach sporządzili wnioski o ukaranie do sądu. Realizując działania zmierzające do poprawy porządku i przestrzegania przez kierujących przepisów *Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym*, ujawnili 92 565 wykroczeń, udzielając 46 942 pouczenia, karząc mandatami karnymi 43 020 osób, a w stosunku do 1 603 skierowali wnioski o ukaranie do sądu. W ramach prowadzonych działań 22 067 razy zastosowali urządzenia do blokowania kół nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów oraz usunęli na koszt właścicieli 2 248 pojazdów. Reagując na przypadki nieuprawnionego zajmowania miejsc postojowych przeznaczonych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, zauważyli 1 434 takie przypadki, w związku z czym pouczyli 421 kierujących pojazdami, 917 ukarali mandatami karnymi, a wobec 96 sporządzili notatki, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Ponadto usunęli 510 pojazdów pozostawionych bez wymaganych uprawnień na miejscach postojowych przeznaczonych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, co umożliwiła wprowadzona w 2011 roku nowelizacja przepisów ustawy *Prawo o ruchu drogowym*. W tej grupie wykroczeń nastąpił wzrost interwencji, wynikający ze zwiększającego się natężenia ruchu w mieście, większej liczby pojazdów i niewystarczającej liczby miejsc parkingowych¹⁴⁷.

W roku 2011 funkcjonariusze Straży Miejskiej przyjęli łącznie 74 523 zgłoszenia, wśród których najwięcej dotyczyło czynów przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (37,24%) oraz naruszeniom porządku i spokoju publicznego (10,77%).

---

¹⁴⁶ *Ibidem*, s. 18.

¹⁴⁷ *Ibidem*, 19–25.

W 72% przypadków zgłoszenia uzyskały potwierdzenie. Wykonano łącznie 54 283 służby patrolowe, w tym na zmianie pierwszej – 20 844, na zmianie drugiej – 25 187, a na zmianie trzeciej – 9 026 służb. Wykonano także w ramach programu „Bezpieczny Kraków” 2 806 służb patrolowych wspólnych z funkcjonariuszami Policji. W wyniku podjętych działań ujawniono ogółem 155 440 wykroczeń, udzielono 77 306 pouczeń, ukarano 70 453 osoby mandatami karnymi oraz skierowano 7 681 wniosków o ukaranie¹⁴⁸.

W 2011 roku Straż Miejska nadal intensywnie realizowała program „Strażnik rejonowy”, który był i jest jednym z ważnych elementów strategii działania krakowskiej jednostki Straży Miejskiej. Znajomość przydzielonego rejonu, szybko i zdecydowana reakcja na łamanie prawa to największa pomoc w rozwiązywaniu doraźnych problemów mieszkańców, to także najważniejsze cele strażników rejonowych. W omawianym roku miasto było podzielone na 141 rejonów jednoosobowej odpowiedzialności. 115 rejonów miało swoich strażników rejonowych, natomiast 26 rejonów nie posiadało obsady. W październiku celem dalszego uzupełniania stanu kadrowego jednostki zostali zatrudnieni nowi pracownicy, a w konsekwencji kierowania funkcjonariuszy do nieobsadzonych rejonów jednoosobowej odpowiedzialności zwiększono w lutym 2012 roku liczbę strażników rejonowych do 131. Wszystkie kluczowe rejony miasta, generujące największą liczbę czynów zabronionych (ustalone na podstawie prowadzonych analiz i bieżąco aktualizowanej mapy zagrożeń), posiadały swego strażnika rejonowego. Do głównych zadań strażników rejonowych należały między innymi:

- przeciwdziałanie popełnianiu przestępstw i wykroczeń,
- kontrola i egzekwowanie przepisów dotyczących utrzymania czystości i porządku,
- kontrola prowadzenia działalności gospodarczej,
- kontrola obrotu napojami alkoholowymi i ich spożywania,
- inicjowanie działań na rzecz porządku i bezpieczeństwa oraz uczestnictwo w przedsięwzięciach już realizowanych,
- bieżący kontakt z mieszkańcami, udzielanie niezbędnej pomocy przy rozwiązywaniu problemów,
- inicjowanie lub rozszerzanie współpracy oraz wymiana informacji z podmiotami zewnętrznymi, instytucjami działającymi na terenie objętym działaniem Referatu w zakresie prowadzonych działań, likwidowanie lokalnych problemów i nieprawidłowości,
- gromadzenie informacji na temat występujących zagrożeń i nieprawidłowości, ich bieżąca analiza, opracowywanie i aktualizacja map zagrożeń dla poszczególnych rejonów, podejmowanie działań zmierzających do ich eliminacji.

Funkcjonariusze Straży Miejskiej ściśle współpracowali z samorządem lokalnym, uczestnicząc w 621 spotkaniach z radnymi, którzy przekazali 448 zgłoszeń, 1 010 spotkaniach z mieszkańcami, którzy przekazali 1 076 informacji o występujących problemach oraz pełniąc stałe dyżury w siedzibach Rad Dzielnic. Kierownictwo Straży otrzymało liczne listy i podziękowania, świadczące o wysokiej

¹⁴⁸ *Ibidem*, s. 27–31.

ocenie tej współpracy. W celu poprawy porządku publicznego Straż Miejska zainicjowała nową formę działań „Kwadrat czystości”, której celem było ujawnianie jak największej liczby nieprawidłowości w wytypowanych rejonach miasta oraz jak najszybsze doprowadzanie do ich usunięcia. Akcje te, średnio jedną w miesiącu, przeprowadzał każdy z oddziałów. Zadaniem strażników biorących udział w akcji były przede wszystkim: kontrole stanu czystości, zarówno miejsc publicznych, jak i terenów prywatnych, kontrole stanu elewacji budynków pod kątem występowania nielegalnych rysunków i napisów, ujawnianie pojazdów nieużytkowanych, ujawnianie przypadków awarii i uszkodzeń infrastruktury technicznej.

Dzięki tym akcjom ujawniono blisko tysiąc nieprawidłowości, głównie w formie graffiti, a także nieużytkowanych pojazdów, zanieczyszczonych miejsc oraz uszkodzeń infrastruktury. Ogółem w wyniku podjętych działań doprowadzono do usunięcia 777 pojazdów nieużytkowanych. Podjęto również 599 interwencji w stosunku do osób, które naklejały ulotki bądź umieszczały rysunki lub napisy w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Sprawcom udzielono 109 pouczeń, nałożono 431 mandatów karnych oraz sporządzono 59 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądów. Ponadto strażnicy ujęli na gorącym uczynku 23 osoby, które wykonując graffiti, dopuściły się zniszczenia mienia. Osoby te w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa, polegającego na wyrządzeniu szkody o wartości powyżej 250 zł, zostały przekazane Policji. Istniejąca w strukturze Straży Miejskiej specjalna komórka doprowadziła do zamalowania 1 110 napisów i rysunków oraz usunięcia ulotek i plakatów z 1 564 miejsc. Współpraca w tym zakresie była prowadzona m.in. z ZIKiT, MPK S.A. i grupą ZUE S.A., odpowiedzialną za stan miejskich urządzeń elektrotechnicznych¹⁴⁹.

Ponieważ nielegalne graffiti było dużym problemem w mieście, należało podjąć wzmożone działania, związane z reagowaniem na przypadki oszpecania elewacji i innych miejsc publicznych do tego nieprzeznaczonych. *Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krakowa Nr 1432/2011* powołany został, z inicjatywy Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa, Zespół Zadaniowy ds. opracowania i wdrożenia programu przeciwdziałania nielegalnemu graffiti na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Przewodniczącym Zespołu został Wiesław Starowicz, doradca Prezydenta Miasta Krakowa ds. Gospodarki Miejskiej. W pracach Zespołu brali udział przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Krakowie, Straży Miejskiej Miasta Krakowa, Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A., Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Zarządu Infrastruktury Komunalnej i Transportu oraz Zarządu Budynków Komunalnych. W październiku Przewodniczący Zespołu przedstawił Prezydentowi Miasta Krakowa szczegółowy plan, w którym każda z instytucji biorących udział w programie otrzymała do wykonania zadania, zgodnie z posiadanymi kompetencjami i zakresem swego działania. Program ten został zatwierdzony przez Prezydenta Miasta Krakowa, dając tym samym sygnał do podjęcia działań w 2012 roku.

W ciągu całego 2011 roku strażnicy zabezpieczali 683 imprezy i wydarzenia o charakterze kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym, społecznym i religijnym, spo-

¹⁴⁹ *Ibidem*, s. 34–39.

śród których należy wymienić uroczystości beatyfikacyjne Jana Pawła II, obchody świąt państwowych 1 i 3 Maja oraz Święta Niepodległości. Poświęcili w tym celu 85 825 godzin swojej służby. Dokonali również kontroli przebiegu 111 imprez masowych, stwierdzając nieprawidłowości w 6 przypadkach. W systemie monitoringu wizyjnego były wykorzystywane dwa podsystemy: złożony z 23 kamer w Oddziale III Nowa Huta i z 19 kamer w Oddziale V Wola Duchacka. Operatorzy systemu ujawnili 1 225 przypadków naruszeń prawa, spośród których do najczęstszych należały: niestosowanie się do przepisów Prawa o ruchu drogowym (32% wszystkich wykroczeń) i spożywanie napojów alkoholowych (29%). Ujęto też sprawców przestępstw, których przekazano Policji. Ponadto w dwóch oddziałach: VI Wzgórza Krzesławickie i V Wola Duchacka wykorzystywano zestawy tzw. monitoringu mobilnego¹⁵⁰. Do zadań osób zatrudnionych w centrach oglądu należała obserwacja rejonu objętego zasięgiem kamer monitorujących w celu ujawniania przestępstw, wykroczeń i innych nieprawidłowości oraz przekazywanie informacji w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości patrolom w terenie, celem podjęcia interwencji. Dzięki ich pracy ujęto i przekazano Policji między innymi: sprawców zniszczenia mienia, osoby, które posiadały przy sobie środki odurzające, usiłowały dokonać zniszczenia oznakowania drogowego, osobę, która dokonała zniszczenia pojazdu.

Zadania z zakresu profilaktyki, w tym programu „Bezpieczny Kraków” realizowała powołana w poprzednim roku samodzielna komórka – Referat Profilaktyki. Jej pracownicy we współpracy z szeregiem instytucji i organizacji realizowali programy kierunkowe: „Współpracujemy”, „Przyjazna szkoła”, „Unikaj zagrożeń” i „Sportowe imprezy rekreacyjne”. Przeprowadzili w 138 szkołach 3 893 lekcje dla niemal 80 000 uczniów. Odbyli 2 611 spotkań z dyrektorami szkół, pedagogami i nauczycielami. Patrole szkolne ujawniły 25 przypadków spożywania napojów alkoholowych na terenie szkół, 99 przypadków palenia wyrobów tytoniowych oraz 18 – wagarowania. We wrześniu przeprowadzono akcję „Bezpieczna droga do szkoły”, kontrolując stan i bezpieczeństwo w okolicach szkół oraz przeprowadzając 415 godzin zajęć edukacyjnych z tego zakresu. Zorganizowano szereg zajęć i konkursów tematycznych, m.in. dla szkół podstawowych „Prawo i My”, dla szkół gimnazjalnych „Prawo, ratownictwo, bezpieczeństwo” i „Rowerem bezpiecznie”, a dla dzieci przedszkolnych „Bezpieczny przedszkolak”. W okresie ferii zimowych i wakacji prowadzono zajęcia pod nazwą „Bezpieczne ferie 2011” i „Bezpieczne wakacje 2011”, trwające odpowiednio 173 i 324 godziny, w których wzięło udział blisko 2 500 dzieci i młodzieży. Celem imprez, konkursów i pokazów było propagowanie aktywnego spędzania wolnego czasu oraz poznawanie zasad i przepisów prawa, obowiązujących w życiu codziennym. Ponadto przeprowadzono 68 godzin zajęć z zakresu samoobrony dla osób starszych i kobiet, oraz 50 godzin z zakresu znajomości prawa i samoobrony dla pracowników MPK S.A., Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz krakowskiego oddziału Urzędu Statystycznego¹⁵¹.

Poza już wymienionymi, Straż Miejska realizowała szereg następujących ak-

¹⁵⁰ *Ibidem*, s. 42–44.

¹⁵¹ *Ibidem*, s. 46–48.

cji: „Zero tolerancji” – szeroko pojęte, konsekwentne działania zmierzające do ograniczenia liczby przypadków tych naruszeń obowiązującego prawa, które są najbardziej uciążliwe dla mieszkańców. Ogółem podczas tej akcji ujawniono 5 636 wykroczeń, udzielono 2 195 pouczeń i wobec 3 441 osób zastosowano środki karne. W ramach akcji „Ulica wolna od (spożywania) alkoholu” ujawniono 21 876 przypadków picia napojów alkoholowych wbrew przepisom *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, udzielono 4 361 pouczeń, mandatami karnymi ukarano 15 468 osób i sporządzono 2 047 wniosków o ukaranie do sądu. Przyjęto także 5 413 zgłoszeń z prośbami o interwencję wobec osób spożywających napoje alkoholowe wbrew przepisom. Ujawniono 24 przypadki przestępstw, polegających na sprzedaży bądź podawaniu napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub nieletnim. Sprawy te zostały przekazane Policji. Podjęto również 3 812 interwencji wobec osób nietrzeźwych, które swoim zachowaniem dawały powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znalazły się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu lub też zagrażały życiu i zdrowiu innych osób. Realizując zadania akcji „Droga Królewska”, w celu zapewnienia ładu i porządku na terenie Starego Miasta, strażnicy miejscy wykonali na tym terenie 3 349 służb, ujawnili 5 288 wykroczeń, udzielili 3 335 pouczeń, nałożyli 1 750 mandatów karnych i sporządzili 203 notatki w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Akcja ta przyniosła efekty w postaci poprawy stanu spokoju i porządku publicznego na tym obszarze¹⁵².

Skontrowano stan urządzeń technicznych, ogrodzeń, oświetlenia, czystości i estetykę 465 placów zabaw oraz przeprowadzono konkurs na wzorcowy plac zabaw. Oceniono, że w kolejnych latach stan tych miejsc uległ poprawie. Strażnicy przeprowadzili 569 kontroli posesji oraz 169 wspólnie z przedstawicielami WKŚ UMK pod kątem spalania w domowych instalacjach grzewczych, ujawniając 140 przypadków spalania w piecach odpadów i w związku z tym pouczyli 44 osoby, nałożyli 89 mandatów, a w 7 przypadkach skierowali wnioski o ukaranie do sądu. W ramach akcji „Zima” kontrolowano stan odśnieżenia i zabezpieczenia ulic i chodników oraz miejsc dostępnych publicznie przed nawisami śnieżnymi. Ujawniono 91 wykroczeń w tym zakresie, udzielając 60 pouczeń, karząc mandatami 20 osób oraz sporządzono 11 notatek, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Realizując unijny projekt „Civitas Caravel”, przy użyciu fotorejestratora, ujawniono 3 327 przypadków niezastosowania się przez kierujących do istniejącego oznakowania, organizującego ruch pojazdów, w związku z czym udzielono 181 pouczeń, nałożono 2 453 mandaty karne oraz skierowano 693 wnioski o ukaranie do sądu. Ujawniono 2 026 przypadków prowadzenia działalności handlowej poza miejscami do tego wyznaczonymi, udzielając 466 pouczeń, nakładając 718 mandatów karnych oraz sporządzając 842 notatki, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu¹⁵³.

W roku 2011 podpisano trzy porozumienia z Komendą Miejską Policji w Krakowie, pierwsze – dotyczące wspólnych działań i form współpracy, obejmują-

¹⁵² *Ibidem*, s. 51–56.

¹⁵³ *Ibidem*, s. 57–62.

ce również sfinansowanie przez miasto dodatkowych 1 250 ośmiogodzinnych służb; drugie – określające szczegółowe zasady współpracy pomiędzy Komendą Policji i Strażą Miejską oraz trzecie – dotyczące współpracy przy realizacji zadań zmierzających do poprawy spokoju, porządku oraz bezpieczeństwa publicznego w Krakowie. Jak wynika z analizy wyników pracy obu instytucji, zanotowano wzrost liczby ujawnionych przestępstw (130) i ujętych sprawców (72), wzrost liczby zatrzymanych osób poszukiwanych, wzrost ujawnionych wykroczeń (7 352) i podjętych interwencji. Kontynuowano współpracę z Komisariatem Wodnym Policji w Krakowie, którą realizowało 6 specjalnie przeszkolonych strażników. W wyniku współpracy wylegitymowano 333 osoby, 102 pouczone, przeprowadzono 167 interwencji, skontrolowano 51 łodzi i nałożono 128 mandatów karnych. W dniu 15 listopada 2011 roku, w uznaniu wybitnych zasług w realizacji ustawowych zadań Policji, Medalami za Zasługi dla Policji zostali odznaczeni Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa Janusz Wiaterek i Zastępca Komendanta Krzysztof Raszpla¹⁵⁴.

W ramach współpracy z MPK S.A., realizując akcję „Wystarczy 1 metr”, inspektorzy MPK i strażnicy miejscy dyscyplinowali kierowców, którzy łamiąc przepisy, utrudniali ruch tramwajów lub narażali pasażerów na utrudnienia w korzystaniu z tramwajów i autobusów. Ujawniono 2 153 tego typu wykroczenia, pouczone 830 sprawców, ukarano mandatami 1 274 osoby oraz sporządzono 49 notatek, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Podobnie jak w latach poprzednich osadzeni w Areszcie Śledczym w Krakowie oraz Zakładzie Karnym Kraków-Nowa Huta wykonywali nieodpłatnie prace porządkowe na terenie miasta. Przepracowali oni 17 484 godziny, oczyszczając 37 ciągów ulic, usuwając nielegalnie umieszczone ulotki i plakaty na blisko 150 ulicach oraz zamalowując rysunki i napisy na elewacjach 16 krakowskich szkół. Realizując porozumienie z 2009 roku o współpracy z Fundacją R², strażnicy szkolili się w siedzibie fundacji jako ratownicy drogowi¹⁵⁵.

W ciągu całego roku strażnicy uczestniczyli w cyklu szkoleń ustawicznych, przeznaczonych dla wszystkich strażników, w szkoleniach specjalistycznych dla realizujących określone zadania oraz indywidualnych szkoleniach zewnętrznych. Kontynuowano kolejny etap doskonalenia wprowadzonego w Straży Miejskiej Miasta Krakowa certyfikowanego Systemu Zarządzania Jakością. Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa reprezentował Gminę Miejską Kraków na forum Unii Metropolii Polskich jako członek Komisji ds. Bezpieczeństwa oraz Zarządzania Kryzysowego oraz na forum Związku Miast Polskich jako członek Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego. Reprezentował także Unię Metropolii Polskich w Zespole ds. Współpracy ze Strażami Gminnymi przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji¹⁵⁶.

Z okazji 20. rocznicy powołania Straży Miejskiej Miasta Krakowa odbyły się w dniu 21 sierpnia 2011 roku w Teatrze im. J. Słowackiego uroczystości roczni-

¹⁵⁴ *Ibidem*, s. 64–67.

¹⁵⁵ *Ibidem*, s. 68–69.

¹⁵⁶ *Ibidem*, s. 72, 75, 77.

cowe. Zasłużonych funkcjonariuszy odznaczono, wręczono nagrody, przyznano tytuły i awanse zawodowe. W ramach obchodów została także zorganizowana we współpracy z Uniwersytetem Jagiellońskim Międzynarodowa Konferencja „W trosce o bezpieczeństwo publiczne. Prawne i organizacyjne aspekty funkcjonowania straży miejskich/policji municypalnych w Europie”, w której uczestniczyli zagraniczni eksperci z dziewięciu krajów europejskich¹⁵⁷.

2012

W roku 2012 stan etatów wynosił na początku roku 502,5, a na koniec – 427,5. Wykonano 51 549 służb patrolowych, na pierwszej zmianie – 19 150, na drugiej – 23 754, a na trzeciej – 8 645 służb. Ujawniono 133 047 wykroczeń, stosując w 59 321 przypadkach pouczenia, w 66 883 – nakładając mandaty karne, a w 6 843 przypadkach – sporządzając wnioski o ukaranie do sądu. Najczęściej były to wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (83 204), *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (16 708) oraz przeciwko urządzeniom publicznym (13 993). Przyjęto 74 177 zgłoszeń interwencyjnych, w tym 54 011 – potwierdzonych¹⁵⁸.

Realizując zadania priorytetowe, strażnicy podejmowali interwencje wobec osób zanieczyszczających miejsca publiczne oraz właścicieli lub zarządców nieruchomości, niewywiązujących się ze swoich obowiązków, w ciągu roku ujawnili 4 681 tego typu wykroczeń, pouczając 1 819 osób, nakładając 2 679 mandatów karnych oraz sporządzając 183 wnioski o ukaranie do sądu. Istotnym elementem mającym wpływ na poprawę stanu czystości miasta, była współpraca Straży Miejskiej Miasta Krakowa z Aresztem Śledczym w Krakowie, Zakładem Karnym Kraków-Nowa Huta oraz Zakładem Karnym w Trzebini. W działaniach, mających na celu poprawę stanu czystości miasta, uczestniczyli osadzeni w wymienionych jednostkach, którzy w liczbie 3 401 przepracowali łącznie 21 006 godzin. W przeprowadzonej akcji sprzątnięcia miasta uczestniczyli również wolontariusze z firmy Sabre Holdings, którzy oczyścili m.in. rejon ścisłego centrum miasta, okolice Błoń i Zalewu Zakrzówek. Od kilku lat prowadzono działania informacyjno-edukacyjne, dotyczące sprzątnięcia nieczystości po czworonogach. Działania te z roku na rok przynosiły wymierne efekty. Przeciwdziałając pozostawianiu w miejscach publicznych psich odchodów, strażnicy pouczyli 23 właścicieli, nałożyli 275 mandatów karnych i skierowali 50 wniosków o ukaranie do sądu. W akcję edukacyjną włączył się Marcin Daniec, który wystąpił w spocie telewizyjnym, emitowanym wielokrotnie w TVP Kraków.

Jak co roku wiosną strażnicy rejonowi przeprowadzali kontrole placów zabaw i piaskownic. Miały one na celu ujawnianie nieprawidłowości mogących stanowić zagrożenie dla bawiących się tam dzieci. W opisywanym roku poddano kontroli 406 placów zabaw, nie stwierdzając poważniejszych uchybień. Ujawniono jedynie 17 drobnych nieprawidłowości, które na polecenie strażników usunęli zarządcy.

¹⁵⁷ *Ibidem*, s. 81–83.

¹⁵⁸ *Raport za rok 2012* [Straży Miejskiej Miasta Krakowa], [Kraków 2013], s. 41–45.

W dniu 1 stycznia 2012 roku powołany został w strukturze Straży Miejskiej centralny Referat ds. Ekologicznych. W jego skład weszło 16 funkcjonariuszy, zajmujących się przede wszystkim usuwaniem dzikich wysypisk śmieci oraz walką z nielegalnie umieszczanymi na terenie miasta plakatami, ulotkami i graffiti. Ujawniono 218 dzikich wysypisk, spośród których udało się zlikwidować 195. Odnotowano 814 wykroczeń związanych z nielegalnym rozwieszaniem plakatów, ulotek i ogłoszeń, w związku z czym pouczono 286 osób, ukarano mandatami karnymi – 469, a w 59 przypadkach sporządzono notatki, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. W ramach walki z graffiti została stworzona interaktywna mapa graffiti, na którą nanoszone były nowe punkty, co umożliwiało określenie obszarów szczególnie narażonych na akty wandalizmu. Mapa ta zawiera również informacje o usuniętych napisach. Na adres Straży Miejskiej graffiti@strazmiej-ska.krakow.pl wpłynęło 480 zgłoszeń, od Policji, osób prywatnych, MPK, ZBK i ZIKiT. Zostało ujawnionych 2 107 nowych graffiti, z czego usunięto 1 088.

Strażnicy miejscy z Referatu Ekologicznego przeprowadzili 2 907 kontroli posesji pod względem prawidłowej gospodarki odpadami komunalnymi, stwierdzając 3 739 nieprawidłowości i w związku z tym pouczając 1 390 osób, karząc mandatami karnymi – 2 259 oraz sporządzając 90 notatek w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Dokonano również 1 181 kontroli spalania odpadów w domowych paleniskach i piecach grzewczych, ujawniając 156 nieprawidłowości, przy czym udzielono 28 pouczeń, ukarano mandatami karnymi 124 osoby, a w 3 przypadkach sporządzono notatki, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu.

Z roku na rok strażnicy miejscy coraz skuteczniej doprowadzali do usuwania z krakowskich ulic pojazdów nieużytkowanych, wpływających na wygląd i estetykę miasta. W 2012 roku zadania te realizowali przede wszystkim strażnicy rejonowi, wspomagani przez funkcjonariuszy z Referatów Patrolowo-Interwencyjnych. Podjęte działania doprowadziły do usunięcia z terenu miasta 712 nieużytkowanych samochodów, z których większość usunęli właściciele, a 56 zostało odholowanych¹⁵⁹.

W roku 2012 miały miejsce zorganizowane w Polsce Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, w czasie których w Krakowie zostały zakwaterowane reprezentacje Włoch, Holandii i Anglii. Najważniejszym zadaniem, realizowanym przez strażników miejskich było zapewnienie spokoju i porządku publicznego w mieście. Funkcjonariusze kontrolowali prewencyjnie miejsca gromadzenia się kibiców. W tym okresie strażnicy interweniowali wobec osób naruszających przepisy, działając w ścisłym centrum miasta, w strefie publicznego oglądania meczów „Fun Kraków” na Błoniach oraz w rejonach obiektów sportowych. Ogółem ujawniono 6 306 przypadków wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, w tym 1 779 związanych z art. 51 Kodeksu wykroczeń, pouczono 378 sprawców, ukarano mandatami karnymi – 1 016, a wobec 385 skierowano wnioski o ukaranie do sądu.

---

¹⁵⁹ *Ibidem*, s. 9–14.

Jak co roku, strażnicy uczestniczyli w zabezpieczeniu szeregu imprez masowych o charakterze kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym i in., łącznie pełniąc służbę przez 71 787 godzin. Kontynuowano zadanie „Droga Królewska”, w ramach którego trakt ten, podobnie jak Planty oraz teren Rynku Głównego, został objęty szczególnym nadzorem strażników. Funkcjonariusze przeciwdziałali przede wszystkim procederowi natarczywego żebrania, a także zakłócania spokoju i porządku publicznego przez osoby bezdomne, często nietrzeźwe. Pełnili służbę w patrolach pieszych, rowerowych, zmotoryzowanych oraz z psami służbowymi. Wykorzystywali również monitoring wizyjny jako skuteczne narzędzie ujawniające przypadki naruszeń prawa. Od 6 lipca do 31 sierpnia 2012 roku strażnicy ujawnili 2 092 wykroczenia, pouczając 1 259 osób, karząc mandatami karnymi – 748 oraz kierując 85 wniosków o ukaranie do sądu. Ujęli i przekazali Policji 5 sprawców przestępstw i 2 poszukiwane osoby. Ogółem w ciągu roku ujęto 225 sprawców przestępstw, których przekazano Policji.

Od dnia 8 czerwca 2012 roku funkcjonariusze krakowskiej Straży Miejskiej zaczęli egzekwować przepisy Uchwały Rady Miasta Krakowa Nr CXV/1547/10 z dnia 3 listopada 2010 roku w sprawie utworzenia parku kulturowego pod nazwą Park Kulturowy Stare Miasto. Uchwała ta została podjęta w celu ochrony krajobrazu kulturowego, zabytków oraz historycznego układu urbanistycznego Starego Miasta i Plant Krakowskich wraz ze Wzgórzem Wawelskim i jego otoczeniem, będącym obszarem wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz do rejestru zabytków. Na mocy tej uchwały wprowadzone zostały zakazy i ograniczenia w zakresie prowadzenia robót budowlanych, działalności handlowej i usługowej, umieszczania nośników reklamowych i nośników informacji wizualnej oraz składowania i magazynowania odpadów. Przepisy uchwały zaczęły obowiązywać w dniu 7 grudnia 2011 roku i od tego dnia właściciele, zarządcy nieruchomości i użytkownicy obiektów położonych na terenie parku mieli pół roku na dostosowanie się do przepisów uchwały. Po upływie okresu dostosowawczego, strażnicy miejscy rozpoczęli szczegółowe kontrole, zmierzające do przywrócenia zabytkowej części Krakowa estetycznego wyglądu, zgodnego z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Od czerwca 2012 roku, w czasie okresu przystosowawczego, strażnicy ujawnili 849 wykroczeń przeciwko przepisom o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, pouczając 525 osób, nakładając 275 mandatów karnych oraz sporządzając 49 wniosków o ukaranie do sądu. Skuteczne działania prewencyjne doprowadziły do wyraźnego spadku liczby wykroczeń, polegających na spożywaniu alkoholu w miejscach zabronionych, których zanotowano 16 623, pouczając 2 066 osób, wystawiając 12 071 mandaty karne oraz kierując 2 486 wniosków o ukaranie do sądu. W wyniku przeprowadzenia 934 kontroli punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych ujawniono 21 przestępstw, polegających na sprzedaży lub podawaniu napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym bądź nieletnim, przekazując te sprawy Policji. 3 707 nietrzeźwych doprowadzono do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, a 370 – do miejsca ich zamieszkania. Ponadto strażnicy dotarli do 5 880 bezdomnych, z których 582 osoby przewieźli do Miejskiego

Centrum Profilaktyki Uzależnień, 21 osób do Ogrzewalni, 75 – do noclegowni, a również 75, z uwagi na ich stan zdrowia, do stacji pogotowia ratunkowego¹⁶⁰.

Strażnicy z Referatu Profilaktyki realizowali w placówkach oświatowych programy edukacyjne, omawiając zagadnienia związane z unikaniem zagrożeń, bezpiecznym zachowaniem i przestrzeganiem prawa. W ciągu roku przeprowadzono 3 490 zajęć lekcyjnych oraz odbyło się 728 spotkań z pedagogami. Przed rozpoczęciem roku szkolnego skontrolowano pod kątem „Bezpiecznej drogi do szkoły” 114 placówek szkolnych, a w ciągu całego roku przeprowadzono 300 kontroli w rejonach 43 szkół podstawowych. Podjęto 55 interwencji, zakończonych w 32 przypadkach pouczeniami, w 17 mandatami karnymi, a w 1 przypadku skierowaniem wniosku o ukaranie do sądu. Odbył się konkurs dla uczniów gimnazjów „Prawo, ratownictwo, bezpieczeństwo” oraz 11 edycja konkursu „Prawo i My”, w którym uczestniczyło prawie 70 szkół. Zorganizowano cykl szkoleń z samoobrony oraz bezpiecznych zachowań w sytuacjach zagrożeń dla kobiet, a w ramach zorganizowanych przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Kraków – Dni Kobiet szkolenie z samoobrony dla studentek Wydziału Prawa i Administracji UJ. Grupa pokazowa uczestniczyła na zaproszenie organizatorów w szeregu festynów i imprez¹⁶¹.

Kontynuując współpracę ze społecznością lokalną, strażnicy rejonowi odbyli 300 dyżurów w siedzibach Rad Dzielnic, 592 spotkania z radnymi, od których przyjęli 354 zgłoszenia oraz 1 421 spotkań z mieszkańcami, którzy przedstawili 790 zgłoszeń. W tym roku rozpoczęto realizację programu „Kontrakty dla Dzielnic”, który był formą przekazywania Straży Miejskiej – przez mieszkańców – za pośrednictwem Rad Dzielnic, informacji o konkretnych problemach do rozwiązania. Program ten polega na etapowym niwelowaniu problemów, przy pełnej współpracy ze społecznością lokalną. Mając jasno sprecyzowane zadania do wykonania, strażnicy podejmowali w związku z tym precyzyjne działania, polegające na przeciwdziałaniu najbardziej dokuczliwym czynom zabronionym, popełnianym na konkretnym terenie. Naczelnicy Oddziałów co kwartał przekazywali Przewodniczącym Rad Dzielnic szczegółowe sprawozdania z jego realizacji¹⁶².

W ciągu roku strażnicy ujawnili 83 204 wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, udzielając 38 256 pouczeń, nakładając 42 866 mandatów karnych oraz kierując 2 082 wnioski o ukaranie do sądu. Ujawnili także 57 844 wykroczenia, polegające na niestosowaniu się przez uczestników ruchu drogowego do znaków i sygnałów drogowych, pouczając 24 918 osób, stosując w 31 521 przypadkach kary w postaci mandatów karnych oraz kierując w 1 405 przypadkach wnioski o ukaranie do sądu. Usunięto 2 047 pojazdów, które były zaparkowane w miejscach zabronionych i tamowały bądź utrudniały ruch oraz w 17 433 przypadkach zastosowano urządzenia blokujące koła pojazdów, które były pozostawione na postój w miejscach zabronionych, ale nie tamowały bądź nie utrudniały ruchu. W trakcie kontroli miejsc przeznaczonych dla pojazdów

¹⁶⁰ *Ibidem*, s. 15–22.

¹⁶¹ *Ibidem*, s. 23–26.

¹⁶² *Ibidem*, s. 27 – 28.

osób niepełnosprawnych stwierdzono 903 przypadki nieuprawnionego zajmowania miejsc, stosując w 311 przypadkach pouczenia, w 523 – mandaty karne, a w 69 przypadkach – sporządzając notatki, w celu skierowania wniosku o ukaranie do sądu¹⁶³.

Najważniejszymi partnerami strażników miejskich w działaniach zmierzających do zapewnienia spokoju, porządku i bezpieczeństwa są funkcjonariusze Policji. Kontynuowano m.in. współpracę w ramach wspólnych służb z policjantami z Komendy Miejskiej Policji oraz z Komisariatu Wodnego Policji, patrolując odcinek Wisły znajdujący się na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Wspólnie z MPK S.A. kontynuowano akcję „Wystarczy 1 metr”, mającą na celu zapobieganie blokowaniu torowisk tramwajowych. Ponadto utrzymywano stały kontakt w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa pasażerów korzystających z komunikacji tramwajowej nocą. Odbywano także wspólne patrole z Żandarmerią Wojskową. W dniach 15 i 16 października odbyła się konferencja „Skuteczne zarządzanie systemem miejskiej przestrzeni publicznej – ekologia, czystość, bezpieczeństwo”, zorganizowana wspólnie z Krakowskim Holdingiem Komunalnym¹⁶⁴.

2013

W styczniu nastąpiła zmiana na stanowisku Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Został nim Adam Młot, który na rzecz miasta pracuje od 2001 roku, zajmując się sprawami związanymi z bezpieczeństwem. W tym roku nastąpiła również zmiana na stanowisku Zastępcy Komendanta ds. logistyki, którym została Marta Cieśla – dotychczasowa Naczelnik Wydziału Organizacyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Nowy Komendant Straży Miejskiej Miasta Krakowa podjął się zadania przeorganizowania jednostki i zmiany podejścia do sposobu jej funkcjonowania, stawiania zadań i rozliczania z ich wykonania. Cele, jakie przyświecały kierownictwu krakowskiej jednostki, to: mniej represji, więcej pomocy, a sposób realizacji to: mniej władzy centralnej, więcej samodzielności lokalnej. Misją formacji stało się w pierwszej kolejności niesienie pomocy mieszkańcom.

Stan zatrudnienia wzrósł z 227,5 etatu na koniec 2012 roku do 439 – na koniec 2013 roku. Strażnicy miejscy wykonali 44 256 służb patrolowych, w tym 17 569 – na I zmianie, 20 733 – na II zmianie i 5 954 – na III zmianie oraz 1 271 – wspólnie z Policją. Ujawnili 71 254 wykroczenia, najczęściej przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (41 193), stosując 39 523 pouczenia, nakładając 28 689 mandatów oraz kierując 3 042 wnioski o ukaranie do sądu. Ponadto strażnicy ujawnili 65 przestępstw, ujęli 175 sprawców przestępstw i 12 osób poszukiwanych przez Policję. Sprawy te przekazano Policji. Przyjęto 76 217 zgłoszeń interwencyjnych¹⁶⁵.

Strażnicy Referatu ds. Ekologicznych przeprowadzili 4 123 kontrole nieruchomości, sprawdzając sposób gospodarowania odpadami komunalnymi. W głównej

¹⁶³ *Ibidem*, s. 30–32.

¹⁶⁴ *Ibidem*, s. 34–39.

¹⁶⁵ *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 2013* [Kraków 2014], s. 3, 15, 34.

mierze oceniali czystość i porządek na terenie posesji, sprawdzali sposób gromadzenia odpadów ciekłych – systematyczność opróżniania zbiorników bezodpływowych (szamb), stałych (pojemników na odpady domowe), sposób pozbywania się zużytych baterii i innych odpadów powstających w gospodarstwie domowym. Podczas kontroli ujawniono 1 598 nieprawidłowości, najczęściej dotyczące braku umów na wywóz odpadów i braku pojemników na odpady. Strażnicy pouczyli 979 osób, nałożyli 608 mandatów karnych oraz sporządzili 11 notatek urzędowych w celu przeprowadzenia czynności wyjaśniających. W sezonie grzewczym przeprowadzono 2 181 kontroli instalacji grzewczych pod kątem spalania w nich odpadów, z czego 155 wraz z pracownikami Wydziału Kształtowania Środowiska UMK. Stwierdzono 101 nieprawidłowości i w związku z tym pouczono 65 osób, ukarano mandatami – 25 oraz sporządzono 11 wniosków o ukaranie. Doprowadzono do usunięcia z ulic miasta 824 porzuconych i nieużytkowanych pojazdów, a 41 kolejnych odholowano. Ujawniono 1 653 graffiti, doprowadzając do usunięcia 1 172. Podjęto 455 interwencji w przypadkach umieszczenia nielegalnych ulotek i plakatów¹⁶⁶.

Do priorytetowych zadań należało zapewnienie spokoju i porządku publicznego przede wszystkim w ścisłym centrum miasta. Na jego terenie pełniono wspólne służby z Policją i korzystano z monitoringu wizyjnego. Strażnicy pełnili patrole piesze, rowerowe, zmotoryzowane, w razie potrzeby byli wspierani przez przewodników z psami służbowymi. Jeden z takich patroli we wrześniu tego roku ujął sprawcę morderstwa. Do głównych zadań strażników patrolujących Drogę Królewską (odcinek od Bramy Floriańskiej, ul. Floriańska, Rynek Główny do ul. Grodzkiej, ul. Grodzka do Wzgórza Wawelskiego) należało, jak wcześniej wspomniano, zapewnienie spokoju i porządku publicznego, przeciwdziałanie zjawisku żebractwa – wyłudzenia datków i zaczepiania przechodniów, oraz reagowanie na przypadki spożywania napojów alkoholowych w miejscach zabronionych. Ujawniono łącznie 2 482 wykroczenia, stosując w 1 471 przypadkach pouczenia, nakładając 829 mandatów karnych oraz sporządzając 182 notatki, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Ujęto także 17 sprawców przestępstw, których przekazano Policji, a do 15 osób wezwano pogotowie ratunkowe. Realizując zadania związane z utworzeniem Parku Kulturowego, podjęto 650 interwencji, pouczając 443 osoby, wystawiając 167 mandatów karnych oraz kierując 40 wniosków o ukaranie do sądu. Strażnicy miejscy przeprowadzali szczegółowe kontrole, zmierzające do przywrócenia zabytkowej części miasta estetycznego wyglądu. Oprócz ścisłego centrum miasta strażnicy pełnili służby także na pozostałych obszarach, w tym na krakowskich osiedlach, skąd najczęściej wpływają zgłoszenia dotyczące chuligaństwa, spożywania alkoholu w miejscach zabronionych, zakłócania porządku i spoczynku nocnego. Ponadto w ramach corocznych działań „Bezpieczne place zabaw i piaskownice” skontrolowano stan placów zabaw dla dzieci¹⁶⁷. W ramach tych kontroli sprawdzono

---

¹⁶⁶ *Ibidem*, s. 10–11.

¹⁶⁷ *Ibidem*, s. 12–13.

stan huśtawek, karuzel, piaskownic i zjeżdżalni. Zauważone usterki przekazano do zarządców, zostali oni zobowiązani do ich usunięcia.

Niemal 40% zgłoszeń interwencyjnych dotyczyło naruszania przepisów ustawy *Prawo o ruchu drogowym*. Najliczniejsze wykroczenia (13 280) dotyczyły niestosowania się do znaków drogowych B-35 i B-36, w związku z czym sprawcy zostali ukarani 6 015 mandatami karnymi, a w 12 650 przypadkach założono blokady. 1 666 wykroczeń było związanych z tamowaniem i utrudnianiem ruchu, w tych przypadkach nałożono 1 299 mandatów i odholowano 945 pojazdów. Stwierdzono również 404 wykroczenia polegające na nieuprawnionym parkowaniu na miejscach dla pojazdów osób niepełnosprawnych i w związku z tym ukarano mandatami 175 sprawców. W ramach działalności edukacyjnej zorganizowano Olimpiadę Wiedzy o Przepisach Ruchu Drogowego dla uczniów szkół podstawowych¹⁶⁸.

W ramach działań, mających na celu ograniczenie liczby czynów związanych z naruszaniem przepisów *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, interweniowano w przypadkach 3 983 zgłoszeń, pouczając 3 376 osób, nakładając 5 236 mandatów karnych oraz kierując 1 107 wniosków do sądu. Odwieziono do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień 3 689 nietrzeźwych, a 338 – do miejsca zamieszkania.

Każdego roku w okresie zimowym, bezdomni gromadzący się w pustostanach, altanach działkowych, w opuszczonych magazynach i kanałach ciepłowniczych, zawsze mogą liczyć na pomoc strażników miejskich. Patrole docierają do bezdomnych najczęściej nocą, proponując przewiezienie do noclegowni lub ogrzewalni. Gdy bezdomni odmawiają, strażnicy przypominają o zagrożeniach dla zdrowia i życia, którymi są nie tylko niska temperatura, ale także niewłaściwe obchodzenie się z urządzeniami grzewczymi. Podczas akcji „Zima” w 2013 roku strażnicy dotarli do 3 529 bezdomnych, oferując im pomoc. Odwieźli 483 osoby do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, 33 znalazło schronienie w noclegowniach, 57 osób musiało skorzystać z pomocy pogotowia ratunkowego, a 2 956 osób odmówiło przyjęcia jakiegokolwiek pomocy¹⁶⁹.

Profilaktycy Straży Miejskiej Miasta Krakowa jako wyspecjalizowana, profesjonalna grupa funkcjonariuszy, których służba jest adresowana do dzieci i młodzieży w 2013 roku przeprowadzili 4 233 lekcje oraz zorganizowali i brali udział w 132 konkursach, turniejach i festynach. Przeprowadzono konkursy: po raz piąty „Prawo, ratownictwo, bezpieczeństwo” dla szkół gimnazjalnych, „Prawo i My”, organizowane od 12 lat dla szkół podstawowych, oraz „Bezpieczny przedszkolak” dla przedszkoli. W ramach projektu ekologicznego „Każdy z nas zyska na ochronie środowiska” zorganizowano specjalistyczne zajęcia, konkurs plastyczny, spotkanie przy grillu i sprzątno śmieci. We współpracy z krakowskim ogniskiem Polskiej YMCA przeprowadzono konkurs „Pod napięciem”, w ramach którego młodzież przygotowała projekty graffiti, które ozdobiły stacje transformatorowe.

---

¹⁶⁸ *Ibidem*, s. 14.

¹⁶⁹ *Ibidem*, s. 16–17.

W sierpniu sprawdzono infrastrukturę placówek oświatowych, a we wrześniu objęto szczególnym nadzorem bezpieczeństwo dzieci w drodze do szkoły¹⁷⁰.

Straż Miejska nadal kontynuowała program Strażnika Rejonowego, polegający na przekazaniu strażnikom rejonowym odpowiedzialności za konkretne rejony miasta, mający na celu poprawę porządku i komfortu życia mieszkańców Krakowa. Współpracowali oni z zarządcami budynków, dbali o czystość, doprowadzali do usunięcia z ulic pojazdów nieużytkowanych i graffiti, wnioskowali o zmiany w organizacji ruchu drogowego, rozwiązywali problemy bezdomnych. Uczestnicząc w spotkaniach z mieszkańcami, wysłuchiwali wniosków i starali się wspólnie rozwiązywać zgłaszane problemy. Przeciwdziałali wybrykom chuligańskim i likwidowali nielegalne wysypiska śmieci. Odbyli łącznie 193 dyżury w siedzibach Rad Dzielnic. Po zakończeniu każdego kwartału Naczelnicy Oddziałów przekazywali na ręce przewodniczących Rad Dzielnic szczegółowe sprawozdania z wykonania „Kontraktów dla Dzielnic”, dotyczących najbardziej uciążliwych problemów zgłaszanych przez mieszkańców¹⁷¹.

Jak co roku Straż Miejska ściśle współpracowała z innymi instytucjami. Podobnie jak w latach poprzednich strażnicy pełnili wspólne patrole wraz z policjantami z Komendy Miejskiej Policji, Komendy Wojewódzkiej Policji (m.in. patrole na wodzie), z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym, Służbą Celną i z Fundacją R². Wspólnie z policjantami przeprowadzono 1 159 ośmiogodzinnych patroli, w trakcie których ujawniono 1 835 wykroczeń, pouczono 1 368 osób, ukarano mandatami 393 osoby oraz skierowano 95 wniosków do sądu. Ujawniono także 20 przestępstw, zatrzymano 12 sprawców przestępstw i 45 osób poszukiwanych. Odbyto 112 wspólnych patroli na wodzie, ujawniając 180 wykroczeń, udzielając 91 pouczeń, karząc mandatami 87 osób i kierując 2 wnioski do sądu. Realizowano wspólnie z inspektorami MPK S.A. akcję „Wystarczy 1 metr”, odnotowując 197 przypadków tamowania i blokowania ruchu tramwajów, ujawniając 1 563 wykroczenia, pouczając 835 sprawców wykroczeń, a 704 – karząc mandatami. W ramach akcji „Bezpieczny powrót” przeprowadzono na liniach komunikacyjnych 11 wspólnych z inspektorami MPK akcji, w których uczestniczyło 207 strażników i 35 inspektorów, ujawniając 274 wykroczenia, w związku z czym pouczono 125 sprawców, a 130 ukarano mandatami. Prowadzono wspólnie ze Służbą Celną kontrolę placów targowych, a wspólnie z ratownikami z Fundacji R² patrolowano miasto. Instruktorzy Straży Miejskiej szkolili w zakresie samoobrony m.in. inspektorów MPK S.A., podopiecznych domu pomocy społecznej, niewidomych, rekonwalescentów, powracających do zdrowia po chorobach onkologicznych, studentki prawa i administracji UJ oraz pracowników Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień i Szpitala im. Józefa Babińskiego¹⁷².

Straż Miejska we współpracy z Policją zabezpieczała imprezy masowe, zgromadzenia i uroczystości, m.in.: Marsz Pamięci (17 III), XII Cracovia Maraton (27–28 IV), obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, Marsz Równości

¹⁷⁰ *Ibidem*, s. 18–20.

¹⁷¹ *Ibidem*, s. 22–23.

¹⁷² *Ibidem*, s. 24, 25, 28.

(18 V), Święto Wojsk Specjalnych (24–25 V), Wianki (21–23 VI), III i VII etap 70. Tour de Pologne (30 VII i 3 VIII), Derby Krakowskie (21 IX), Wszystkich Świętych (31 X–3 XI), Święto Niepodległości (11 XI) i imprezę sylwestrową „Miasto żywiołów” (31 XII). Łącznie poświęcono na ten cel 43 065 godzin służby. Kompania Honorowa Straży Miejskiej uświetniała uroczystości, m.in. 3 Maja i 11 Listopada¹⁷³.

Już od połowy lat 90. w szkołach, domach kultury i w salach treningowych Straży Miejskiej (obecnie w sali przy ul. Dobrego Pasterza 116) wyspecjalizowani strażnicy miejscy prowadzili szkolenia samoobrony dla samych strażników, jak i dla różnych grup społecznych: kobiet, seniorów, pracowników Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego i innych. W 2013 roku instruktorzy Straży Miejskiej szkolili między innymi inspektorów Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego, podopiecznych domu pomocy społecznej, niewidomych, rekonwalescentów, powracających do zdrowia po chorobach onkologicznych, studentki prawa i administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Uczestnicy takich treningów mogli dowiedzieć się, jak reagować w sytuacji realnego zagrożenia na ulicy, w windzie, w mieszkaniu, na klatce schodowej w bloku. Uczyli się, jak wejść bezpiecznie do nieznanymi pomieszczeń, poznawali proste i skuteczne techniki obrony, dostępne dla wszystkich ludzi, niezależnie od wieku, stanu zdrowia, kondycji. Zajęcia, podczas których uczestnicy uczyli się bezpiecznych zachowań oraz technik samoobrony od lat prowadzili instruktorzy Straży Miejskiej: Bohdan Bartnicki – trener klasy I karate i Grzegorz Kuzara – trener klasy mistrzowskiej ju-jitsu.

Również od szeregu lat Straż Miejska Miasta Krakowa uczestniczyła w realizacji programu „Krakowska Sieć AED Impuls Życia”, który zakładał umieszczanie w miejscach publicznych automatycznych defibrylatorów zewnętrznych, używanych w przypadkach nagłego zatrzymania krążenia. Program ten jest finansowany przez Gminę Miejską Kraków.

2014

W roku 2013 rozpoczęto przygotowania do reorganizacji pracy Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Komendant podjął m.in. decyzję o usamodzielnieniu poszczególnych oddziałów, których naczelnicy mieli planować i realizować działania na swoim terenie i odpowiadać za stan porządku. Roczne plany były przygotowywane wspólnie z Zarządami i Radami Dzielnic. Z dniem 1 stycznia 2014 roku zmniejszono liczbę oddziałów z 6 do 4. Poprzednia struktura powodowała zbyt drobne oddziały, co znacznie ograniczało możliwości właściwego reagowania na danym terenie. Na początku roku powstał również Referat Kontroli Odpadów. Nowymi oddziałami kierowali naczelnicy: Oddziałem I Śródmieście – Jacek Stopa, Oddziałem II Krowodrza – Mariusz Janik, Oddziałem III Nowa Huta – Andrzej Dańda, a Oddziałem IV Podgórze – Dominika Gawin-Sitek. Nowo połączone oddziały uzyskały niemal dwukrotnie liczniejszą obsadę. Zmianie uległ również sposób

¹⁷³ *Ibidem*, s. 30–31, 34.

oceny pracy funkcjonariuszy. Podstawą stały się konkretne rozwiązane problemy oraz opinia społeczności lokalnej. Kolejną zmianą było powołanie w listopadzie tegoż roku Sekcji Wsparcia, liczącej 13 funkcjonariuszy i 5 przewodników psów służbowych, mającej na celu udzielanie całodobowego wsparcia patrolom tam, gdzie ich obecność jest niezbędna¹⁷⁴. Strażnicy z Sekcji Wsparcia pełnią służbę wszędzie tam, gdzie ich obecność wpływa na wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i turystów.

Straż Miejska zatrudniała w 2014 roku 446 osób, w tym 379 mundurowych, pracownicy cywilni zajmowali się zabezpieczeniem logistycznym (46), obsługą monitoringu (15) i numeru alarmowego 986 (6). Ogółem ujawniono 81 410 wykroczeń, do najczęstszych należały wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (46 105), przeciwko *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (12 019) i przeciwko urządzeniom użytku publicznego (9 463). W stosunku do sprawców wykroczeń zastosowano w 50 815 przypadkach pouczenia, w 27 903 nałożono mandaty karne, a w 2 792 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do sądu¹⁷⁵.

Co roku jednym z zagadnień, wymagających od strażników miejskich dużo pracy, jest ekologia. Bardzo ważnym aspektem działalności funkcjonariuszy z sekcji ekologicznych, a także strażników rejonowych, są działania mające na celu doprowadzenie do oczyszczenia terenów zanieczyszczonych. Strażnicy doprowadzili do uprzątnięcia 985 wysypisk i terenów zaśmieconych. Między innymi zlikwidowano dzikie obozowisko, gdzie w prowizorycznych namiotach i barakach koczowało kilkanaście osób narodowości romskiej wraz z małymi dziećmi. Strażnicy przeprowadzili 729 kontroli, w tym 106 kontroli rzek, potoków i strumieni i 87 kontroli wycinki drzew pod kątem posiadania przez osoby jej dokonujące stosownej zgody Wydziału Kształtowania Środowiska UMK. Odkryli 11 porzuconych beczek z niebezpiecznymi, łatwopalnymi chemikaliami, zagrażającymi skażeniem potoku Rozrywka, lewego dopływu Prądnika¹⁷⁶.

W ramach walki o czystość i estetykę miasta, którą utrudnia brak przepisów nakazujących właścicielom posesji usuwanie graffiti, strażnicy doprowadzili do usunięcia 1 120 spośród 1 627 ujawnionych nielegalnych napisów. Akcją tę wsparli sami mieszkańcy, organizując się w ramach społecznej inicjatywy „Pogromcy Bazgrołów”, której pomysłodawcą i koordynatorem jest red. Waldemar Domański. Otrzymała się druga edycja konkursu „Pod napięciem”, w ramach której trzy najlepsze projekty zostały zrealizowane w formie graffiti na stacjach transformatorowych, należących do zakładu energetycznego Tauron Dystrybucja. Doprowadzono do usunięcia 732 pojazdów nieużytkowanych, przy czym 643 z nich usunęli sami właściciele, a 89 zostało odholowanych. Interweniowano także w przypadkach 434 wykroczeń, związanych z nielegalnym rozwieszaniem plakatów i ulotek¹⁷⁷.

¹⁷⁴ *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 2014* [Kraków 2015], s. 5, 7.

¹⁷⁵ *Ibidem*, s. 36–37.

¹⁷⁶ *Ibidem*, s. 14–16.

¹⁷⁷ *Ibidem*, s. 17.

Od lipca 2013 roku w Krakowie, na mocy *Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* został wprowadzony nowy system gospodarowania odpadami. Kontrolę nad jego funkcjonowaniem powierzono specjalnie w tym celu utworzonemu referatowi kontroli odpadów, którego wyłącznym zadaniem jest sprawdzanie, jak funkcjonuje nowy system odbioru odpadów komunalnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. W trakcie kompleksowych działań strażnicy sprawdzali, czy właściciele nieruchomości przystąpili do nowego systemu gospodarki odpadami, zwracali uwagę na czystość na posesjach, wyposażenie ich w pojemniki na odpady oraz segregację śmieci. 16 strażników przeprowadziło w ciągu roku kontrole 6 844 posesji, ujawniając 2 275 wykroczeń. W związku z tym pouczyli 1 593, a ukarali mandatami karnymi 663 właścicieli nieruchomości. Najczęstszymi wykroczeniami był brak selektywnej zbiórki odpadów, brak dbałości o porządek na terenie nieruchomości oraz przepełnienie pojemników na odpady. Strażnicy sprawdzali także, czy w budynkach ogrzewanych paliwami stałymi nie dochodzi do spalania odpadów. Uprawnienia do takich kontroli posiadało 126 strażników. Przeprowadzili oni w ciągu roku 1 894 kontrole palenisk domowych, ujawniając 235 wykroczeń oraz pouczając 134 osoby, nakładając 96 mandatów karnych oraz sporządzając 5 wniosków o ukaranie do sądu. Ponadto przeprowadzono 1 094 kontrole szamb¹⁷⁸.

Miejscem znajdującym się pod szczególnym nadzorem strażników jest centrum miasta. Strażnicy patrolujący ten teren ujawnili 965 wykroczeń, pouczając 614 osób, 295 karząc mandatami karnymi oraz kierując 56 wniosków o ukaranie do sądu. Kontrolowano także teren Parku Kulturowego Stare Miasto, przeciwdziałając jego wizualnej degradacji. Istotnym czynnikiem przyczyniającym się do poprawy porządku i spokoju w Krakowie jest monitoring wizyjny. Straż Miejska dysponowała w 2014 roku dwoma centrami wizyjnymi: składającym się z 1 stanowiska operatorskiego i 23 kamer w Nowej Hucie oraz składającym się z 3 stanowisk operatorskich i 40 kamer, w tym 18 nowo zainstalowanych, w Podgórzu. Dzięki monitoringowi w ciągu roku ujawniono 602 zdarzenia w Nowej Hucie i 148 w Podgórzu. Rozbudowa systemu w Podgórzu była możliwa dzięki współpracy Gminy Miejskiej Kraków oraz Spółdzielni Mieszkaniowej „Piaski Nowe”. Dodatkowo cywilni pracownicy Straży obsługiwali 14 kamer, których administratorem jest Policja, ujawnili oni łącznie 1 132 zdarzenia¹⁷⁹.

W roku 2014 strażnicy 12 019 razy podejmowali interwencje w stosunku do osób nieprzestrzegających przepisów *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, pouczając 6 254 osoby, nakładając 4 772 mandaty karne oraz kierując 993 wnioski do sądu. 3 717 osób zostało odwiezionych do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, a 336 – do domów. Ujawniono także 23 przestępstwa, polegające na sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, nietrzeźwym lub bez zezwolenia. W ciągu zimowych miesięcy patrole przewiozły do noclegowni 45 bezdomnych, do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień – 340, a na Szpitalne Oddziały Ratunkowe – 44. W 4 418 przypadkach bezdomni od-

---

¹⁷⁸ *Ibidem*, s. 18–19.

¹⁷⁹ *Ibidem*, s. 20–23.

mówili przyjęcia jakiegokolwiek pomocy. Do grona organizacji współpracujących w dziedzinie pomocy osobom bezdomnym dołączyły Dzieło Pomocy św. Ojca Pio oraz Stowarzyszenie Lekarze Nadziei. Wspólnie zorganizowano kurs pierwszej pomocy dla osób bezdomnych. Ponadto rozprowadzono wśród nich karty ICE, zawierające podstawowe dane właściciela karty oraz osób, z którymi należy skontaktować się w przypadku podejmowania interwencji medycznej w stosunku do nieprzytomnego właściciela karty. Nawiązano także współpracę z Centrum Leczenia Hipotermii Głębokiej Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II w Krakowie, z pomocą którego przeprowadzono szkolenie w zakresie udzielania pomocy osobom w hipotermii¹⁸⁰.

Strażnicy miejscy w ramach działalności profilaktycznej przeprowadzili 4 157 lekcji w szkołach i przedszkolach, ucząc bezpiecznych zachowań, zapoznając uczniów z obowiązującymi przepisami oraz kształtując umiejętności interpersonalne. Realizowali program „Bardziej świadomy, bardziej bezpieczny”, adresowany do uczniów pierwszych klas gimnazjów i ich rodziców. W centrum handlowym „Bonarka” zorganizowano fabularną grę edukacyjną dla uczniów szkół podstawowych „Szczęśliwe Miasto – Bezpieczne Miasto”, podobne gry organizowano w Multikinie. Profilaktycy byli autorami lub współautorami 155 akcji, konkursów i festynów. Przepracowali z dziećmi oraz pedagogami 258 godzin, realizując m.in.: projekt „Bardziej świadomy – bardziej odpowiedzialny” (dla gimnazjalistów), warsztaty dla nauczycieli „Cyberprzemoc”, konkurs międzyprzedszkolny „Bezpieczny przedszkolak” i II olimpiadę o bezpieczeństwie w ruchu drogowym dla uczniów klas V. W celu zwiększenia bezpieczeństwa najmłodszych rozdano 2 600 kolorowych wodoodpornych opasek, na których rodzice umieszczali dane dziecka i kontakt do rodziców, co ułatwia ich odnalezienie w przypadku zgubienia się. Kolejne opaski można było odbierać w punktach InfoKraków. Wspólnie z Małopolskim Ośrodkiem Ruchu Drogowego zorganizowano dla sześciu szkół podstawowych egzaminy na kartę rowerową, które zdało 120 uczniów¹⁸¹.

Wzorem lat poprzednich, funkcjonariusze krakowskiej jednostki podejmowali ścisłą współpracę z przedstawicielami innych instytucji i organizacji. We współpracy z Policją odbyło 1 249 wspólnych patroli, ujawniając 3 244 wykroczenia, pouczając 2 143 osoby, karząc mandatami – 979 i sporządzając 122 wnioski do sądu. Przeprowadzono także 112 wspólnych ośmiogodzinnych patroli na wodzie, w czasie których podjęto 141 interwencji, pouczając 58 osób, karząc mandatami – 81 i kierując 2 wnioski do sądu. Ponadto przeprowadzono inwentaryzację barek zacumowanych nad Wisłą. W ramach współpracy z Izbą Celną strażnicy miejscy szkolili celników z zakresu użycia środków przymusu bezpośredniego i działań patrolowych. Odbywano także wspólne patrole w rejonie placów targowych Starego i Nowego Kleparza. Kontrolowano sklepy monopolowe pod kątem posiadania przez nie zezwoleń na sprzedaż alkoholu, opłat za uzyskanie licencji i wywieszania tabliczek informujących o jego szkodliwości. Strażnicy asystowali funkcjonariuszom Straży Leśnej i Państwowej Straży Rybackiej, kontrolującym legalność po-

¹⁸⁰ *Ibidem*, 24–25.

¹⁸¹ *Ibidem*, s. 26, 28.

chodzenia choinek i stroików oraz zgodność traktowania karpi z obowiązującymi przepisami *Ustawy o ochronie zwierząt*. Wspólnie z inspektorami MPK S.A. realizowano akcję „Bezpieczny powrót”, która w 2014 roku miała dwanaście edycji, oraz „Wystarczy 1 metr”, mającą na celu przeciwdziałanie blokowaniu torowisk oraz dostępu pasażerów do pojazdów zatrzymujących się na przystankach. Reprezentanci krakowskiej Straży Miejskiej zwyciężyli w Ogólnopolskich Mistrzostwach w Ratownictwie – Dadaj 2014 oraz zajęli IV miejsce w V Mistrzostwach Krakowa w Ratownictwie Medycznym i Drogowym Służb Mundurowych. Natomiast na co dzień ratowali życie i zdrowie osób poszkodowanych. Kontynuowano bezpłatne szkolenia samoobrony – w tym roku dla taksówkarzy, seniorów, pracowników Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień oraz mieszkańców Dzielnic IV i VII¹⁸².

Rada Miasta Krakowa, mając na uwadze bezwzględłą konieczność zapewnienia porządku na terenie Miasta Krakowa, w dniu 22 października 2014 roku uchwaliła Uchwałę Nr CXIX/1867/14 w sprawie kierunków działania Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie zapewnienia rozwoju Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Zgodnie z zapisami uchwały Prezydent Miasta Krakowa powinien podjąć wszelkie możliwe działania, mające na celu zapewnienie dalszego rozwoju Straży Miejskiej Miasta Krakowa, w tym zapewnienie odpowiedniej liczby funkcjonariuszy oraz bazy organizacyjno-logistycznej. Jako zadania niezbędne dla realizacji założonych celów wskazano:

- doprowadzenie w terminie do końca 2017 roku do stanu osobowego wynoszącego 600 funkcjonariuszy, przy czym w 2015 roku winna była zostać przyjęta do służby oraz przeszkolona co najmniej 1/3 brakującej do powyższego stanu liczba funkcjonariuszy, a kolejna 1/3 w 2016 roku;
- doprowadzenie do znacznego wzrostu poziomu płac funkcjonariuszy Straży Miejskiej w celu zapewnienia stabilności kadry oraz zwiększenia atrakcyjności SMMK jako pracodawcy;
- zapewnienie odpowiedniego zaplecza organizacyjno-logistycznego (lokale, środki transportu itp.) dla docelowej liczby funkcjonariuszy oraz przeprowadzenie optymalizacji rozmieszczenia siedzib Oddziałów Straży Miejskiej.

2015

W roku 2015 Straż Miejska Miasta Krakowa zatrudniała 488 funkcjonariuszy, w tym 418 mundurowych. Strażnicy miejscy wykonali 51 956 ośmiogodzinnych służb patrolowych, 21 078 na I zmianie, 22 463 na II zmianie i 8 415 – na III zmianie. Przyjęto 83 968 zgłoszeń interwencyjnych, z czego blisko połowa (39 184) dotyczyła wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. Ujawniono 97 563 wykroczenia, z których ponad połowa to wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, w następnej kolejności pod względem częstotliwości znalazły się spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych – 16 591 oraz wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicz-

¹⁸² *Ibidem*, s. 30–33.

nego – 10 416 przypadków. Łącznie odnotowano dwudziestoprocentowy wzrost ujawnionych wykroczeń w stosunku do roku poprzedniego. Strażnicy miejscy ujęli ponadto 185 sprawców przestępstw oraz 10 osób poszukiwanych przez Policję, 74 razy zabezpieczali miejsca przestępstw lub katastrof. Podjęli 3 263 interwencje w przypadkach wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu i 1 040 interwencji, gdy zagrożone było bezpieczeństwo osób i mienia. Kilkadziesiąt razy udzielali pomocy przedmedycznej¹⁸³.

W roku 2015 położono szczególny nacisk na działania profilaktyczne, zwłaszcza w stosunku do najmłodszych mieszkańców miasta. Funkcjonariusze Referatu Profilaktyki przeprowadzili 3 463 lekcje w szkołach i przedszkolach, 866 spotkań z pedagogami oraz wiele innych akcji, m.in. organizując 113 konkursów, turniejów i zawodów sportowych. Wśród nich była V Gala Bezpiecznego Przedszkolaka dla niemal 200 dzieci z terenu Starego Miasta oraz konkurs „Prawo, ratownictwo, bezpieczeństwo”, zorganizowany wspólnie z Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej. W czasie IV edycji konkursu „Ósemka w sprayu” spośród 22 prac wybrano projekt, który ozdobił ścianę budynku Teatru „Praska 52”. W 14. edycji konkursu dla uczniów klas VI „Prawo i My” uczestniczyło 17 trzyosobowych ekip. W ramach akcji „Bezpieczna droga do szkoły” strażnicy w sierpniu skontrolowali rejony 150 szkół, sprawdzając stan techniczny urządzeń i porządek oraz zabezpieczenia przejść dla pieszych. W pierwszych dniach nauki szkolnej pełnili służbę przy wybranych szkołach, a we wrześniu i październiku przeprowadzili zajęcia edukacyjne w pierwszych klasach szkół podstawowych z zakresu zachowania na drodze.

Dla dzieci najmłodszych i ich rodziców przeprowadzono w Centrum Kultury „Dworek Białooprądnicki” cykl edukacyjnych spotkań „Akademia Barbakusa”. Kolejny raz rozprowadzono w czasie wakacji 2 000 opasek identyfikacyjnych dla dzieci, a 600 przekazano do punktów informacji turystycznej InfoKraków. W czasie akcji „Bezpiecznie nad wodą” zorganizowano we współpracy z WOPR i Radą Dzielnicy I Stare Miasto m.in. rejs statkiem po Wiśle, kurs pierwszej pomocy i pokaz akcji ratunkowej na wodzie dla ponad 100 dzieci. Ośmiu strażników przygotowało również spektakl „Królestwo zakręconego czasu, czyli bajka o mądrych dzieciach”, wystawiany na deskach Teatru Ludowego, w krakowskich domach kultury i szkołach, który obejrzało w ciągu roku ponad 2 600 widzów. Przedstawienie to otrzymało nagrodę w konkursie „Słoneczniki 2015”¹⁸⁴.

Odbywane od 15 lat patrole rowerowe wykonały ponad 250 służb. W miejscach, gdzie szczególnie często dochodzi do konfliktów na linii pieszy-kierowca-rowerzysta, strażnicy prowadzili akcję edukacyjną „Wszystkim nam po drodze”. Zabezpieczali również trasy dwóch ważnych imprez rowerowych: Święta Cyklicznego oraz Rowerowych Zaślubin Krakowa z Nową Hutą. Strażnicy miejscy przez cały rok przeprowadzili 5 266 kontroli punktów całodobowej sprzedaży alkoholu, ujawniając 1 624 wykroczenia oraz 14 przestępstw, polegających na sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, nietrzeźwym lub bez zezwolenia. Podjęli 16 591 interwencji związanych z nieprzestrzeganiem przepisów *Ustawy o wychowaniu*

¹⁸³ *Raport Straży Miejskiej Miasta Krakowa za rok 2015* [Kraków 2016], s. 20, 22, 48–51.

¹⁸⁴ *Ibidem*, s. 12–16.

w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, udzielając 9 307 pouczeń, nakładając 5 722 mandaty karne oraz kierując 1 562 wnioski do sądu. 3 966 nietrzeźwych przewieźli do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, 294 – do domów. Przeprowadzili 7 577 kontroli nieruchomości pod kątem gospodarki odpadami komunalnymi, ujawniając 2 447 wykroczeń i w związku z tym pouczyli 1 530 osób oraz ukarali mandatami karnymi – 905. Ujawnili też nielegalną zbiórkę elektrośmieci. Walcząc ze smogiem, dokonali 2 549 kontroli palenisk domowych, stwierdzając obecność zabronionych substancji w 395 piecach. 174 sprawców tych wykroczeń zostało pouczonych, a 216 ukaranych mandatami karnymi¹⁸⁵.

Dbając o czystość i estetykę miasta, strażnicy prowadzili kontrolę ulic, chodników, parków i skwerów, a także nieruchomości i posesji prywatnych. Likwidowali nielegalne wysypiska śmieci, plakaty, ulotki i graffiti. W sprawie walki z nielegalnym graffiti zostało podpisane w marcu 2015 roku porozumienie pomiędzy Strażą Miejską, Komendą Miejską Policji oraz grupą „Pogromcy Bazgrołów”. W ramach tej akcji strażnicy prowadzili w 8 szkołach program edukacyjny „Czysty Kraków – stop bazgrołom” oraz uczestniczyli w akcjach usuwania napisów i rysunków. Spośród zgłoszonych 2 308 wykonanych graffiti usunięto 1 101. Dał się zauważyć wzrost częstotliwości reakcji mieszkańców na tego typu przypadki. Ujawniono 389 przypadków nielegalnego rozwieszania plakatów i ulotek. Strażnicy podejmowali działania względem właścicieli psów, którzy nie wywiązywali się z obowiązku sprzątnięcia pozostawianych przez nie nieczystości. W czasie akcji „Bezpieczne place zabaw i piaskownice” skontrolowali stan 366 placów zabaw, stwierdzając 13 nieprawidłowości. Przeprowadzili 78 kontroli miejsc wycinki drzew oraz 157 kontroli cieków wodnych¹⁸⁶.

Łącznie w ciągu roku strażnicy interweniowali w 55 293 przypadkach związanych z ruchem drogowym, ponadto przyjęto 39 184 zgłoszenia interwencyjne, dotyczące tego typu przypadków. Najczęstszymi były przypadki niestosowania się do zakazów zatrzymywania i postoju (16 726), stwierdzono również 1 315 przypadków tamowania i utrudniania ruchu. Realizując akcję „Zero tolerancji” strażnicy sprawdzali legalność wjazdu na Rynek Główny. Ujawnili w ten sposób 1 301 przypadków nieuprawnionego wjazdu, pouczając 882 kierowców, nakładając 404 mandaty karne oraz kierując 15 wniosków o ukaranie do sądu. Odholowali 797 pojazdów i zastosowali urządzenia blokujące koła w 9 429 przypadkach. Stwierdzili 504 przypadki bezprawnego parkowania na miejscach dla osób niepełnosprawnych, pouczając 340 kierujących, karząc – 139 oraz kierując 25 wniosków o ukaranie do sądu¹⁸⁷.

Walcząc ze zjawiskiem bezdomności, strażnicy kontrolowali, zwłaszcza zimą, miejsca, gdzie bezdomni szukają schronienia, proponując różne formy pomocy. Spośród takich osób 81 przewieziono do noclegowni, 351 – do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, 38 zostało zabranych przez pogotowie ratunkowe, a 4 472 odmówiło przyjęcia jakiegokolwiek pomocy. Kontynuowano szkolenia z za-

¹⁸⁵ *Ibidem*, s. 18, 23, 28, 29.

¹⁸⁶ *Ibidem*, s. 24–27.

¹⁸⁷ *Ibidem*, s. 32–33.

kresu pomocy w stanach hipotermii i stanach nagłych. Z końcem roku wspólnie z Centrum Leczenia Hipotermii Głębokiej oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej przeprowadzono akcję „Idzie zima, załóż czapkę, razem przeciwko hipotermii”, rozdając osobom bezdomnym wełniane czapki. Prowadzono też na ten temat akcję edukacyjną wśród mieszkańców Krakowa. Strażnicy włączyli się w akcję „Szlachetna Paczka”, fundując biednej rodzinie niezbędne wyposażenie mieszkania i przedmioty codziennego użytku¹⁸⁸.

Krakowscy strażnicy miejscy zostali w roku 2015 przeszkoleni z ratownictwa taktycznego, zapoznając się z technikami niesienia pomocy na polu walki. Następnie sprawdzili swoją wiedzę w trakcie ćwiczeń zorganizowanych przez Centrum Zarządzania Kryzysowego Miasta Krakowa. Z kolei strażnicy przeprowadzili szkolenia samoobrony dla 72 lekarzy i ratowników medycznych z Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego oraz 212 pracowników MOPS. W skład programu szkoleń wchodziły samoobrona i stosowanie wybranych elementów sztuk walki, panel psychologiczny i panel prawny. Odbędzie się także kolejna edycja bezpłatnego kursu samoobrony dla kobiet. Straż Miejska była współorganizatorem akcji „Pieskie życie”, mającej na celu wsparcie podopiecznych Krakowskiego Towarzystwa Opieki nad Zwierzętami. Strażnicy wielokrotnie ratowali i pomagali zwierzętom, zarówno dzikim, jak i domowym, zwracali również uwagę na warunki, w jakich w miesiącach letnich przebywają konie w obrębie Starego Miasta¹⁸⁹.

Najważniejszą instytucją, z którą na co dzień współpracuje Straż Miejska, jest Policja. W ciągu 2015 roku odbyło się 1 005 wspólnych ośmio- i dwunastogodzinnych służb. Wspólnie zabezpieczano imprezy miejskie oraz przeprowadzono dwie akcje kontroli całodobowych sklepów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych. Wspólnie z funkcjonariuszami Komisariatu Wodnego Policji wykonano 61 ośmiodzinnych służb patrolowych. W ciągu roku odnotowano 237 przypadków tamowania i blokowania ruchu pojazdów komunikacji zbiorowej. Przeciwdziałano takim przypadkom wspólnie z inspektorami MPK S.A. Przygotowano nową odsłonę kampanii „Wystarczy 1 metr”. Ujawniono przy tym 1 368 wykroczeń, pouczone 636 sprawców, ukarano mandatami – 707 oraz sporządzono 25 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu. W 18 działaniach pn. „Bezpieczny powrót” uczestniczyło 270 strażników oraz 71 inspektorów MPK, którzy ujawnili 399 wykroczeń, pouczając 202 sprawców, 172 karząc mandatami i sporządzając 25 notatek, w celu skierowania wniosków o ukaranie do sądu. Prowadzono także działania edukacyjne, m.in. organizując konkurs „Rowerem bezpiecznie do celu”, w którym uczestniczyli uczniowie 10 szkół podstawowych¹⁹⁰.

Strażnicy miejscy pełnili dyżury w siedzibach Rad Dzielnic. Kontynuowano program „Kontrakty dla Dzielnic”, mający na celu rozwiązywanie priorytetowych, ustalonych z Radami Dzielnic problemów. Wśród ocen, wystawionych poszczególnym oddziałom przez Rady Dzielnic, przeważały bardzo dobre i dobre,

¹⁸⁸ *Ibidem*, s. 34–35.

¹⁸⁹ *Ibidem*, s. 30–31, 36–37.

¹⁹⁰ *Ibidem*, s. 38–39.

a ponad 90% podejmowanych interwencji było związanych z ustalonymi priorytetami. Rady i Zarządy Dzielnic przyznały Straży Miejskiej środki o łącznej kwocie ponad 250 tys. zł. Sfinansowano nadgodziny dla patroli, zajęcia samoobrony dla kobiet, zakupiono nagrody w konkursach, wynajęto obiekt sportowy na turniej piłki nożnej dla szkół gimnazjalnych, zorganizowano zawody pływackie dla szkół podstawowych oraz zakupiono różnego typu wyposażenie. Współfinansowano zakup pojazdu służbowego dla Oddziału IV Podgórze, zakupiono radiostację bazową z osprzętem oraz rozbudowano system monitoringu wizyjnego Dzielnicy XI. W ramach współpracy z Motocyklowym i Rowerowym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym, czyli Grupą Ratowniczą R², wspólnie patrolowano miejsca przebywania osób bezdomnych¹⁹¹.

W ciągu roku Straż Miejska kosztem 48 671 godzin służby zabezpieczała szereg wydarzeń: koncerty Katy Perry (24 II) i Stinga (13 III) w Tauron Arenie, Cracovia Maraton (16–19 IV), Ognisko Kwietniowe (24–25 IV), Juwenalia (8 V), Noc Muzeów (14–16 V), Marsz Równości (16 V), Paradę Smoków (30 V), Wianki (20 VI), Tour de Pologne (8 VIII), Święto Niepodległości (11 XI), Sylwester na Rynku Głównym (31 XII) oraz derby piłkarskie Wisła-Cracovia (21 III, 24 VII, 29 XI)¹⁹².

Skutecznym narzędziem służącym do zapewnienia porządku i spokoju na terenie miasta był monitoring wizyjny. W Nowej Hucie znajdowało się jedno stanowisko operatorskie i 23 kamery, w Podgórzu – 3 stanowiska i 40 kamer, a ponadto pracownicy cywilni Straży Miejskiej obsługiwali 14 kamer na terenie Starego Miasta, których administratorem była Policja. Przy użyciu tego sprzętu ujawniono 1 119 zdarzeń na terenie Nowej Huty, 770 – na terenie Podgórza oraz 1 450 – na terenie Śródmieścia¹⁹³.

W roku 2015 Straż Miejska Miasta Krakowa została poddana kontroli Najwyższej Izby Kontroli, która sprawdziła zakres realizacji zadań ustawowych oraz wskazanych przez samorząd, adekwatność organizacji Straży w odniesieniu do realizowanych zadań, rezultaty działalności w odniesieniu do oczekiwań mieszkańców oraz gospodarność w zakresie wydatków ponoszonych na realizację działań Straży. Kontrolerzy pozytywnie ocenili funkcjonowanie Straży we wszystkich wymienionych aspektach, wykorzystując przy tym oceny specjalnie sporządzone przez Komendę Miejską Policji, Komendę Wojewódzką Policji, Radę Miasta Krakowa i Rady Dzielnic. Podkreślono we wnioskach, że działalność Straży odpowiada oczekiwaniom mieszkańców oraz pozytywnie oceniono sposób jej funkcjonowania. Zwrócono uwagę na współpracę Straży z jednostkami, instytucjami i organizacjami oraz dobrze prowadzoną działalność profilaktyczną. Ponadto Straż została poddana kontroli ze strony Wojewody Małopolskiego pod kątem prowadzenia działań interwencyjnych. W ocenie podkreślono wysoki poziom świadomości prawnej funkcjonariuszy¹⁹⁴.

¹⁹¹ *Ibidem*, s. 40–42.

¹⁹² *Ibidem*, s. 42.

¹⁹³ *Ibidem*, s. 43.

¹⁹⁴ *Ibidem*, s. 7.

W dniu 1 maja 2015 roku w strukturze organizacyjnej Straży Miejskiej Miasta Krakowa powstał Wydział Dowodzenia, który umiejscowiony jest w Komendzie przy ul. Dobrego Pasterza 116. Na jego czele stanął Naczelnik Daniel Kośmider. W Wydziale wyodrębniono: Referat Koordynacji Służby i Referat ds. Wykroczeń. Do podstawowych zadań realizowanych przez Wydział Dowodzenia należy przede wszystkim wspomaganie realizowanych na terenie działania poszczególnych Oddziałów zadań z zakresu ochrony porządku publicznego, planowanie i koordynacja działań związanych z obroną cywilną, prowadzenie sprawozdawczości jednostki oraz działań analityczno-planistycznych oraz realizacja w skali jednostki wybranych czynności w sprawach o wykroczenia.

* * *

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że Straż Miejska Miasta Krakowa w ciągu ubiegłego ćwierćwiecza skutecznie realizowała i realizuje nadal zadania z zakresu ochrony porządku publicznego. Rozwinęła swoją działalność w takich obszarach jak ruch drogowy, spokój i porządek publiczny, profilaktyka, dbałość o czystość i estetykę miasta i szeregu innych. Jest pozytywnie oceniana zarówno przez instancje kontrolne, władze, jak i samych mieszkańców. Stanowi wzór dla innych podobnych jednostek na terenie Polski.

STRAŻE MIEJSKIE DAWNIEJ I OBECNIE

Powołane w wielu miastach Straże Gminne (miejskie) nie są nowym tworem na ziemiach polskich. Powstawały one wraz z rozwojem miast już w okresie średniowiecza. Tworzone wówczas na prawie magdeburskim miasta były nowymi organizmami w stosunku do dawnych grodów i podgrodzi, i to zarówno od strony urbanistycznej, jak i prawnej. Spowodowało to konieczność stworzenia nowych instytucji, na których spoczywał obowiązek zapewnienia porządku i bezpieczeństwa. Początkowo bardzo silną pozycję miał wójt, który miał obowiązek zapewnienia spokoju i poszanowania lokalnego prawa, a do jego egzekucji zatrudniał pachołków miejskich.

W większych miastach za porządek, bezpieczeństwo pożarowe, chwytnie i karanie złodziei, strzeżenie więzień i bram miasta odpowiedzialny był tzw. land wójt, będący pierwowzorem komendanta straży miejskiej. Później wraz ze wzrostem pozycji rad miejskich z burmistrzami na czele, kompetencje wójta zostały przejęte przez radę, której podporządkowany był naczelnik straży. Siedzibę swą miał w ratuszu, a po zapadnięciu zmroku obchodził bramy miejskie i ulice, sprawdzając, czy wszędzie panuje spokój, czy nie ma gdzieś zagrożenia pożarowego. Kierował strażnikami miejskimi, pełniącymi funkcje typowo policyjne, a wyposażonymi w tarcze, kusze, półpancerze. Strażnicy miejscy, a w szczególności hutman, odpowiedzialni byli za: utrzymanie porządku i karności między mieszkańcami, chwytnie i karanie złoczyńców, strzeżenie więzień i bram miejskich, dbanie o czystość w mieście i obowiązek przestrzegania zakazu handlu w niedziele i święta, ochronę przed ogniem, dokonywanie obchodu ulic miasta o godzinie 22.00. Pełnili też całonocne dyżury (czuwanie) w ratuszu, aby jak najszybciej dowiadywać się o ewentualnych rozruchach, zamieszkach lub kradzieżach, aresztować winnych i doprowadzić ich do ratusza.

O liczebności tej służby decydowała w równym stopniu zasobność kasy miejskiej, co istniejące zapotrzebowanie na jej usługi. Stąd też ta liczebność w różnych miastach była różna i wahała się od kilku do kilkudziesięciu strażników. Stan taki trwał aż do rozbiorów, gdy straż miejska funkcjonowała niezależnie od innych służb o charakterze policyjnym¹⁹⁵.

Ogólnie można powiedzieć, że straż miejska wykonywała obowiązki związane przede wszystkim z utrzymaniem codziennego ładu i porządku w obrębie miasta, w szczególności w porze nocnej. W okresie istnienia Księstwa Warszaw-

---

¹⁹⁵ J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia ustroju i prawa polskiego*, LexisNexis, Warszawa 2009, s. 70–72.

Fot. 7. Uroczystości 25-lecia Straży Miejskiej Miasta Krakowa

Fot. 8. Uroczystości 25-lecia Straży Miejskiej Miasta Krakowa

skiego mocą dekretu z dnia 23 lutego 1809 roku nałożono na administrację miejską i wiejską obowiązek utrzymania porządku i spokoju publicznego oraz wykonywania dozoru policyjnego według ogólnych przepisów policyjnych. Można powiedzieć, że w tym czasie nastąpiło ujednoczenie przepisów policyjnych, które to z kolei miały przyczynić się do scentralizowania służb policyjnych. Działalność policyjna burmistrzów i wójtów była kontrolowana przez podprefekta lub prefekta.

Na krótko przed powstaniem styczniowym utworzono rady municypalne i straże obywatelskie, ostatecznie rozwiązane dnia 4 kwietnia 1861 roku, których obowiązki zostały przejęte przez instytucje policyjne o charakterze centralnym.

W okresie powstania styczniowego został wydany przez Rząd Narodowy dekret, w którym nakazano władzy lokalnej, burmistrzom i wójtom formowanie

straży bezpieczeństwa, których zadaniem było zapewnienie porządku oraz wspieranie informacją oddziałów powstańczych.

W 1866 roku wprowadzono w Królestwie Polskim ustawę o straży miejskiej, która znosiła dotychczas istniejące komendy policyjne, funkcjonujące na podstawie przepisów Konstytucji z 1815 roku.

Dalsze zmiany, które nastąpiły po odzyskaniu niepodległości, zmierzały do utworzenia nie tylko państwowości, ale i wszystkich instytucji. Naczelnik Państwa dekretem z dnia 9 stycznia 1919 roku o organizacji policji komunalnej powołał policje komunalne podległe samorządom, a ogólnie nadzorowane przez Naczelną Inspekcję Policji Komunalnej. Policja komunalna jako organ samorządu miała na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobistego i porządku publicznego, sprawowanie nadzoru nad wykonaniem przepisów prawa i rozporządzeń w zakresie działania policji miejscowej oraz była organem wykonawczym władz państwowych i komunalnych. Policja komunalna nie zdążyła jednak zaistnieć, gdyż już lipcu 1919 roku wydana została nowa *Ustawa o Policji Państwowej*, jako jednolitej państwowej formacji bezpieczeństwa z Główną Komendą Policji Państwowej, która automatycznie likwidowała całą policję komunalną oraz inne oddziały policyjne. Ustawa ta została w pełni wcielona w życie dopiero w 1926 roku mocą rozporządzenia Prezydenta RP o Policji Państwowej. Była ona jednolitym, zorganizowanym na wzór wojskowy korpusem, którego celem było utrzymanie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego¹⁹⁶.

Podległość Policji nie była jednak w żadnym stopniu związana z samorządem i władzą lokalną, gdyż była ona organem wykonawczym władz sądowych i prokuratorskich. W zakresie wykonywania służby podlegała władzom administracji ogólnej, a w sprawach organizacji, dowodzenia, wyszkolenia podlegała resortowi spraw wewnętrznych. Nie miała ona żadnego związku z policją komunalną podległą samorządowi, która organizowana była przez zarządy gmin miejskich i wiejskich.

Do wybuchu II wojny światowej w Polsce istniała Policja Państwowa. W okresie lat 1939–1945 nie istniały żadne struktury mające podobny charakter do straży miejskich. Tak samo w Polsce powojennej nie zostały powołane żadne instytucje o charakterze paramilitarnym na wzór straży miejskich. Ówczesna Milicja Obywatelska – następca Policji Państwowej – była jedynym organem stojącym na straży bezpieczeństwa i porządku publicznego, podległym władzom centralnym.

Współczesna historia straży miejskich w Polsce rozpoczęła się w latach osiemdziesiątych XX wieku. Zgodnie z obowiązującymi przepisami pracowników tej służby uprawniono do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego oraz do kierowania wniosków o ukaranie osób popełniających wykroczenia przeciwko przepisom sanitarno-porządkowym. Według ówczesnych założeń, miejska służba miała wykonywać zadania administracyjno-porządkowe zmierzające do podniesienia porządku i czystości w mieście.

¹⁹⁶ A. Misiuk, *Instytucje policyjne w Polsce. Zarys dziejów od X wieku do współczesności*, Szczytno 2006, s. 88–91.

W latach 1990–1993 ścierały się dwie koncepcje w przedmiocie zapewnienia ochrony porządku publicznego. Kiedy Policja zlikwidowała Referaty Dzielnicowych, rozpoczęto tworzenie posterunków policji lokalnej, a jednocześnie w tym czasie zaczęto organizować miejskie służby porządkowe, przy czym obie te instytucje miały zbieżne kompetencje. Utworzenie straży gminnych zbiegło się z reaktywowaniem samorządu terytorialnego na stopniu gminy. Było to słuszne z dwóch powodów. Służyło samorządowi gminnemu do realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego, a po drugie wspomagało Policję w wykonywaniu jej zadań z tego zakresu. Posterunki policji lokalnej zostały stonkowo szybko zlikwidowane, a Policja powróciła do Referatów Dzielnicowych i instytucji dzielnicowego. Tworzenie straży gminnych, miejskich w Polsce rozpoczęło na podstawie *Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji*. Status straży gminnych regulowały zaledwie cztery artykuły tej ustawy, które dopuszczały tworzenie umundurowanych straży miejskich przez burmistrzów i prezydentów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Szczegółowe zakresy zadań, obowiązków i uprawnień straży miejskich, a także ich strukturę, umundurowanie, dystynkcje i uzbrojenie określały statuty straży, nadawane przez burmistrzów lub prezydentów miast w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Wniosek o akceptację statutu straży, kierowany do Ministra Spraw Wewnętrznych zawierał: uzasadnienie konieczności powołania straży miejskiej, projekt statutu, liczbę etatów i kryteria ich naliczania, załączniki zawierające wzory umundurowania, dystynkcji i oznakowań. Akceptacja projektu statutu przez Ministra Spraw Wewnętrznych stanowiła podstawę do powołania straży miejskiej. Artykuł 24 ust. 2 ustawy o Policji określał, że funkcjonariusze straży miejskich wykonują wyłącznie czynności administracyjno-porządkowe. Ustawa określała, że strażnicy miejscy nie mogli używać broni i środków przymusu bezpośredniego. Wyjątkiem były sytuacje niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa poleceniom funkcjonariuszy i strażnicy mogli wtedy używać tylko środków przymusu bezpośredniego w postaci fizycznych, technicznych i chemicznych środków służących do obezwładniania osób i do zatrzymywania pojazdów, a także pałek służbowych. Wszystkie koszty związane z działalnością straży pokrywał samorząd terytorialny, a nadzór sprawował Komendant Główny Policji. Rozwiązania te budziły jednak wiele kontrowersji związanych z określeniem zadań straży gminnych czy zasad ich funkcjonowania¹⁹⁷.

W lipcu 1995 roku, wprowadzając zmiany w ustawie o Policji, rozszerzono uprawnienia straży i przyznano radom gminnym kompetencje nie tylko do powoływania na ich terenie straży gminnych, ale umożliwiono sąsiadującym ze sobą gminom tworzenie wspólnych straży, na podstawie zawartych porozumień. W ustawie zagwarantowano również strażnikom ochronę prawną, taką, jaka przysługiwała funkcjonariuszom publicznym. Istotne zmiany dotyczyły sposobu ich powoływania. Ustawa określała straż gminną jako formację umundurowaną, powołaną do ochrony porządku publicznego. W ustawie określono, iż funkcyjona-

¹⁹⁷ A. Misiuk, *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zagadnienia prawnoustrojowe*, Łódźgraf 2008, s. 206–207.

riusze straży gminnych (miejskich) wykonują wyłącznie czynności administracyjno-porządkowe oraz niezbędne czynności mające na celu fizyczne zabezpieczenie miejsca zdarzenia. Jednocześnie funkcjonariusze uzyskali uprawnienia do kierowania wniosków o ukaranie do kolegium do spraw wykroczeń oraz dokonywania czynności sprawdzających, ale tylko dotyczących spraw będących w zakresie kompetencji straży.

W dniu 6 września 1996 roku Minister Spraw Wewnętrznych wydał zarządzenie określające wzorcowy statut straży gminnych (miejskich), w którym sprecyzowano zakres działania straży oraz określono środki działania. Zadania określone w tym zarządzeniu to: zapobieganie popełnianiu wykroczeń i wykrywanie wykroczeń; ochrona porządku w miejscach publicznych; fizyczne zabezpieczanie, do czasu przybycia właściwych służb, miejsca popełnienia przestępstwa lub wykroczenia w celu utrzymania miejsca zdarzenia w takim stanie, w jakim pozostawił je sprawca, a także zabezpieczenie miejsca wypadku lub awarii; współdziałanie z innymi organami, służbami i instytucjami w zakresie informowania o: przestępstwach, wykroczeniach, których ściganie nie należy do straży, osobach potrzebujących natychmiastowej pomocy lekarskiej, po udzieleniu pierwszej pomocy odpowiedniej do sytuacji i wyposażenia, o innych nieprawidłowościach i zagrożeniach dla życia i zdrowia ludzi albo mienia, awariach w sieci ciepłowniczej, telekomunikacyjnej, wodno-kanalizacyjnej, energetycznej i gazowniczej, uszkodzeniach i stanie nawierzchni ulic i ciągów pieszych, stanie oznakowania i oświetlenia ulic oraz oznakowania robót prowadzonych w pasach drogowych; dowożenie lub doprowadzenie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorzienia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu innych osób; kontrola utrzymania ładu i czystości na terenie gminy.

W ten sposób określony katalog zadań straży nie wyczerpywał jednak zakresu czynności jej dotyczących. Statut ten mógł być rozbudowany uchwałą Rady Gminy, ale musiał się mieścić w zakresie czynności administracyjno-porządkowych oraz nie mógł zawierać zadań dotyczących ścigania przestępczości. Wzorcowy statut określił dla obszaru całej Polski jednolite umundurowanie, dystynkcje, znaki identyfikacyjne straży. Przyjęte wtedy rozwiązania prawne zawierały istotne niedociągnięcia, do których zaliczyć można: określenie zakresu zadań i środków aktami niskiej rangi; niejasne określenie zapisów rozporządzenia, odwołujących się do ustawy o Policji; zachowanie paradoksu prawnego uniemożliwiającego straży stosowanie art. 65 kw w przypadku odmowy okazania dowodów stwierdzających tożsamość lub wprowadzających w błąd funkcjonariuszy oraz przepisu art. 24 ust. 4 ustawy o Policji, dotyczącego czynności sprawdzających.

Ostateczny kształt staży miejskich określiła *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych* (Dz.U. z 1997 roku, nr 123, poz. 779), która stanowi podstawę prawną działania straży.

Zgodnie z art. 1 teje ustawy straż gminna (miejska) jest samorządową umundurowaną formacją, która może być utworzona do ochrony porządku publicznego na terenie gminy. Sformułowanie „może być utworzona” oznacza, iż gmina

nie ma obowiązku jej utworzenia. Funkcjonowanie straży gminnych jest zatem jedną z dopuszczalnych form ochrony porządku publicznego. Kompetencję w zakresie ustanowienia straży gminnej posiada rada gminy, która może ją utworzyć na mocy uchwały rady gminy, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego Policji, o czym zawiadamia wojewodę. W gminach, w których organem wykonawczym jest burmistrz (prezydent miasta), nosi ona nazwę „straż miejska” (SM). Straż gminna wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego.

PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA STRAŻY MIEJSKIEJ

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi organizację i działanie straży gminnych, poza ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych, są również:

- *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o pracownikach samorządowych* (Dz.U. z 2008 roku, nr 223, poz. 1458 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych* (Dz.U. z 2009 roku, nr 157, poz. 1240 z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (Dz.U. z 2013 roku, poz. 638 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 sierpnia 2010 roku w sprawie badań psychologicznych strażników gminnych (miejskich)* (Dz.U. z 2010 roku, nr 150, poz. 1012),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich)* (Dz.U. z 2009 roku, poz. 1731 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 grudnia 2009 roku w sprawie trybu sprawowania nadzoru nad działalnością straży gminnych (miejskich)* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1733 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2009 roku w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1722 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2009 roku w sprawie sposobu obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych przez straż gminną (miejską)* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1720),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 2009 roku w sprawie form współpracy straży gminnych (miejskich) z Policją oraz sposobu informowania wojewody o tej współpracy* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1732),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2009 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez straże gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży* (Dz.U. z 2009 roku, nr 196, poz. 1520 z późn. zm.),

- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1998 roku w sprawie umundurowania, legitymacji, dystynkcji i znaków identyfikacyjnych strażników gminnych (miejskich)* (Dz.U. z 1998 roku, nr 112, poz. 713 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 roku w sprawie wykroczeń, za które strażnicy straży gminnych są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego* (Dz.U. z 2003 roku, nr 208, poz. 2026 z późn. zm.),
- *Zarządzenie Nr 69 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2012 roku w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu do Spraw Współpracy ze Strażami Gminnymi (Miejskimi)* (M.P. z 2012 roku, poz. 631),
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2009 roku w sprawie sposobu obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych przez straż gminną (miejską)* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1720),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie określenia szczegółowych zasad współpracy specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej i strażami gminnymi (miejskimi)* (Dz.U. z 1998 roku, nr 161, poz. 1108),
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 1994 roku w sprawie sposobu dokumentacji i ewidencji grzywien za wykroczenia, ściganych w postępowaniu mandatowym, oraz organów właściwych w sprawach rozporządzenia i rozliczania blocków mandatowych* (Dz.U. z 1994 roku, nr 131, poz. 663 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 kwietnia 2003 roku w sprawie udzielania przez organy Policji, Straży Granicznej, straży miejskich lub organy wojskowe pomocy lub asysty pracownikowi organu podatkowego przy wykonywaniu czynności kontrolnych* (Dz.U. z 2003 roku, nr 65, poz. 611),
- *Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym* (Dz.U. z 2012 roku, nr 98, poz. 602 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 lipca 2010 roku w sprawie kierowania ruchem drogowym* (Dz.U. z 2010 roku, nr 123, poz. 840 z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz.U. z 2012 roku, nr 35, poz. 230 z późn. zm.),
- *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 roku – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz.U. z 2013 roku, nr 106, poz. 1148 z późn. zm.),
- *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 roku w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń* (Dz.U. z 2013 roku, nr 208, poz. 2023).

STRUKTURA I ZADANIA STRAŻY MIEJSKIEJ

Straż Miejska jest jednostką organizacyjną gminy, o której istnieniu i umiejscowieniu w strukturze gminy decyduje rada gminy. Utworzenie SM leży w wyłącznej kompetencji rady gminy. Może ona zostać utworzona na terenie jednej gminy, ale również jest dopuszczalne utworzenie jej dla więcej niż jednej gminy. W takim przypadku gminy sąsiadujące w obszarze jednego województwa mogą zawrzeć porozumienie o utworzeniu wspólnej straży. W drodze porozumienia komunalnego (art. 74 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym), ustala się zasięg terytorialny działania straży i sposób jej funkcjonowania przez zainteresowane gminy oraz wyznacza się radę gminy, która nada regulamin wspólnej straży i która będzie mogła ją rozwiązać oraz wójta, burmistrza (prezydenta miasta), któremu wspólna straż będzie podlegać.

Pomimo iż gminy nie mają obowiązku tworzenia straży gminnych, coraz częściej korzystają z tej możliwości, jako jednej z form realizacji zadań własnych w zakresie zapewnienia porządku publicznego.

Szczegółową strukturę organizacyjną SM określa regulamin nadawany przez wójta, burmistrza (prezydenta miasta). Strażą gminną (miejską) kieruje komendant, zatrudniony na podstawie umowy o pracę przez wójta, burmistrza (prezydenta miasta), po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji. Przełożonym komendanta jest wójt, burmistrz (prezydenta miasta). W straży gminnej (miejskiej) ustanawia się stanowiska strażnicze, takie jak: aplikanta, młodszego strażnika, strażnika, starszego strażnika, młodszego specjalisty, specjalisty, starszego specjalisty, młodszego inspektora, inspektora, starszego inspektora, zastępcy kierownika, kierownika, zastępcy naczelnika, naczelnika, zastępcy komendanta, komendanta.

Nadzór nad działalnością straży gminnej (miejskiej) sprawuje wójt, burmistrz (prezydent miasta). Wojewoda natomiast poprzez okresowe lub doraźne kontrole, wydawanie zaleceń oraz podejmowanie innych czynności, sprawuje nadzór nad działalnością straży w zakresie wykonywania uprawnień, o których mowa w art. 12 ustawy (uprawnienia strażnika gminnego), użycia broni palnej, środków przymusu bezpośredniego oraz ewidencji, o których mowa w art. 9a ust. 1 (etatów, wyposażenia, w tym środków przymusu bezpośredniego, urządzeń samoczynnie ujawniających i rejestrujących naruszenia przepisów ruchu drogowego, środków technicznych służących do obserwowania i rejestrowania obrazu zdarzeń w miejscach publicznych, pojazdów, wyników działań straży).

Prowadzone przez straż ewidencje przekazywane są przez komendantów straży do właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku. Zbiorcze informacje z obszaru województwa komendant wojewódzki (Stołeczny) Policji jest zobowiązany składać do końca lutego każdego roku wojewodzie. Natomiast wojewoda zobowiązany jest do dnia 15 marca każdego roku przekazać dane zawarte w ewidencjach ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

W zakresie wykonywanych zadań SM współpracuje z Policją na podstawie porozumienia o współpracy, zawartego pomiędzy wójtem, burmistrzem (prezydentem miasta), a właściwym terytorialnie komendantem policji.

Organem uprawnionym do rozwiązania straży jest również rada gminy, która może tego dokonać w drodze uchwały. Jednakże przed podjęciem takiej uchwały rada gminy zobowiązana jest do zaciągnięcia opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, o czym zawiadomić musi wojewodę. W przypadku nieotrzymania opinii, rada gminy może rozwiązać SM po upływie 14 dni od dnia przedstawienia wniosku o wydanie opinii.

Zagadnienia dotyczące porządku publicznego, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy o strażach gminnych, powierzono gminom na mocy art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym¹⁹⁸. W myśl zasad określonych w powołanej ustawie zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, które objęły sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym konieczność wyposażenia i utrzymania magazynu przeciwpowodziowego. Ustawa ta rozgranicza pojęcia porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli, jednak jest oczywiste, że jeśli porządek publiczny nie zostanie naruszony, to obywatele będą mogli czuć się bezpiecznie. Porządkiem publicznym jest obowiązujący system prawny, mający w szczególności na celu ochronę życia, zdrowia, czci i godności ludzi oraz ochronę mienia, niezależnie od tego, czyją stanowi własność. Chodzi więc o zapewnienie lokalnej społeczności spokoju i komfortu psychicznego. Określonym systemem prawnym są przyjęte i powszechnie akceptowane zasady społeczne, na które składają się normy moralne, dobre obyczaje i zasady współżycia społecznego¹⁹⁹.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 straż miejska (gminna) powinna spełniać służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli.

Do zadań straży należy w szczególności:

- 1) ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych;

¹⁹⁸ Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 roku, poz. 594 z późn. zm.).

¹⁹⁹ S. Bolesta, *Prawnoadministracyjne zagadnienia porządku publicznego*, Profi, Warszawa 1997, s. 21; W. Kubala, *Niektóre kwestie porządku publicznego na tle przepisów prawa karnego*, PP 1982, nr 6, s. 25; glosa do uchwały SN z dnia 22 grudnia 1993 roku, I KZP 30/93: A.R. Świątłowski, OSP 1994, z. 10, poz. 182 i W. Wróbel, PS 1995, nr 6, s. 114–123.

- 2) czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym;
- 2a) kontrola publicznego transportu zbiorowego – w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o publicznym transporcie zbiorowym²⁰⁰;
- 3) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń;
- 4) zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia;
- 5) ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej;
- 6) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych;
- 7) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorznięcia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób;
- 8) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- 9) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

Ponadto straży przysługuje prawo do obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych w celu:

- 1) utrwalania dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia;
- 2) przeciwdziałania przypadkom naruszania spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- 3) ochrony obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej.

Ustawa o strażach gminnych stanowi, iż strażnik wykonując ustawowe zadania, ma prawo m.in. do:

- 1) udzielania pouczeń, zwracania uwagi, ostrzegania lub stosowania innych środków oddziaływania wychowawczego;
- 2) legitymowania osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości;
- 3) ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia i niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji;

---

²⁰⁰ *Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 roku o publicznym transporcie zbiorowym* (Dz.U. z 2011 roku, nr 5, poz. 13 i nr 228, poz. 1368).

- 3a) dokonywania kontroli osobistej, przeglądania zawartości podręcznych bagaży osoby:
- a) w przypadku istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
  - b) w związku z wykonywaniem czynności określonych w ust. 1 pkt 3 ustawy;
  - c) w związku z wykonywaniem czynności określonych w art. 11 pkt 7 ustawy, jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że osoba, wobec której czynności te są podejmowane, posiada przy sobie przedmioty niebezpieczne dla życia lub zdrowia ludzkiego;
- 4) nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia;
- 5) dokonywania czynności wyjaśniających, kierowania wniosków o ukaranie do sądu, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych – w trybie i zakresie określonych w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia;
- 6) usuwania pojazdów i ich unieruchamiania przez blokowanie kół w przypadkach, zakresie i trybie określonych w przepisach o ruchu drogowym;
- 7) wydawania poleceń;
- 8) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych;
- 9) zwracania się, w nagłych przypadkach, o pomoc do jednostek gospodarczych, prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej oraz organizacji społecznych, jak również do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy na zasadach określonych w ustawie o Policji.

Straż gminna (miejska) w toku wykonywania powyższych czynności ma obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. Czynności takie winny być zatem wykonywane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której zostają podjęte. Z dyspozycji art. 1 ust. 2 ustawy wynika status prawny straży gminnych (miejskich). Pojęcie „prawa człowieka” oznacza przysługujące człowiekowi prawa, których źródłem jest przyrodzona godność ludzka. Obejmują one: prawo do życia, wolności, myśli, sumienia, wyznania, zakaz stosowania tortur, nieludzkiego i poniżającego traktowania, zakaz trzymania człowieka w niewolnictwie lub poddaństwie, zakaz karania bez podstawy prawnej. Natomiast pojęcie „dobra osobiste” oznacza chronione prawem dobra o charakterze niemajątkowym, przysługujące każdemu człowiekowi, a także osobie prawnej. Katalog tych dóbr jest otwarty, ale zalicza się do nich m.in. zdrowie, wolność, cześć, dobre imię, nazwisko, pseudonim, wizerunek, tajemnice korespondencji, nienaruszalność mieszkania.

Określenie służebnej roli straży wobec społeczeństwa ma na celu skuteczną eliminację wszelkiego rodzaju przejawów władczych. Uprawnienia do legitymowania i wydawania poleceń nie mogą być postrzegane jako posiadanie władzy, lecz jedynie jako ochrona przed naruszeniami prawa. Strażnicy nie mogą zatem wychodzić na uliczny patrol z nastawieniem na poszukiwanie sprawców czynów zabronionych celem nałożenia na nich mandatu karnego, lecz jedynie w celu kontroli stanu porządku publicznego. Nie dotyczy to oczywiście sytuacji, kiedy zostali wezwani do konkretnego przypadku zakłócenia spokoju czy innego naruszenia

prawa lub też uczestniczą w pościgu za sprawcą czynu zabronionego. Z kolei ze sposobu myślenia strażników należy skutecznie wyeliminować chęć współzawodnictwa w zakresie liczby nałożonych mandatów karnych czy blokad na koła nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów. Z powyższym wiąże się obowiązek nałożony na straż przez ustawę. Przy wykonywaniu wskazanych czynności strażnik jest obowiązany przedstawić się imieniem i nazwiskiem, a ponadto na żądanie osoby, której czynności te dotyczą, okazać legitymację służbową w sposób umożliwiający odczytanie i zanotowanie nazwiska strażnika oraz organu, który wydał legitymację. Z czynności przeprowadzonych przez strażnika można ponadto na wniosek osoby kontrolowanej sporządzić protokół. Wskazane powyżej uprawnienia osoby, wobec której podejmowane są czynności, są niezwykle istotne – mają one bowiem ułatwić jej dochodzenie swoich praw w przypadku przekroczenia uprawnień przez konkretnego strażnika.

Należy także zauważyć, że *Ustawa o strażach gminnych* dopuszcza możliwość stosowania przez strażnika środków przymusu bezpośredniego w przypadkach i na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁰¹.

Strażnik gminny (miejski) może użyć środków przymusu bezpośredniego lub wykorzystać te środki w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- 1) wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem,
- 2) odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby,
- 3) przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby,
- 4) przeciwdziałania naruszeniu porządku lub bezpieczeństwa publicznego,
- 5) przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez uprawnionego obszary, obiekty lub urządzenia,
- 6) ochrony porządku lub bezpieczeństwa na obszarach lub w obiektach chronionych przez uprawnionego.

W określonych wyżej przypadkach można użyć siły fizycznej. Używając siły fizycznej lub wykorzystując siłę fizyczną, nie zadaje się uderzeń, chyba że strażnik (uprawniony) działa w celu odparcia zamachu na życie lub zdrowie własne lub innych osób albo na mienie lub przeciwdziałania ucieczce. Siły fizycznej w postaci technik transportowych oraz kajdanek zakładanych na ręce można użyć także prewencyjnie w celu zapobieżenia ucieczce osoby ujętej, doprowadzanej, także w celu zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji tych osób.

Wobec kobiet w widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat oraz osób o widocznej niepełnosprawności uprawniony może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia. W przypadku gdy zachodzi konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdro-

²⁰¹ *Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (Dz.U. z 2013 roku, poz. 628 z późn. zm.).

wie uprawnionego lub innej osoby, a użycie siły fizycznej wobec osoby jest niewystarczające lub niemożliwe, uprawniony może użyć innych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, przy czym użycie określonego środka przymusu następuje z uwzględnieniem jego właściwości oraz stanu osoby, wobec której ma być użyty²⁰².

W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej nastąpiła śmierć osoby bądź zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną niezwłocznie zapewnia także uprawnionemu niezbędną pomoc, w szczególności psychologiczną lub prawną. Określony dyżurny niezwłocznie:

- 1) zapewnia w razie potrzeby wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym,
- 2) zapewnia zabezpieczenie śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego,
- 3) informuje o tym zdarzeniu właściwą miejscowo jednostkę organizacyjną Policji.

Strażnik gminny (miejski), w zależności od sytuacji, ma do dyspozycji następujące środki przymusu bezpośredniego, do których należą:

- 1) siła fizyczna w postaci technik:
  - a) transportowych,
  - b) obrony,
  - c) obezwładnienia;
- 2) kajdanki zakładane na ręce;
- 3) pałka służbowa;
- 4) pies służbowy;
- 5) chemiczne środki obezwładniające w postaci ręcznych miotaczy substancji obezwładniających;
- 6) przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Strażnik gminny (miejski) może użyć broni palnej w sytuacji zaistnienia co najmniej jednego z następujących przypadków, a mianowicie konieczności:

- 1) odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na:
  - a) życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby albo przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
  - b) ważne obiekty, urządzenia lub obszary albo przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
  - c) bezpieczeństwo konwoju lub doprowadzenia;
- 2) przeciwstawienia się osobie:
  - a) niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności uprawnionego lub innej osoby,

²⁰² W. Kotowski, *Straże gminne. Komentarz*, Wolters Kluwer SA, Warszawa 2014, s. 78

- b) która usiłuje bezprawnie odebrać broń palną uprawnionemu lub innej osobie uprawnionej do jej posiadania.

Z kolei wykorzystanie broni palnej jest możliwe w razie konieczności:

- 1) zaalarmowania lub wezwania pomocy,
- 2) unieszkodliwienia zwierzęcia, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby (w takiej sytuacji może być użyta siatka obezwładniająca),
- 3) oddania strzału ostrzegawczego.

Strażnik gminny (miejski) ma obowiązek utrwalenia w notatce służbowej faktu użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, którą przekazuje przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania:

- 1) środków przymusu bezpośredniego skutkujących zranieniem osoby lub wystąpieniem innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmiercią, zranieniem albo śmiercią zwierzęcia albo zniszczeniem mienia;
- 2) broni palnej w każdej sytuacji, niezależnie od skutku jej użycia lub wykorzystania.

Strażnik może utrwalić użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego w przypadku braku skutków wymienionych w pkt 1. W przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, którego skutkiem było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne uprawnionego;
- 2) określenie czasu i miejsca ich użycia i wykorzystania;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto środków:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia;
- 4) określenie celu użycia lub wykorzystania środków;
- 5) informację o przyczynie użycia lub wykorzystania środków;
- 6) określenie użytych lub wykorzystanych środków, z uwzględnieniem sposobu ich użycia;
- 7) opis czynności zrealizowanych przed użyciem lub wykorzystaniem środków i po ich użyciu lub wykorzystaniu;
- 8) opis skutków użycia lub wykorzystania środków;
- 9) informację o udzieleniu pierwszej pomocy i jej zakresie lub zapewnieniu wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe;
- 10) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
  - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo
  - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był uprawniony;
- 11) podpis strażnika gminnego (miejskiego).

Jeżeli jednak uzyskanie danych, o których mowa w punkcie 3, było niemożliwe, w notatce podaje się przyczyny ich nieumieszczenia. W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nie nastąpiły skutki, notatka zawiera tylko informacje, o których mowa w punktach 1–6 i 11 oraz ust. 2. Notatka dokumentująca użycie lub wykorzystanie broni palnej zawiera także określenie nazwy, typu i numeru seryjnego użytej lub wykorzystanej broni palnej oraz rodzaju i ilości użytej amunicji.

W przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, którego skutkiem było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, notatka zawiera:

- 1) służbowe dane identyfikacyjne uprawnionego;
- 2) określenie czasu i miejsca użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 3) następujące dane osoby, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
  - c) datę urodzenia,
  - d) w przypadku osoby osadzonej w zakładzie karnym albo areszcie śledczym – dane, o których mowa w lit. a i c, oraz imię ojca;
- 4) określenie celu użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 5) informację o przyczynie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 6) określenie użytych lub wykorzystanych środków przymusu bezpośredniego i sposób ich użycia;
- 7) opis czynności zrealizowanych przed użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego i po użyciu lub wykorzystaniu tych środków;
- 8) opis skutków użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
- 9) informację o udzieleniu pierwszej pomocy i jej zakresie lub zapewnieniu wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe;
- 10) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
  - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo
  - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był uprawniony;
- 11) podpis uprawnionego.

Kwestię tę reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 roku w sprawie sposobu dokumentowania faktu użycia środków przymusu bezpośredniego przez strażników gminnych (miejskich) (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1719), obowiązujące od dnia 24 grudnia 2009 roku, które określiło: 1) sposób dokumentowania faktu użycia środków przymusu bezpośredniego; 2) zakres udzielania pierwszej pomocy; 3) zakres zapewnienia pomocy lekarskiej; 4) sposób przechowywania i rejestrowania środków przymusu bezpośredniego.

Utrwalenie użycia określonego środka także w notatce służbowej jest konieczne wówczas, jeżeli:

- 1) użycie środka nastąpiło wobec kobiety ciężarnej,
- 2) w wyniku użycia środka nastąpiło zranienie osoby lub pojawiły się widoczne objawy zagrożenia dla jej życia lub zdrowia,
- 3) w wyniku użycia środka nastąpiła śmierć osoby lub szkoda w mieniu,
- 4) strażnik odstępuje od udzielenia pierwszej pomocy.

Notatka służbowa powinna zawierać w szczególności:

- 1) imię i nazwisko oraz numer identyfikacyjny strażnika,
- 2) czas i miejsce użycia danego środka,
- 3) dane osoby, wobec której użyto określonego środka,
- 4) szczegółowe powody użycia środka przymusu bezpośredniego i jego rodzaj,
- 5) opis postępowania poprzedzającego użycie danego środka,
- 6) sposób użycia środka,
- 7) skutki użycia środka,
- 8) inne ważne okoliczności zdarzenia,
- 9) dane ustalonych świadków zdarzenia,
- 10) podpis strażnika sporządzającego notatkę.

W przypadku gdy w wyniku użycia środka przymusu bezpośredniego nastąpiła śmierć osoby lub szkoda w mieniu, w notatce służbowej utrwalą się również informacje o:

- 1) zawiadomieniu o zdarzeniu komendanta straży gminnej (miejskiej) lub osoby przez niego wyznaczonej oraz najbliższej jednostki Policji;
- 2) działaniach podjętych w celu zabezpieczenia miejsca zdarzenia.

Autor notatki służbowej przedkłada ją przełożonemu.

Odnosząc się do kwestii stosowania przez strażników miejskich środków przymusu bezpośredniego, istotny jest fakt, iż strażnik może stosować jedynie te, które odpowiadają potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji i niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym poleceniom. Powinny one być stosowane w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, w stosunku do której zostały zastosowane. Mogą być stosowane dopiero po uprzednim wezwaniu do zachowania się zgodnego z prawem oraz po bezskutecznym uprzedzeniu o ich użyciu (za wyjątkiem sytuacji, gdzie zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia, a także mienia). Jeżeli wskutek użycia środka przymusu bezpośredniego nastąpiłoby pogorszenie stanu zdrowia osoby, strażnik jest obowiązany niezwłocznie udzielić tej osobie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby lub na jej prośbę – zapewnić pomoc lekarską.

Dopiero wówczas jeżeli wymienione środki przymusu bezpośredniego okazałyby się niewystarczające lub ich użycie ze względu na okoliczności danego zdarzenia nie byłoby możliwe, to wówczas strażnik ma prawo użycia broni palnej bojowej. Powinno to jednakże następować „w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni, i nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób”.

Kwestię dotyczącą świadectwa broni reguluje *Ustawa z dnia 21 maja 1999 roku o broni i amunicji* (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 roku, poz. 576 z późn. zm.). Straż gminna (miejska) może uzyskać świadectwo na broń palną w związku z wykonywaniem zadań polegających na: 1) ochronie obiektów komunalnych i urzędzeń użyteczności publicznej, 2) konwojowaniu dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy. Po uzyskaniu świadectwa broni można nabywać broń i amunicję na następujących zasadach. Otóż na wniosek posiadającego pozwolenie na broń wydaje się zaświadczenie uprawniające do nabycia rodzaju i liczby egzemplarzy broni zgodnie z pozwoleniem, i amunicji do tej broni. Amunicję można nabywać na podstawie legitymacji posiadacza broni lub świadectwa broni, wyłącznie dla tej broni, która jest określona w legitymacji albo na podstawie świadectwa broni i pisemnego zamówienia podmiotu uprawnionego do nabycia amunicji. Ponadto straż gminna może posiadać świadectwo na środki służące obezwładnianiu przy pomocy energii elektrycznej odpowiedniej mocy, wymienionej w komentowanym przepisie.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA KOMENDY I ODDZIAŁÓW STRAŻY MIEJSKIEJ MIASTA KRAKOWA

Strażą kieruje Komendant, który jest przełożonym służbowym wszystkich zatrudnionych w Straży strażników, pracowników administracyjnych oraz pracowników zatrudnionych na stanowiskach pomocniczych i obsługi.

Komendantowi podlegają bezpośrednio²⁰³:

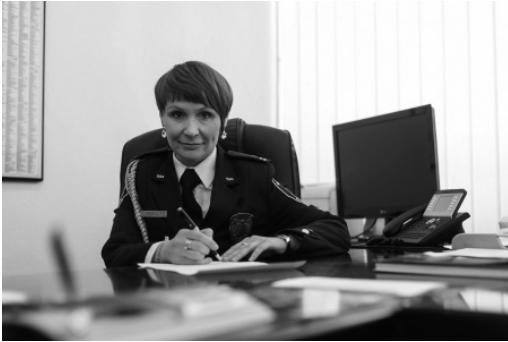
- 1) Zastępca Komendanta ds. logistyki,
- 2) Zastępca Komendanta ds. operacyjnych,
- 3) Zastępca Komendanta ds. prewencji,
- 4) Wydział Prawny i Kontroli Wewnętrznej,
- 5) osoby zatrudnione na samodzielnych stanowiskach.

Komendant **Adam MŁOT**

Fot. 9. Komendant Adam Młot

²⁰³ Uchwała nr LXXXVII/1130/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 2009 roku w sprawie nadania Regulaminu Straży Miejskiej Miasta Krakowa, §12.

Z-ca Komendanta ds. logistyki Marta CIEŚLA

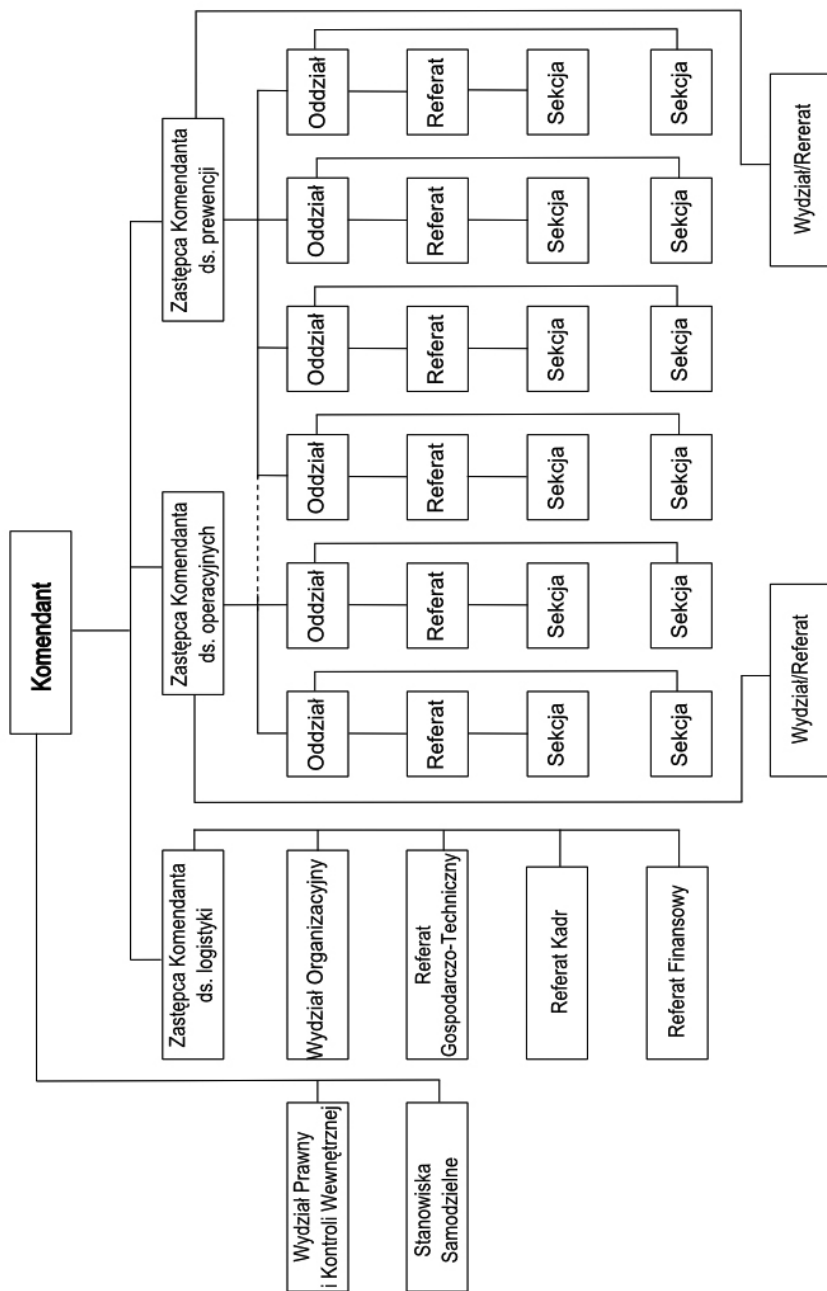
Fot. 10. Z-ca Komendanta ds. logistyki Marta Cieśla

Z-ca Komendanta ds. prewencji Radosław GADEK

Fot. 11. Z-ca Komendanta ds. prewencji Radosław Gądek

Z-ca Komendanta ds. operacyjnych Zbigniew ULMAN

Fot. 12. Z-ca Komendanta ds. operacyjnych Zbigniew Ulman

Rys. 1. Struktura organizacyjna Straży Miejskiej w Krakowie

W strukturze organizacyjnej Straży wyodrębnia się Oddziały, Wydziały, Referaty, Sekcje oraz samodzielne stanowiska, w tym w szczególności²⁰⁴:

- 1) Wydział Organizacyjny,
- 2) Wydział Prawny i Kontroli Wewnętrznej,
- 3) Referat ds. Wykroczeń,
- 4) Referat Gospodarczo-Techniczny,
- 5) Referat Finansowy,
- 6) Referat Kadr,
- 7) Referat Koordynacji Służby,
- 8) Referaty Rejonowe,
- 9) Referaty Ruchu Drogowego,
- 10) Referaty Patrolowo-Interwencyjne,
- 11) Referat Profilaktyki,
- 12) Sekcje Dyżurnych,
- 13) Sekcje Ekologiczne.

Pracą Oddziału i Wydziału kieruje Naczelnik, pracą Referatu Kierownik. Referatem Finansowym kieruje Główny Księgowy. Naczelnicy i kierownicy referatów kierują przyporządkowanymi im komórkami organizacyjnymi, zgodnie ze szczegółowym zakresem zadań, realizowanym przez te komórki oraz określonym dla nich szczegółowym zakresem obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności.

W krakowskiej Straży Miejskiej wyróżnia się trzy pionry:

1. W pionie logistycznym wyróżnia się:
  - 1) Wydział Organizacyjny,
  - 2) Referat Gospodarczo-Techniczny,
  - 3) Referat Finansowy,
  - 4) Referat Kadr.
2. W pionie prewencji wyróżnia się w szczególności:
  - 1) Referaty Rejonowe,
  - 2) Referat Profilaktyki,
  - 3) Sekcje Ekologiczne.
3. W pionie operacyjnym wyróżnia się w szczególności:
  - 1) Referat ds. Wykroczeń,
  - 2) Referat Koordynacji Służby,
  - 3) Referaty Ruchu Drogowego,
  - 4) Referaty Patrolowo-Interwencyjne,
  - 5) Sekcje Dyżurnych.

Do zadań Oddziału należy w szczególności realizacja ustawowych zadań Straży na podległym Oddziałowi terenie działania, z uwzględnieniem analizy występujących zagrożeń i pojawiających się potrzeb.

Do zadań Wydziału Organizacyjnego należy w szczególności bieżąca obsługa kancelaryjna, obsługa korespondencji Komendanta i Zastępców Komendanta, organizacja szkoleń podstawowych i ustawicznych, koordynowanie ponadoddziało-

²⁰⁴ Uchwała nr LXXXVII/1130/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 2009 roku w sprawie nadania Regulaminu Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

wych przedsięwzięć, zarządzanie siecią telekomunikacyjną i łączności, tworzenie sprawozdań, planów i analiz dotyczących funkcjonowania jednostki

Do zadań Wydziału Prawnego i Kontroli Wewnętrznej należy w szczególności koordynacja działań w zakresie obsługi prawnej jednostki, prowadzenie postępowań skargowych, planowanie, organizowanie i przeprowadzanie kontroli wewnętrznych, współpraca w zakresie tworzenia regulacji wewnętrznych.

Do zadań Referatu ds. Wykroczeń należy w szczególności prowadzenie czynności wyjaśniających, sporządzanie wniosków o ukaranie, reprezentowanie Straży w postępowaniu przed sądem.

Do zadań Referatu Gospodarczo-Technicznego należy w szczególności organizacja zaplecza materiałowo-technicznego, prowadzenie archiwum, koordynacja i nadzór nad majątkiem ruchomym i nieruchomym, realizacja procesów inwestycyjnych.

Do zadań Referatu Finansowego należy w szczególności obsługa finansowo-księgowa jednostki.

Do zadań Referatu Kadr należy w szczególności prowadzenie spraw kadrowych, kontrola dyscypliny pracy i sprawy socjalne.

Do zadań Referatu Koordynacji Służby należy w szczególności koordynacja wykorzystania sił i środków, współdziałanie z innymi służbami dyżurnymi miasta, obsługa zgłoszeń kierowanych na numer alarmowy Straży Miejskiej.

Do zadań Referatów Rejonowych należy w szczególności patrolowanie przypisanych rejonów, diagnozowanie występujących tam zagrożeń, podejmowanie współpracy w tym zakresie z innymi podmiotami, instytucjami i społecznością lokalną.

Do zadań Referatów Ruchu Drogowego należy w szczególności czuwanie nad porządkiem i egzekwowanie przepisów prawa o ruchu drogowym w zakresie posiadanych kompetencji.

Do zadań Referatów Patrolowo-Interwencyjnych należy w szczególności reagowanie na wszelkie przejawy łamania prawa, ze szczególnym uwzględnieniem czynów o charakterze chuligańskim.

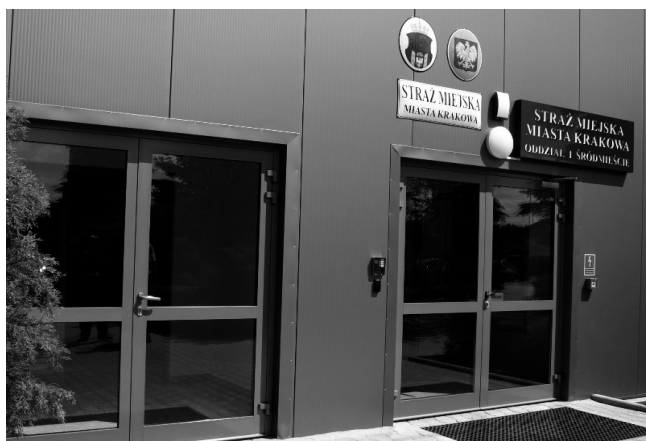
Do zadań Referatu Profilaktyki należą w szczególności działania profilaktyczne na terenie placówek oświatowych, patrolowanie terenów przyszkolnych.

Do zadań Sekcji Dyżurnych należy w szczególności przyjmowanie i zlecenie do realizacji zgłoszeń interwencyjnych, reagowanie na ujawnione przejawy łamania prawa, koordynacja pracy strażników w terenie.

Do zadań Sekcji Ekologicznych należy w szczególności prowadzenie działań proekologicznych, egzekwowanie przestrzegania określonych przepisami wymogów w zakresie utrzymania porządku i czystości w gminie i ochrony środowiska.

W Krakowie mamy obecnie cztery oddziały Straży Miejskiej.

Oddział I Śródmieście (ul. Walerego Sławka 10) obejmuje działalnością dzielnice: I, II i III, zajmujące powierzchnię 18,13 km² i zamieszkałe przez około 137 512 osób.

Fot. 13. Oddział I Śródmieście

Na terenie tym znajdują się placówki konsularne, instytucje państwowe i samorządowe, kulturalne, banki, hotele, centra handlowe i usługowe, wyższe uczelnie. Teren Starego Miasta jest miejscem oficjalnych wizyt państwowych, imprez masowych: kulturalnych i sportowych, targów.

Oddział II Krowodrza (ul. Stachiewicza 3) swoją działalnością obejmuje dzielnice: IV, V, VI i VII, zajmujące powierzchnię 70,2 km², a zamieszkałe przez około 160 714 osób.

Fot. 14. Oddział II Krowodrza

Obszar działania oddziału ma mocno zróżnicowaną zabudowę – od typowo miejskiej (Nowa Wieś, Łobzów), przez duże osiedla mieszkaniowe (Widok, Azory, Prądnik Biały), po tereny z przewagą domów jednorodzinnych (Wola Justowska), a nawet wiejskie (Mydlniki, Tonie). Na terenie tego oddziału znajdują się też liczne miejsca rekreacji i wypoczynku (Błonia, Las Wolski, Sikornik).

Oddział III Nowa Huta (os. Centrum C 9) działalnością swą obejmuje dzielnice: XIV, XV, XVI, XVII i XVIII, zajmujące powierzchnię 118,2 km² i zamieszkałe przez 212 273 osób.

Fot. 15. Oddział III Nowa Huta

Teren oddziału charakteryzuje się zróżnicowaną zabudową – od dużych osiedli mieszkaniowych, do wiejskich domów, wraz z przyległymi gospodarstwami rolnymi. Znajdują się tam także wielkie zakłady pracy: Huta im. Tadeusza Sendzimira, Elektrociepłownia, Krakowskie Zakłady Tytoniowe oraz liczne firmy budowlane.

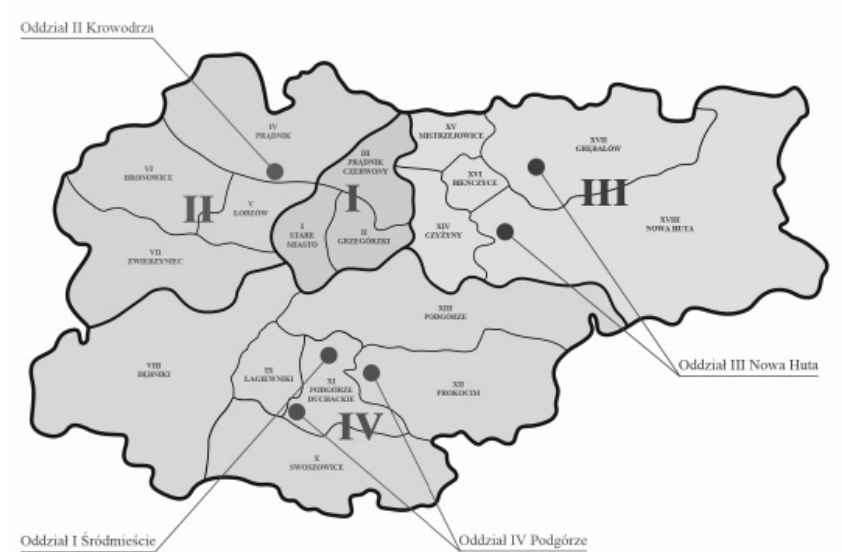
Oddział IV Podgórze (Cechowa 19) działalnością swą obejmuje dzielnice VIII, IX, X, XI, XII i XIII, zajmujące obszar 120,3 km², zamieszkały przez około 236 124 osób.

Fot. 16. Oddział IV Podgórze

Obszar działania oddziału jest rozległy i posiada zróżnicowaną zabudowę. Spotykamy tu zarówno duże osiedla mieszkaniowe (Kurdwanów, Podwawelskie, Ruczaj, Prokocim Nowy, Kozłówek, Bieżanów Nowy), zabudowę miejską (Rynek Dębnicki, Rynek Podgórski) oraz osiedla o zabudowie wiejskiej wraz z przyległymi

gospodarstwami rolnymi (Rybitwy, Swoszowice, Skotniki). W rejonie działania oddziału są też położone duże zakłady przemysłowe (Armatura), centra handlowo-usługowe, ośrodki kultu.

Rys. 2. Lokalizacja oddziałów Straży Miejskiej na terenie Krakowa

SYSTEM SZKOLEŃ W STRAŻY MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

Jednym z warunków działalności Straży Miejskiej Miasta Krakowa, nierozdzielnie związanym z jej systematycznym rozwojem, jest doskonalenie kadr pracowniczych – strażników oraz pozostałych pracowników Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Obowiązek stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych wynika z przepisów *Ustawy o strażach gminnych* oraz *Zarządzenia Nr 35/OR/15 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 29 kwietnia 2015 roku w sprawie wprowadzenia w Straży Miejskiej Miasta Krakowa Systemu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego*.

Strażnicy przechodzą różnego rodzaju szkolenia: podstawowe, ustawiczne, doskonalące.

SZKOLENIA PODSTAWOWE

Potrzeby szkoleniowe Straży Miejskiej wynikają m.in. z ustawy i aktów wykonawczych do ustawy²⁰⁵:

Art. 10. 1. Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego, wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, wykonują pracownicy straży, zwani dalej „strażnikami”, po ukończeniu z wynikiem pozytywnym szkolenia podstawowego, o którym mowa w art. 25. [...]

Art. 25. 1. Strażnika zatrudnia się po raz pierwszy na czas określony nie dłuższy niż 12 miesięcy, w ramach którego odbywa szkolenie podstawowe.

2. Szkolenie podstawowe kończy się egzaminem, który przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji. Członkowie komisji powinni posiadać wiedzę, umiejętności i doświadczenie w zakresie wynikającym z programu szkolenia podstawowego.

Minimalny zakres szkolenia podstawowego określa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich)²⁰⁶.

²⁰⁵ *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych* (Dz.U. z 1997, nr 123 poz. 779 z późn. zm.).

²⁰⁶ *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 grudnia 2009 roku w sprawie szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich)* (Dz.U. z 2009 roku, nr 220, poz. 1731).

Na podstawie art. 25, ust. 5 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych (Dz.U. z 1997, nr 123, poz. 779, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa minimalny zakres programu szkolenia podstawowego strażników gminnych (miejskich), zwanych dalej „strażnikami”, formy szkolenia, warunki i zakres udziału Policji w szkoleniu podstawowym, sposób powoływania, skład i tryb działania komisji egzaminacyjnych, obowiązki przewodniczącego komisji, formę egzaminu oraz organ właściwy do wydania świadectwa złożenia egzaminu i wzór świadectwa.

2. Minimalny zakres programu szkolenia podstawowego strażników określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

§ 2. 1. Szkolenie podstawowe strażników mogą prowadzić wyłącznie:

- 1) jednostki organizacyjne Policji,
- 2) jednostki straży gminnych (miejskich), zwane dalej „strażami”,
- 3) inne podmioty działające na podstawie przepisów o działalności gospodarczej albo przepisów o systemie oświaty –zwane dalej „podmiotami szkolącymi”, zgodnie z umową zawartą z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), dla straży umiejscowionej w strukturze urzędu gminy, albo komendantem straży dla straży będącej jednostką organizacyjną gminy.

2. Szkolenie podstawowe w zakresie przedmiotów, o których mowa w lp. 10–14 załącznika nr 1 do rozporządzenia, prowadzi wyłącznie Policja.

§ 3. Właściwy miejscowo dla miejsca prowadzenia szkolenia komendant wojewódzki Policji, zwany dalej „właściwym komendantem wojewódzkim Policji”, zatwierdza:

- 1)szczegółowy program szkolenia podstawowego, opracowany przez podmiot szkolący;
- 2)testy do części pisemnej egzaminu, zestawy pytań do części ustnej egzaminu i zestawy praktycznych umiejętności, przygotowane przez podmiot szkolący.

§ 4. Szkolenie podstawowe strażników jest prowadzone stacjonarnie w formie wykładów, ćwiczeń, zajęć praktycznych i warsztatowych.

§ 5. Szkolenie podstawowe kończy się egzaminem z zakresu wiedzy i umiejętności określonego w szczegółowym programie szkolenia.

§ 6. 1. Powołanie komisji egzaminacyjnej przez właściwego komendanta wojewódzkiego Policji następuje na pisemny wniosek podmiotu szkolącego.

§ 8. Strażnik przystępuje do egzaminu kończącego szkolenie podstawowe po ukończeniu wszystkich przewidzianych szczegółowym programem przedmiotów szkolenia.

§ 9. 1. Egzamin składa się z części pisemnej, ustnej i praktycznej.

2. Część pisemna egzaminu polega na rozwiązaniu testu składającego się z 60 pytań zawierających po trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Za każdą prawidłową odpowiedź strażnik uzyskuje 1 punkt. Czas przeznaczony na rozwiązanie testu wynosi 60 minut.

3. Część ustna egzaminu polega na udzieleniu odpowiedzi na trzy tematy wylosowane przez strażnika z przygotowanego zestawu pytań.

4. Część praktyczna egzaminu polega na zaprezentowaniu trzech praktycznych umiejętności nabytych w czasie trwania szkolenia, wylosowanych przez strażnika z przygotowanego zestawu praktycznych umiejętności.

Lp.	Przedmiot	Liczba godzin
1	Organizacja i zadania straży gminnych (miejskich)	9
2	Podstawowe zagadnienia prawa administracyjnego dla potrzeb pracowników straży gminnych (miejskich)	10
3	Część ogólna prawa karnego i prawa wykroczeń	20
4	Część szczególna prawa karnego i prawa wykroczeń	20
5	Postępowanie w sprawach o wykroczenia ze szczególnym uwzględnieniem przepisów Kodeksu postępowania karnego, mających zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia	45
6	Wybrane zagadnienia postępowania administracyjnego, w odniesieniu do przepisów o transporcie drogowym	20
7	Wybrane zagadnienia z zakresu postępowania w sprawach nieletnich	8
8	Elementy kryminalistyki	6
9	Podstawowe elementy psychologii	20
10	Wybrane zagadnienia z prewencji	30
11	Użycie środków przymusu bezpośredniego	10
12	Podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania konwojów	7
13	Podstawowe wiadomości z zakresu organizacji i zasad wykonywania ochrony obiektów	8
14	Wybrane zagadnienia z zakresu ruchu drogowego z uwzględnieniem wybranych zagadnień z zakresu szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach	32
15	Wybrane zagadnienia z techniki i taktyk interwencji	60
16	Wybrane zagadnienia z łączności	2
17	Udzielanie pierwszej pomocy	20
18	Organizacja, zakres i sposoby współdziałania z właściwymi podmiotami w zakresie ochrony porządku w gminie oraz w zakresie ochrony ludności i zarządzania kryzysowego	5
19	Praktyka zawodowa odbywana w jednostce straży gminnej (miejskiej)	160
20	Egzamin	
	OGÓŁEM	492

SZKOLENIA USTAWICZNE

Obowiązkowe szkolenie ustawiczne prowadzone dla strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa ma na celu zapoznanie ich ze zmianami w przepisach, uzupełnianie wiedzy i umiejętności zawodowych, szczególnie w zakresach, w których

stwierdzono braki, utrwalanie zdobytej wiedzy oraz nabywanie i doskonalenie umiejętności praktycznych, w tym ogólnej sprawności fizycznej strażników.

Celem doskonalenia zawodowego jest nabywanie, aktualizowanie, rozszerzanie oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych strażników, wymaganych przy wykonywaniu przez nich zadań i czynności służbowych, wymiana doświadczeń zawodowych, zwiększanie efektywności pracy. Szkolenie ustawiczne jest organizowane przez Wydział Organizacyjny Straży Miejskiej Miasta Krakowa, który pełni rolę organizatora oraz koordynatora szkoleń prowadzonych w jednostce.

Szkolenie jest jednym z elementów mających bezpośredni wpływ na jakość zadań wykonywanych przez strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa, jako instytucji powołanej do ochrony spokoju i porządku na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych jest również jednym z obowiązków strażnika, wynikającym bezpośrednio z przepisów prawa – art. 27 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych.

Szkolenie ustawiczne, realizowane w jednostce, prowadzone jest w systemie dwumiesięcznym, w cyklu ośmiogodzinnym, w tym cztery godziny zajęć teoretycznych oraz cztery godziny zajęć z zakresu taktyki i technik interwencyjnych. Rozkład godzinowy, w zależności od potrzeb, może ulegać zmianom. Szkolenie ustawiczne przeznaczone jest dla wszystkich strażników pełniących służbę patrolową w terenie, a przede wszystkim dla strażników referatów rejonowych oraz patrolowo-interwencyjnych, a w uzasadnionych przypadkach również dla pozostałych strażników. Winna zostać również utrzymana zasada rozpoczęcia każdego cyklu szkoleniowego spotkaniem (szkoleniem adresowanym do kierowników referatów), którzy w ten sposób będą mieć realny wpływ na ostateczny kształt szkolenia realizowanego następnie ze strażnikami.

Szkolenie w zakresie taktyki i technik interwencji powinno natomiast położyć większy nacisk na rozwój sprawności fizycznej strażników oraz kształcenie umiejętności specjalnych, takich jak: posługiwanie się środkami przymusu bezpośredniego, opanowanie technik interwencyjnych oraz zachowań obronnych, poznanie zasad bezpieczeństwa indywidualnego i zespołowego w różnych sytuacjach taktycznych. Oczywiście w programie nie może zabraknąć zagadnień prawnych, związanych przede wszystkim z posiadanymi uprawnieniami i realizowanymi zadaniami.

Wszyscy strażnicy miejscy podlegają następującym szkoleniom:

1. Wiedza teoretyczna oraz szkolenie z wybranych zagadnień psychologii:
  - Omówienie zmian w ustawie Prawo o ruchu drogowym i innych przepisach PRD, ze szczególnym uwzględnieniem przepisów obowiązujących na drogach wewnętrznych oraz przepisów dotyczących zatrzymania i postoju pojazdów.
  - Przypomnienie zasad obowiązujących przy potwierdzaniu danych osobowych.
  - Omówienie zasad obowiązujących przy postępowaniu z cudzoziemcami.
  - Przypomnienie podstawowych regulacji wewnętrznych obowiązujących w SMMK m.in. omówienie instrukcji dotyczącej metod i form wykonywania zadań przez strażnika rejonowego.

- Omówienie zaleceń pokontrolnych, dotyczących sposobu dokumentowania realizowanych czynności oraz informowania stron o uprawnieniach procesowych.
  - Omówienie zaleceń pokontrolnych, dotyczących poprawności postępowania przy rejestrowaniu, prowadzeniu i ewidencjonowaniu notatników służbowych zgodnie z wymogami określonymi w instrukcji stanowiącej załącznik do *Zarządzenia 11/ZO/15 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 3 lutego 2015 roku*.
  - Sposoby radzenia sobie z agresją.
  - Wybrane zagadnienia z komunikacji interpersonalnej.
  - Stres psychologiczny.
  - Interwencje wobec osób zaburzonych psychicznie.
  - Techniki autoprezentacji i wystąpienia publicznego.
2. Pierwsza pomoc przedmedyczna
- Zasady bezpieczeństwa przy udzielaniu pomocy w kontekście pracy funkcjonariuszy Straży Miejskiej.
  - Doskonalenie techniki prowadzenia Resuscytacji Krążeniowo-Oddechowej z naciskiem na poprawność wykonywania uciśnień.
  - Doskonalenie prowadzenia RKO z użyciem AED w trudnych warunkach – zasady bezpieczeństwa.
  - RKO w przypadkach szczególnych.
3. Taktyka i techniki interwencji
- Doskonalenie praktycznych umiejętności zawodowych odbywa się na bazie ogólnej sprawności fizycznej oraz podstawowych cech motorycznych strażników.
  - W roku szkoleniowym 2015/2016 w ramach szkolenia z taktyki i technik interwencji szczególna uwaga została zwrócona na zagadnienia:
    - Ćwiczenia ogólnorozwojowe.
    - Użycie lub wykorzystanie do interwencji ŚPB (ćwiczenia praktyczne).
    - Rodzaje interwencji.
    - Pokonywanie biernego i czynnego oporu.
    - Przeciwdziałanie naruszeniu nietykalności cielesnej.
    - Odpieranie czynnej napaści.

SZKOLENIA DOSKONALĄCE

Równoległe ze szkoleniem ustawicznym organizowane będzie, zgodnie z doraźnymi potrzebami, szkolenie doskonalące strażników lub pracowników Straży Miejskiej Miasta Krakowa, którego celem będzie uzupełnianie wiedzy teoretycznej i praktycznych umiejętności zawodowych niezbędnych na określonych stanowiskach pracy. Szkolenie takie będzie przeznaczone dla komórek specjalistycznych, takich jak sekcje: ekologiczne, wykroczeń, profilaktyki, dyżurnych oraz dla naczelników oddziałów i kierowników referatów. Tematyka szkoleń powinna być dosto-

sowana do potrzeb odbiorców, w głównej mierze wskazywana przez nich samych, jak i przez ich bezpośrednich przełożonych.

W trakcie szkoleń doskonalących omawiane są zagadnienia specjalistyczne pomocne w realizacji podstawowych zadań poszczególnych komórek. Strażnicy korzystają z wiedzy i doświadczeń specjalistów wewnętrznych jak i zewnętrznych. Spotkania te są również okazją do wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi osobami, ujednoczenia sposobu postępowania oraz rozwiązywania pojawiających się bieżących problemów. Ze względu na specyfikę realizowanych zadań grupy strażników objęte są również szkoleniem psychologicznym na podstawie odrębnych, szczegółowych planów. W ramach spotkań szkoleniowych omawiane są także wybrane zagadnienia z zakresu taktyki i technik interwencji oraz zwrócona zostanie uwaga na ogólną sprawność fizyczną osób objętych tą formą szkolenia.

Kadra kierownicza jednostki jest również objęta szkoleniem specjalistycznym. Jednym z podstawowych elementów takiego szkolenia są zagadnienia obejmujące zarządzanie zasobami ludzkimi oraz dotyczące dokonywania okresowej oceny pracownika. Ze względu na specyfikę zagadnienia, szkolenie takie zostanie przygotowane i przeprowadzone przez podmiot zewnętrzny. W zależności od aktualnych potrzeb wynikających z wprowadzanych nowych aktów prawnych, zaleceń pokontrolnych czy też audytów jakości realizowane są dodatkowe szkolenia dla kadry kierowniczej. Szkolenia te obejmują również elementy bezpieczeństwa strażników w trakcie wykonywania zadań, taktyki i technik interwencji, w szczególności skuteczności i poprawności przeprowadzania interwencji.

1. Wiedza teoretyczna oraz szkolenie z wybranych zagadnień psychologii (szkoleniu podlegają Sekcje Dyżurnych, Wykroczeń i Profilaktyki)
  - Zajęcia warsztatowe z technik komunikacji (zróżnicowane w zależności od grupy).
  - Techniki autoprezentacji i wystąpienia publicznego.
  - Techniki negocjacji i mediacji.
  - Elementy psychologii zarządzania.
2. Taktyka i techniki interwencji (szkoleniu podlegają Sekcje Dyżurnych, Wykroczeń i Profilaktyki oraz kadra kierownicza)
  - Założenia taktyczne, a w szczególności szybkość i skuteczność przeprowadzania interwencji.
  - Sposoby dowodzenia, wsparcia i komunikacji między funkcjonariuszami.
  - Współpraca między patrolami.
  - Wzajemna asekuracja działań funkcjonariuszy podczas interwencji w stosunku do pojedynczej osoby oraz grupy kilku lub kilkunastu osób.
  - Sposoby użycia lub wykorzystania podczas interwencji siły fizycznej w postaci technik transportowych, obrony lub obezwładnienia, a także ręcznych miotaczy substancji obezwładniających i kajdanek.

Dokumentację doskonalenia zawodowego strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa stanowią:

- Plan szkolenia ustawicznego dla strażników Straży Miejskiej Miasta Krakowa na dany rok.

- Plan szkolenia ustawicznego na okres szkolenia.
- Listy obecności.
- Dokumentacja testów wiedzy.

Szczegółowe programy poszczególnych szkoleń danego cyklu na następne lata każdorazowo dostosowywane są do aktualnych regulacji prawnych, bieżących potrzeb poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki, jak również uwzględniają zalecenia pokontrolne oraz efekty postępowań skargowych czy też uwagi przekazywane przez Wydział Prawny i Kontroli Wewnętrznej lub Naczelników Oddziałów, a także wyniki audytów jakości. Dodatkowo programy te zawierają terminy szkoleń oraz wykazy ilościowe uczestników szkolenia przypadające na poszczególne komórki organizacyjne (Oddziały).

PROGRAMY PROFILAKTYCZNE REALIZOWANE PRZEZ STRAŻ MIEJSKĄ

Urząd Miasta Krakowa w 1998 roku zlecił firmie VRG Strategy przeprowadzenie wśród mieszkańców miasta badań „Mieszkańcy o problemach Krakowa”. Po analizie wyników stwierdzono, że mieszkańcy jako najważniejszą kwestię podnosili problematykę bezpieczeństwa, a jako główne źródło zagrożeń wskazywali agresywną młodzież, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, kradzieże, rozboje, bójki i pobicia. Dodatkowo Raport Policji za 1998 rok wskazał znaczny wzrost przestępczości w mieście. W związku z tym Rada Miasta Krakowa uchwaliła w grudniu 1999 roku Program Poprawy Bezpieczeństwa dla Krakowa „Bezpieczny Kraków”, który realizuje m.in. Straż Miejska²⁰⁷.

Zakres programu obejmuje koordynację działań służb i instytucji zajmujących się dbałością o bezpieczeństwo w mieście – Straży Miejskiej, Policji, Straży Pożarnej, jednostek miejskich, wydziałów UMK, organizacji pozarządowych. Program „Bezpieczny Kraków” prowadzi i inicjuje szeroki zakres prac w różnych segmentach bezpieczeństwa.

Główne cele Programu to²⁰⁸:

- poprawa stanu i poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców,
- stworzenie miejskiego monitorowania, planowania i koordynacji działań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Główne zadania Programu:

1. Skuteczne działania, ograniczające i eliminujące najbardziej uciążliwe zagrożenia.
2. Promowanie bezpiecznych zachowań i wypoczynku wśród krakowian i turystów.
3. Organizowanie ciekawych i rozwijających zajęć, wypoczynku dla dzieci i młodzieży.
4. Informowanie mieszkańców o działaniach Programu oraz zachęcanie do uczestnictwa.
5. Koordynacja pracy służb i jednostek w różnych zakresach działań dotyczących bezpieczeństwa (działania represyjne, prewencyjne, komunikacyjne, informacyjne i inne).

---

²⁰⁷ *Bezpieczny Kraków. Program poprawy bezpieczeństwa dla Miasta Krakowa. Uchwalony przez Radę Miasta Krakowa w dniu 22 grudnia 1999 roku, Kraków 1999, s. 9–17.*

²⁰⁸ *Bezpieczny Kraków. Program poprawy bezpieczeństwa dla Miasta Krakowa. Uchwalony przez Radę Miasta Krakowa w dniu 22 grudnia 1999 roku, Kraków 1999, s. 6–14.*

Program „Bezpieczny Kraków” składa się z następujących segmentów:

1. Restrykcyjno-represyjnego

Cele:

- skuteczne zwalczanie przestępczości zorganizowanej (rynek narkotykowy, gangi i inne grupy przestępcze) – jej osłabianie i rozpraszanie,
- przeciwdziałanie i skuteczne ściganie sprawców ciężkich i brutalnych przestępstw (rozboje, pobicia, wymuszenia),
- zwalczanie przestępczości pospolitej (np. kradzieże: kieszonkowe, mienia, samochodów, włamania),
- ograniczenie przestępczości nieletnich i wybryków chuligańskich,
- poprawa bezpieczeństwa dojazdu miejskimi środkami transportu.

Zadania:

- realizacja programów kierunkowych, ich monitorowanie i aktualizacja,
- kontrola i obserwacja miasta przez siły porządkowe poprzez samodzielne patrole Policji i Straży Miejskiej, z włączeniem mieszkańców oraz firm agencji ochrony osób i mienia,
- uproszczenie procedur przyjmowania zgłoszeń alarmowych, z włączeniem anonimowego telefonu „Pomagajmy sobie” wraz z systemem nagradzania,
- wdrożenie procedury szybkiego reagowania na zgłoszenia o zagrożeniu,
- dokonanie analizy zagrożeń i określenie „stref zagrożeń”,
- stworzenie systemu łączności bieżącej w komunikacji miejskiej,
- identyfikacja i rozpraszanie agresywnych grup w mieście,
- wprowadzenie planowego „przechesywania” miejsc zagrożonych i inwigilacji środowisk przestępczych.

W ramach tego segmentu prowadzone są następujące akcje:

„Pomagajmy sobie”

Głównym celem programu jest zwiększenie ilości gromadzonych przez Policję informacji o przestępstwach i ich sprawcach. Przyjmowanie zgłoszeń w systemie całodobowym, bezpłatnym, zapewniającym anonimowość.

„Dzielnicowe Zespoły Koordynacyjne”

Program, skierowany do wszystkich mieszkańców Krakowa, ma za zadanie zahamowanie nieporządku i przestępczości poprzez aktywizację środowisk lokalnych.

„Zero tolerancji”

Celem programu jest ograniczenie liczby popełnianych czynów karalnych poprzez wykorzystanie odstrasżającego mechanizmu nieuchronności kary. Podstawowym założeniem programu jest podejmowanie działań restrykcyjnych wobec wszystkich sprawców czynów naruszających przepisy prawa, choćby ich stopień społecznego niebezpieczeństwa był niewielki.

Fot. 24. Program „Zero tolerancji”

„Dealer”

Głównym zadaniem programu jest zlikwidowanie stałych miejsc gromadzenia się narkomanów i ograniczenie liczby popełnianych przez nich przestępstw, ograniczenie możliwości działania dealerów w rejonach placówek oświatowo-wychowawczych oraz na ich terenie i związanej z tym przestępczości, zahamowanie zjawiska sięgania osób nieletnich po środki odurzające.

„Nasz Dzielnicowy”

Celem programu jest zacieśnienie współpracy pomiędzy dzielnicowymi i mieszkańcami poszczególnych rewirów poprzez nawiązanie osobistego kontaktu, podanie numeru telefonu interwencyjnego danego komisariatu, wręczenie wizytówki z numerem telefonu komórkowego policjanta.

Fot. 25. Program „Nasz dzielnicowy”

„Chrońmy młodzież”

Program polega na ograniczaniu przestępczości rówieśniczej i demoralizacji nieletnich zjawiskami patologicznymi oraz zminimalizowaniu możliwości stania się ofiarą przestępstwa.

Fot. 26. Program „Chrońmy młodzież”

2. Prewencyjno-wychowawczego:

Cele:

- zapobieganie powstawaniu zagrożeń,
- likwidacja skutków zagrożeń.

Zadania:

- rozbudowa i doposażenie bazy sportowo-rekreacyjnej,
- tworzenie i wspieranie funkcjonowania wielofunkcyjnych „Parków Rodziny”,
- utworzenie ośrodków rekreacyjno-edukacyjnych, głównie w zasobach szkolnych,
- zapewnienie funkcjonowania odpowiedniej liczby świetlic socjoterapeutycznych,
- opracowanie, dopracowanie i wdrożenie programów kierunkowych,
- opracowanie katalogu sankcji szkolnych.

W ramach tego segmentu prowadzone są następujące akcje:

„Współpracujemy”

Podstawowym celem programu jest aktywny kontakt na gruncie lokalnym pomiędzy szkołami, przedstawicielami służb publicznych oraz rodzicami celem ochrony młodych ludzi przed negatywnymi zachowaniami, podniesienie stanu wiedzy o odpowiedzialności prawnej, poprawa stanu bezpieczeństwa na terenie i wokół szkół.

Fot. 27. Program „Współpracujmy”

„Młody las”

Program ma na celu poszerzenie oferty bezpłatnych zajęć pozaszkolnych kierowanych do młodych ludzi, zgodnie z zasadą położenia akcentu na działania prewencyjne (poprzez sport i rekreację).

„Niebieska karta”

Program ma na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

„Giełda pracy”

Celem programu jest ograniczenie bezrobocia na terenie miasta Krakowa przez umożliwienie jak największej grupie osób podjęcia pracy.

„Program pomocy ofiarom przestępstw i patologii społecznych”

Udzielanie wszechstronnej, bezpłatnej pomocy prawnej i psychologicznej ofiarom przestępstw i patologii społecznych.

„Bezpieczny dojazd”

Program ma na celu zredukowanie poczucia zagrożenia oraz zwiększenie bezpieczeństwa pasażerów miejskiej komunikacji publicznej.

„Unikaj zagrożeń”

Celem programu jest kształtowanie u dzieci i młodzieży umiejętności unikania sytuacji stania się ofiarą przestępstwa poprzez uczenie prawidłowych, bezpiecznych zachowań.

Fot. 28. Program „Unikaj zagrożeń”

„Pierwsza pomoc przedmedyczna”

Propagowanie właściwych zachowań oraz podnoszenie umiejętności wśród krakowian, zwłaszcza dzieci i młodzieży, w kwestii udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

3. Porządkowego

Cele:

- utrzymanie porządku w mieście,
- zapewnienie przestrzegania norm prawnych.

Zadania:

- kontrola utrzymania czystości i porządku przez właścicieli i zarządców nieruchomości,
- eliminowanie „dzikich” wysypisk, nieprawidłowego gromadzenia i usuwania odpadów,
- egzekwowanie usuwania wraków samochodów,
- przeciwdziałanie niewłaściwemu postępowaniu właścicieli zwierząt,
- kontrola zezwoleń i warunków sanitarnych punktach handlowych,
- kontrola przestrzegania przepisów dotyczących ograniczenia sprzedaży alkoholu i nikotyny nieletnim,
- kontrola bezpieczeństwa w i wokół lokali gastronomicznych, rozrywkowych i hoteli,
- usuwanie skutków chuligaństwa i wandalizmu,
- kontrola imprez masowych,
- Krakowski Certyfikat – „Bezpieczny Kraków” dla firm – agencji ochrony osób i mienia oraz detektywistycznych.

W ramach tego segmentu prowadzone są następujące akcje:

„Czyste miasto”

Program mający na celu poprawę estetyki ścisłego centrum miasta.

Fot. 29. Program „Czyste miasto”

„Czyste place zabaw i piaskownice”

Celem programu jest poprawa stanu czystości oraz bezpieczeństwa placów zabaw i piaskownic.

„Bezpieczne lokale”

Celem programu jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa wśród klientów lokali gastronomicznych. Podstawowym zadaniem jest eliminowanie lokali, w których prowadzony jest handel narkotykami oraz sprzedaż alkoholu nieletnim.

4 Komunikacyjnego

Cele:

- poprawa bezpieczeństwa pieszych,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu kołowym.

Zadania:

- realizacja programów kierunkowych,
- bieżące monitorowanie sytuacji na drogach i ulicach Krakowa, aktualizacja „map zagrożeń” komunikacyjnych,
- współpraca ze środowiskami lokalnymi, taksówkarzami i firmami ubezpieczeniowymi.

W ramach tego segmentu prowadzone są następujące akcje:

„Bezpieczne dojsię do szkoły”

Celem programu jest zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w rejonach szkół. W ramach programu „Bezpieczne dojsię do szkoły” miasto regularnie nieodpłatnie przekazuje do krakowskich szkół elementy odblaskowe dla wszystkich uczniów z klas zerowych lub pierwszych. Dzięki tej corocznej akcji, prowadzonej przed rozpoczęciem sezonu jesienno-zimowego, pragniemy chronić najmłodszych uczestników ruchu przed niebezpieczeństwem na drodze, a także skłonić nauczycieli do poruszenia na lekcjach problematyki bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Fot. 30. Program „Bezpieczne dojście do szkoły”

„Bezpieczne lato” i „Bezpieczne ferie”

Celem programów jest umożliwienie bezpiecznego wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży poprzez zapewnienie atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu w mieście.

„Radar”

Celem programu jest ograniczenie liczby zdarzeń drogowych, w których głównymi przyczynami były: nadmierna prędkość oraz nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu na skrzyżowaniach.

„Koezystencja”

Celem programu jest zapewnienie bezpieczeństwa pieszych poruszających się po drogach oraz propagowanie bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

„Trzeźwość”

Celem programu jest ograniczenie liczby nietrzeźwych kierowców poprzez prowadzenie wzmożonych działań kontrolnych, ukierunkowanych na ujawnianie i eliminowanie z ruchu nietrzeźwych użytkowników dróg.

„Bezpieczne skrzyżowania i ulice”

W programie ujęto zadania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa w tych miejscach układu komunikacyjnego miasta, gdzie stwierdzono występowanie znaczącego zagrożenia bezpieczeństwa ruchu. Program jest corocznie aktualizowany.

Certyfikat Jakości „Bezpieczny Kraków”

Konkurs dla firm ochrony osób i mienia.

Nagroda „Bezpieczny Kraków”

Nagroda przyznawana corocznie funkcjonariuszom Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej za wzorowe osiągnięcia dla poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie.

Rys. 3. Certyfikat jakości bezpieczny Kraków

1. Zagrożeń kryzysowych

Cele:

- usprawnienie reakcji na zagrożenie klęskami żywiołowymi.

Zadania:

- usprawnienie systemu powiadamiania i reagowania w sytuacjach zagrożeń dla miasta Krakowa,
- prewencja przeciwpowodziowa,
- ograniczanie skutków powodzi,
- zabezpieczenie mieszkańców w przypadku uwolnienia się niebezpiecznych środków chemicznych,
- zabezpieczenie mieszkańców oraz reagowanie w sytuacji katastrof budowlanych,
- podejmowanie odpowiednich działań w przypadku ujawnienia niewypałów i niewybuchów,
- planowanie, organizacja obrony cywilnej i powszechnej samoobrony mieszkańców na wypadek wojny.

2. Promocyjno-informacyjnego

Cele:

- uzyskanie akceptacji i poparcia społecznego dla prowadzonych działań,
- stworzenie sprawnego systemu przepływu informacji pomiędzy organami wykonawczymi programu a mieszkańcami,
- pozyskiwanie współpracowników do realizacji programu.

Zadania:

- współpraca z mediami,
- propagowanie elementów prewencyjnych programu wśród krakowian, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży poprzez informacje zamieszczone w prasie, radiu, telewizji i Internecie,
- dystrybucja materiałów promujących Program Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Kraków” oraz podnoszących bezpieczeństwo,
- zamieszczanie informacji o wydarzeniach związanych z realizacją Programu na nośnikach należących do Miasta (Magiczny Kraków, BIP, Tygodnik Grodzki),
- konferencje prasowe o programach i inicjatywach realizowanych w ramach „Bezpiecznego Krakowa”.

3. Monitoringu

Kierując się intencją poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie, Rada Miasta Krakowa ustanowiła w 2005 roku nagrodę „Bezpieczny Kraków”²⁰⁹. Nagroda jest przyznawana corocznie funkcjonariuszom Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej za wzorowe osiągnięcia dla poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie. Nagrodę „Bezpieczny Kraków” przyznaje Prezydent Miasta Krakowa na wniosek Kapituły Nagrody.

Od początku swojego istnienia Straż Miejska Miasta Krakowa uczestniczy w realizacji miejskich programów prewencyjnych oraz samodzielnie inicjuje szereg działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym. To właśnie ona prowadzi sztandarowy program „Współpracujmy”, który został zapoczątkowany już w 1997 roku na terenie dzielnicy Krowodrza. Początkowo program ten polegał na comiesięcznych spotkaniach dyrektorów i pedagogów szkół znajdujących się na terenie dzielnicy ze strażnikiem miejskim, a ich celem była wymiana informacji na temat zagrożeń w środowisku szkolnym i przeciwdziałanie patologiom. W pobliżu placówek, które nawiązały współpracę ze Strażą Miejską, częściej pojawiały się patrole, których zadaniem było nadzorowanie terenu szkoły i najbliższej okolicy. Straż Miejska zabezpieczała również różne imprezy odbywające się na terenie szkół, dyskoteki i festyny. W miarę poznawania problemów wychowawczych, strażnicy zainicjowali spotkania z uczniami szkół podstawowych, na których poruszano tematy związane z bezpieczeństwem dzieci i unikaniem zagrożeń.

Straż Miejska Miasta Krakowa realizuje szereg działań profilaktycznych, mających na celu poprawę bezpieczeństwa, szczególnie od 2010 roku, kiedy to został stworzony Referat Profilaktyki²¹⁰ ze wszystkich strażników ds. profilaktyki, którzy do tej pory działali na oddziałach.

W 2013 roku w ramach decentralizacji utworzono Sekcje Profilaktyki na oddziałach. Z uwagi na potrzeby koordynacji działań w 2014 roku utworzono Referat Profilaktyki i Sekcje. Taka struktura funkcjonuje obecnie.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Referat Profilaktyki należy²¹¹:

- 1) tworzenie, opracowanie, wdrażanie programów profilaktycznych, realizowanych przez Straż Miejską Miasta Krakowa;
- 2) określanie potrzeb szkoleniowych oraz opracowywanie planów szkoleń dla strażników ds. profilaktyki – w porozumieniu z Wydziałem Organizacyjnym;
- 3) sporządzanie cyklicznych analiz działań profilaktycznych, podejmowanych przez strażników ds. profilaktyki oraz przedstawianie (w razie potrzeby) propozycji ich modyfikacji;

²⁰⁹ Uchwała Nr LXXIII/714/05 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 marca 2005 roku.

²¹⁰ Zarządzenie Nr 73/ZP/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 24 listopada 2014 roku w sprawie wprowadzenia „Instrukcji w sprawie metod i form wykonywania zadań przez strażników miejskich wyznaczonych do realizacji działań profilaktycznych jako strażnicy ds. profilaktyki”.

²¹¹ Instrukcja w sprawie metod i form wykonywania zadań przez strażników miejskich wyznaczonych do realizacji działań profilaktycznych jako strażnicy ds. profilaktyki. Załącznik do Zarządzenia Nr 73/ZP/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 24 listopada 2014 roku, § 6.

- 4) inicjowanie, samodzielnie bądź we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, działań o charakterze profilaktycznym w skali jednostki;
- 5) opracowywanie wytycznych, materiałów szkoleniowych i edukacyjnych, wykorzystywanych przez strażników ds. profilaktyki w realizowanych zadaniach;
- 6) bieżąca współpraca z Naczelnikami Oddziałów w zakresie wdrażania i realizacji programów profilaktycznych;
- 7) pomoc w prowadzeniu działań profilaktycznych na terenie oddziałów;
- 8) współdziałanie z przedstawicielami placówek oświatowych, Policji oraz innych instytucji w zakresie realizowanych przez Referat zadań;
- 9) współpraca z innymi komórkami Straży Miejskiej Miasta Krakowa w zakresie realizowanych przez Referat zadań;
- 10) sporządzanie dokumentacji związanej z działalnością komórki.

W chwili obecnej działania profilaktyczne mogą być realizowane niejako na dwóch poziomach: oddziałowym i miejskim. Ten podział ma na celu jak najlepsze dopasowanie działań profilaktycznych do potrzeb lokalnych. Na terenie każdego z oddziałów Straży Miejskiej Miasta Krakowa utworzone zostały Sekcje Profilaktyki, podlegające bezpośrednio Naczelnikowi Oddziału i realizujące założenia programów profilaktycznych w swoim rejonie.

Gdy zachodzi potrzeba realizacji działań na poziomie miejskim, Sekcje Profilaktyki realizują działania w porozumieniu z Referatem Profilaktyki, którego kierownik pełni funkcję koordynatora działań i wyznacza priorytety realizacji działań profilaktycznych, stosownie do pojawiających się potrzeb²¹².

Do zadań strażników ds. profilaktyki, którzy mogą pełnić służbę zarówno w Referacie Profilaktyki, jak i w Sekcji Profilaktyki, należy w szczególności²¹³:

- 1) identyfikacja istniejących zjawisk i zagrożeń, reagowanie na nie, przeciwdziałanie im;
- 2) prowadzenie i inicjowanie (oraz współpraca z innymi podmiotami) działań o charakterze profilaktycznym, skierowanych do różnych grup społecznych, dotyczących unikania zagrożeń, uregulowań prawnych, aktywności społecznej oraz promowania pozytywnych wzorców zachowań, ze szczególnym uwzględnieniem:
  - edukacji dzieci i młodzieży w zakresie unikania zagrożeń, promowania pozytywnych wzorców zachowań i obowiązujących przepisów prawa,
  - edukacji rodziców i opiekunów;
- 3) realizacja programów profilaktycznych (realizacja założeń i planów jednostki, a także realizacja programów autorskich po uzyskaniu zgody Naczelnika Oddziału i akceptacji Kierownika Referatu Profilaktyki na zmiany w realizacji programów jednostki);

²¹² *Instrukcja w sprawie metod i form wykonywania zadań przez strażników miejskich wyznaczonych do realizacji działań profilaktycznych jako strażnicy ds. profilaktyki. Załącznik do Zarządzenia Nr 73/ZP/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 24 listopada 2014 roku, § 5, pkt 7.*

²¹³ *Instrukcja w sprawie metod i form wykonywania zadań przez strażników miejskich wyznaczonych do realizacji działań profilaktycznych jako strażnicy ds. profilaktyki. Załącznik do Zarządzenia Nr 73/ZP/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 24 listopada 2014 roku, § 3, pkt. 2.*

- 4) współpraca z innymi komórkami Straży Miejskiej Miasta Krakowa w zakresie realizowanych zadań, a zwłaszcza diagnozowanie istniejących zagrożeń i przekazywanie informacji dotyczących zagrożeń wokół placówek oświatowych do odpowiednich komórek organizacyjnych Straży, celem podjęcia stosownych działań;
- 5) współpraca i wymiana informacji z przedstawicielami placówek oświatowych, Policji oraz innych instytucji w zakresie prowadzonych działań;
- 6) przygotowywanie materiałów profilaktycznych, wykorzystywanych do prowadzenia działań profilaktycznych;
- 7) dokumentowanie prowadzonych działań.

Strażnicy ds. profilaktyki zobowiązani są do prowadzenia stałej współpracy na terenie przydzielonego rejonu służbowego z kierownikami właściwych referatów i ze strażnikami rejonowymi w zakresie:

- 1) wymiany informacji;
- 2) udzielenia wsparcia i pomocy w prowadzeniu działań profilaktycznych – w razie potrzeby;
- 3) współpracy z placówkami oświatowymi, urzędami dzielnicowymi i instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży²¹⁴.

Programy kierunkowe realizowane przez Straż Miejską Miasta Krakowa w ramach Programu Poprawy Bezpieczeństwa dla Miasta Krakowa „Bezpieczny Kraków” w 2015 roku²¹⁵.

„ZERO TOLERANCJI”

Fot. 31. Program „Zero tolerancji”

²¹⁴ Instrukcja w sprawie metod i form wykonywania zadań przez strażników miejskich wyznaczonych do realizacji działań profilaktycznych jako strażnicy ds. profilaktyki. Załącznik do Zarządzenia Nr 73/ZP/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 24 listopada 2014 roku, § 4.

²¹⁵ Sprawozdanie z realizacji programu „Bezpieczny Kraków”, załącznik do pisma ST.RP.032-1/16 z 4 lutego 2016 roku.

W celu ograniczenia popełniania czynów karalnych w wybranych miejscach prowadzone są wzmożone działania, ukierunkowane na wybraną kategorię naruszeń prawa, najbardziej uciążliwych dla społeczności lokalnej. Realizacja przedmiotowego programu polega na kontrolach prewencyjnych miejsc, gdzie może dochodzić do popełniania wykroczeń, podejmowaniu czynności w przypadkach zakłócenia spokoju i porządku publicznego, spoczynku nocnego oraz innych wybryków.

W ramach realizacji programu „Zero tolerancji” wzorowo układa się współpraca Straży Miejskiej Miasta Krakowa z Policją. Wspólne patrole zapewniają lepsze wykorzystanie zasobów, a przede wszystkim gwarantują spokój, porządek i bezpieczeństwo w mieście.

Strażnicy miejscy i policjanci zabezpieczali wspólnie imprezy miejskie, m.in.: 19.04.2015 – Cracovia Maraton, 16.05.2015 – Marsz tolerancji, 8.08.2015 – Tour de Pologne, 1.11.2015 – krakowskie cmentarze – akcja „Znicz”.

Przeprowadzono dwie wspólne kontrole całodobowych sklepów sprzedających napoje alkoholowe (28 maja i 9 września 2015 roku).

W ramach współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie strażnicy miejscy wspólnie z funkcjonariuszami Komisariatu Wodnego Policji dbali o porządek i bezpieczeństwo na odcinku Wisły, znajdującym się na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Od początku czerwca do końca września 2015 roku wykonano wspólnie 61 ośmiogodzinnych służb patrolowych.

Do zadań funkcjonariuszy SM i Policji należało przede wszystkim egzekwowanie zakazu kąpielii w miejscach zabronionych, zwalczanie kłusownictwa wodnego oraz kontrola osób prowadzących pojazdy wodne – pod kątem posiadania wymaganych uprawnień oraz stanu trzeźwości. Patrole dysponowały sprzętem będącym na wyposażeniu Komisariatu Wodnego Policji (łódzie motorowe oraz radiowóz terenowy).

Efekty osiągnięte w roku 2015:

Wykonano ogółem 51 956 służb patrolowych, w tym 1 136 służb ośmiogodzinnych wspólnie z Policją. W wyniku tych działań:

- ujęto 10 osób poszukiwanych przez Policję,
- ujęto 172 sprawców przestępstw,
- ujawniono 83 przestępstwa, których sprawców nie ujęto,
- ujawniono 97 563 wykroczenia, a w stosunku do sprawców zastosowano następujące sankcje:
  - pouczone 64 484 sprawców,
  - ukarano mandatem karnym 29 767 osób,
  - skierowano 3 312 wniosków o ukaranie do sądu,
- do Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień do wytrzeźwienia przewieziono 3 966 osób,
- do miejsca zamieszkania odwieziono 294 osoby nietrzeźwe,
- przyjęto 83 968 zgłoszeń interwencyjnych.

Na zakończenie wspomnieć należy o narzędziu wykorzystywanym w celu zapewnienia spokoju i porządku publicznego, jakim jest monitoring. Łącznie Straż

Miejska dysponuje 23 kamerami w Nowej Hucie, 43 w Podgórzu oraz obsługuje 14 kamer na Starym Mieście. W ubiegłym roku operatorzy monitoringu ujawnili 2 943 zdarzenia.

„WSPÓŁPRACA Z MPK”

Współpraca z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym S.A. odbywa się szczególnie w formie akcji „Bezpieczny powrót” i „Wystarczy 1 metr”.

Pierwsza z wymienionych akcji polega na prowadzeniu działań zapobiegających popełnianiu czynów zabronionych przez osoby korzystające z transportu publicznego, jak też korzystające z infrastruktury przystankowej. Funkcjonariusze zwracają szczególną uwagę na przypadki niszczenia mienia, zakłócania spokoju, porządku publicznego i inne wybryki, jak też spożywanie napojów alkoholowych. Czynności te są realizowane w godzinach wieczornych i nocnych, na trasach przejazdów wybranych linii komunikacji miejskiej.

Fot. 32. Współpraca z MPK

Akcja „Wystarczy 1 metr” ma na celu udrożnienie ciągów tramwajowych, takich jak np. ul. Długa, na których parkowanie często odbywa się w sposób niezgodny z przepisami i prowadzi do tamowania ruchu tramwajowego. W ramach akcji prowadzone są także działania edukacyjno-informacyjne, mające na celu wyczerpanie kierowców na problem utrudniania ruchu tramwajowego.

Osiągnięte efekty:

W 2015 roku odnotowano 237 przypadków tamowania i blokowania ruchu pojazdom komunikacji zbiorowej. Były to głównie przypadki pozostawienia pojazdów zbyt blisko torowiska, co uniemożliwiało poruszanie się tramwajom, blokowane były również często zatoki przystankowe, co narażało pasażerów na utrudnienia przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdów. Największe problemy pojawiały się w ciągach komunikacyjnych na ulicach: Długiej (129 zatrzymań), Rakowickiej (65 zatrzymań), Dajwór (24 zatrzymania) i Zwierzynieckiej (10 zatrzymań).

Strażnicy miejscy i inspektorzy ruchu MPK S.A. dyscyplinowali w minionych dwunastu miesiącach kierowców, którzy łamiąc przepisy, parkowali w miejscach niedozwolonych, zbyt blisko torowisk, w miejscach obowiązywania znaków zakazu czy na przystankach. W 2015 roku w wyniku podjętych wspólnie działań ujawniono 1 368 wykroczeń. Mandatami karnymi ukarano 707 osób, pouczone 636 sprawców wykroczeń, sporządzono 25 notatek celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu.

Każdego miesiąca prowadzone były również działania pod nazwą „Bezpieczny powrót”. W 2015 roku przeprowadzono ich aż 18. W działaniach wzięło udział 270 strażników oraz 71 inspektorów MPK. Wynikiem działań było ujawnienie 399 wykroczeń. Funkcjonariusze mandatami karnymi ukarali 172 osoby, sporządzili 25 notatek, celem skierowania wniosków o ukaranie do sądu oraz pouczyli 202 sprawców wykroczeń.

Oprócz działań w terenie, przez cały rok prowadzone były także działania edukacyjne. Przeprowadzono m.in. sześć zajęć w szkołach, podczas których dzieci i młodzież zapoznawały się z najważniejszymi aspektami dotyczącymi bezpieczeństwa w komunikacji, co niewątpliwie pozytywnie wpłynie na ich zachowanie jako uczestników ruchu drogowego. Dodatkowo na terenie zajezdni tramwajowej Podgórze uczniowie z 10 krakowskich szkół podstawowych wzięli udział w konkursie „Rowerem bezpiecznie do celu”. Oprócz rywalizacji uczestnicy konkursu brali także udział w wykładzie na temat bezpieczeństwa w komunikacji miejskiej oraz pokazie awaryjnego hamowania tramwaju.

„KONTRAKTY DLA DZIELNIC”

Program ten polega na rejestrowaniu wszystkich zgłoszeń pochodzących z Rad Dzielnic, a następnie na koniec każdego kwartału sporządzeniu dla poszczególnych Rad Dzielnic szczegółowych sprawozdań, odnoszących się do przekazanych problemów. Na tej podstawie dokonywana będzie także ocena stopnia realizacji zgodnie z zasadami wypracowanymi wspólnie z przedstawicielami społeczności lokalnej. Kierownictwo Oddziałów oraz strażnicy rejonowi utrzymują stały kontakt z mieszkańcami w celu bezpośredniego pozyskiwania wszelkich informacji dotyczących najistotniejszych problemów występujących na poszczególnych osiedlach.

Efekty:

W ramach programu Rady Dzielnic mają możliwość oceny pracy Straży Miejskiej z częstotliwością raz na kwartał. W ocenach tych brane są pod uwagę: kontakt strażników ze zgłaszającymi, szybkość realizacji zadań, skuteczność działań i zadowolenie z działalności na terenie dzielnic. Skala ocen: 1–5. W 2015 roku otrzymano 37 ocen z poszczególnych dzielnic, średnia dla całej straży wyniosła 4,65.

„FESTYNY DLA MIESZKAŃCÓW”

Fot. 33. Festyn dla mieszkańców Krakowa

Głównym celem realizowanych w trakcie imprez działań organizowanych przez Rady Dzielnic, szkoły itp. jest zaoferowanie dzieciom i młodzieży oraz ich opiekunom możliwości spędzenia w interesujący sposób czasu, przedstawienie zadań realizowanych przez Straż Miejską, zaprezentowanie stanu wyszkolenia oraz wyposażenia strażników (udział tzw. grupy pokazowej). W trakcie festynów prowadzona jest także działalność informacyjna i edukacyjna (np. konkursy dla dzieci i młodzieży), a mieszkańcy mają możliwość bezpośredniej rozmowy na tematy związane z przestrzeganiem obowiązujących przepisów. Ponadto strażnicy organizują konkursy i turnieje dla dzieci i młodzieży w ramach współpracy z dzielnicami i szkołami.

Osiągnięte efekty:

Realizując zadania przewidziane w programie, strażnicy miejscy organizowali lub brali udział w 113 konkursach lub festynach, a ponadto zorganizowano kursy samoobrony w Dzielnicy III (finansowane ze środków dzielnicy).

„WSPÓŁPRACUJMY”

Program realizowany jest w przedszkolach, szkołach i placówkach edukacyjnych poprzez spotkania z uczniami i omawianie zagadnień związanych z unikaniem zagrożeń, bezpiecznymi zachowaniami i przestrzeganiem prawa. Tematyka i sposób prowadzenia zajęć dostosowane są do wieku uczestników. W ramach tego programu odbywają się również spotkania z rodzicami, mające na celu edukację opiekunów dzieci i młodzieży.

Fot. 34. Program „Współpracujmy”

Podsumowaniem działań w szkołach są konkursy: „Prawo i My” dla uczniów szkół podstawowych, „Prawo, Ratownictwo, Bezpieczeństwo” dla gimnazjalistów oraz organizowane w dzielnicach konkursy dla przedszkoli. Najciekawszym projektem – świetnie odebrany przez najmłodszych – był spektakl teatralny „Królestwo zakręconego czasu, czyli bajka o mądrych dzieciach”, który powstał w ubiegłym roku.

Fot. 35. Program „Współpracujmy”

Strażnicy napisali scenariusz i teksty piosenek oraz wcielili się w postaci występujące na scenie. Sam spektakl, którego premiera odbyła się w czerwcu 2015 roku na deskach Teatru Ludowego, miał nie tylko uczyć. Miał również przenieść dzieci do bajkowej krainy. W czasie niespełna godzinnego przedstawienia najmłodszy dowiedzieli się, jak bezpiecznie zachowywać się na drodze, dlaczego nie wolno ufać nieznanym oraz jak obronić się przed atakiem psa. Spektakl powstał z myślą o dzieciach w wieku 6–8 lat.

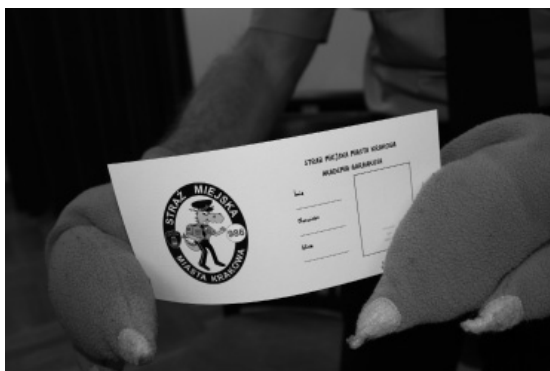
Przedstawienie zdobyło Nagrodę Rodziców jako najbardziej rozwojowa krakowska inicjatywa dla dzieci w kategorii Sztuka Wizualna w konkursie „Słoneczniki”, zorganizowanym przez portal czasdzieci.pl.

Ponadto w ramach działań profilaktycznych Straż Miejska Miasta Krakowa podpisała porozumienie o współpracy partnerskiej z Komendą Miejską Policji i grupą społeczną „Pogromcy bazgrołów”, na podstawie którego w okresie od kwietnia do października w ośmiu szkołach realizowano program profilaktyczny „Czysty Kraków – stop bazgrołom”. Strażnicy, policjanci i przedstawiciele „Pogromców bazgrołów” wspólnie prowadzili zajęcia dla młodzieży oraz spotkania z rodzicami. Dodatkowo strażnicy uczestniczyli też w festynach organizowanych przez „Pogromców bazgrołów”.

Osiągnięte efekty:

- przeprowadzono 3 463 zajęć lekcyjnych,
- odbyto 866 spotkań z pedagogami, podczas których przygotowywano zajęcia, wymieniano się informacjami i omawiano sytuacje problemowe,
- odegrano 12 profilaktycznych przedstawień teatralnych, w których widzami było 2 660 osób,
- programem „Czysty Kraków – stop bazgrołom” zostali objęci uczniowie z 21 klas w 8 szkołach (ok. 525 osób),
- wykonano i przekazano materiały odblaskowe, nagrody, upominki, materiały informacyjne uczestnikom organizowanych zajęć,
- prowadzono kontrole terenów szkolnych, centrów handlowych i miejsc gromadzenia się młodzieży pod kątem zapobiegania demoralizacji.

„AKADEMIA BARBAKUSA”

Fot. 36. Program „Akademia Barbakusa”

To projekt edukacyjny, realizowany przez strażników ds. profilaktyki. Zajęcia były skierowane nie tylko do dzieci, ale i do rodziców, dzięki czemu całe rodziny mogły wspólnie nauczyć się, jak zadbać o bezpieczeństwo swoich pociech. Podczas sobotnich zajęć dzieci uczyły się m.in. jak unikać zagrożeń w sieci, jak pokonywać bezpiecznie drogę do szkoły, dlaczego warto nosić odblaski oraz jak zachowywać się w sytuacji ataku agresywnego psa. Warsztaty odbywały się raz w miesiącu przez cały rok szkolny 2015/2016 w Centrum Kultury „Dworek Białoprądnicki”. W październiku 2016 roku rozpoczęła się druga edycja Akademii Barbakusa.

PROGRAM KIERUNKOWY „BEZPIECZNE FERIE”, „BEZPIECZNE LATO”

Strażnicy ds. profilaktyki w ramach wyżej wymienionych programów prowadzą zajęcia w placówkach organizujących wypoczynek dla dzieci i młodzieży, takich jak: domy kultury, świetlice środowiskowe, kluby dla dzieci i młodzieży, biblioteki oraz przedszkola. Dla dzieci i młodzieży organizowane są konkursy plastyczne, quizy i turnieje we współpracujących placówkach. Strażnicy zorganizowali ponadto zajęcia sportowe dla dzieci wypoczywających w mieście.

Efekty:

- zrealizowane zajęcia „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczne wakacje”, „Bezpiecznie nad wodą” – 619 (z ogólnej liczby zajęć prowadzonych w ramach programu „Współpracujmy”),
- zajęcia sportowe w komendzie – 13,
- turnieje i festyny w czasie wakacji i ferii – 7.

„CZYSTE PLACE ZABAW I PIASKOWNICE”

W okresie wiosennym strażnicy miejscy kontrolują place zabaw i piaskownice, zwracając szczególną uwagę na wyposażenie placu, jego oznakowanie oraz czystość, zarówno na terenie, jak i wokół placu. Działania te mają na celu zapewnienie dzieciom zabawy w bezpiecznym i czystym otoczeniu.

Efekty:

W ubiegłym roku skontrolowano 366 obiektów. Ujawniono 13 nieprawidłowości, o których poinformowano zarządców. Wszystkie nieprawidłowości zostały usunięte.

„CZYSTE MIASTO”

Fot. 37. Program „Czyste miasto”

Kontrola stanu czystości i porządku w Krakowie to jedno z podstawowych zadań strażników miejskich, które realizują, podejmując interwencje wobec osób

zanieczyszczających miejsca publiczne oraz wobec właścicieli lub zarządców nieruchomości, którzy nie wywiązują się z obowiązków wynikających z Ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz Regulaminu utrzymania porządku i czystości na terenie gminy.

Działania prowadzone w ramach programu to:

- kompleksowe kontrole czystości miasta, także w ramach akcji „kwadraty czystości” (w tym kontrola deratyzacji, zgodnie z terminami określonymi w przepisach),
- kontrole stanu czystości na terenach nieruchomości oraz doprowadzanie do uporządkowania zanieczyszczonych działek,
- usuwanie pojazdów nieużytkowanych z dróg publicznych, stref zamieszkania i stref ruchu oraz podejmowanie czynności skutkujących usunięciem pojazdów z dróg wewnętrznych,
- doprowadzanie do usuwania „dzikich” wysypisk śmieci,
- kontrole spalania odpadów w domowych instalacjach grzewczych,
- działania w ramach Referatu Kontroli Odpadów, zajmującego się systematyczną kontrolą standardów prowadzonej na terenie miasta gospodarki odpadami – działania samodzielne oraz wspólnie z Miejskim Przedsiębiorstwem Oczyszczania, jako podmiotem zarządzającym Zintegrowanym Systemem Gospodarki Odpadami,
- utrzymanie czystości i porządku w zakresie egzekwowania przepisów związanych z nielegalnym umieszczaniem ulotek i plakatów oraz doprowadzanie do oczyszczania miejsc występowania wskazanego zjawiska,
- egzekwowanie od właścicieli i zarządców nieruchomości obowiązków dotyczących utrzymania czystości i porządku, utrzymania zimowego ciągów pieszych i jezdnych.

Osiągnięte efekty:

W czasie realizacji zadań określonych w programie strażnicy:

- ujawnili 10 416 wykroczeń przeciwko urządzeniom użytku publicznego,
- ujawnili 3 583 wykroczenia opisane w Ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i wydane na podstawie delegacji ustawowej Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- ujawnili 389 wykroczeń, polegających na umieszczaniu ogłoszeń w miejscach do tego nieprzeznaczonych,
- doprowadzili do usunięcia 570 pojazdów nieużytkowanych oraz odholowali 74 pojazdy nieużytkowane i wraki,
- usunięto 1 577 dzikich wysypisk śmieci,
- przeprowadzono 2 549 kontroli palenisk i pieców grzewczych, w rezultacie których ujawniono 392 nieprawidłowości, a wobec sprawców zastosowano sankcje: 216 mandatów, 174 pouczenia i 2 wnioski o ukaranie do sądu rejonowego.

„USUWANIE NIELEGALNEGO GRAFFITI”

Fot. 38. Program „Usuwanie nielegalnego graffiti”

Opis działań:

Innym obszarem działalności na rzecz poprawy czystości i porządku jest walka z nielegalnym graffiti. Pomimo braku przepisów, które umożliwiałyby funkcjonariuszom zobligowanie właścicieli do usunięcia z elewacji nielegalnego graffiti w określonym terminie, interwencje strażników w tych sprawach i polubowne rozwiązania okazują się skuteczne i większość nielegalnych graffiti jest usuwana.

Ponadto w ramach realizacji zadania pod nazwą „Pogromcy bazgrołów”, finansowanego z Budżetu Obywatelskiego, Straż Miejska prowadzi bazę graffiti zgłaszanych przez mieszkańców oraz koordynuje proces ich usuwania. Na potrzeby tego zadania uruchomiono stronę internetową oraz zaprojektowano specjalną aplikację, ułatwiającą ewidencję nielegalnego graffiti.

Efekty:

- ujawniono 2 308 nielegalnych graffiti, doprowadzono do usunięcia 1 101 z nich.

„BEZPIECZNA DROGA DO SZKOŁY”

Fot. 39. Program „Bezpieczna droga do szkoły”

Na przełomie sierpnia i września strażnicy szczególną uwagę poświęcają otoczeniu szkół – kiedy szkoły przygotowują się na przyjęcie uczniów po przerwie wakacyjnej. Kontrolowane są: oznakowanie, elementy infrastruktury drogowej i uszkodzenia ogrodzeń terenów szkolnych. Na początku roku szkolnego przy wybranych szkołach podstawowych (wybór uzgodniony z policją) prowadzi się kontrole pod kątem bezpieczeństwa najmłodszych uczniów i porządku w ruchu drogowym.

Osiągnięte efekty:

- przekazywanie informacji o nieprawidłowościach w oznakowaniu, infrastrukturze drogowej, stanie technicznym nawierzchni dróg – na bieżąco, a szczególnie w czasie trwania akcji „Bezpieczna droga do szkoły” w sierpniu, kiedy skontrolowano 123 placówki i ujawniono 26 nieprawidłowości, które zostały usunięte przed rozpoczęciem roku szkolnego,
- w dniach od 1 do 11 września (akcja „Bezpieczna droga do szkoły 2015”) strażnicy miejscy przeprowadzili 204 kontrole w rejonach szkół podstawowych; wokół placówek skontrolowano 19 punktów sprzedaży tytoniu i alkoholu. Strażnicy miejscy podjęli 57 interwencji,
- prowadzenie zajęć z zakresu przepisów ruchu drogowego i bezpiecznych zachowań w ruchu drogowym przy wykorzystaniu ciekawych pomocy edukacyjnych.

SZKOLENIA DLA MIESZKAŃCÓW KRAKOWA

W Krakowie organizowane są w ramach działań profilaktycznych różnorodne szkolenia dla mieszkańców.

• Kurs samoobrony dla osób niewidomych

Kurs trwał dwa dni i składał się z zajęć prowadzonych przez psychologa oraz instruktora technik i taktyki interwencji. Na jego zakończenie wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy napisane pismem Braille’a. W pilotażowej edycji wzięło w nim udział 15 osób, którym towarzyszył pies-przewodnik „Ursus”.

Fot. 40. Szkolenie dla niewidomych

Fot. 41. Inspektor Bohdan Bartnicki ze Straży Miejskiej Miasta Krakowa oraz Krzysztof Boroński z Fundacji Szansa dla Niewidomych, wraz psem przewodnikiem „Ursusem”

• Kurs dla inspektorów Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji

Kurs składał się z części teoretycznej i praktycznej. W trakcie panelu teoretycznego kursanci dowiedzieli się między innymi, czym różni się obrona konieczna od stanu wyższej konieczności, na czym polega ujęcie obywatelskie oraz z jakimi konsekwencjami muszą się liczyć osoby popełniające wykroczenia w pojazdach komunikacji miejskiej. Na sali gimnastycznej, gdzie odbywała się część praktyczna, inspektorzy uczyli się natomiast podstaw samoobrony.

Fot. 44. Kurs dla pracowników MPK

• Kurs samoobrony dla krakowskich urzędników

W 2016 roku kurs samoobrony przeszli inspektorzy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, a zakończyli go pracownicy Zarządu Budynków Komunalnych (szkoleni byli również taksówkarze,

personel Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień, Krakowskiego Pogotowia Ratunkowego). Szkolenia są dwudniowe, a w programie są: panel z psychologii (poświęcony m.in. technikom negocjacji), prawny (zagadnienia obrony koniecznej i jej granice) i praktyczny (podstawy samoobrony, czyli zajęcia na sali gimnastycznej). Każdy z uczestników po zakończeniu szkolenia otrzymał specjalne zaświadczenie.

• **Kurs samoobrony dla ratowników medycznych**

Kurs składa się z trzech części: panel z psychologii (poświęcony m.in. technikom negocjacji), panel prawny (obejmuje zagadnienia obrony koniecznej i jej granic) oraz panel praktyczny (podstawy samoobrony, czyli zajęcia praktyczne na sali gimnastycznej). Co istotne, każdy z uczestników po zakończeniu szkolenia otrzymuje specjalne zaświadczenie.

POJAZDY STRAŻY MIEJSKIEJ

Obecnie Straż Miejska w Krakowie posiada 49 samochodów osobowych, z czego 10 jest nowych (przekazanych na początku 2016 roku), 19 skuterów (1 stycznia 2016 roku) było 22, z czego 5 sztuk zlikwidowano, a następnie dokupiono 2 sztuki).

Tab. 2. Liczba pojazdów służbowych SMMK w roku 2016

Marka	Model	Rok prod.
Peugeot	Partner	2005
Peugeot	Partner	2005
Peugeot	Partner	2005
Renault	Trafic	2003
Opel	Combo	2015
Fiat	Doblo	2015
Fiat	Doblo	2015
Toyota	Yaris	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Fiat	Qubo	2015
Toyota	Prius	2004
Peugeot	Partner	2005
Peugeot	Expert	2007
Renault	Kangoo	2004
Peugeot	Partner	2007
Fiat	Doblo	2013
Renault	Kangoo	2010
Renault	Kangoo	2007
Renault	Kangoo	2007
Fiat	Doblo	2013
Renault	Kangoo	2007

Renault	Kangoo	2007
Renault	Kangoo	2007
Renault	Kangoo	2008
Peugeot	Partner	2005
Peugeot	Expert	2007
Peugeot	Partner	2006
Renault	Kangoo	2007
Fiat	Doblo	2013
Renault	Kangoo	2007
Renault	Kangoo	2007
Skoda	Fabia	2014
Ford	Transit	2006
Fiat	Doblo	2013
Renault	Kangoo	2008
Renault	Kangoo	2008
Skoda	Roomster	2013
Skoda	Fabia	2005
Skoda	Fabia	2005
Peugeot	Partner	2007
Skoda	Fabia	2005
Fiat	Doblo	2013
Fiat	Doblo	2013
Renault	Kangoo	2010

Fot. 17. Samochody SMMK

Foto.18. Samochody przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych

Fot. 19. Prezydent miasta Krakowa Jacek Majchrowski przekazuje pojazdy SMMK w obecności wojewody małopolskiego Józefa Pilcha

Straż Miejska w Krakowie posiada także rowery. Strażnicy miejscy na rowerach po raz pierwszy wyjechali na krakowskie ulice w 2000 roku. Obecnie jednoladami dysponują wszystkie oddziały SMMK. W ubiegłym roku strażnicy miejscy przez cały sezon prowadzili akcję edukacyjną zatytułowaną „Wszystkim nam po drodze”. Mundurowi zwracali uwagę na zachowania wszystkich uczestników ruchu, szczególnie tam, gdzie najczęściej dochodziło do konfliktów na linii pieszy–kierowca–rowerzysta. Łącznie rozdano ponad cztery tysiące ulotek propagujących kulturalne poruszanie się po drodze. W tym sezonie, oprócz kontynuacji akcji, dodatkowo do najmłodszych cyklistów trafiło 650 opasek odblaskowych.

Fot. 20. Strażnicy Miejscy na rowerach

PSY SŁUŻBOWE

Po raz pierwszy w Straży Miejskiej Miasta Krakowa psy służbowe pojawiły się w 1997 roku. Grupa przewodników psów służbowych zlokalizowana została w Oddziale Śródmieście w Sekcji Dyżurnych. Straż zakupiła wówczas trzy psy służbowe, które wraz z funkcjonariuszami zostały przeszkolone i przygotowane do pełnienia takiej służby. Szkolenie zostało zakończone pozytywnie zdany egzaminem. Po egzaminie sześciu funkcjonariuszy zostało przewodnikami psów służbowych (trzech przewodników i trzech pomocników). Służby w patrolach wraz z psami służbowymi rozpoczęto w połowie lipca 1997 roku. Patrole z psem służbowym odbywały się na terenie całego miasta, w zależności od występujących potrzeb. Kojce dla psów zostały umieszczone na terenie Komendy Straży Miejskiej Miasta Krakowa przy ul. Dobrego Pasterza 116. Zasady pracy przewodników psów służbowych zostały określone w *Zarządzeniu Nr 6/97 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 1997 roku w sprawie pracy przewodników psów służbowych oraz używania i utrzymywania psów służbowych Straży Miejskiej*. Do obowiązków służbowych przewodników psów należało:

- używanie psów służbowych do zadań prewencyjnych oraz dokumentowanie tych czynności,
- prowadzenie ćwiczeń tresurowych psów służbowych,
- zakup, przygotowywanie karmy, żywienie psów, utrzymanie w czystości psów i pomieszczeń dla nich przeznaczonych,
- dbanie o stan zdrowia i kondycję fizyczną psów służbowych,
- doskonalenie umiejętności z zakresu taktyki i techniki używania psów służbowych.

W kwietniu 2001 roku jeden z psów służbowych, ze względu na przewlekłe, nieuleczalne stany chorobowe został przekazany dotychczasowemu opiekunowi. W trzecim kwartale 2002 roku pozostałe psy zakończyły swą służbę w Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

W 2007 roku w strukturze Straży Miejskiej Miasta Krakowa wyodrębniono między innymi Wydział Organizacyjny, a w nim Sekcję Przewodników Psów Służbowych. Decyzją ówczesnego Komendanta ponownie wprowadzono do służby psy patrolowo-obronne. We wrześniu tego roku dokonano selekcji owczarków niemieckich i do końca roku zakupiono cztery psy służbowe. Pomocy i fachowego wsparcia udzielili strażnikom policjanci – specjaliści ds. psów służbowych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie. O wyborze zwierząt decydowała ocena ich przydatności do tresury. Obejmowała ona orzeczenie lekarskie, wygląd i budowę ciała, agresywność i reakcję na huk wystrzałów. Istotną sprawą był również

wyбір odpowiednich kandydatów na opiekunów psów. Od 1 października 2007 roku rozpoczął się okres szkolenia specjalistycznego, które trwało 2,5 miesiąca. Po jego zakończeniu przewodnicy psów służbowych i ich podopieczni poddani zostali egzaminowi – ocenie sprawności użytkowej, który nadzorowany był przez funkcjonariuszy Zakładu Kynologii Policijnej Centrum Szkolenia Policji z siedzibą w Sułkowicach. Otrzymane noty potwierdziły nabyte umiejętności oraz przydatność do służby patrolowej, co poświadczono zostało odpowiednim atestem. Użytkowany atest stanowi formalną podstawę do wykorzystania psa w służbie.

Zarządzeniem Nr 17/08 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 6 marca 2008 roku wprowadzono Instrukcję dotyczącą form pracy przewodników psów służbowych oraz utrzymania psów służbowych Straży Miejskiej Miasta Krakowa, która określiła organizację oraz sposoby używania i utrzymania psów służbowych, w tym wykonywanie zadań przez przewodników psów służbowych, tresurę, doskonalenie i testowanie sprawności użytkowej psów służbowych, żywienie, zapewnienie właściwych warunków bytowania psów służbowych, zakup, przekwalifikowanie, przekazywanie psów służbowych oraz prowadzenie dokumentacji dotyczącej psów służbowych. Nadzór i pomoc w realizacji zadań związanych z utrzymaniem oraz używaniem psów służbowych sprawował strażnik Koordynator z Wydziału Organizacyjnego.

Psy służbowe znajdujące się na wyposażeniu Sekcji Przewodników Psów posiadały niezbędne kwalifikacje do pracy w Straży Miejskiej i miały nadany numer identyfikacyjny w systemie elektronicznej identyfikacji zwierząt. Dla potrzeb jednostki tresowane były psy obronne o specjalności patrolowej.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Sekcję Przewodników Psów Służbowych należało między innymi:

- wykonywanie całodobowej służby patrolowej z psami służbowymi,
- reagowanie na stwierdzone przestępstwa, wykroczenia i inne nieprawidłowości,
- zabezpieczenie wraz z psami imprez, uroczystości, zgromadzeń,
- udzielanie wsparcia innym patrolom Straży Miejskiej w przypadkach wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia ludzkiego,
- doskonalenie sprawności użytkowej psów poprzez prowadzenie systematycznych ćwiczeń i tresury.

Na przewodnikach psów służbowych spoczywał obowiązek dbania o stan zdrowia i kondycję fizyczną psów (w tym poddawanie leczeniu i szczepieniom), karmienie ich, prowadzenie ćwiczeń tresury psów, dbanie i utrzymywanie w czystości pomieszczeń przeznaczonych dla psów.

Psy w służbie używane były w szczególności do:

- służb patrolowych w godzinach wieczorno-nocnych,
- pomocy podczas legitymowania osób, ich ujmowania i pilnowania,
- pościgów za osobami podejrzanymi o popełnienie przestępstwa.

Psy nie mogły pracować w patrolu pieszym wtedy, gdy temperatura powietrza wynosiła powyżej 25°C lub poniżej -15°C. Maksymalny dobowy czas służby psa patrolowego na zmianie nie mógł przekroczyć 7 godzin.

W 2008 roku czterech kolejnych funkcjonariuszy rozpoczęło wraz ze swymi podopiecznymi szkolenie uprawniające do pełnienia służby patrolowej. Pod ko-

niec 2008 roku w skład Sekcji Przewodników Psów Służbowych wchodziło siedem psów służbowych i siedmiu strażników, w tym jedna kobieta. Kojce dla psów służbowych umieszczone zostały na terenie Komendy Straży Miejskiej Miasta Krakowa przy ul. Dobrego Pasterza 116.

Strażnicy z Sekcji Przewodników Psów Służbowych w 2010 roku przeszli proces szkolenia ustawicznego, uwzględniającego specyfikę służby i wykonywanych zadań. Celem szkolenia było stałe podnoszenie umiejętności przewodników oraz utrzymanie wysokiej wartości użytkowej psów służbowych, co znalazło odzwierciedlenie w otrzymanych notach pozytywnych podczas tzw. atestacji psów.

W dniu 26 sierpnia 2010 roku weszło w życie nowe *Zarządzenie Nr 57/ZO/10 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa w sprawie wprowadzenia instrukcji w sprawie metod i form wykonywania zadań z wykorzystaniem psów służbowych oraz zasad ich utrzymania w Straży Miejskiej Miasta Krakowa*, które uchylilo zarządzenie z 2008 roku. W akcie tym zostały określone:

- organizacja oraz sposoby używania i utrzymania psów służbowych, w tym wykonywanie zadań przez przewodników psów służbowych,
- organizacja tresury, doskonalenia i testowania sprawności użytkowej psów służbowych,
- zasady żywienia, profilaktyka i zapewnienie właściwych warunków bytowania psów służbowych,
- zasady doboru, zakup, przekwalifikowanie, przekazywanie służbowych,
- prowadzenie dokumentacji i sprawozdawczości dotyczącej psów służbowych.

Od 2013 roku, za zgodą Komendanta, na pisemny wniosek przewodnika psa służbowego, może on utrzymywać psa w miejscu swego zamieszkania, jeżeli posiada niezbędne do tego warunki.

Sekcja Przewodników Psów Służbowych w strukturze Wydziału Organizacyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa funkcjonowała w latach 2007–2011. Następnie w roku 2011 weszła w skład nowo powstałego Referatu Koordynacji Służby. W październiku 2014 roku Referat Koordynacji Służby wraz z Sekcją Przewodników Psów Służbowych wszedł w skład Wydziału Dowodzenia, gdzie funkcjonuje do dnia dzisiejszego.

Obecnie w Sekcji Przewodników Psów Służbowych służbę pełnią dwaj funkcjonariusze z psami służbowymi. Reszta psów została wycofana ze służby ze względu na wiek lub stan zdrowia.

Fot. 21. Pies służbowy w SMMK

Fot. 22. Pies służbowy z opiekunem

Fot. 23. Pies służbowy z opiekunem

WYBRANE OSIĄGNIĘCIA STRAŻNIKÓW MIEJSKICH

W Krakowie organizowany jest szereg konkursów dla strażników miejskich, w których mogą się wykazać wiedzą lub sprawnością fizyczną, organizowanych przez Prezydenta Miasta Krakowa lub Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

Kierując się intencją poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie, Rada Miasta Krakowa ustanowiła Nagrodę „Bezpieczny Kraków”, która jest przyznawana corocznie funkcjonariuszom Policji, Straży Pożarnej oraz Straży Miejskiej za wybitne osiągnięcia dla poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego w Krakowie²¹⁶. Nagrodę „Bezpieczny Kraków” przyznaje się corocznie za poprzedni rok kalendarzowy funkcjonariuszom, którzy wyróżnili się wzorową postawą dla poprawy bezpieczeństwa i porządku w Krakowie. Kandydatami do Nagrody „Bezpieczny Kraków” mogą być wyłącznie funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Krakowie, Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie i Straży Miejskiej Miasta Krakowa. Nagrodę przyznaje Prezydent Miasta Krakowa na wniosek komisji, zwanej Kapitułą Nagrody „Bezpieczny Kraków”.

Kandydaty do Nagrody „Bezpieczny Kraków” mogą zgłaszać:

- Komenda Miejska Policji w Krakowie, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie i Straż Miejska Miasta Krakowa,
- Rady Dzielnic Pomocniczych Miasta Krakowa,
- Organizacje pozarządowe, których celem statutowym jest poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zgłoszenie kandydaty do Nagrody „Bezpieczny Kraków” powinno zawierać:

- imię i nazwisko kandydata do tytułu oraz nazwę reprezentowanej instytucji,
- adres zamieszkania lub siedziby kandydata,
- krótką charakterystykę kandydata,
- opis dotychczasowych osiągnięć kandydata w zakresie poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- szczegółowe uzasadnienie zgłoszenia kandydaty.

Laureaci Nagrody otrzymują okolicznościowe tableau i nagrody rzeczowe. Dodatkowo przez rok są uhonorowani wymienianiem w gminnych wydawnictwach i publikacjach promocyjnych.

---

²¹⁶ Uchwała Nr LXXIII/714/05 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 marca 2005 roku.

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2005 roku

asp. Lidia Wrona (Komenda Miejska Policji),

mł. spec. Artur Ryś (Straż Miejska Miasta Krakowa),

st. bryg. Bogdan Malinowski (Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2006 roku

mł. asp. Ryszard Chomko (Komenda Miejska Policji),

zastępca Komendanta Zbigniew Ulman (Straż Miejska Miasta Krakowa),

mł. bryg. Waldemar Grzesiak (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2007 roku

podinsp. Małgorzata Ciesielska (Komenda Miejska Policji),

st. spec. Włodzimierz Marcisz (Straż Miejska Miasta Krakowa),

mł. bryg. Adam Wiśniowski (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),

bryg. Jacek Markiewicz (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2008 roku

st. straż. Marcin Jurczenko (Straż Miejska Miasta Krakowa),

nacz. Andrzej Dadał (Straż Miejska Miasta Krakowa),

st. asp. Stanisław Dziedzic (Komenda Miejska Policji),

mł. insp. Mirosław Skwarka (Komenda Miejska Policji),

bryg. Andrzej Nowak (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),

bryg. Krzysztof Mendak (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2009 roku

zastępca kier. ref. Ireneusz Witas (Straż Miejska Miasta Krakowa),

mł. straż. Tomasz Szewczyk (Straż Miejska Miasta Krakowa),

podinsp. Robert Górka (Komenda Miejska Policji),

asp. szt. Włodzimierz Polek (Komenda Miejska Policji),

bryg. Marek Rodak (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),

asp. szt. Adam Frankiewicz (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2010 roku

mł. insp. Bohdan Bartnicki (Straż Miejska Miasta Krakowa),

nadkom. Przemysław Chmura (Komenda Miejska Policji),

mł. bryg. Artur Kołton (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),

insp. Waclaw Orlicki (Komenda Miejska Policji) – Nagroda Specjalna.

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2011 roku

spec. Radosław Szewczyk (Straż Miejska Miasta Krakowa),

bryg. Jacek Kukuła (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),

st. asp. Jan Szczygieł (Komenda Miejska Policji).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2012 roku

mł. asp. Andrzej Suchanek (Komenda Miejska Policji),

mł. bryg. Jacek Hajduk (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),
kier. ref. Marcin Witek (Straż Miejska Miasta Krakowa).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2013 roku

asp. szt. Jacek Kolbiarz (Komenda Miejska Policji),
st. asp. szt. Robert Knapik (Komenda Miejska Policji),
mł. spec. Robert Skowronek (Straż Miejska Miasta Krakowa),
mł. bryg. Artur Nosek (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2014 roku

st. asp. Paweł Zuchowicz (Komenda Miejska Policji),
bryg. Janusz Chawiński (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),
kierownik ref. patrolowo-interwencyjnego Dariusz Habas (Straż Miejska Miasta Krakowa).

Laureaci Nagrody „Bezpieczny Kraków” w 2015 roku

st. sierż. Damian Liszka (Komenda Miejska Policji),
mł. bryg. Arkadiusz Kielin (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej),
kier. ref. Paweł Zaborski (Straż Miejska Miasta Krakowa).

Institucje mające w zakresie swoich obowiązków ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego nie są w stanie opierać swoich działań jedynie na własnych siłach. Stąd pojawienie się, najpierw w Stanach Zjednoczonych, a następnie w Europie Zachodniej, zasad *community policing*. Zasadnicze zmiany ustrojowe, powodujące również większy udział samorządów w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku, pozwoliły na wykorzystanie doświadczeń angielskich czy holenderskich także w naszym kraju. Struktury instytucji typu policyjnego (w tym straży miejskiej) muszą być usytuowane na tyle blisko obywateli, by były w stanie reagować na wszelkie zagrożenia odczuwane przez ludzi, zanim dojdzie do naruszenia prawa, i jednocześnie muszą być zdolne do skutecznego jego egzekwowania. Zapobieganie czynom karalnym oznacza przy tym budowę państwa bezpiecznego, a przede wszystkim przyjaznego obywatelom.

Jednym z głównych źródeł zagrożenia, deklarowanych przez mieszkańców Krakowa jest strach przed przestępczością, pojmowany w kategoriach bardziej globalnych, niż wynikałoby to z osobistych doświadczeń. W publikowanych wynikach badania opinii społecznej przeważa bowiem pogląd, że chociaż respondent nie spotkał się osobiście z przestępstwem, to na podstawie wiedzy pośredniej ocenia, że jego najbliższe otoczenie czy obszar całego miasta jest rejonem niebezpiecznym. Oznacza to, że działania podejmowane przez policję czy straż miejską w równym stopniu powinny polegać na zwalczaniu istniejących zagrożeń, jak i redukowaniu społecznego poczucia zagrożenia.

Z tego też względu zmianie powinny ulec zasady pełnienia służby patrolowej, której podstawą powinno stać się ingerowanie tam, gdzie pojawia się zagrożenie dla poczucia bezpieczeństwa obywateli. Widok patrolu na ulicy jest zawsze sygnałem, że w tym miejscu jest bezpiecznie. To z kolei daje większe zaufanie ze

strony mieszkańców do służb mundurowych, a co za tym idzie, zwiększa szansę na szerzej zakrojoną współpracę, pozyskiwanie sojuszników, zarówno w Radach Dzielnic, jak i wśród mieszkańców danego rejonu. Stąd też w 2006 roku ówczesne kierownictwo Straży Miejskiej Miasta Krakowa podjęło decyzję o wprowadzeniu programu strażnika rejonowego, co spotkało się z przychylnością ze strony władz miasta Krakowa, a w szczególności osoby Prezydenta Miasta Krakowa Pana Jacka Majchrowskiego. Kraków, na obszarze którego działają strażnicy miejscy, podzielony został na 144 rejonu jednoosobowej odpowiedzialności, w których do wykonywania zadań przypisani zostali strażnicy rejonowi Referatów Rejonowych.

Wprowadzony i sukcesywnie rozwijany program strażnika rejonowego pozwalał na „przywiązanie” funkcjonariusza do danego terenu. Przebywając w jednym miejscu, siłą rzeczy poznaje on wszelkie uwarunkowania występujące na patrolowanym przez niego obszarze. Poznaje ludzi, istniejące instytucje, rozpoznaje zagrożenia. Łatwiej nawiązuje kontakty. Występuje w roli gospodarza. O ile łatwiej pokonać bariery kontaktu ze społeczeństwem osobie widywanej, znanej już, będącej praktycznie codziennie w tym samym miejscu. Powszechne zniechęcenie wśród mieszkańców budzi ustawiczne zgłaszanie tych samych problemów pojawiających się w trakcie doraźnych interwencji coraz to innym strażnikom.

Oprócz umiejętności nawiązywania oraz podtrzymywania kontaktów przez strażnika rejonowego, ważne jest skuteczne rozwiązywanie istniejących, szczególnie długotrwałych problemów danego rejonu. Tym bardziej, że wcale nie musi to być likwidacja największego zagrożenia dla tego rejonu. Lepiej zastosować tutaj skalę uciążliwości. Kilka tak właśnie załatwionych spraw, jak np. usunięcie wraku pojazdu szpecącego parking czy doprowadzenie do naprawienia oświetlenia, placu zabaw dla dzieci, pozwala funkcjonariuszowi lepiej wpisać się w środowisko w jego rejonie działania.

Dobrze usytuowany w społeczności osiedlowej strażnik podejmuje współpracę polegającą na wysuwaniu pewnych inicjatyw, mających na celu stopniowe aktywizowanie mieszkańców. Przedstawiana przez niego oferta jest o wiele lepiej przyjmowana z uwagi na fakt, że prezentuje ją osoba budząca zaufanie, skuteczna, gwarantująca powodzenie.

Do najważniejszych działań podejmowanych przez strażnika rejonowego należy zaliczyć:

- regularną obecność w rejonie, za którego stan odpowiada on personalnie; zaangażowanie i umiejętność podjęcia odpowiednich działań; odbycie odpowiedniego szkolenia, następnie przyuczenie praktyczne, polegające na wprowadzeniu do pracy przez doświadczonego funkcjonariusza,
- nawiązanie kontaktu z przedstawicielami samorządu lokalnego, placówkami oświatowymi, spółdzielniami mieszkaniowymi i innymi instytucjami mieszkaniowymi na terenie danego osiedla,
- ciągły kontakt z mieszkańcami, umiejętność słuchania, rozeznanie faktycznych zagrożeń i ułożenie ich według stopnia uciążliwości dla społeczności lokalnej,
- rozwiązanie kilku z powyższych spraw, przywrócenie porządku, zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców,

- prowadzenie ciągłej edukacji profilaktycznej z wieloma grupami społecznymi, np. właścicielami punktów handlowych na temat zapobiegania włamaniom; z kobietami i dziećmi w zakresie unikania zagrożeń; wprowadzenie działań nie typowo charakterystycznych dla specyfiki służby, np. przygotowanie ulotek, które przy stwierdzeniu źle zabezpieczonego samochodu pozostawiane są właścicielowi z informacją o zaistniałym fakcie itp.,
- ciągłe informowanie o rodzajach zagrożeń, swojej obecności, personaliach i możliwości kontaktu w gazetkach osiedlowych czy dzielnicowych, zebrania z mieszkańcami, szczególnie w miejscach dla nich przyjaznych, np. na korytarzu klatki schodowej,
- zaangażowanie w istniejące inicjatywy oraz wspieranie powstawania nowych, takich jak np. siłownie w piwnicy, świetlice osiedlowe, cykliczne uczestniczenie w programie ich funkcjonowania.

W styczniu 2008 roku w Straży Miejskiej Miasta Krakowa wprowadzony został Regulamin konkursu na najlepszego Strażnika Rejonowego Roku²¹⁷. Celem tego konkursu było podniesienie prestiżu strażnika rejonowego oraz docenienie jego pracy na rzecz społeczności lokalnej. Konkurs przeprowadzany był dwuetapowo. W pierwszym etapie brali udział strażnicy rejonowi, pełniący służbę w swoich rejonach przez co najmniej pół roku. Kolejnym etapem był finał, w którym uczestniczyło 14 funkcjonariuszy. W trakcie konkursu uczestnicy musieli wykazać się wiedzą specjalistyczną, przedstawić prowadzoną dokumentację i podejmowane inicjatywy. Komisja konkursowa oceniała także stan faktyczny w rejonie.

W marcu 2010 roku w Straży Miejskiej Miasta Krakowa wprowadzono dodatkowo Regulamin konkursu na najlepszego Strażnika Roku Referatu Patrolowo-Interwencyjnego²¹⁸. Celem Konkursu było wyłonienie najlepszego Strażnika Roku Referatu Patrolowo-Interwencyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

Do udziału w konkursie mogli przystąpić strażnicy Straży Miejskiej Miasta Krakowa, pełniący służbę w Referacie Patrolowo-Interwencyjnym przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy przed dniem ogłoszenia konkursu. Konkurs był przeprowadzany dwuetapowo. Pierwszy był etap referatowy. Drugim etapem był finał. W etapie referatowym komisja oceniała takie elementy jak: skuteczność podejmowanych działań, dynamika służby oraz inicjatywa przy ujawnianiu wykroczeń, jakość sporządzanej dokumentacji z podejmowanych interwencji, stopień znajomości obszaru działania Oddziału, szczególne osiągnięcia strażnika w służbie interwencyjno-patrolowej, dyspozycyjność strażnika. Do finału przechodziło po dwóch strażników z każdego Referatu. W finale komisja sprawdzała: wiedzę teoretyczną strażnika (test), sprawność fizyczną, umiejętności z zakresu taktyki i technik interwencji, umiejętności udzielania pierwszej pomocy. Zakończenie

²¹⁷ Zarządzenie Nr 7/08 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu konkursu na najlepszego Strażnika Rejonowego Roku Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

²¹⁸ Zarządzenie Nr 22/ZO/10 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 1 marca 2010 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu konkursu na najlepszego Strażnika Roku Referatu Patrolowo-Interwencyjnego Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

konkursu było podobne jak w przypadku konkursu na najlepszego strażnika rejonowego.

W celu dążenia do efektywniejszego wykonywania zadań przez strażników oraz umacniania wizerunku sprawnego, zdecydowanego w działaniu, profesjonalnie przygotowanego i przyjaznego strażnika miejskiego w marcu 2014 roku wspomniane konkursy zostały połączone w jeden konkurs na Strażnika Roku Straży Miejskiej Miasta Krakowa, obejmujący wszystkich strażników miejskich²¹⁹. Celem Konkursu jest wyłonienie Strażnika Roku Straży Miejskiej Miasta Krakowa, którego wiedza, postawa, umiejętności oraz zaangażowanie, są ważnymi elementami realizowanych zadań i czynności, wynikających z działań własnych oraz zgłoszeń mieszkańców. Nadzór nad prawidłową realizacją zarządzenia sprawują: Zastępca Komendanta ds. operacyjnych i Zastępca Komendanta ds. prewencji.

Wprowadzenie programu strażnika rejonowego uporządkowało w szczególności kwestię jednoosobowej odpowiedzialności strażnika za rejon służbowy, która do tej pory nie była uregulowana, ponadto rozwiązało wiele lokalnych problemów nękających mieszkańców, poprawiło stan porządku w rejonach, a zwłaszcza spowodowało wzrost poziomu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Do udziału w konkursie mogą przystąpić strażnicy Straży Miejskiej Miasta Krakowa, pełniący służbę w Oddziałach i samodzielnych komórkach organizacyjnych, którzy uzyskali ocenę okresową na poziomie co najmniej dobrym oraz przepracowali 12 kolejnych miesięcy poprzedzających datę ogłoszenia konkursu.

Konkurs jest przeprowadzany dwuetapowo:

1. Etap oddziałowy.

Etap pierwszy, obejmujący sprawdzenie wiedzy teoretycznej polega na samodzielnym rozwiązaniu przez uczestnika konkursu testu jednokrotnego wyboru, składającego się z 50 pytań w czasie 50 minut. Każde pytanie testu, o którym mowa w ust. 1 składa się z trzonu i czterech wariantów odpowiedzi, z których tylko jeden jest prawidłowy.

Udzielenie poprawnej odpowiedzi punktowane jest jednym punktem. Warunkiem zaliczenia testu jest udzielenie minimum 60% poprawnych odpowiedzi, tj. uzyskanie minimum 30 punktów. Test, o którym mowa, przygotowują i przeprowadzają wyznaczeni przez Przewodniczącego Komisji pracownicy Wydziału Organizacyjnego.

2. Finał.

Oceny uczestników w finale (15 strażników) dokonuje Komisja powoływana przez Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa, złożona z: Zastępcy Komendanta ds. operacyjnych, Zastępcy Komendanta ds. prewencji, Naczelnika Wydziału Organizacyjnego, przedstawicieli każdego z Oddziałów oraz Wydziału Organizacyjnego.

Każdy ze strażników zakwalifikowanych do finału, indywidualnie w ramach prezentacji, przedstawia swoje największe osiągnięcia służbowe, wyróżniające go

²¹⁹ Zarządzenie Nr 19/ZO/14 Komendanta Straży Miejskiej Miasta Krakowa z dnia 14 marca 2014 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Konkursu na Strażnika Roku Straży Miejskiej Miasta Krakowa.

spośród innych funkcjonariuszy, np. interwencje, rozwiązane problemy, pozytywnie zakończone, wielowątkowe, skomplikowane sprawy, podjęte inicjatywy, zorganizowane przedsięwzięcia, nietypowe działania, interesujące spotkania, inne formy aktywności służbowej.

Ponadto w finale Komisja sprawdza wiedzę i umiejętności strażnika w zakresie:

1. Sprawności fizycznej (test sprawnościowy, składający się z trzech prób czynnościowych, określających poziom wytrenowania cech motorycznych, takich jak: zwinność, szybkość, moc).
2. Wiedzy teoretycznej oraz umiejętności taktyki i technik interwencji, w tym posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego (udzielenie odpowiedzi na wylosowany zestaw trzech pytań teoretycznych oraz zaprezentowanie i omówienie wylosowanych przez uczestnika finału trzech różnych technik obezwładniania osoby, w tym z wykorzystaniem technicznych środków przymusu bezpośredniego).
3. Umiejętności udzielania pierwszej pomocy (wykonanie czynności w określonej – zadanej – sytuacji).

Suma punktów z poszczególnych ocenianych elementów uzyskanych przez uczestników konkursu stanowi wynik końcowy. Za zajęcie pierwszego miejsca w Konkursie na Strażnika Roku Straży Miejskiej Miasta Krakowa zwycięzca przysługuje tytuł „Strażnik Roku” oraz nagroda pieniężna.

Tab. 3. Laureaci powyższych konkursów przeprowadzonych w Straży Miejskiej Miasta Krakowa w latach 2008–2016

ROK	Laureaci Konkursu na najlepszego Strażnika Rejonowego (wg zajętych miejsc)	Laureaci Konkursu na najlepszego strażnika roku Referatu Patrolowo – Interwencyjnego (wg zajętych miejsc)
2008	1 – młodszy inspektor Robert Gruber 2 – młodszy inspektor Włodzimierz Marcisz 3 – starszy strażnik Gawel Gazdeczka	Nie było
2009	1 – starszy strażnik Paweł Birczyński 2 – strażnik Józef Słapek 3 – strażnik Daniel Kośmider	Nie było
2010	1 – strażnik Michał Malik 2 – młodszy strażnik Norbert Łaciński 3 – młodszy strażnik Ilona Rusek	1 – młodszy strażnik Andrzej Bieniek 2 – strażnik Janusz Jędrzejewski 3 – starszy strażnik Tomasz Wojtaszek
2011	1 – strażnik Mariusz Gas 2 – młodszy strażnik Izabela Bereza 3 – młodszy strażnik Marcin Hajduga	1 – młodszy specjalista Krzysztof Jawień 2 – starszy strażnik Grzegorz Grabiec 3 – strażnik Łukasz Burda
2012	1 – młodszy strażnik Magdalena Masczyk 2 – strażnik Ireneusz Witas 3 – młodszy strażnik Paweł Serafin	1 – strażnik Andrzej Bieniek 2 – młodszy strażnik Roman Banasik 3 – strażnik Rafał Zębalski
2013	1 – specjalista Radosław Szewczyk 2 – młodszy strażnik Teresa Master-Tyrka 3 – strażnik Marcjanna Skrzyńska	1 – młodszy strażnik Zbigniew Kaczmarczyk 2 – strażnik Roman Banasik 3 – specjalista Grzegorz Wojciechowski

- **ZAWODY STRZELECKIE „MIKOŁAJKOWE GRAND PRIX BRACTWA KURKOWEGO”**
Zawody obejmowały 15 różnych konkurencji. W tegorocznej edycji wzięło udział około 100 zawodników. Tym razem sukces „wystrzelał” sobie Wawrzyniec Pokuta, funkcjonariusz Oddziału I Śródmieście. Na drugim stopniu podium nasz strażnik stanął w kategorii „pistolet sportowy”, zdobywając 183 punkty.

- **TURNIEJ STRZELECKI – MIĘDZYNARODOWE STOWARZYSZENIE POLICJI REGION KRAKÓW**

Komendant Adam Młot i jego zastępca Zbigniew Ulman zajęli drugie miejsce w tym turnieju strzeleckim. Brali oni udział w czterech konkurencjach strzeleckich: broń palna (Glock), łuk, broń pneumatyczna oraz dart.

- **III OTWARTE MISTRZOSTWA POLSKI SŁUŻB MUNDUROWYCH W KICK-BOXINGU**
W 2015 roku w zawodach w Rzeszowie wzięło udział ponad 140 mundurowych z całego kraju. Na macie zmierzyli się funkcjonariusze Służby Więziennej, Wojska Polskiego, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej (w tym OSP), Straży Gminnych i Miejskich, Straży Ochrony Kolei,

Służby Celnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego. Strażnik Michał Mocny kick-boxing trenuje od 8 lat i ma już na koncie wiele sukcesów. Tytuł wicemistrza Polski wywalczył w Rzeszowie na III Otwartych Mistrzostwach Polski Służb Mundurowych w Kick-boxingu. Na drugim stopniu podium stanął w tzw. pointfightingu, w kategorii wagowej 79 kg. Jednak to nie jedyny sukces naszego funkcjonariusza. W trakcie Pucharu Europy w Krynicy Zdroju zajęł drugie miejsce w kategorii wagowej 74 kg.

- **MIĘDZYNARODOWE ZAWODY STRZELECKIE ŻOŁNIERZY REZERWY**

W 2015 roku w Bukowinie drugie miejsce w konkurencji kros strzelecki zajęł Andrzej Mucha. Krakowska reprezentacja zdobyła także drugie miejsce w drużynowym strzelaniu z pistoletu.

- **MIĘDZYNARODOWY ZIMOWY POLIGONOWY WIELOBÓJ STRZELECKI O PUCHAR MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

W 2014 roku drużyna reprezentująca Straż Miejską Miasta Krakowa w składzie: Maciej Niemyjski, Andrzej Mucha, Remigiusz Galiński, Wawrzyniec Pokuta zajęła czwarte miejsce w XI edycji tego konkursu. W zawodach brało udział 27 drużyn z Polski, Włoch, Austrii, Norwegii, Finlandii, Czech, Holandii i USA. Podczas zawodów służby mundurowe strzelały m.in. z pistoletu Glauberyt na 50 m oraz Beryl na 100 m.

- **CRACOVIA MARATON**

W 2014 roku wśród 5524 uczestników maratonu było dwóch przedstawicieli Straży Miejskiej. Naczelnik Oddziału II Krowodrza Mariusz Janik dobiegł na metę po 3 godzinach i 16 minutach, natomiast kierownik Referatu Profilaktyki Paweł Zaboriski ukończył bieg z czasem 3 godziny i 54 minuty.

- **ZIMOWE OTWARTE MISTRZOSTWA POLSKI W PŁYWANIU**

W listopadzie 2014 roku Krzysztof Jawień w kategorii Masters zdobył cztery srebrne oraz dwa brązowe medale, a w Otwartych Mistrzostwach Służb Mundurowych w pływaniu zdobył trzy złote medale i tytuł Mistrza Polski Służb Mundurowych.

W 2011 roku tytuł Mistrza Polski Krzysztof Jawień wywalczył m.in. w:

- Letnich Mistrzostwach Polski w pływaniu w kategorii Masters (Gliwice),
- Otwartych Zimowych Mistrzostwach w pływaniu w kategorii Masters (Poznań),
- Otwartych Mistrzostwach Polski w pływaniu (Szczytno).

- **TURNIEJ O PUCHAR PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA**

W 2014 roku Drużyna piłkarska Straży Miejskiej zajęła trzecie miejsce w tym turnieju. Piłkarze nie przegrali żadnego meczu i nie stracili ani jednej bramki. Wygrali pięć spotkań, jedno zremisowali. Miejsce na podium zapewnili sobie zwycięstwem 1:0 ze Strażą Pożarną. Najlepszym strzelcem wśród strażników był Dariusz Pasternak – zdobywca czterech goli.

- **II MISTRZOSTWA KRAKOWA W RATOWNICTWIE MEDYCZNYM I DROGOWYM**
W 2011 roku w zawodach brali udział reprezentanci: Straży Miejskiej, Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej i Służby Więziennej. Straż Miejską z Krakowa reprezentowali: Konrad Rawiński, Jarosław Glanas, Andrzej Bieńczyk, Michał Ciupka, którzy zajęli szóste miejsce. Czteroosobowe zespoły musiały udzielić pomocy poszkodowanym (upadek z wysokości, kraksa rowerowa, wstrząs anafilaktyczny, padaczka, nagłe zatrzymanie krążenia itp.).

- **MIROSŁAW DUDZIK**

W 2014 roku udał się w podróż na wschód i dotarł do Gruzji. Ostatnie wakacje postanowił spędzić, jadąc w zupełnie inną stronę. Wybór padł na Maroko. Funkcjonariusz przez 57 dni rowerowej wyprawy pokonał dystans ponad 6300 kilometrów i odwiedził 10 krajów. By osiągnąć swój cel, musiał spędzać na rowerze od 7 do 9 godzin dziennie.

PERSPEKTYWY ROZWOJU STRAŻY MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

Straż Miejska Miasta Krakowa od 25 lat wpisuje się w krajobraz życia Gminy Miejskiej Kraków. Jako instytucja o charakterze fakultatywnym, której istnienie nie jest warunkiem koniecznym w życiu gminy, tym bardziej winna swoim działaniem udowodniać potrzebę funkcjonowania tego typu formacji ochrony porządku publicznego w życiu danej społeczności lokalnej. Aby zadania te były realizowane efektywnie, z jednej strony powinno się przeanalizować dotychczasowe dokonania jednostki, biorąc pod uwagę zagadnienia związane z jej działaniem, z drugiej zaś warto pokusić się o analizę dotychczas realizowanych zadań, ich modyfikację, ulepszenie, dostosowanie do pojawiających się oczekiwań. Nie do przecenienia jest także pozyskiwanie informacji zwrotnej ze strony mieszkańców, będących głównymi odbiorcami usług oferowanych przez Straż Miejską. Biorąc pod uwagę powyższe, punktem wyjścia niniejszego dokumentu będzie rozliczenie Strategii Działania i Rozwoju Straży Miejskiej 2007–2010, ocena stanu wykonania planu intensyfikacji działań Straży Miejskiej Miasta Krakowa w latach 2004–2006 (Uchwała NR XXIX/247/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 października 2003 roku w sprawie kierunków działania Prezydenta Miasta Krakowa w zakresie poprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego w Krakowie poprzez zwiększenie efektywności służby Straży Miejskiej w latach 2004–2006), raportu: „Badania mieszkańców Krakowa na temat Straży Miejskiej”, przeprowadzonego przez pracowników Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w roku 2009, a także oparcie się na porównaniu funkcjonowania analogicznych jednostek w innych miastach Polski. Analiza powyżej przedstawionych źródeł ma na celu wykazanie potrzeby dalszego rozwoju Straży Miejskiej Miasta Krakowa, uzasadnia i czyni te zamierzenia celowymi oraz pokazuje ramy ilościowe i jakościowe, jakie należy przyjąć, aby osiągnąć skuteczność obsługi mieszkańców na jak najwyższym poziomie, z uwzględnieniem oczekiwań stawianych przez społeczność lokalną. Tak więc głównym hasłem, odzwierciedlającym cel dalszego rozwoju jednostki, powinno być: „profesjonalizacja i rozwój dla mieszkańców”.

